

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
הזיכיון לחברת הטלפון הסלולרי "סלקום"	
ניתוק יישובים בצפון מקווי טלפון	
אבטחת עשר משפחות יהודיות הגרות בסילואן מתקציב משרד הבינוי והשיכון	
שאלות ותשובות	
ימי עיון מטעם המשרד לענייני דתות	
הבטחת הכנסה לאברכים מעוטי יכולת	
בית-העלמין ברעננה	
שימוש משרד הדתות בנתוני מינהל האוכלוסין	
ציון יום האשה הבין-לאומי	
הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק שירות המדינה (העדפה מתקנת), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברות הכנסת)	
הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – איסור החזקת כלי ירייה על-ידי אדם שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ה-1995	
(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)	
ציון יום האשה הבין-לאומי	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995	
(קריאה ראשונה)	
ציון יום האשה הבין-לאומי	
הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה ציבורית, התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)	
הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב דמי לידה), התשנ"ד-1993	
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב שיעור דמי לידה), התשנ"ד-1994	
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)	
הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)	
הצעת חוק שלילת ה"שיבה", התשנ"ד-1993	
(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)	

שאלות ותשובות
הדלפות ממשרד המשפטים
הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג-1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעת חוק הסדרים למניעת עושיק וקיפוח של עובדים זרים, התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)
הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים) (תיקון – תעריפי חנייה), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות),
התשנ"ה-1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק העברת זכויות בשל יחסי עבודה, התשנ"ה-1995
(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות ותשובות
זמני תפילת שחרית בצה"ל
עבודות בנייה ונטיעות בשומרון
עבודות בנייה ונטיעות בשומרון
עבודות בנייה ונטיעות בשומרון
הצעה לסדר-היום דברי קצין צנחנים וחיל רגלים ראשי על מפקדים צעירים בצה"ל
הצעה לסדר-היום
המצב במרכז ההשקעות
שאלות ותשובות
צווי הריסה לבתי תושבים בדואים בנגב
רשיון הפעלה למסעדה בצומת-גולני
בעיות ביוב וניקוז בהוד-השרון
שיעור הארנונה בשכונת פסגת-זאב בירושלים
החלטה על שם רחוב בירושלים
תנאים לקבלת רשיון לאקדח
הצעות לסדר-היום
התנהגות תיירים ישראלים בירדן

הצעות לסדר-היום

עתידם של עקורי 1967

שאלות ותשובות

גדר הפרדה בין ישראל לפלשתינים

מכירת מחשבי-על לישראל

הצעות לסדר-היום

החקירה בהסתדרות

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, ו' באדר ב' התשנ"ה, 8 במרס 1995.

השרים התורנים שלנו היום הם השר שמעון שטרית והשרה אורה נמיר. השרה אלוני נמצאת אתנו, ובינתיים אין לנו מצוקת ייצוג של הממשלה.

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. אני מבקש מחבר הכנסת משה פלד להציג שאלתא בעל-פה מס' 444, בנושא: הזיכיון לחברת הטלפון הסלולרי "סלקום".

חבר הכנסת פלד, קום בבקשה ותשאל על "סלקום". השרה תענה לך. בבקשה.

הזיכיון לחברת הטלפון הסלולרי "סלקום"

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שרת התקשורת, בוקר טוב. בחוברת הפרסום של חברת "סלקום" לזיכיון החברה לא נכללו אזורי יהודה ושומרון בתחום הכיסוי, על-פי הוראת משרד התקשורת.

רצוני לשאול:

1. מדוע ניתנה הוראה לחברה להתפרס רק בתחום "הקו הירוק"?

2. מדוע לא ניתן השירות לצרכנים מיהודה ומשומרון, עוד בטרם נפלה הכרעה לגבי עתידו של האזור?

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי השרה, תשובתך.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – 1. לא ניתנה כל הוראה לחברת "סלקום" להתפרס רק בתחום "הקו הירוק".

יש להבהיר כי ככל שמדובר בפעולה על-פי רשיון ממשלתי, אין כל אפשרות להרחיב את הרשיון אל מחוץ לתחום השיפוט של מדינת ישראל. אין כל מניעה שחברת "סלקום" תפנה אל הממשל הצבאי באזורי יו"ש ותציע את שירותיה לאזרחים, לתושבים היהודים והערבים החיים שם.

מתן שירותים לתושבי יו"ש אינו בסמכות משרד התקשורת. כל סמכויות השלטון מוחזקות בידי הצבא והוא הכתובת לבקשות התושבים לשירותים, בכלל זה שירותי טלפון.

אם אתה דואג לתושבים מעבר ל"קו הירוק", תפנה אל החברה ותפנה אל המושל הצבאי או אל השלטון האזרחי בשטחים, ואני מקווה שהם יעשו, כי מבחינה עסקית אין שום בעיה והם יכולים לעשות. זה לא בתחום השיפוט שלי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, כבודו, בבקשה.

משה פלד (צומת):

מהתשובה על השאלה הראשונה הבנתי, שהממשלה היא זאת שלא דרשה מחברת "סלקום" פריסה של תחנות ממסר לטלפונים ביהודה ובשומרון. אני מוחה ושואל: האם האזרחים האלה אינם אזרחי מדינת ישראל? האם לא מגיעים להם כל השירותים שמקבלים אזרחי מדינת ישראל? תודה.

היו"ר ש' וייס:

גברתי, תשובתך.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני חוזרת ואומרת, שתחום השיפוט של מדינת ישראל איננו חל מעבר ל"קו הירוק" ולירושלים, כפי שנקבע על-ידי הכנסת.

אני מניחה שאינך גזען ואתה חושב שטלפון הוא טוב ליהודי וטוב גם לערבי, גם אם הערבי הזה איננו אזרח המדינה; עוד לא שמעתי שלצורך שירות של טלפון מבחינים בין תושב לתושב לפי מוצאו ואזרחותו, אם הוא תושב קבע במקום מסוים.

משה פלד (צומת):

גם לערבים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

לכן אני אומרת, חברת "סלקום", שהיא חברה מסחרית, יכולה לפנות לרשויות הצבאיות, לממשל הצבאי בשטחים, ולהגיע לכלל הסדר.

התושבים החיים שם יכולים לפנות לממשל ולבקש שיהיה הסדר. אנחנו לא נותנים הוראה לאן לא ללכת. אנחנו פועלים בתחום הסמכויות שלנו, והסמכויות שלנו הן רק בתחום השיפוט של מדינת ישראל. כל אותם דברים ששירותי "בזק" או שירותים אחרים עושים מעבר ל"קו הירוק" נעשים בעצה אחת ולפי בקשה ודרישה של הממשל האזרחי והצבאי בשטחים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מקווה שאתה מרוצה, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

מאוד מרוצה.

היו"ר ש' וייס:

אני דווקא חשבתי שיש פה קו דק מעניין מאוד ביניכם. השקפות עולם שונות לגמרי, כל אחד מכם מסיבה אחרת לגמרי בעצם מתנגד להפרדה. אני חושב שההצעה שהשרה נתנה לך היא אמיתית. היא בתחום האנושי.

משה פלד (צומת):

ההתנגדות הזאת, דרך אגב, היא גם בין ראש הממשלה לשר החוץ. זה בעד ההפרדה וזה נגד.

היו"ר ש' וייס:

זה מעניין. זה פלורליזם.

עכשיו ישאל חבר הכנסת אסעד אסעד, גם הוא את שרת התקשורת, שאילתא מס' 445, בנושא: ניתוק יישובים בצפון מקווי טלפון.

בבקשה, חבר הכנסת אסעד אסעד.

ניתוק יישובים בצפון מקווי טלפון

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, זה יותר משבוע ימים כמה יישובים בצפון, כמו בית-ג'ן וכעבייה, מנותקים בגלל העיצומים שנוקטת "בזק".

רצוני לשאול:

האם ידוע למשרדך שגם מוסדות ציבור, כמו המועצה המקומית, קופת-חולים, טיפת-חלב ובתי-ספר, קווי הטלפונים שלהם נותקו וניתוקם מהווה חשש לחיי אדם?

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי השרה, תשובתך.

שרת התקשורת ש' אלוני:

חבר הכנסת אסעד אסעד, אני יודעת. אני שמחה שהפעם לא ניתקו קווי חירום, כפי שהיה בעיצומים שהפעילו עובדי "בזק" לפני שנה.

אני מאוד מצטערת על העיצומים של עובדי "בזק". המאבק שלהם הוא נגד ליברליזציה, הוא חרדה מפני העתיד. אנחנו מנהלים אתם משא-ומתן ומבטיחים להם, אני יכולה להבטיח גם לציבור, שחברת

"בזק" היא חברה חזקה ורווחית, ועם התחרות שתיכנס והשטחים הנוספים שנפתחו בפניה היא תישאר חזקה ועוד תוסיף חיל גם בתחום של קשרים בין-לאומיים.

לעובדים יש חרדה. החברה מנסה לעשות כמיטב יכולתה וגם פנתה לבית-הדין לעבודה. אני מניחה שהיום תינתן פסיקה בעניין הזה.

אנחנו בממשלה, השרים, פנינו לעובדים ונפגשנו אתם פעמים מספר. אני חושבת שהשבוע תהיה אולי פגישה נוספת. מאבק הפועלים על מה שהם חושבים שהוא זכויותיהם, או מפני שהם חושבים שזכויותיהם עלולות להיפגע בעתיד, הוא מאבק לגיטימי ואנחנו חייבים לשאת בנטל.

מכל מקום, הפעם לא היו פגיעות במקומות חיוניים, חיוניים מבחינת פיקוח נפש. אני מקווה שכל הנושא יבוא על תיקונו, ייתכן שעוד היום, אבל בוודאי עד סוף השבוע.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי השרה, אני מבין את החרדה של עובדי "בזק". בדברי התשובה שלך אמרת, שנגד מקומות חיוניים לא ננקטו כביכול עיצומים ולא ניתקו את הטלפונים שלהם. אני מסביר שזה שבוע ימים אני מנסה להתקשר הביתה, ואינני מצליח. כך גם עם הניסיון להתקשר לקופת-חולים, או לטיפת-חלב. אני גם לא בטוח שלא קרה בגלל זה אסון בכפר, מכיוון שמוסדות ציבוריים אינם מחוברים לטלפון.

לא חשוב שלא היה טלפון בבית שלי, וכך גם בבתי אזרחים אחרים. אבל אני מדבר על מוסדות ציבור, על קופת-חולים, טיפת-חלב, בתי-ספר. הכפר בית-ג'ן, לדוגמה, משתרע על שטח רחב מאוד, בתי-הספר שלו מפוזרים מצפון עד דרום, גם דרכי הגישה קשות, והקשר החיצוני עם המוסדות האלה, שבהם לומדים ילדים, הוא באמצעות הטלפון. טיפת-חלב מטפלת בתינוקות, כידוע לך, ולצערי תמותת התינוקות בקרב בני העדה הדרוזית בארץ היא גבוהה מאוד, ולכן יכול לקרות אסון כתוצאה מהניתוק הזה.

אולי תואילי בטובך לדאוג לכך שמוסדות הציבור יחברו מחדש לקו הטלפון.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

א. אני מעביר את משאלתך.

ב. אם הדבר הזה יימשך, אנחנו נוציא צווי ריתוק. אנחנו לא רוצים לנקוט את האמצעי הזה כבר בשלב הנוכחי. מה שקרה אצלכם זה לא חבלה שהם עשו, אלא היתה שם חבלה על-ידי טנק, והם לא רצו לתקן.

יש פה מאבק, אנחנו ערים לכך. אני אישית אבקש מהם שיחברו את המקומות האלה. אני מקווה שזה יצליח. מכל מקום, אם השביתה והעיצומים לא ייפסקו אנחנו נצטרך לאחוז באמצעי שלטעמי הוא מהקשים ביותר, ולהוציא צווי ריתוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרה.

אנחנו ממשיכים בשאליות בעל-פה. סגן שר הבינוי והשיכון יואיל בטובו להשיב על שאילתא מס' 443, של חבר הכנסת האשם מחאמיד, בנושא: אבטחת עשר משפחות יהודיות הגרות בסילואן מתקציב משרד הבינוי והשיכון. בבקשה.

אבטחת עשר משפחות יהודיות הגרות בסילואן מתקציב משרד הבינוי והשיכון

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, ב"מעריב" מיום 1 במרס 1995 פורסמה ידיעה, וממנה עולה כי משרד השיכון מוציא 8 מיליוני ש"ח לאבטחת עשר משפחות יהודיות הגרות בשכונת סילואן שבירושלים.

הנני שואל את כבוד סגן השר:

1. האם הידיעה נכונה?

2. על-פי אילו קריטריונים מוצא התקציב הנ"ל?

היו"ר ש' וייס:

כבודו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת האשם מחאמיד – 1. הידיעה אינה מדויקת. לנוכח העובדה שמדובר באבטחה של כל המשפחות היהודיות בירושלים המזרחית, לרבות בסילואן, ביחס לתקציב מדובר על הוצאה של כ-600,000 שקל לחודש.

נושא אבטחת המשפחות במזרח-ירושלים נמשך כבר שנים מספר. ההחלטה שמשרד השיכון יאבטח משפחות אלה נקבעה על-ידי הממשלה הקודמת. לפני שנתיים ביקש משרד השיכון שמשרד המשטרה יטפל בנושא זה, אך הבקשה לא אושרה מסיבות שונות, והממשלה הנוכחית החליטה שהנושא יישאר במסגרת משרד השיכון.

כפי שאמרתי, התקציב הוא 600,000 שקל בחודש לשמירה על כל המשפחות במזרח-ירושלים, בכלל זה בסילואן. השמירה כוללת ליווי המשפחות וליווי ילדים לבתי-ספר. התקציב הינו ייחודי ממשרד האוצר, ולא על חשבון תקציב משרד השיכון.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד. חבר הכנסת מחאמיד, יש לי בעיה היום. בדרך כלל אני פונה בחברות אל סגן שר הבינוי והשיכון כדי שהתשובות שלו תהיינה בזמן הקצוב. הפעם הוא סידר אותי וקיצר את הזמן למחצית, בדיוק כאשר אני רוצה שידבר זמן כפול, כי נושא הסעיף הבא בסדר-היום עוד לא הגיע לידיע. אתה תאריך אפוא עכשיו קצת בשאלה, וגם סגן השר יאריך בדברי התשובה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש. אני פשוט מופתע, כי זו הפעם הראשונה שהיושב-ראש מבקש ממני להאריך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יכול להשלים את החסר.

היו"ר ש' וייס:

אתה הרי תעבור אל הנושאים שלך, שהם בדיוק ההיפך מהנושאים שלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל זה תקדים, ואנחנו מזכור אותו.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. אני מבקש.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מקווה שלא כך יעבור הזמן.

היו"ר ש' וייס:

יש לך שתי דקות. רק רגע, הנה הגיע השר לענייני דתות. אז יש לי כבר מה לעשות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ייתכן שהעובדות שמסרתי אינן מדויקות, אבל 600,000 – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

האי-דיוק הוא לא שלך, חבר הכנסת האשם מחאמיד. העיתון לא דייק.

היו"ר ש' וייס:

חוזרים לתקנון. בקיצור אפוא, דקה וחצי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

600,000 שקל בחודש גם זה סכום לא מבוטל. ואני רוצה לשאול האם משרד השיכון ימשיך לסבסד התיישבויות כאלה, שבעיני חלקים נרחבים בקרב הציבור הישראלי נתפסות כפרובוקציות, והאם התקציב הנ"ל עומד בקריטריונים משפטיים, אדוני סגן השר. האם מבחינה משפטית מה שאתם עושים זה נכון? ואם הסוגיה הזאת לא הוכרעה מבחינה משפטית, האם אין מקום להקפיא את התקציבים לפחות עד אשר יוכרע בנושא הזה?

ועוד שאלה, אחרונה. אני בכלל מתבלבל, אם השאלה שלי הופנתה אל שר הבינוי והשיכון, או אל שר המשטרה, או אל שר הביטחון. זה פשוט מבלבל אותי. האם זה התפקיד שלכם לעשות דבר כזה, כאשר הסכום שאתם מבזבזים על הנושא הזה הוא כרבע מכל התקציב לאוכלוסייה הערבית בארץ?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, תשובתך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ידידי חבר הכנסת מחאמיד, לא התכוונתי לומר שאתה לא דייקת. אמרתי שהעיתון לא דייק, יכול להיות שהוטעה. הנתון הזה פשוט לא מדויק. אמרתי שזה כולל את כל האוכלוסייה היהודית בירושלים המזרחית.

האם המשרד ימשיך לסבסד? לדעתי, מי שמחליט על כך זו הממשלה. הממשלה החליטה להמשיך לסבסד. זו החלטת ממשלה ולא של שר בודד. כל עוד הממשלה לא שינתה את החלטתה נצטרך להמשיך ולפעול כדי לספק ביטחון לאוכלוסייה היהודית שחיה בירושלים המזרחית ובסילוואן.

האם הקריטריונים עומדים במבחן החוק? זה עוד לא עמד למבחן בבית-משפט. אני מעריך שכאשר מסבסדים או מתקצבים כסף לשמירה ולביטחון, בוודאי היועצים המשפטיים של הממשלה שותפים לכל ההחלטות האלה. אולי מישו צריך להגיש איזה בג"ץ כדי לבדוק את זה. אני מעריך שיש לזה כיסוי משפטי.

איזה שר מטפל? אני מעריך שזה לא הדבר היחיד שנופל בין הכיסאות של הרבה משרדים ממשלתיים, ויש לכך הרבה מאוד דוגמאות נוספות. כך הוחלט, אף שמשרד השיכון, כפי שאמרתי, ביקש להעביר את זה ממנו למשרד המתאים, שזה משרד המשטרה. אבל הממשלה החליטה להמשיך להשאיר את הסעיף הזה דווקא במשרד השיכון, בסעיף מיוחד שיתוקצב על-ידי האוצר. אני מצטער, זו החלטת ממשלה, כך קבעו וזה מה שיש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגן שר הבינוי והשיכון.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני אצמין עכשיו את השר לענייני דתות, השר שטרית. כבודו ישיב על שאלות רגילות.

ימי עיון מטעם המשרד לענייני דתות

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

נודע לי כי בחודש שעבר ארגן משרדך ימי עיון לעובדי המשרד במלון "גני חמת", והמעוניינים בכשרות "גלאט" לנו במלון "אריסטון".

רצוני לשאול:

1. כמה מעובדי המשרד השתתפו ביום העיון?
2. כמה לנו ב"אריסטון" וכמה ב"גני חמת"?
3. כמה עלה חדר ב"אריסטון" וכמה ב"גני חמת"?
4. כמה שילם כל עובד וכמה שילם המשרד?
5. מדוע לא מתקשר המשרד רק עם מלונות שכשרותם "גלאט"?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השתתפו 92 מעובדי המשרד.
2. במלון "גני חמת" לנו 61 משתתפים, בומלון "אריסטון" לנו 31 משתתפים.
3. מחיר לכל עובד היה לפי מחירי נציבות שירות המדינה, 190 ש"ח פנסיון מלא ליום, גם במלון "גני חמת" וגם במלון "אריסטון".
4. העובדים לא שילמו. ימי ההשתלמות אורגנו על-ידי הנהלת המשרד, והמשרד נשא בכל ההוצאות, זאת במסגרת ההשתלמויות שהמשרד מארגן לעובדיו, כפי שהדבר מקובל במשרדי הממשלה.
5. הזמנת המלונות נעשתה על-ידי ועד העובדים. המלונות מוזמנים בהתחשב בבקשות העובדים.

הבטחת הכנסה לאברכים מעוטי יכולת

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

במשרד לענייני דתות ניתנת מלגת הבטחת הכנסה לאברכים מעוטי יכולת. בעל רכב או מי שאשתו עובדת אינו רשאי לקבל מלגה זו.

רצוני לשאול:

1. מה הוא סכום מלגה זו כיום ומה הוא סכום המלגה המקבילה במשרד העבודה והרווחה?
2. כעבור כמה זמן מרגע מכירת הרכב או הפסקת עבודת האשה זכאי האברך לשוב ולקבל הבטחת הכנסה?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. סכום מלגת הבטחת הכנסה לפברואר 1995 הוא 752 ש"ח. לא קיימת מלגה מקבילה במשרד העבודה והרווחה.

2. האברך זכאי לקבל מלגת הבטחת הכנסה רק לאחר שחלפה שנה מיום העברת הבעלות על הרכב. אשה שהפסיקה עבודתה, במשפחה עד ארבעה ילדים, זכאית למלגת הבטחת הכנסה רק לאחר סיום שנת המס שבה היא עבדה. במשפחה בת חמישה ילדים ניתן להגיש בקשה מייד עם סיום עבודת בת הזוג.

בית-העלמין ברעננה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

העיתון "משפחה" (רצ"ב) מדווח על מצב בלתי אפשרי, בעיקר בימות הגשמים, בבית-העלמין ברעננה, כאשר המשתתפים בהלוויות אינם מסוגלים להגיע, וודאי לא בתחבורה הציבורית. במקרה אחד הוחלט לקבור נפטר במקום אחר.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם תמונת מצב זו דומה למצב בבתי-עלמין נוספים?

3. אם כן – מה ייעשה לפתרון הבעיה ברעננה וביתר בתי-העלמין?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים אינם נכונים. ברעננה יש דרך סלולה לבית-העלמין והגישה נוחה. לא ידוע על מקרה שהנפטר הועבר למקום אחר בגלל בעיות גישה.

2. ברוב בתי-העלמין בארץ המצב סביר. יש כבישים ושבילים המאפשרים גישה גם בימות הגשמים. בחלק מבתי-העלמין אין דרכים סלולות או שבילים מסודרים ויש בעיה להגיע לשטחי הקבורה, בעיקר בימות הגשמים.

3. כאמור, ברעננה יש דרך סלולה. אשר לבתי-העלמין האחרים, הבעיה היא תקציבית. תקציב הפיתוח לבתי-העלמין במשרד הדתות לשנת 1995 הוא 6 מיליוני ש"ח, סכום שהוא קטן יחסית לדרישות הרבות. יש לדעת שפיתוח כל בית-עלמין כרוך בתקציב גבוה.

שימוש משרד הדתות בנתוני מינהל האוכלוסין

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

העיתון "משפחה" (רצ"ב) מוסר, כי המשרד לענייני דתות מאמת פרטים שנמסרים לו משיבות בהצלבה עם נתוני מרשם האוכלוסין וביקורת הגבולות.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – למי מפקידי המשרד האפשרות להיכנס למאגר פרטי זה?

3. ממתי מונהג נוהל זה?

4. מי הורה לפעול כך ומדוע?

5. הנבדקה חוקיות נוהל זה?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדברים נכונים.

2. הרשות להיכנס למאגרי מידע נתונה למנהל מחלקת ישיבות בלבד או לממלא-מקומו.

3. נוהל זה קיים שנים רבות. לא ידוע מתי החל.

4. נוהל הביקורת הפנימי של המשרד מחייב לוודא כי הפרטים הנמסרים על-ידי הישיבות הינם מדויקים.

5. הנהל חוקי.

כידוע, המשרד משלם לישיבות לפי מספר התלמידים. לפיכך, המשרד חייב לבדוק את מצבת התלמידים המדווחת על-ידי הישיבות. בין השאר, נבדקים הפרטים האישיים של כל תלמיד. לגבי תלמידים מחוץ-לארץ, בודקים אם הם לא עזבו את הארץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר על המאמץ. עד כמה שאני מכיר את הכנסת, נדמה לי שבתחום שלך כשר הדתות תצטרך ברוב המקרים לענות לפרוטוקול. אתה מבין למה אני מתכוון.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני אצטרך עוד להשלים את הפיגור באשר לשאלות שנשאלו וטרם נענו, אדוני היושב-ראש. בדקתי את הדבר, הנושא בטיפול, וכל התשובות יינתנו במועד קרוב.

היו"ר ש' וייס:

אם תוכל עוד היום לבוא – – –

השר לענייני דתות ש' שטרית:

היום לא אוכל לעשות זאת, כי לא היה סיפק בידי. אני מקווה שאוכל לעשות זאת בהקדם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. תודה רבה.

ציון יום האשה הבין-לאומי

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לנו כאן בעיה. אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השני בסדר-היום שלנו, שהוא מאוד מכובד ומאוד חגיגי: ציון יום האשה הבין-לאומי. משעה 11:00 אני כבר מזמין את החברים והחברות להגיע למליאה כדי לקיים את סדר-היום, והם אינם כאן. זה מעניין מאוד. מה נעשה?

קריאה:

יש כאן חברי כנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזה ממש לא בסדר. מי שישב בכינוס צריך היה לדעת שהישיבה מתחילה בשעה 11:00. אני מדבר על חברות הכנסת המארחות, לא על האורחות. בשעה 11:00 צריך היה להתחיל הדיון, אלא שאיש איננו כאן. אם כך, אנחנו נקיים דיון חופשי על מעמד האשה, ומי שנוכח כאן ישתתף. מה אני יכול לעשות?

יכול מאוד להיות שיש פה אי-הבנה, איזו הטעיה. כנראה מישהו הטעה את החברות. אני מבקש מייד לבדוק את זה. אני לא רוצה לפגוע בחגיגות המעמד, אפילו לא בגלל טעות של איזה צד.

אשר על כן, אמשיך עד כמה שאפשר בסדר-היום. אם לא, אבקש ממזכיר הכנסת לבדוק – א. אם יש טעות; ב. מה מקור הטעות ומי אשם.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אצלי לא כתוב באיזו שעה, אלא סעיף ב' בסדר-היום. זמנו של סעיף ב' הגיע לפני עשר דקות, ואני מחכה לאלה אשר צריכות לשאת את הסעיף על כתפיהן, אך הן לא כאן.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני יכול להתייחס לנושא בשם הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אבקש מהמזכיר לפתור את העניין, ובינתיים נראה מה לעשות.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מכיוון שהנושא הוא מעמד האשה, הייתי רוצה להגיד כי במסגרת יישום המלצות דוח ועדת-קוברסקי החליטה הממשלה להקים ועדה בראשות פרופסור רות בן-ישראל, לקידום מעמד האשה. הוועדה הזו עשתה עבודה יפה ומאומצת, והגישה כמה הצעות, וביניהן ההצעה להעדפה מתקנת לנשים בתחום השירות הציבורי. כמו-כן, במסגרת פעולות הוועדה, התקיימה סדרה של מפגשים, גם של מנהלות עסקים ונשים בכלכלה. מתוכנן מפגש קרוב של נשים בתקשורת. נערך מפגש גדול, בהשתתפות מאות מנהלות בכירות במשק הציבורי ובסקטור העסקי, שנטלה בו חלק ג'ויס מילר, שהיה לה ניסיון מיוחד בתחום ההעדפה המתקנת בארצות-הברית לקידום נשים.

אני חושב שהפעולה שעשתה הממשלה סייעה לקידום נשים למעמד בכיר בשירות הציבורי. מבין המנהלים הבכירים במשק, מספר קטן יחסית הן נשים. אנו צריכים להגיע למצב שבו העדפה מתקנת לא תהיה נדרשת, וזאת כאשר יהיה איזון בתחום זה. אני חושב שהכנסת תרמה תרומה נכבדה בתיקון לחוק החברות הממשלתיות, המחייב איזון בין המינים. גם בית-המשפט העליון, בפסק-הדין בעניין רשות שדות התעופה, חייב מינוי נשים, כל עוד אין מתקיים איזון.

גם הכנסת תרמה את תרומתה הנכבדה. חברת הכנסת דליה איציק היא מהפעילות ביותר בתחום הטיפול באלימות נגד נשים. אני זוכר את הביקורים שלה אצל כרמלה בוחבוט, שהיתה קורבן, ומתוך הגנה עצמית עשתה מה שעשתה. בית-המשפט דן אותה לחומרה, והתקיים על כך דיון ציבורי.

אני חושב שאנו כחברה מתקדמים על מנת להגיע לרמות יותר נכונות ומתאימות של התמודדות עם הסוגיות השונות הקשורות במעמדה של האשה. קודם כול בקטע של העדפה מתקנת של נשים בתפקידים שונים, ואחר כך ביחס למעמד האשה, בכל הנוגע להגנה עליה על-פי החוק הפלילי.

בזמני הערכתי מאוד את העובדה, שוועדת השרים לענייני חקיקה קיימה דיון מיוחד בדרכים להתמודדות עם אלימות במשפחה. אני הייתי בדעה, שיש לשקול צו הוצאה מתחום מגוריו כנגד בעל מכה. היום אתה יכול להוציא אותו מהבית, אך אינך יכול להוציא אותו, נניח, מקריית-שמונה. הוא יוצא מן הבית, אך נמצא כמטחוי קשת ממנו. הרעיון הוא לומר לו: אדוני, אתה בעל מכה, אתה מהווה איום על המשפחה, על הילדים ועל האשה, ולכן לא תוכל לגור באותה עיר. לפחות בשני מקרים, לפי בדיקתי, גם בקריית-שמונה וגם בראש-העין, האלימות היתה נמנעת אם הבעל לא היה באותה עיר. לפי דעתי, גם בתחומים האלה צריך לעשות מאמץ גדול כדי לתקן את המצב.

לבסוף, אני כשר הדתות אינני יכול להתעלם מהצורך לעשות מאמץ כדי למצוא פתרון באותם מקרים שבהם הדבר אפשרי, תוך כדי מתן כל תשומת הלב לעגונות. אני חושב שצריך שיהיה מאמץ מיוחד בתחום זה. חבר הכנסת פרופסור שאקי, שר הדתות לשעבר, מסכים אתי. אני חושב שעם תשומת לב ניתן למצוא בכל מקרה את פתרון הבעיה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את כל ארגוני הנשים ואת כל חברות הכנסת הפעילות בתחום הנשים לרגל היום המיוחד הזה, ולאחל לכולנו שנוכל להמשיך ולרשום הישגים בכל התחומים – למען האשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר שטרית. אני מזמין אותך להיות אתנו תמיד, כל אימת שיש איזו תקלה בארגון סדר-היום. אתה ממלא לנו באופן יוצא מן הכלל את החללים. אם יש לך עוד הודעה לאומה, אתן לך עוד חמש דקות.

חברי הכנסת, היום יום חג. הנה חברת הכנסת נעמי בלומנטל. האם מישהו אמר לכן שיום האשה מתחיל בשעה 12:00?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

מי אמר לכן?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מזכירת הוועדה – – –

היו"ר ש' וייס:

מזכירת הוועדה קבעה את סדר-היום של הכנסת?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רוצה לומר שהוועדה למעמד האשה קיימה ישיבה.

היו"ר ש' וייס:

אתן רשומות אצלי בשעה 11:00, ואני מזעיק אתכן כבר רבע שעה. רציתי לדעת מיהו האשם.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד יושב-ראש הכנסת, תרשה לי לומר: ההזמנות שיצאו לדיון במליאה, לארגוני הנשים, הן לשעה 12:00.

היו"ר ש' וייס:

איך זה קרה? מעניין אותי מי החליט על השעה. אם החליט על השעה מזכיר הכנסת, זו סמכותו. אם אתם החלטתם, זה ממש מוזר. יש בכל זאת מישהו שקובע את סדר-היום של הכנסת. תבררו זאת אחר כך. אנחנו, על כל פנים, ממש ממתינים לכן. דבר שני, כאשר מתקיימת ישיבת מליאה אנחנו לא מקיימים, כידוע, ישיבות ועדות. משעה 11:00 היינו צריכים להיות כאן. אלו החלטות תמוהות.

מאשה לובלסקי (העבודה):

הודיעו לכולן על ישיבת הוועדה למעמד האשה.

היו"ר ש' וייס:

אין לי טענה, אני פשוט מברר מי הודיע לכן ולא הודיע לי. את זאת נברר מייד. בלי שום קשר לכך, גברתי סגנית השר, בשעה 11:00 נפתחת ישיבת מליאת הכנסת. אי-אפשר לקיים ישיבת ועדה במקביל.

התחלנו את הדיון, ואפשרנו לשר להשמיע דברים על מעמד האשה. האם יש עוד מי שרוצה להשמיע דברים? יושבת-ראש הוועדה, בואי נתחיל, אין מה לעשות. מתי האורחות תעלינה ליציע?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הן הוזמנו לשעה 12:00.

היו"ר ש' וייס:

נקיים את סדר-היום שלנו. מכיוון שנדון בנושא לפחות במשך שעה עד שעה ורבע, אני מקווה שתוך כדי כך הן תתיישבנה ביציע. הן כמובן רצויות כאן מאוד.

רבותי, ברשותכם, אני רוצה להזמין את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, יושבת-ראש הוועדה למעמד האשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להעיר הערה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

ראיתי שחברת הכנסת נעמי בלומנטל טרחה מאוד לקראת היום הזה, ואנו חברות הכנסת טורחות כל השנה. יש כאן ארגוני נשים אשר עושים עבודה נפלאה. אם אפשרי, אבקשך לשנות את סדר-היום. לא הוגן שנתחיל בדיון בלעדיו. אני ממש מבקשת ממך.

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל את הבקשה.

דליה איציק (העבודה):

תודה רבה לך.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזה בסדר. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אחר כך נקיים בירורים. הם באמת לא חשובים כרגע. היום גדול וחשוב מכדי שנברר את העניין עכשיו, אבל אני מבקש לברר באופן יסודי היכן התקלה. אני מנחש היכן התקלה.

הנה שר המשפטים הגיע, והוא עוזר לנו לטפל בעניין.

הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מבקשים מחברת הכנסת תמר גוז'נסקי לסייע לנו למלא את הבקשה של חברת הכנסת דליה איציק, ולהעלות לפנינו את הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה-1995; הצעה ב'תרנט – הנמקה מהמקום. שר המשפטים יואיל לענות. אני מבקש לגייס את חברת הכנסת ענת מאור, אם היא בבית, ואת חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אם יהיה צורך. יש לה נושא לשר המשפטים. כך נעביר את הזמן עד 12:00.

בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

יש לך הנמקה מהמקום. אם אין הנמקה מהמקום, אין לך הצעת חוק. את יודעת למה. משום שזה על-פי רובריקות אחרות. זה מחוץ לסדר-היום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה להסביר.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, נא לספק לה מיקרופון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. הגשתי את ההצעה במסגרת הצעה רגילה לסדר-היום. פניתי אתמול בבקשה לאפשר לי הנמקה מהמקום. כנראה קראת ממה שרשום לפניך, אלא שכבוד שר המשפטים טוען שהרישום שלפניך, אדוני, אינו הרישום שידוע לו. בגלל האי-הבנה הזו יש שתי אפשרויות: או שתדחה את הנושא או שאעלה כדי לנמק.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אנסה לפתור את זה. אדוני המזכיר, רשום כאן בסדר-היום כי הצעת החוק של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי היא בהנמקה מהמקום. הנמקה מהמקום – המשמעות היא מחוץ לתור, מחוץ להקצבה ומחוץ למכסה; הדבר מוסכם עם שר המשפטים. טוען שר המשפטים שזה לא מוסכם עליו. מה הפתרון? איך רושמים נושא בסדר-היום כאילו הוא מוסכם, בעוד אין הוא מוסכם?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

נאמר: תנמק חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, יש טעות, בואי תנמקי. יש לך עשר דקות. אני מבקש סליחה. הנושא: הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה–1995.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תודה רבה, אדוני.

קודם כול, אני רוצה לברך את כל הנוכחות והנוכחים אתנו היום, 8 במרס, יום האשה הבין-לאומי. כמקובל גם בשנים קודמות, אנו מנצלים את היום המיוחד הזה כדי להעלות על סדר-היום הצעות חוק שעניינן קידום ושיפור מעמדן של הנשים בישראל. אחד התחומים התופסים תאוצה רבה יותר ויותר בשנים האחרונות הוא התחום של העדפה מתקנת לנשים. הרעיון הזה זכה לתנופה בלתי רגילה לאחר החלטת בית-המשפט העליון, שבעצם קבע שאי-אפשר להשיג שוויון של קבוצה מופלית לרעה אם אין עושים צעדים מעשיים וממשיים כדי לסייע לאותה קבוצה להתגבר על המצב הנחות והמופלה שלה.

הרעיון, שהיה יותר אקדמי-ערטילאי, של העדפה מתקנת זכה לקבל מעמד חוקי כאשר קבענו בכנסת, שבמינוי דירקטורים לחברות ציבוריות תהיה העדפה למין המקופח, במקרה שלנו לנשים.

הצעת החוק שאני מתכבדת להציעה היום, בשם חברי לסיעה ובשמי, באה להוסיף לנושא קידום נשים בשירות הציבורי שתי נקודות. אתמול אישרה הכנסת בקריאה ראשונה הצעת חוק שיזם חבר

הכנסת דדי צוקר, שעניינה יצירת מנגנונים לקידום נשים במגזר הציבורי. בהקשר זה קבענו אתמול בקריאה ראשונה גם את העיקרון של קידום נשים במגזר הציבורי, וגם כיצד נציב שירות המדינה יוכל לבצע זאת בפועל.

אני מבקשת את תמיכת הכנסת בשתי נקודות נוספות אשר באות לחזק את המגמה הזו. הנקודה האחת היא, שבכל מכרז – אם יוצא מכרז – ייכתב, שבמקרה של כישורים דומים תועדף אשה. הרעיון הוא שנשים, לצערי או לצערנו הרב, מהססות מאוד להתמודד במכרזים. רק עכשיו, בישיבה של הוועדה למעמד האשה בנושא של נשים אמניות, סיפרה לנו שרת התקשורת והאמנויות, השרה אלוני, סיפור שאינו שייך לשירות המדינה אך יש בו אותו רעיון. היא סיפרה כי תהתה בשנה שעברה מדוע לא נבחרו נשים ככלות פרס ישראל, ואז היא גילתה שהבעיה היתה לא בהרכב השופטים – כי שם כן היו נשים – אלא בכך שלא הוגשו מועמדות של נשים. כתוצאה מכך, בפני הוועדה הבוחרת לא היו די נשים מועמדות לפרס. כאשר השנה, במודע, פנתה השרה אלוני לארגוני נשים והציעה להם ליזום המלצות של נשים – כתוצאה מכך תהיינה בין חתני פרס ישראל השנה ארבע כלות הפרס.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, בחוברת המצוינת שהכינה לנו היחידה לריכוז מידע לקראת היום הזה יש נתון המשתלב מאוד בדברים שלך.

דן תיכון (הליכוד):

באיזה עמוד?

היו"ר ש' וייס:

שאלה נהדרת. אתה שואל, משום שאין ציון עמודים בחוברת. אני ממש לא מבין איך מוציאים חוברת בלי ציון עמודים. באחד העמודים מתוך עשרות העמודים – תודה רבה לך, חבר הכנסת דן תיכון; אני מבקש להעיר ליחידה לריכוז מידע שלעמודים יש גם מספרים – באחד העמודים נאמר, כי בסך הכול הוענקו 391 פרסי ישראל, מהם 41 פרסים לנשים, כלומר 10.5%.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כמו משקלנו בכנסת, פחות או יותר.

היו"ר ש' וייס:

בכל זאת אני רוצה להודות ליחידה לריכוז מידע, בתקווה שהם יביאו בחשבון שזה מאות שנים יש בדרך כלל ציון מספרי עמודים לחוברות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם יורשה לי להמשיך, הדוגמה שלמדתי ממנה על חשיבות הוספת המשפט הזה היא הדוגמה של המכרזים באו"ם. באו"ם, כאשר מפרסמים מכרזים למשרות פנויות – ויש שם הרבה משרות והרבה מכרזים – מוסיפים למטה את השורה המציינת, כי במקרה של כישורים שווים תועדף אשה. זה בא לעודד נשים להציג את מועמדותן.

הנקודה השנייה היא, שבועדות הדנות במכרזים תהיה אשה. הרעיון הזה, שבכל ועדה יהיו מיוצגים שני המינים, ובמקרה שלנו תהיה גם אשה, כבר קיים בתחומים אחרים, אבל בשירות הציבורי – בחוק הזה שאנו מדברים בו – הסעיף הזה לא קיים. לכן הצעת החוק מבקשת להוסיף גם את הרעיון החשוב הזה, שבועדות הבוחנות את המועמדים יהיו מיוצגים שני המינים.

בעזרת שני התיקונים האלה נבטיח, לדעתי, סיכוי טוב יותר לנשים להגיע למועמדות, ואחר כך גם להגיע ולהיבחר לתפקידים בכירים.

אני רוצה לסיים ולומר: נכון שנשים השיגו הישגים שונים בתחומים שונים. נכון שיש היבטים שונים של האפליה, שלא כולם מותקפים בהצעת החוק הזו. אבל העובדה שבצמרת שירות המדינה, כמו בצמרת של ארגונים כלכליים, כמו בצמרת בתחומים נוספים, יש מספר מועט כל כך של נשים מחייבת אותנו לחשיבה פעילה בנושא זה. נדמה לי שהצעת החוק שחברי ואני הגשנו תתרום, או עשויה לתרום, לשיפור המצב הזה ולהשגת שוויון של נשים בשירות המדינה.

תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד. כבודו, שר המשפטים, הואל בטובך להתייחס להצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, הממשלה שלנו והכנסת הזו יש בהן רגישות רבה והבנה רבה לצורך להיטיב את מעמד האשה ולשפר את יכולתה של אשה להתמודד על תפקידים בכירים בשירות המדינה ובמשק בכללותו.

אשר להצעת החוק הנוכחית, שהעלתה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בשם עוד שני חברי כנסת גברים, הממשלה תומכת עקרונית בכך שבמינויים בשירות המדינה יהיה שוויון בין המינים, הכול בהתאם לנסיבות. אם נציב שירות המדינה מוצא כי ביחידה מסוימת, בדירוג או בסוג דרגות מסוים,

אין ייצוג הולם, הוא מוסמך לפעול בדרכים שייראו לו. אחת הדרכים היא העדפה מתקנת, בשילוב עם שיטת המכרזים.

ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת דנה בימים אלה בהצעת חוק באותו נושא שהגיש חבר הכנסת דדי צוקר. הממשלה תמכה בהצעת חוק פרטית זאת, והדיונים בוועדה נמצאים בשלב מתקדם ביותר, כפי ששמענו היום. ההצעה עברה קריאה ראשונה ומכילים אותה לקריאה שנייה ושלישית. הכנת הצעת החוק היא בתיאום עם משרד המשפטים ונציבות שירות המדינה. משרד המשפטים – אני יכול להעיד – מסייע לוועדת החוקה בהכנת הטיטה לפתרון הבעיות, בשיתוף מלא עם נציבות שירות המדינה.

לפיכך, מתוך גישה עניינית, אין צורך בהצעת חוק נוספת באותו עניין, מה גם שהצעת החוק האמורה מרחיקה לכת מעבר למה שוועדת החוקה וגם הממשלה סבורות שראוי לנקוט בשלב זה.

לאור האמור לעיל, כיוון שנראה לנו שהצעת חוק זו פשוט אין בה צורך בשלב זה, משום שהצעת חוק אחרת קדמה לה ונמצאת בטיפול מתקדם, חשבתי שנכון הוא לבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אבל היום, ביום האשה, כבוד יושב-ראש הכנסת, צריך הרבה אומץ לב לבקש להסיר הצעת חוק בעניין שמדובר בו במעמד האשה. לכן אני מצביע בהתאם, בגישה שפשוט נראית לי עניינית. אבל אם חברי הכנסת יחשבו שביום זה, ביום האשה, הסולידריות עם האשה עדיפה גם על מה שנראה בעיני כשיקול בלתי ענייני, אני אבקש שהצעת חוק זו, במקרה כזה, תצורף – – –

דן תיכון (הליכוד):

מאחר שמדובר בקריאה טרומית, אדוני השר יכול להצטרף ולא ייגרם עוול להשקפת עולמו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, יש לי כבר ניסיון של שנתיים ואני יודע מה דינה של הצעה טרומית. אחר כך באים לוועדה ותובעים דיון בה, ואחר כך דורשים לצרף את שם המציעים אל ההצעה, ואחר כך יש זכויות למציעים. אני כבר ראיתי שיועדים לנצל את זה. תרשה לי, אני את תקופת התמימות שלי כבר עברתי, לכן אני מדבר בצורה ברורה ביותר. עניינית, עם כל הכבוד, אין כבר צורך בהצעה הזאת, כי הנושא הזה מטופל בצורה הטובה ביותר, העניינית והמתקדמת, בתמיכת הממשלה, בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אמרתי, אם חברים כאן יחליטו להצביע ביום הסולידריות הנשית עם חברת הכנסת גוז'נסקי, ביקשתי שהצעתה תצורף אל אותן הצעות שכבר נדונות בוועדת החוקה ותועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נעבור להצבעה, אלא אם כן את רוצה לשכנע שכנוע נוסף, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רק רוצה לומר, שיש לי הסכמה מוקדמת עם יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דד' צוקר.

היו"ר ש' וייס:

יש לך הסכמה.

דן תיכון (הליכוד):

אז בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, כולנו מבינים במה מדובר. הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה-1995, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חבר הכנסת האשם מחאמיד וחבר הכנסת סאלח סלים. אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – העדפה מתקנת לנשים), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ח"י תומכים – בדרך כלל אנחנו אומרים שמונה-עשר תומכים, היום זה "שמונה-עשרה" – אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול ולהשתלבות בהצעות החוק.

הצעת חוק שירות המדינה (העדפה מתקנת), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. הצעת חוק ב'תשיא. שוב, אני מתנצל קצת על השינוי בסדר-היום. איש לא הודיע לנו שזה בשעה 12:00, ואנחנו מנסים להטליא טלאים ולפתור את הבעיה.

חברת הכנסת מאור, בבקשה גברתי. את תעלי לפנינו את הצעת חוק שירות המדינה (העדפה מתקנת), התשנ"ה-1995, של קבוצת חברות הכנסת. הנה, היום יהיו הרבה העדפות מתקנות. גברתי, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

זו לא הנמקה מהמקום?

ענת מאור (מרצ):

לא, זה לא מהמקום, לצערי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק היא הצעה שהוכנה על-ידי פרופסור רות בן-ישראל וחתומות עליה, נוסף עלי, חברת הכנסת דליה איציק, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וחברת הכנסת נעמי חזן. ההצעה הוכנה לוועדה למעמד האשה, לוועדת המשנה העוסקת בקידום נשים בניהול, לאחר שהשר שטרית מינה ועדה שעסקה בהיבטים רבים, גם קידום ערביי ישראל וגם קידום הנשים. ועדה זו העבירה אלינו, לוועדת המשנה שלנו לקידום נשים בשירות הציבורי בראשות נעמי חזן ובראשותי, את כל העקרונות של קידום נשים בשירות המדינה. שמחנו שבמקביל לעבודה הרצינית על החוק, חבר הכנסת דדי צוקר יזם הצעת חוק אחרת, לאור ההצלחה של חוק הדירקטוריונים ולאור פסיקת בג"ץ. כפי שציינה חברת הכנסת גוז'נסקי, גם הצעת החוק הזו תצטרף אל הצעת החוק שאישרנו אתמול, לשמחתי, בקריאה ראשונה.

ארבעה שינויים בלבד – ובכך אני אתמקד – יש בהצעה שלנו ואינם בהצעה שאישרנו אתמול. הראשון, לגבי המטרות. הצעת החוק שלנו, לאחר דיונים רציניים, מתמקדת בכך שעקרון ההעדפה המתקנת חשוב שיחול דווקא על חמש הדרגות הבכירות. כל הנתונים מורים שבדרגות הניהול הפחות בכירות יש קידום רב, שהוא חשוב וצריך לשקוד עליו גם בהמשך, אבל לא ייתכן שעקרון ההעדפה המתקנת יופעל רק ברמות שבהן ממילא קיימת פריצת דרך, ואילו בדרגה 13 זה יישאר 0.66%, כך בדרגות 12-13. זה הבדל אחד.

ההבדל השני – לגבי המסלולים שהם לאו דווקא דרך מכרזים. אתמול שאל חבר הכנסת יהלום, ובדין: כיצד אתם מתכוונים לעשות העדפה מתקנת לנשים שלא באמצעות מכרזים? ואכן, בהצעת החוק הזאת יש על כך תשובה באמצעות העדפה או תשומת לב רבה יותר להכשרה, השתלמות או הסבה מקצועית.

התוספת השלישית באה תחת הסעיף שנקרא "נטל ההוכחה", וזו אולי התוספת החשובה מכל התוספות. בעיית החוקים בכל התחומים, כפי שכולם יודעים, היא בעיית האכיפה. אני יודעת, כמי שעוסקת בתחום קידום נשים בעבודה ובכלל בקידום עובדים, שיש בחקיקה בישראל הישגים שהם שווים ערך להישגים במדינות מתוקנות. הבעיה היא באכיפה. בחוק שכר מינימום, הגם שהוא לא מושלם, הגם שאני מתנגדת ל-30% פרמיה שבו בצורה קריטית, הבעיה היא שיש עשרות אלפי פועלים, ובעיקר עובדות, ובעיקר בקרב ערביי השטחים, ובעיקר בעיירות הפיתוח, שאפילו לא נהנים מחוק שכר מינימום, בהעדר אכיפה. זו הדוגמה הקיצונית, אבל לצערנו לא היחידה.

סעיף 4 להצעת החוק שלנו, שנקרא "נטל ההוכחה" – ופרופסור רות בן-ישראל ידועה כמשפטנית עם הישגים רבים – בא להבטיח שכאשר במכרז, למרות החוק של העדפה מתקנת, לא נבחרה אשה, אם זה בגלל קריטריונים של אי-התאמה – איש מאתנו לא רוצה קידום שאינו הולם את הקריטריונים של התאמה וכישורים, וכולנו הדגשנו זאת אתמול – אם בכל זאת יש לאשה סיבה לשקול או לחשוב שהיתה פה אותה הטיה, שנגדה אנחנו יוצאים, שהיתה אפליה, הרי חובת ההוכחה היא על המעסיק, קרי על הממשלה, ולא על המתלוננת.

והדבר האחרון – חובת הדיווח. מהניסיון של המדינות המערביות, אדוני שר המשפטים, נמצא שעצם חובת הדיווח, כפי שראינו שקרה עם חוק הדיסקרמינציות, עצם החקיקה, עצם העיסוק ועצם פרסום ההישגים יצרו דינמיקה חיובית, והיא אולי חשובה יותר מכל האכיפה. לכן, החוק מציע מערך דיווח שנתי על-ידי השרים אל הכנסת, שהיא הרשות המפקחת.

אם כן, אדוני השר, אני אודה לך אם למרות ההחלטה המוקדמת הממשלה לא תתנגד, שכן, כפי שאמרה חברת הכנסת גוז'נסקי, אתמול כבר עבר חוק אחד. צירוף וחבירה של שני החוקים שאנחנו דנים בהם היום אל החוק שעבר, על מנת שנוכל לעבד לקריאה שנייה ושלישית חוק שיהיה גם מקיף וגם טוב, יהיו תרומה חשובה מאוד. אם הממשלה לא תשתכנע, אני אודה לחברי הכנסת ואני חושבת שיהיה נכון מצד הכנסת לדבוק במטרתה. לפחות כחברת קואליציה, אני נמנעת מלהביא חוקים בניגוד להמלצת ועדת השרים לענייני חקיקה, אבל במקרה הזה אני חושבת שיש פה צירוף נסיבות והיגיון לטיוב החוק, שבהחלט מחייב שנאשר את החוק. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת ענת מאור.

אדוני שר המשפטים, תגובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, מן הראוי שיהיה דין אחד להצעת חוק זו ולהצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי. יש להן דין אחד מבחינת התייחסותי, דהיינו, שכיוון שהנושא עבר בקריאה טרומית כהצעת חוק רצינית, שנמצאת, כאמור, בטיפול מתקדם בוועדת החוקה, אין מקום להוסיף הצעת חוק נוספת. אם מישהו חושב שהוא יכול לתרום לעניין, יצטרף לדיוני ועדת החוקה ויגיש ישר ליושב-ראש ועדת החוקה, שבוודאי יסתייע בכל רעיון טוב ומיטיב.

לכן, כבוד יושב-ראש הכנסת, אין לי כרגע עימות עם חברת הכנסת ענת מאור, אלא בעצם אני מעלה לפניך שאלה, שאולי היא אחת השאלות שצריכות להישאל ביום העיון שאדוני ראה לנכון לערוך או רואה לנכון לערוך בימים הקרובים בשאלה של יוזמות חקיקה פרטיות. כי בעצם השאלה שעולה לדיון כרגע היא לא שאלת מעמד האשה, אם תרשה לי, אלא השאלה: אם הצעת חוק פרטית של חבר כנסת או חברת כנסת עוברת בקריאה מוקדמת, מה ימנע מכל 119 חברי הכנסת הנוספים להניח מייד על השולחן הצעת חוק דומה או זהה, ולהעלות את ההצעות בזו אחר זו יום יום במשך חודש, ולבקש מהכנסת לחזור ולהעביר הצעות חוק פרטיות באותו נושא יום אחרי יום כדי שהנושא הזה יהיה כאילו ביוזמת כל חברי הכנסת ללא יוצא מן הכלל. כמובן עד כמה שהם יכולים להסכים ולהיטיב עם בני אדם, להיטיב עם העניים ולהיטיב עם אלה שבמצוקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש הגבלה של שש הצעות חוק בשנה לכל חבר כנסת.

ענת מאור (מרצ):

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני לא בטוח שמישהו סופר ברצינות אבל זאת שאלה ---

היו"ר ש' וייס:

כן סופרים ברצינות, אבל יש לה הנמקה מהמקום ---

שר המשפטים ד' ליבאי:

הרי יש לה הנמקה מהמקום. כי למה אנחנו נתנגד? הרי ההתנגדות היחידה יכולה להיות רק מהטעם של לעזור, בבחינת הכנסת תבן לעופריים. ויש כבר מן המטעם הזה בטיפול ובהכנה ובבישול.

אמרתי את הדברים, אני רק חושב שחברי הכנסת צריכים לחשוב על השאלה ומה שצריך להיות זה פחות או יותר דין אחד. קשה להסביר למה במקרה מסוים אנחנו נרשה לחבר כנסת להוסיף הצעה שנייה ושלישית באותו נושא ובמקרה אחר לא. ועוד חס וחלילה יגידו, שהדיון הוא לא לגופה של ההצעה אלא אולי לגופם של המציעים, מה שאני לפחות משתדל שלא יהיה בהתייחסות להצעות חוק.

חברי הכנסת, אני חושב שהנסיבות ברורות. אמרתי שהממשלה סבורה שזו הצעה שאין צורך בה, פשוט משום שהנושא כולו, על כל ההיבטים שבו, נדון בוועדת החוקה בראשותו של חבר הכנסת דדי צוקר, ויש גם לחברת הכנסת ענת מאור וגם לי אמון בחבר הכנסת דדי צוקר.

עם זאת, אני אמרתי שלפי דעתי אין מקום להפלות בהתייחסות כפי שנראה לי בין ההצעה הקודמת, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לבין הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר המשפטים על תשובתו ועל יושרו האינטלקטואלי המובהק, ומשום שאנחנו, אני לפחות בדעה – כמי שעוסק שנים בסוגיות שקשורות למעמד הנשים בפוליטיקה אני סבור שצריך להיות מעמד זהה, ולכן כל דיון שיש לו היבט אינטלקטואלי צריך להיעשות בלי שום הפליה לשום צד.

אני רוצה לומר שאני יותר ממזדהה עם הערתו של שר המשפטים. מה עוד שהרי שנינו נצביע בעד החוק. ובכן, מותר לומר את זה.

אני בעל גישה שמרנית. על-פי השקפתי, ברגע שחבר כנסת או חברת כנסת מניחים הצעת חוק פרטית על השולחן, זה צריך להיכנס למחשב, ובאותה שנייה אסור לדעתי להכניס ולהניח על שולחן הכנסת שום הצעת חוק דומה או זהה. ומכאן כל ההמשך.

אני יודע שבעבר לא היו כלל בעיות כאלה. היקף יוזמת החקיקה היה מאוד שולי. עד סוף הכנסת התשיעית התקבלו הצעות חוק פרטיות ברמה הבאה: 93% מהצעות החוק שהתקבלו היו יוזמה ממשלתית, 5.3% יוזמה פרטית, 1.7% יוזמת ועדות.

בכנסת הזאת, לזכותה במידה רבה, עד כה – בעקבות השבועיים האחרונים יש שינוי – 51% מן החוקים שהתקבלו הם פרי יוזמת חקיקה פרטית. זאת מהפכה בקנה מידה עולמי, אדוני שר המשפטים. זה לא קיים בשום פרלמנט באירופה. לא במקרה, כי יש פה גם בעיות נוספות שעליהן נדון באותו יום עיון. דווקא בעקבות הערה של חברת הכנסת ענת מאור שילבנו כמובן גם חברי כנסת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד. אני הבנתי.

לכן, ההערה שהערת לא נוגעת דווקא לחוקים האלה. רציתי פשוט להסביר. זאת הערה רחבה ומקפת שנוגעת לחיינו הפרלמנטריים בכלל. לאו דווקא בהקשר זה.

אני מבין ששר המשפטים ממליץ לנהוג במקרה זה כמו במקרה הקודם, כלומר אנחנו כנראה נצביע כולנו פה-אחד בעד.

האם את רוצה לשכנע אותנו לא להצביע בעד? כי אנחנו רוצים להצביע בעד. את רוצה לשכנע אותנו שנצביע נגד?

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הערה פרוצדורלית. כמי שמסכימה מאוד עם שר המשפטים ועם אדוני היושב-ראש, שיש חשיבות רבה לחקיקה פרטית אבל אין צורך בחקיקה חוזרת, אני רוצה להדגיש שלא זה המקרה.

הצעת החוק הזו באה כמעט במקביל, היא הוכנה על-ידי ועדה בראשות פרופסור רות בן-ישראל ועל-ידי ועדה שלנו ששקדה על הנושא שנתיים. יש בה תוספות שהן משמעותיות ביותר. העובדה שוועדת השרים לענייני חקיקה הקדימה לדון בהצעת חוק אחת ואישרה אותה ולאחר מכן קצת חזרה בה ונסוגה משתי ההצעות שהוגשו, הן על-ידי חברת הכנסת גוז'נסקי והן על-ידינו, ובגלל מחויבות שלנו לנוהל תקין לא הבאנו את זה שלא בהסכמה – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא מעניין אותנו מה החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה.

ענת מאור (מרצ):

לכן אני מבקשת לאשר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בואו נעבור להצבעה.

ענת מאור (מרצ):

יש פה תוספת חיונית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת ענת מאור. הרי כללי המשחק פה ברורים, הכול שקוף, רבותי, בואו נצביע. חברי הכנסת, הצעת חוק שירות המדינה (העדפה מתקנת), התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי הכנסת, שהביאה לפנינו חברת הכנסת ענת מאור. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (העדפה מתקנת), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שגם הצעה זו הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשילובה במצעד ההצעות שכבר קיים שם באותו נושא.

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – איסור החזקת כלי ירייה על-ידי אדם שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ה-1995

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, עוד לא בקטע הראשי שלה היום אלא בתחום החקיקה. הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – איסור החזקת כלי ירייה על-ידי אדם שהוצא נגדו צו הגנה). זו הצעה ב'תשנב'.

רבותי, ההצעה הזאת באה על רקע נורא ואיום. אתמול נרצחה דורית, והנושא הזה של רצח, מה שקרוי "על רקע רומנטי", הוא תופעה מזעזעת, כי רצח הוא רצח הוא רצח. ואני כל כך מצטער שכל אימת שבאות הצעות כאלה תמיד יש להן רקע בחיים. עוד רצח ועוד רצח. זה עושה את הנושא לאקטואלי במיוחד.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. עשר דקות לרשותך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפנינו חוק שהוא תיקון לחוק למניעת אלימות במשפחה, והוא מדבר על מצב שניתן בו לאשה צו הגנה ובעלה נקרא למילואים. מה שקורה היום, כידוע, זה שהוא יכול לשאת נשק, בוודאי בשירותו במילואים, ועל כן באה הצעת החוק הזאת להבטיח, שגבר שיוצא למילואים והוצא נגדו צו הרחקה, משמע צו הגנה לאשה ולמשפחה, לא תהיה אפשרות בידו לשאת נשק.

הצעת החוק הזאת באה על רקע העובדה המצערת, שגברים רבים שהיה בידם נשק כתוצאה משירות מילואים ניצלו את הנשק הזה, במקום למטרה שלשמה הופקד הנשק בידם, למטרה הנלווה, לאסון הגדול שפוקד אותנו חדשים לבקרים, וכפי שקרה גם אתמול, ואנחנו חוזרות וחוזרים ואומרים כאן מעל במת הכנסת: מספיק עם הרצח הזה. מספיק עם האלימות נגד האנשים. מספיק, אם זה פרופסורים ואם זה אנשים מן השורה. דין אחד לכול. מכה, אונס, שורף, חותך, פושעים מכל שכבות האוכלוסייה, דין אחד לכולם.

כאשר אותו בחור צעיר אומר לחברתו: אני אוהב אותך, אני לא יכול לחיות בלעדייך, בעצם הוא אומר לה: את לא תחיי בלעדי. זה מה שהוא אמר אתמול לדורית: את לא תחיי בלעדי. מדובר בדורות על דורות של חינוך שבו אנחנו, במקום להיות אישיות אוטונומית, עם רצונותינו, בשוויוניות מלאה, מצליחות איכשהו להביא למצב שאנחנו כאילו הרכוש של מישהו, תלויות ברצונות של מישהו אחר. וכאשר המישהו האחר מחליט: אני כל כך אוהב אותך, אני לא יכול לחיות בלעדייך, הוא אומר: את, דורית, לא תחיי בלעדי.

מעניין שאנחנו לא מוצאים מקרים הפוכים. כאשר היא אומרת: אני אוהבת אותך, אני לא יכולה לחיות בלעדיך, היא לא חושבת שזכותה לקחת ממנו את חייו משום שלה קשה וכמעט בלתי אפשרי, או בלתי אפשרי, לחיות בלעדיו. הוא לא הרכוש שלה, אבל גם היא לא הרכוש שלו.

קשה לומר ברגע זה שאני שמחה, אבל אני מברכת על כך שהממשלה הכירה בזה שגבר שנקרא למילואים – וכך גם לגבי אשה שנקראת למילואים והוצא נגדה צו הרחקה – תועבר הודעה מבית-המשפט לרשויות הביטחון והוא לא יוכל לשאת נשק. אם הוא ייקרא ויידרש למקומות שבהם הוא חייב

לשאת נשק, יהיה עמו אדם נוסף שיצטרך להגן עליו אם הוא יהיה זקוק להגנה. בשלב זה, בדרך כלל היא הזקוקה להגנה.

ובכן, אני מברכת על כך שהממשלה הסכימה לתיקון הזה בהצעת חוק למניעת אלימות במשפחה. אני מקווה שאנחנו יחד כחברה צודקת, שוויונית, הוגנת, מתקדמת, צועדים צעד אחד קדימה בכיוון של פחות אלימות ואי-אלימות בתוך המשפחה בישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אדוני שר המשפטים, ברשותך, רק שנייה, אני מבקש את סליחתכם.

עומד להחליף אותי עכשיו סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף.

אני, ואיש מאתנו, לא ידענו שהסעיף הנוגע לציון יום האשה הבין-לאומי מיועד לשעה 12:00. זה היה כנראה סוד כמוס, ואנחנו משתדלים להתארגן לזה. אני חייב להודיע שתי הודעות טכניות, אך לפני כן לברך בקיצור ולהתנצל שלא אהיה כאן.

חברי הכנסת, אורחות מכובדות מאוד, אנחנו מציינים היום בכנסת, כמו הרבה פרלמנטים בעולם, את יום מעמד האשה.

האמנה הבין-לאומית לשוויון נשים אומצה על-ידי העצרת הכללית של האומות המאוחדות ב-18 בדצמבר 1979. האמנה, הנקראת אמנה בדבר ביעורן של כל צורות האפליה נגד נשים, נכנסה לתוקף ביום 3 בספטמבר 1981.

לאחר שהצטרפו כ-20 מדינות כבר בשלב ראשון, וישראל היא אחת הראשונות, היא עשתה זאת ביולי 1980 – אני מציין עובדה זו כי כנסת ישראל בשנים האחרונות מקדישה ופועלת רבות בנושא מעמד הנשים, והייתי אומר: האהדה רבה מאוד, ללא הבדל של מפלגות. אנחנו היינו בין המדינות הראשונות שהצטרפו לאמנה, ומשנה לשנה מקיימים אותה יותר ויותר.

אני מברך את יושבת-ראש הוועדה למעמד האשה חברת הכנסת נעמי בלומנטל על המאמץ שהשקיעה בארגון היום הזה. אני מברך את כל חברי וחברות הוועדה. יש לנו סבב מעניין בין היושבות-ראש, וכל אחת מהן עושה קטע מסוים בתקופה שבה היא יושבת-ראש ומסייעת ליושבת-ראש המכהנת כאשר זו מכהנת.

אני אמרתי באחת ההזדמנויות, ואולי העניין לא הובן, שכאשר אשה יושבת בראש הוועדה למעמד האשה זה בסדר. אבל זה עוד יותר משמעותי אם אשה יושבת, למשל, בראש ועדת הכספים, בראש

ועדת החוץ והביטחון, בראש ועדת הכנסת או בראש ועדת הפנים. או, למשל, בתפקיד הצנוע של ראש הממשלה, מה שקורה היום ב-11 מדינות בעולם.

כאשר יש 11 נשים בכנסת, זה בערך המספר שהיה בכנסת הראשונה. זה נע בין 12 חברות כנסת בשיא לבין שבע חברות כנסת בתחתית. אנחנו ליד השיא, אבל זה רק 9.5%. כאשר בשבדיה נבחר הפרלמנט באופן דמוקרטי ויש 42% לנשים, זה עוד יותר משמעותי. כאשר יש אשה שרה זה בוודאי משמעותי, וכאשר יש שתיים בממשלת ישראל זה בוודאי משמעותי, אבל כאשר בנורבגיה באופן מסורתי יותר ממחצית השרים הם שרות זה עוד יותר משמעותי.

כלומר, השאלה של איזון הוגן יותר של חלוקת הכוח הפוליטי היא שאלה המטרידה הרבה מאוד מדינות דמוקרטיות. במקומות הראשונים בעולם נמצאות המדינות הסקנדינביות, לאחר מכן חלק ממדינות הקונטיננט. אנחנו באיזה מקום על-ידן. באופן מוזר, או אולי לא מוזר, במקום האחרון של ייצוג פוליטי לנשים בעולם הדמוקרטי נמצאות המדינות האנגלוסקסיות, ארצות-הברית, אנגליה, ניו-זילנד וכדומה.

ופה אני זורק לחברות הכנסת רעיון למחשבה, ובזה אני אסיים את ברכתי. מה מייחד את הארצות האלה? בחירות אזוריות, רוביות, חד-נציגיות, חד-שלביות. זאת אומרת, אחד מול אחד. בגרמניה המערבית מחצית כך ומחצית אחרת. במחצית של הבחירות האזוריות כמעט שלא נכנסות נשים לפרלמנט.

מסקנה: מי שסבור כמוני שהמצב הלא-מאוזן הזה של הייצוג הוא לא צודק, צריך להיזהר מאוד מרפורמות אלקטורליות שמאוד מודרניות היום, של בחירות אישיות. זה מתכון לצמצום מוחלט של ייצוג הנשים בפוליטיקה. תחשבו על זה.

לימור לבנת (הליכוד):

גם על זה מחליטים הגברים.

היו"ר ש' וייס:

מנקודת ראותו של החוקר אני אומר לכם זאת. מדוע? וזה אולי לזכותן. ככל שהבחירות הן יותר אישיות, תסלחו לי אם אומר שהן יותר פראיות ואלימות. לזה כנראה אתן לא מסוגלות, ואני אומר זאת לזכותן.

חשבתי במקום ברכה לתרום איזה רעיון למחשבה. אני מברך אתכן מקרב לב.

אני מודה לחברי חבר הכנסת סאלח טריף שאפשר לי לעשות זאת. השלטון שלך, וכאשר תקבל אותו כאן, שר המשפטים יהיה מוזמן להשיב על הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסב את תשומת לבך לכך שבמשך היממה של יום האשה קצרניות הכנסת עובדות קשה יותר מאשר בכל יום אחר.

היו"ר ש' וייס:

נכון. אני רוצה להפנות את תשומת לבך, אדוני חבר הכנסת משה קצב, ידידי, יושב-ראש סיעת הליכוד, שאם תעזור לי בעיקר בקרב סיעתך, הקצרניות תעבודנה פחות בכנסת.

משה קצב (הליכוד):

למען היעילות אני מציע שמשעה מסוימת ואילך יתאפשר לקצרניות להשתמש בשירותי ההקלטה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

רעיון נהדר.

גברתי סגנית המזכיר, אני מוכן לאמץ את הרעיון של חבר הכנסת משה קצב. אני חושב שזה רעיון מצוין. אם אפשר יהיה משעה מסוימת לעשות הקלטות ולסייע בכך לעובדות החרוצות והמצוינות שלנו, שעובדות כל כך קשה עד השעות הקטנות של הלילה, בניגוד לחוק שעות עבודה ומנוחה, ואתה יודע את הסיבה לכך – אנחנו נקבל היום את ההמלצה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה ליושב-ראש הכנסת. הוא דיבר על יושבות-ראש ועדות, ואני רוצה להגיד לו: יש כאלה ששאלו, מה עם יושבת-ראש פרלמנט?

היו"ר ש' וייס:

אותו דבר.

היו"ר ס' טריף:

ואחרי מבקר המדינה יש מקום לחשוב גם על יושבת-ראש הפרלמנט.

אנחנו ממשיכים בדיון. אני מזמין את כבוד שר המשפטים להשיב לחברת הכנסת בלומנטל. בבקשה, אדוני.

שלום לכל הנשים, שלום לכל חברי הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, השרה שולמית אלוני, חברות הכנסת, חברי הכנסת, סגנית יושב-ראש הכנסת אסתר סלמוביץ – חשבתי שהיא תתכבד לשבת בראש ישיבה זו, אבל זה שיש פה שוויון וגם הגברים זוכים לשבת בראש הישיבה הזאת, גם זה אומר משהו.

משה קצב (הליכוד):

שיהיה גבר אחד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברותי וחברי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל מציעה לתקן את סעיף 2 לחוק למניעת אלימות במשפחה ולקבוע בו, שאם ניתן צו הגנה נגד אדם שנקרא לשרת בשירות מילואים, תימסר הודעה על כך לשלטונות צבא-הגנה לישראל, ולא יינתן לו אישור לצאת לחופשה עם נשקו האישי, והיא הבהירה את הטעמים לכך.

ניתנה האמת להיאמר, שאני וגם חברי במשרד המשפטים תהינו אם יש צורך לתקן את החוק בסוגיה זו, אבל משום ספק החלטנו לתמוך בהעברת ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, שתשמע את המציעה וכן תשמע את הנוגעים בדבר ותבחן את העניין.

החוק למניעת אלימות במשפחה קובע, שלבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו או פקיד סעד שהתמנה על-פי חוק הנוער (טיפול והשגחה) רשאי בית-המשפט לתת צו הגנה מפני אדם אם ראה כי נתקיים אחד מאלה: (1) בסמוך לפני הגשת הבקשה נהג באלימות בבן משפחתו או ביצע בו עבירת מין; (2) התנהגותו נותנת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה סכנה גופנית ממשית לבן משפחתו או שהוא עלול לבצע בו עבירת מין.

ועוד מוסיף החוק וקובע בסעיף 2: "בית-המשפט רשאי לתת צו האוסר על אדם לעשות את אלה, כולם או מקצתם, או לקבוע להם תנאים (להלן – צו הגנה)" – ואחד התנאים שבית-המשפט רשאי לקבוע הוא איסור לשאת או להחזיק נשק. זה כבר כתוב היום בחוק.

יתר על כן, סעיף קטן (ה) באותו סעיף קובע: "ניתן צו הגנה הכולל איסור כאמור – – – והמחויב בצו הוא איש רשות ביטחון" – ואיש רשות ביטחון מוגדר כמי שנמנה עם משטרת ישראל, שירות בתי-הסוהר או שירות הביטחון הכללי או מי שהוא חייל בצה"ל – "רשאי בית-המשפט לקבוע בצו תנאים לפיהם רשאי אותו אדם לשאת או להחזיק נשק לצורך מילוי תפקידו; הודעה על צו כאמור תימסר בידי בית-המשפט לרשות הביטחון הנוגעת לעניין וזאת תעשה את הסידורים הנדרשים שיבטיחו קיום הצו". כלומר, כשהכנסת חוקקה את החוק ב-1991 היא כבר היתה ערה לכך שעם מתן צו הגנה כזה יכול שתתעורר שאלה של יכולתו וזכותו של חייל או של איש מילואים לשאת את נשקו כאשר צו הגנה מופעל או הוצא נגדו.

עם זאת, מאחר שאנחנו יודעים שהיו מקרים טרגיים בתקופה האחרונה, ומשום שחברת הכנסת נעמי בלומנטל אמונה על הנושא והיא סבורה שצריך להבהיר עוד את הנושא, את הדיווח בין בית-המשפט לבין גורמי הביטחון, את יכולת גורמי הביטחון למנוע את יציאת האדם לחופשה עם נשק, סבור הייתי שהנושא הזה, משהועלה, יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, יוזמנו לשם נציגי הנהלת בתי-המשפט ורשויות הביטחון, כמובן, עם המציעה, ויושב-ראש ועדת החוקה, שבינתיים הצטרף אלינו כאן, חבר הכנסת דדי צוקר, יברר ויבחן את הנושא הזה, ותחליט הוועדה אם יש טעם לתקן את החוק.

דוד צוקר (מרצ):

שיהיה, עוד אחד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו נבחן את עמדתנו, עמדת הממשלה, לאור הדיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

כאמור, אני מציע לתמוך בהעברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר המשפטים.

כן, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הייתי מבקשת להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדה למעמד האשה.

דוד צוקר (מרצ):

אין לה סמכויות חקיקה.

היו"ר ס' טריף:

שר המשפטים, בבקשה, יש לך איזו הערה בעניין?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לה סמכויות חקיקה, ואולי יושב-ראש ועדת החוקה אינו מודע לכך וחושב – – –

היו"ר ס' טריף:

טוב, בואו נשמע את שר המשפטים בעניין הזה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני בהחלט תמכתי בהקמת הוועדה למעמד האשה, אבל עם כל הכבוד, לא ייתכן שבכל פעם שעניין אשה נוגע בחוק יוצא החוק מתחום הסמכות הטבעית שלו לפי תקנון הכנסת ויועבר לוועדה למעמד האשה, שאם לא כן, תהיינה שתי ועדות בכנסת: אחת, הוועדה למען האשה, ואחרת, הוועדה למען הגבר, ונקיים כל פעם דו-קרב מי חזק יותר, עניין הגברים בהצעת החוק או עניין הנשים.

יעל דיין (העבודה):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

רבותי, החוק הזה, כמו חוקי דיני העונשין, מסור על-פי התקנון לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מובן שאם יש מחלוקת, תכריע בכך ועדת הכנסת, אבל אני לא יכול לראות באלימות במשפחה בעיה שנוגעת אך ורק לאשה, ולומר שאם כך הדבר, המקום הטבעי הוא הוועדה למעמד האשה. אם ועדת הכנסת תראה להקים ועדה משולבת, אדרבה ואדרבה, אבל לא ייתכן להתעלם מהתקנון כשנוח הדבר למישהו ולהפנות את זה לוועדה, שאולי משום איזו סיבה היא יקרה יותר בעיניו.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם יש מחלוקת – זכאית חברת הכנסת בלומנטל להציע הצעה אחרת – אבקש להשאיר את ההחלטה, על-פי תקנון הכנסת, בידי ועדת הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר המשפטים.

אני רק רוצה לציין בפני חברת הכנסת בלומנטל וכל חברי הכנסת, כדי להבהיר את הסוגיה הזאת, שלפי סעיף 17 לתקנון הכנסת יש סמכות לוועדה למעמד האשה לחוקק חוקים: "הכנסת תבחר מזמן לזמן, לפי הצעת ועדת הכנסת, ועדה לעניין מסוים שדינה לכל דבר, פרט לתקופת כהונתה, כדין ועדה קבועה, אם לא קבעה הכנסת הוראות אחרות".

על כן יש טעם בבקשתך, והנושא יעבור לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה משתי הוועדות תידון הצעת החוק, או בוועדה משותפת, לפי החלטתה.

אם כן, אנחנו נצביע על הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – איסור החזקת כלי ירייה על-ידי אדם שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ה-1995, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. החוק, אם יאושר, יעבור כמובן להחלטת ועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה הוא יידון.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון איסור החזקת כלי

ירייה על-ידי אדם שהוצא נגדו צו הגנה), התשנ"ה-1995,
לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

23 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית ותועבר לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה היא תידון ותוכן לקריאה ראשונה.

ציון יום האשה הבין-לאומי

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אנו ממשיכים בציון יום האשה הבין-לאומי. ועדת הכנסת, כמובן, קבעה הודעות סיעות בשיעור של חמש דקות לכל סיעה. לסיעות העבודה והליכוד יש עשר דקות.

אני מתכבד להזמין ביום האשה קודם כול את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, יושבת-ראש הוועדה למעמד האשה, לפתוח את הדיון הזה, ואחרי זה נעבור לברכות על-פי סדר הדוברים. בבקשה, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (יו"ר הוועדה למעמד האשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום האשה הבין-לאומי הנחגג היום, 8 במרס, ברחבי העולם, גם אנחנו כאן בישראל, בכנסת ישראל, חוגגים, או נאמר מציינים את יום האשה הבין-לאומי. נחוגג כאשר יהיה שוויון.

רצוני לברך את כל נשות ישראל ביום האשה הבין-לאומי. רצוני לברך כאן את נציגות וראשי ארגוני הנשים בישראל, הנשים המתנדבות, הנשים שעומדות בראש ארגונים שאינם ארגוני מתנדבים והנשים בכללן. אני רוצה לומר, שבסך הכול, לצערי, אין זה יום חג לנו, ואולי לגבי חלק מאתנו מדובר היה עכשיו בתקנות חדשות שיצאו, שיכול להיות שיהא זה יום בחירה, אך בראש ובראשונה זה יום שבו עלינו לעצור לרגע, להביט לאחור, לבחון את ההישגים והכישלונות שלנו, לחפון בידינו את ההישגים וללמוד מן הכישלונות ולהביט קדימה לקראת קידום מצד אחד ובלימת האי-שוויון מן הצד האחר.

יש בנו, הנשים, עוצמה רבה, רצון טוב, אמונה, יכולת, נכונות והרבה הרבה התמדה, אך יש בי תסכול רב על כך שעל אף כל המשאבים האנושיים והערכיים שיש בנו אנחנו במידה רבה דורכות במקום.

אין כמעט תחום שאנחנו בודקות, במסגרת הוועדה למעמד האשה ובמסגרת ועדות אחרות, שאנחנו לא נתקלות בו באפליה שמתקיימת לגבי נשים, והייתי אומרת, לעתים זו אפליה שמופיעה בחוק זה שסותר כביכול חוק אחר.

על כך אני אביא כמה דוגמאות, וכן על העובדה שנשים ממשיכות להירצח רק בשל היותן נשים, על האפליה שמתקיימת בשכר, על חוסר האפשרות להתקדם בחיים המקצועיים, ועל ההיתקלות המתמדת בתקרת הזכויות שמאפשרת לנו לראות את הפסגה. לראות – אנחנו רואים את כל התפקידים, אנחנו רואים גם את הגברים שממלאים את התפקידים האלה, את המנכ"לים, את הסמנכ"לים ואת ראשי החברות ויושבי-ראש הדירקטוריונים. אנחנו רואים את הפסגה, אבל יש תקרת זכויות שאנחנו הנשים נתקלות בה, ואני מתפלאה שהראשים שלנו לא שטוחים מההיתקלות המתמדת יום יום.

אני רוצה לקבול על כך, שעקרות הבית בישראל, זה אומנם כך, בעצם אינן מבטחות בביטוח הלאומי. יורשה לי לומר, כי אחת מן הבעיות היא, שרוב עקרות הבית, משמע נשים שאינן עובדות מחוץ למשק ביתן, אינן יודעות שהן מופלות לרעה בביטוח הלאומי, אינן יודעות שלא תהיה להן קצבה על שמן מפאת עבודתן במשק הבית, וכל כך למה? כביכול היגיון רב יש בדברים; כביכול אותו גבר, או אותם אנשים, אלה לעתים גם נשים שיוצאות לעבודה, משלמים משכר העבודה לביטוח הלאומי. אשה שאיננה יוצאת לעבודה איננה זכאית; היא איננה משלמת את דמי הביטוח הלאומי, לכן היא איננה זכאית, אני לא רוצה לומר בערוב ימיה – אבל בכל אופן היא מגיעה למצב שלא מגיעה לה גמלה בזכות עצמה.

היינו צריכים מלכתחילה, ואילו היה לנו יותר כוח פוליטי מתחילה, לחוקק את החוק בצורה שונה לחלוטין, משום שבעצם עבודתה של האשה כעקרת בית במשק ביתה היא תורמת להכנסתו של הבעל, כך שהביטוח הלאומי שהוא משלם, חלק בוודאי צריך להיזקק לזכותה. אבל זאת רק עוולה אחת שאנחנו מגלות, כפי שאמרתי, בתחום הוועדה.

בדקתי נושא של נשים נכות. מסתבר שנכים ונכות בנכות של 100%, שזה מצב רע לכל הדעות, מצב קשה מאוד – גברים עם דרגת נכות של 100%, כאשר הם מתחילים לקבל את התוספות, התוספות שלהם גבוהות ב-20% מן התוספות שיש לנשים באשר לעזרה בבית, וכל כך משום מה? משום כביכול הרי היא נמצאת במשק ביתה, בסביבה הטבעית שלה. אבל על מה אנחנו מדברים? – על נכות של 100%, נכות של 100%. פלוס הוא פלוס, אבל תאמינו לי שרוב האוכלוסייה בארץ לא יודע את זה משום שבין השאר אין לנו התקציבים על מנת לערוך את המחקרים שיוכיחו את האפליה שמתקיימת.

צריך להבין, שאם לא יהיה לנו כוח פוליטי, אם לא יהיה לנו ייצוג בכל המוסדות, בכל תחומי החיים הציבוריים, לא נוכל להמשיך ולהתקדם במאבק שלנו.

יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת שבח וייס דיבר קודם לכן על השוויוניות שמתקיימת בסקנדינביה, בייצוג בחיים הציבוריים, אבל אני רוצה לומר לכם, שמתוך מחקר שערכנו מסתבר, שבסקנדינביה הגיע השוויון רק לאחר שכל הנשים, גם מהפוליטיקה, גם מארגוני הנשים, גם נשים שרק שמעו על כך, פשוט יצאו לרחובות, יצאו להפגין על כך, לחצו, הרימו טלפונים, קראו, שיוועו לכך שעבודה של עוזרת בית או שהותם של ילדים במעונות יום ובפעוטונים, למשל, ההוצאות על אלה יוכרו על-ידי מס הכנסה. עד היום הן אינן מוכרות.

אני גם בטוחה, שאילו היו יותר נשים במערכת מבחינת היותן בעלות כוח פוליטי, היינו מגיעים מזמן למצב שהיה מתקיים יום לימודים ארוך, משום שהוא היה מאפשר לנשים לצאת לעבודה. היום נשים רבות יותר ויותר יוצאות לעבודה, לאו דווקא בשל הקידום העצום שחל אלא בשל העובדה שמשכורת אחת במשפחה איננה מספיקה.

היום אני מאמינה, שגם הגברים, כולם כאחד, יצטרפו אלינו למאבק שההוצאות האלה תוכרנה במס הכנסה, ואני נותנת רק טיפין טיפין.

אמרתי שנדבר אחד היה מאבק של הנשים כולן ביחד. הנדבר השני היה הבטחת ייצוג, אותה מלת גנאי כביכול, שאם לא תהיה ולא תתקיים הבטחת ייצוג, הכוח הפוליטי שלנו אין לו שום סיכוי לעלות. הייצוג בכנסת מאז קום המדינה – על אף התקדמות עצומה שיש במדינה, שגשוג ופריחה, הרי הייצוג בכנסת של נשים מאז קום המדינה הוא אותו ייצוג, פחות מ-10%. היתה כנסת אחת, ותאמינו לי, אני לא מבינה למה, אולי משום שיטות בחירות שונות, שהיו בה 12 נשים. כנסת אחת מאז קום המדינה – 10%. בדרך כלל אנחנו פחות מ-10%.

עכשיו, בשיטות הבחירות החדשות, כאשר אמות המידה לבחירה לא תהיינה רק הכישורים, כפי שנאמר לנו, ולא החריצות ולא התכונות, בשיטות חדשות שתקומנה עלינו, ללא הבטחת ייצוג לא נוכל לקדם את ייצוג הנשים במערכות, בכנסת, בממשלה וכו', משום שכדי להצליח במערכות הגדולות יותר והדמוקרטיות והפתוחות יותר כביכול, בקהלים של מאות אלפי בוחרים, כדי להתברג לרשימה לכנסת, אנחנו יודעים מה צריך. צריך פרסום, צריך כסף וצריך ארגון. מתוך נתונים שיש לנו, 98% מההון שבעולם הוא בידי גברים. קראתי מסמך מן האו"ם שמדבר על כך, ואני בטוחה שזה גם המצב בישראל. נשים הן חצי מהאוכלוסייה של העולם. הן מבצעות שני-שלישים מן העבודה בעולם, הן מרוויחות עשירית ממה שמרוויחים בעולם, והן בעלות מאית מהרכוש בעולם. הן מבצעות שני-שלישים מהעבודה, ותאמינו לי, כולנו יודעות כי זה אומנם המצב.

בשיטות החדשות, אם לא נצא למאבק, אם לא יהיה ייצוג, אם לא נתריע ונוכיח בשער, המצב לא ישתפר.

אנחנו יחד חייבות, צריכות להתמודד עם המטלות שמוטלות עלינו על מנת שנגיע, כאן, בארץ, לחברה שוויונית, לחברה צודקת, לחברה שלא תפלה את הנשים שבקרבה לרעה.

בדקנו לצורך הישיבה שמתקיימת היום בעניין יום האשה הבין-לאומי, ניסיתי רק לבדוק, למשל, שמות רחובות בתל-אביב, עיר נהדרת, משגשגת ופורחת. יש בה 627 רחובות על שם גברים, 20 רחובות על שם נשים. איפה אנחנו? – 3.2%.

בפרסי ישראל השנה יש התקדמות. בפרסי ישראל, מתוך 391 – רק 41 פרסים ניתנו לנשים, 10%, קצת יותר טוב.

ההיגיון אומר שוויון. לדעתנו, שוויון זה נכון, כי שוויון זה כל הרעיון. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

זה יום חגיגי שמוחאים בו כפיים בכנסת. אני מברך את האנשים, אבל איננו נוהגים למחוא כפיים. בכל זאת אנחנו מקבלים את כל האורחות שלנו בברכה חמה ביום האשה הבין-לאומי. אני מבקש שלא לחרוג מהנוהל שאין מוחאים כפיים בכנסת.

אני מתכבד להזמין עוד אשה, חברת הכנסת דליה איציק, שנבחרה לא מזמן ליושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות. אני מברך אותה מכל הלב ומאחל לה הצלחה. אסור למחוא כפיים. רק בלב, חבר הכנסת מחאמיד. נשמע את דבריה, היא תפתח את הדיון – חמש דקות לכל דובר או דוברת.

לימור לבנת (הליכוד):

מי אחריה?

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת הנכבדה לימור לבנת.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קהל נכבד, בשבוע שבו פרופסור באוניברסיטה בעל מעמד ציבורי, בעל עמדה הוראתית מחנכת – בשבוע שבו ראש עיר מתבטא כפי שהתבטא, ביום הזה שבו רצח חייל את החברה שלו רק מפני שהיא סירבה לו, מיותר להכביר מלים על הצורך, על הדחיפות, על הכרת העובדות.

אני רוצה להודות בפניכם, אני לא מתלהבת מיום האשה. אתם רואים כמה נוכחים פה היום בכנסת. אפילו שעה לא היתה לחברי להקדיש לדיון הזה. אני מאוד חוששת שהשעה הזאת מאפשרת למישהו בחברה הישראלית לסמן "וי" ליד מצפוני ואחר כך להמשיך עם העוולות.

כל שעה, כל יום, כל חודש, כל שנה צריך לדבר על מצבה של האשה בחברה הישראלית. אם אנחנו נציב ראי אל מול פניה של החברה הישראלית, תשתקף תמונה ברורה של אי-שוויון בין המינים בכל התחומים: בתחום המשפחתי על כל היבטיו; בתחום הכלכלי-התעסוקתי אנחנו מוצאים שנשים משתכרות 30% פחות מהגבר; במערכת הפוליטית, כבר אמרה חברת הכנסת נעמי בלומנטל, 11 חברות כנסת מתוך 120 חברים; בשלטון המקומי אפילו לא הגענו ל-9%.

אדוני היושב-ראש, אני מאמינה גדולה בחינוך. אני מאמינה גדולה בחינוך מהגיל הרך. מחקרים רבים מראים, שמערכת החינוך, במקום לשנות עמדות, במקום לחנך לשוויון בין המינים, היא מנציחה; היא מנציחה באופן לא מודע אי-שוויון בין המינים בחברה הישראלית.

אני מבקשת, ברשותך, להביא דוגמאות מספר כדי לסבר את האוזן. במדגם של 2,700 ילדים גילאי שש נמצא, שבנים ובנות נכנסים לכיתה א' ללא הבדלים ברמת האינטליגנציה, כמובן. כבר בכיתה ג' במבחני המשוב השנה 40% מהבנות נכשלו, לעומת 30% מהבנים. ואתה שואל את עצמך, לאן נעלם השכל, לאן נעלם הידע של הנשים, מה קרה לבנות בדרך. ברור לגמרי שהסיבה לכך היא, שבחברה הישראלית מופיעים מסרים סמויים וגלויים שמערכת החינוך מספקת לילדים: עמדות המורים, ההתייחסות שלהם, ספרי הלימוד שמציגים את האשה ככנועה, כפסיבית, כמכינה את הסנדוויצ'ים, מול הגבר הזקוף עם תיק ג'יימס בונד, שכמובן הולך בבוקר לעבודה והוא החלטי ואסרטיבי.

אדוני היושב-ראש, עת לעשות ולא לדבר. כאמור, אינני מתלהבת מהיום הזה. אני בהחלט חושבת, שאנחנו, יחד עם ארגוני הנשים, צריכים למצוא איזו נוסחה, איזה דגם מקורי אחר.

הממשלה הזו והכנסת הזו עשו בתחום החקיקה למען נשים. אני חשבת שצריך לעשות משהו בתחום החינוך, משהו שיטתי, משהו מובנה, מתפתח וצומח; לא פרויקט, לא מבצע, לא משהו שישיתיק את מצפוננו.

לכן, אדוני היושב-ראש, מונחת היום לפני חברי הכנסת המקראה שהוציא משרד החינוך יחד עם שדולת הנשים, יחד עם התת-ועדה שאני עומדת בראשה, מקראה שהיא אסופה של מאמרים, שמיועדת למורה. אני שמחה לספר לכם, שהחל מהשנה הבאה כל הילדים במדינת ישראל ילמדו תוכנית שמחנכת. צריך לחנך לשוויון, זה לא מובן מאליי. משרד החינוך, המנכ"ל, השר ונאוה סגל, שהיא האשה המיועדת במשרד החינוך להוביל את הפרויקט, נענו לקריאתי. אני מקווה מאוד שמכאן אנחנו יוצאים לדרך חדשה.

אדוני היושב-ראש, אני בכל זאת רוצה להגיד משהו בנימה אופטימית, למרות הקשיים. לפעמים נדמה לי שמעשה נורא של גבר יכול להרוס את כל מה שעמלנו בשבילו. איזו אמירה אומללה של מישהו יכולה לעשות לי מצב רוח רע לכל היום. ובכל זאת אני אופטימית. אני משווה את החיים של אמא שלי לעולם שאני נכנסתי אליו, והוא אחר. אני משווה את העולם שאני מצויה בו לעולם שהילדה הקטנה שלי בת העשר מתחילה בו, ואני רוצה לקוות שיש לנו סיבה להיות גם אופטימיים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד. חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה. אחריה – השרה שולמית אלוני.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברות הכנסת, חברי הכנסת, אורחות מטעם ארגוני הנשים, ארגונים שונים, קבוצות שונות, חלק גדול אני מכירה, שיושבות כאן אתנו ביציע, היום יום האשה הבין-לאומי וזו בהחלט סיבה לציין, אם לא לחגוג. זאת בהחלט סיבה להתכנס יחד, לנסות להזיז עוד משהו, עוד מילימטר, עוד צעד קטן.

אבל היום הזה הוא יום קשה ואין בו ממש סיבה למסיבה. הדבר הראשון שכולנו פתחנו את הבוקר היה עוד רצח של נערה צעירה על-ידי חברה. אני מודה, קשה לי מאוד לעמוד כאן ולשאת נאומים חוצבי להבות כשהמציאות ממש זועקת מעל דפי העיתון. אגב, באחד העיתונים הופיעה הידיעה בעמוד הראשון, אבל בעיתון אחר היא הופיעה רק בעמוד 19. כנראה זה לא היה חשוב מספיק.

אנחנו עסוקים כל השנה במעמד האשה. בכנסת הזאת, יותר מאשר בכל כנסת ובכל קדנציה אחרת, מתקיים שיתוף פעולה חשוב מאוד בין חברות הכנסת מכל הסיעות ובין חברות הכנסת וחברי כנסת מסיעות שונות כדי לקדם, כדי לדחוף, כדי להזיז את הנושא שכולנו מאמינים בו, שקשור לכל כך הרבה דברים – מניעת אלימות נגד נשים, עבודת נשים, שכר שווה תמורת עבודה שווה, יזמות נשים, חקיקה, ניהול, ייצוג נשים בעמדות בכירות במשרדים השונים, בחברות השונות, חיי החברה, התעשייה, המסחר, הממשלה.

אמרה חברת הכנסת דליה איציק בצדק רב, שחינוך הוא ממש נדבך חשוב ביותר, כי בלעדיו לא נצליח לעבור את התהליך הזה. ומהפכות לא יהיו כאן. איש אל ישלה את עצמו, לא תהיה כאן מהפכה.

שימו לב, כל הדברים האלה שאמרתי, שמתקדמים לאט לאט ובשיטתיות, עכשיו מתקדמים קצת יותר מהר, כיוון שיש יותר נשים במוקדי הכרעה; קצת יותר, לא הרבה יותר. ולא רק יותר נשים, אלא קצת יותר נשים שמרגישות מחויבות לנושא של מעמד האשה, שאינן מתביישות עוד.

יושבת כאן השרה שולמית אלוני, שיש לי אתה מחלוקות קשות בנושא המדיני, היא נשאה לבדה במשך תקופה די ארוכה את הדגל של מעמד האשה. במשך שנים לא מעטות זו היתה נחלת השמאל. היום, כאשר אנחנו, חברות כנסת מהליכוד, מהימין, מהמחנה הלאומי, עוסקות בזה, ברור שזו כבר בעיה של כל אזרח במדינה. זו כבר לא נחלה של מישור. דווקא שיתוף הפעולה והיכולת לקדם ביחד מזיזים ומסייעים, גם אם יש כאלה שלא תמיד אוהבים את שיתוף הפעולה הזה.

היום ברור, לדעתי, לכולם יותר ויותר, שאם לא יהיו די נשים במוקדי ההכרעות מלמעלה ועד למטה, אבל בעיקר למעלה, היכן שרק אפשר וכמה שרק אפשר, לא נוכל להזיז כלום. זה צריך להיות המסר שלנו היום – יותר נשים בכנסת, יותר נשים בעמדות הבכירות, יותר נשים בממשלות השונות, יותר נשים בכל מקום, כדי שיוכלו להשפיע ולדחוף.

אני רוצה לספר לכם, הבוקר קראתי בעיתון "הארץ", הופתעתי מאוד, קראתי שיצחק רבין אמר אתמול, שהוא תומך באפליה מתקנת לנשים. המלה אפליה היא מלה לא כל כך מוצלחת, מוטב לומר העדפה מתקנת או הבטחת ייצוג. אבל קראתי שיצחק רבין אמר אתמול שהוא תומך באפליה מתקנת לנשים. הופתעתי מאוד לטובה. לפני שבוע קראתי בעיתון אחר שראש הממשלה לשעבר, חבר הכנסת יצחק שמיר, אומר שיש לדעתו מעט מדי חברות כנסת והוא מציע לאמץ את דוגמת

הפרלמנטים של ארצות סקנדינביה, שם יש יותר נשים. לומר לכם משהו? אני נדהמתי פעמיים, לטובה כמובן, פעם מעמדתו של יצחק שמיר, שקראתי אותה לפני שבוע, ופעם מעמדתו של ראש הממשלה יצחק רבין. שני ראשי ממשלה, אחד לשעבר ואחד בהווה, שפעם ראשונה מעזים להגיד שצריך שנשים תהיינה מיוצגות יותר מכפי שהן מיוצגות היום, שזה לא מספיק. נדמה לי שזה כשלעצמו כבר הישג שלנו, שצריך לקחת אותו בהחלט כמחמאה לכל הלוחמים ולכל הלוחמות בעד ייצוג לנשים.

דוד צוקר (מרצ):

שמיר לא עשה את זה בממשלה שלו.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, למה לך? הרי אנחנו לא מתווכחים כאן שום ויכוח פוליטי.

אני חושבת שזאת באמת התרופה וזאת באמת התשובה, יותר נשים במוקדי הכרעה ידחפו יותר את הנושא, יתקנו אותו, יעשו יותר, יזיזו אותו. כולנו, כאזרחים וכאזרחיות, ולא רק כאזרחיות, אני חושבת שכולנו נוכל לראות עולם חברתי טוב יותר וצודק יותר. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. השרה שולמית אלוני, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אורחות נכבדות מאוד, אני מסכימה לכל הדברים שאמרו חברות הכנסת ויאמרו גם חברי הכנסת אחרי בתחום הצורך בייצוג, בתחום ההגינות שצריכה להיות ביחסי המשפחה, בנושא המאבק באלימות ובשאלת הייצוג במקומות עבודה.

אני שמחה, ואני רוצה לומר שזה מרענן מאוד לראות כנסת שבה הנשים, מכל גוני הקשת, עובדות יחד. רוב הגברים כבר למדו גם את הרטוריקה, אם לא הפנימו עדיין – חלק הפנימו, אבל לא כולם – לפחות למדו את הרטוריקה על השוויון.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

על ראש הגנב בוער הכובע.

דוד צוקר (מרצ):

אני למדתי ממנה. אני תלמיד שלה – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

— — —

שרת התקשורת ש' אלוני:

חלק כך וחלק כך. אם הם יגידו את זה הרבה פעמים, הם יתחילו להאמין בזה.

אבל יש לנו כמה נקודות שהן בבחינת טבו, ואני חושבת שאי-אפשר שלא לציין אותן, מפני שהיום זה איננו יום חג, אלא זה יום למאבק ולציון זכויותיה של האשה. דברים רבים הושגו ודברים רבים לא יושגו עד שהכנסת, בחוקיה, תכיר כי בחברה דמוקרטית כל אדם הוא אישיות משפטית אוטונומית, בעל זכות לבחור את אורחות חייו, מקצועו וקשריו בהתאם לכישוריו. ואדם זה גם אשה – זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא שמם אדם.

הואיל ובחוקי הכנסת, שאומצו כשיטה שלמה, האשה הנשואה היא קניין בעלה, היא הקדש של בעלה, היא איננה אוטונומית, היא מותרת לו ואסורה לאחר, היא במצב שאין שום מערכת משפטית שיכולה להפקיע את קשר הנישואין. מה שקורה כבר במדינות קתוליות כאיטליה, כספרד, ובדרום אמריקה, עדיין אין אצלנו.

ואני רוצה לציין בצער, שהמערכת של בתי-הדין הדתיים, לפחות אצל היהודים, פועלת בייחוד כלפי הציבור החילוני והמסורתי, שהרי לחרדים יש הבד"צים שלהם, והיא איננה אוהבת את אורחות חיינו, והקונפליקט נעשה חמור יותר ויותר. יושבים בדין דיינים, שלא גמרו ולא למדו את חוקי המדינה, את סדרי השלטון והמשפט שלה, והם מנסים לכפות נורמות שנשים כאישיות משפטית אוטונומית לא יכולות לעמוד בהן.

אני רוצה להזכיר לכן, חברות הכנסת ואורחות יקרות, אנחנו לא המצאנו שום דבר. היו לנו אמהות מייסדות כעדה מימון, ותרשו לי, מאז כינון הכנסת, חברת הכנסת הראשונה רחל כגן הביאה את חוק שוויון זכויות האשה, התשי"א. כאשר החוק הגיע להצבעה היא לא הצביעה עבורו, משום שלאחר

שנאמר בסעיף הראשון כי לאיש ולאשה זכות משפטית שווה לכל עניין, וזכות בקניין שווה לכל עניין, באו הסעיפים הבאים, שקבעו שדין זה של שוויון לא חל בתחום המעמד האישי בנישואין ובגירושין.

הואיל ובמדינת ישראל המסורת היא להקים משפחה, ורוב הנשים הן נשואות, משמע שבמערכת חיים גדולה, מלידה ועד פטירה, אין האשה אישיות משפטית אוטונומית. הדבר הזה מקרין גם על המכות במשפחה, אף שיש לנו חוק פלילי מהטובים ביותר בעולם, אם לא הטוב ביותר, נגד אינוס, נגד הטרדה מינית, נגד מכות וכיוצא באלה.

הוא הדין בנושא של קניינים. אף שאנחנו נאבקים על זכותה של האשה לעבודה ולקניין משלה וכיוצא באלה, עדיין יש שם שיטה אחרת, המנשלת אשה מקנייניה על בסיס של כביכול מורדת וכיוצא באלה, דברים שאין אני רוצה לתת בהם הרצאה שלמה.

לכן, הקונפליקט הזה, המצוקה הגדולה הזאת תבוא על פתרונה – או אם בתי-הדין והרבניים יחליטו יום אחד שהמקדש על דעת רבנן מקדש ולא רק על דעת תורת משה, וימצא דרך להפקיע נישואין; או שננהיג, בצד הנישואין הדתיים, נישואין אזרחיים. אין בהם קידושין, ובמקום שאין קידושין אין צורך בגטין, והילדים כשרים. זהו פתרון שבו אפשר יהיה להפקיע את הנישואין. הוא טוב ליהודים, למוסלמים, לנוצרים ולכל אזרח שמאמין בזכויות שוות לגבר ולאשה.

מול המצוקה הזאת יש לנו עוד מצוקה אחת. המצוקה השנייה היא, שאנחנו חברה במצור, במלחמה, והגבר הוא נושא המדים, נושא המדליות, והגיבור היוצא לקרב על דמותו, על ה"גלורי" שלו, על גבורתו, על הסיכונים שלו, מצפה לאשה, לרעייה, לאם, לבת, לאחות שתחכה בבית לקבל את הגיבור. וכאשר קורה האסון הנורא, היא זו שנשארת על האפר, על היתמות ועל הכאב. זו אולי הסיבה שנשים צריכות להתארגן למאבק למען השלום. כי רק השלום יוכל להביא לשוויון זכויות מלא, לביטול אותה תופעה של האיש הגיבור, המסכן את חייו, והאשה שצריכה להכין לו בית חם ומפלט. לא פלא שיום זה, שהוא יום בין-לאומי לזכויות האשה, הוא גם יום של קריאת נשים להתגייסות למאבק למען השלום.

חברות וחברים, השגנו הרבה, וצודקת חברת הכנסת דליה איציק כשהיא משווה את אורחות החיים של אמה לאלה שלה. לדור שלי לא היו סבתות, כי ההורים שלנו עלו ארצה כחלוצים. אבל אלה שהיו להם סבתות, אם ישו את חיי הסבתות לחייהם יראו שיש פער גדול.

ב-1912 כתבה וירג'יניה וולף על חדר משלה; היא אמרה שנשים לא יכולות ליצור כי אין להן מקום לכתוב בו. במאות הקודמות עוד התווכחו אם לנשים יש תבונה ואם יש להן רגשות. אם הן גילו תבונה יתירה ופיקחות, חשבו שהן מכשפות. במשך שנים נשים, איכרים, שחורי עור, נחשבו נחותים, והם היו נחותים מפני שהיו קבועים להם ימי עבודה קשים, כל האנרגיה שלהם היתה מושקעת בעבודה קשה. האנרגיה של הנשים היתה מושקעת בעבודה קשה, בפרייה ורבייה; בפרייה ורבייה, כדי שיהיו הרבה ילדים לעבודה בשדה. ולכן הן לא יכלו לפתח את כישוריהן.

העולם השתנה, והוא משתנה מהר מאוד. אנחנו – גברים ונשים יחד – חייבים לעשות מאמץ גדול להשתחרר מכבלי העבר, שהיה שונה באמצעים שלו, באורחות החיים שלו, בחלוקת העבודה ובשעות העבודה והמנוחה, ולתת אפשרות לכל איש ואשה, לכל ילד וילדה, לכל אדם – לתת הזדמנות שווה

ותחושה, כמו בחברה דמוקרטית, של היות כל אדם, איש ואשה, אוטונומי, אדון לגופו, אדון לגורלו, בעל זכות הכרעה כאדם מבוגר, ואז אומנם יהיה לנו שוויון. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, גברתי. חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח בברכה לראשי ארגוני הנשים, לעומדות בראש "נעמת", "אמונה" וויצ"ו הנמצאות אתנו כאן, לראשי ארגוני הנשים האחרים, ולומר להן כי יום האשה הבין-לאומי הוא יום שצריך לסמל מאבק משותף של הגברים ושל הנשים לשוויון האשה ולשוויון מעמדה בחברה.

דוד צוקר (מרצ):

בבתי-הדין הרבניים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אם תשב ותקשיב תשמע דברים טובים מאוד; אני מעריך אותך כיושב-ראש ועדת החוקה ואני בטוח שתשמע דברים טובים מאוד.

איפה אנחנו עומדים היום, כ-47 שנים לאחר הקמת המדינה? יש לברך על הקמת הוועדה למעמד האשה, בזה רצתה הכנסת לבטא את העובדה שהיא מחשיבה את האשה, את מעמדה ואת הצורך בקידום מעמדה. יש חקיקה שנתקבלה בעשור האחרון, יותר בשנים האחרונות, חקיקה שבעקבותיה שופר בהרבה מעמדה של האשה בתחומים רבים, אבל נכון לומר שרוב עדיין הרצוי מן המצוי.

אני רוצה לעמוד בעיקר על כמה תופעות, שנראה לי כי אי-אפשר להסתפק לגביהן במלים מועטות. אני רוצה לקבוע, כי העובדה, שלא נסתרה, עובדה בדוקה שנחקרה כהלכה, שכ-200,000 נשים בישראל הן נשים מוכות, שיש תקיפה של האשה ופגיעה בה ובכבודה במשך כל השנה, תופעה זו אינה אות כבוד לחברה הישראלית. אין כאן ימין, מרכז ושמאל, כולם חייבים להיאבק מאבק עקרוני כדי שהתופעה המכוערת, המבישה, הלא-יהודית הזאת תיפסק, או לפחות תצומצם עד למינימום.

אם בתקופה האחרונה היינו עדים לשנה שבה נרצחו 28 נשים, לשנה שבה נרצחו 23 נשים ולכך שבשנה האחרונה נרצחו 22 נשים – רק הבוקר מצאנו בעיתון ידיעה על עוד אשה שנרצחה אתמול – הרי זו תעודת קלון לחברה, שכנראה האלימות הזאת איננה מפריעה לה. לכן, יש לחשוב מה יש לעשות וטרם נעשה כדי לבלום את התופעה המסוכנת, הנוראה הזאת.

בראש ובראשונה יש לברך על החוק שנתקבל לאחרונה למניעת אלימות במשפחה; בוודאי תהיה לו השפעה. אין אני תמים להאמין כי די בחקיקה בלבד כדי להתמודד עם הבעיות. ללא חינוך, ללא הסברה, ללא שוויון מינים במערכת החינוך – שמענו מיושבת-ראש ועדת החינוך, כי המצב הוא שבתוך המערכת אנחנו עדים לאי-שוויוניות, משמע שהדברים צריכים להיתקן מיסודם.

עם זאת, אני רוצה להציג שאלות לחברי הוועדה למעמד האשה, שאני מתכבד להיות חבר בה. יש מחצית בוחרים ומחצית בוחרות. איך יש להסביר את העובדה שבתוך 50% מבוחרי ישראל, שהם נשים, אין נעשה מאמץ מצדן לכלול יותר נשים כמועמדות במפלגות השונות, ללא הבדל צבע של מפלגה? לפי דעתי, זה נובע מכך שהמודעות לחשיבות הייצוג של האשה במוסדות השלטון, בראש ובראשונה בכנסת, בממשלה וברשויות המקומיות, המודעות הזאת טרם חדרה.

טרם נעשה מאמץ מספיק בתחום המעונות. עד היום הוקמו רק שישה מעונות לנשים מוכות. כשהבעיה עצומה כל כך והיא נוגעת ל-200,000 נשים, שישה מעונות הם דבר עלוב ביותר ורחוק מלתת תשובה. כמובן, הבעיה היא תקציבית, ומכאן אני פונה אל שר האוצר וקורא לו לעשות מאמץ להגדיל את ההקצבה למעונות לנשים מוכות. גם מרכזי הסיוע לנפגעות אונס ותקיפה מינית הם במספר קטן, שישה מרכזים במדינה. כשאתה בודק, שואל ומתעניין – עשיתי זאת – זה רחוק מלספק את הצרכים. חייבת להינתן על כך תשובה ממלכתית.

חברי הכנסת, יש בכל זאת גם צדדים חיוביים, שאי-אפשר שלא להעלותם ביום כזה. צר לי מאוד שבספר שלם על החינוך – העירתי זאת בדיון שהיה לנו בוועדה למעמד האשה לפני שבועיים – נכתבו עשרות מאמרים על החינוך, על השוויוניות, על מעמד האשה בחינוך, בלי להביא את דבריו הנפלאים והנצחיים של הרמב"ם, גדול חכמי ישראל, גדול הפוסקים, גדול הפילוסופים, ענק שבענקים שתורתו כאילו נכתבה אתמול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת שאקי, פעם היתה לכם חברת כנסת מהמפד"ל, למה כעת אין לכם?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדבר על זה בסיום, אם תמתין שתיים-שלוש דקות.

הרמב"ם אומר: יאהב אדם את אשתו כגופו ויכבדה יותר מגופו. אני מצהיר בזאת, שכמשפטן שלימד את המקצוע הזה באוניברסיטת תל-אביב למעלה מ-20 שנה, למד את המשפט ההשוואתי ולפחות 15 שיטות משפט נאורות במערב, לא מצאתי שיטת משפט, לא מצאתי תורה דתית אחת של דת כלשהי, לא מצאתי תרבות אחת בין התרבויות שאמרה דבר המתקרב לעמדה הזאת.

אל נשכח שהיו 48 נביאים בישראל אבל היו שמונה נביאות בישראל, בזה הביע הקדוש-ברוך-הוא עצמו את עמדתו כלפי האשה, שהוא רואה אותה מסוגלת להגיע אל השיא הדתי הרוחני שהוא

הנבואה. "מורה נבוכים" של הרמב"ם מפרש, כי לא רבים זכו למעמד של נביא או נביאה. היו שמונה נביאות בישראל, היתה ברוריה, אשתו של רבי מאיר, שבחוכמתה עלתה על הרבה תנאים בני דורה, היו נשים רבות בדורות האחרונים שהגיעו בלימודיהן ובידיעותיהן במקורות היהודיים להישגים מזהירים.

אני מודה, שבמפלגתי, המפד"ל, היו עד כה שתי חברות כנסת נכבדות מאוד, האחת מנוחתה עדן, השנייה, תיבדל לחיים ארוכים, נמצאת אתנו כאן, שרה שטרן-קטן. מפלגתנו קיבלה בחוקה שלה סעיפים לחיזוק מעמד האשה, ואני מאמין באמונה שלמה שבעזרת השם נראה בכנסת הבאה אשה נציגת הנשים בתנועה שלנו שתייצג אותנו, כי אין לנו שום התנגדות עקרונית-אידיאולוגית כפי שיש לאחרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רשמנו לפנינו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זה תלוי גם בנו וגם בבוחרים; אני מאמין שהבוחרים ייטיבו עמנו.

אני מסכם, אדוני היושב-ראש. היום הזה הוא יום חג לאשה בארץ ובעולם, מפני שחושבים ומדברים במשך יום תמים בנושא. אבל, כפי שנאמר כאן, התקווה היא שלא יהיה צורך ביום כזה, שכולנו נחפש אילו פגמים עדיין קיימים בתחיקה ובחברה הישראלית כדי לעשות את המקסימום לשר ולשפר עד שנגיע לשוויוניות. כי תורת ישראל מדברת על צלם האדם, ללא הבדל בין אדם ובין חוה. כי אדם וחוה אדם הם, וכבוד האדם, מעמד האדם, הם זכויות הן של האיש והן של האשה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

אני בכל זאת מתנצל בפני חבר הכנסת מחאמיד. לפניך – חברת הכנסת נעמי חזן, ואני מבקש שתקבל אותה בכבוד הראוי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אורחות נכבדות, כל עוד אין שוויון בין המינים, יום האשה הוא יום של חשבון נפש. קודם כול, זה חשבון נפש שלנו כחברה דמוקרטית.

אז נכון, מצד אחד חלה עלייה רצינית מאוד במודעות ובחשיבות של שוויון בין המינים. התקדמנו בנושא החינוך, עשינו חקיקה מהפכנית בנושא העדפה מתקנת. יש קונסנסוס בבית הזה ובחברה הישראלית בכל מה שקשור לאלימות כלפי נשים ולמאבק באלימות כלפי נשים. אבל ככל שנתקדם נגיע למסקנה, שחלק מהעבודה שלנו, חלק ניכר מהעבודה שלנו, לא נעשה. והוא לא נעשה כי לא התחלנו לתקוף את שורשי האפליה נגד נשים במדינת ישראל.

המקור הראשון, חבר הכנסת דדי צוקר, לאפליה נגד נשים במדינת ישראל הוא דיני האישות; חוק נישואין וגירושין, הקובע שכל מה שקשור לדיני אישות – בידיים של מוסדות דתיים. רק לאחרונה, אדוני היושב-ראש, התבשרנו כולנו, שבית-הדין הרבני בתל-אביב מתפקד בצורה לקויה, שהיא בניגוד מוחלט לעקרונות בסיסיים של שלטון החוק. יש במשרד הפנים רשימה עלומה של פסולי חיתון. אנחנו לא יודעים מי מופיע ברשימה הזאת.

שנתיים וחצי, אדוני היושב-ראש, שנתיים וחצי ישבתי בראש ועדת משנה לדיני אישות של הוועדה לקידום מעמד האשה, וכל הזמן נגענו בשוליים. מי שרוצה להגיע לשוויון בין המינים בחברה הישראלית חייב וחייבת לדגול בהפרדת הדת והמדינה. כי אם אין הפרדת דת ומדינה ואין נישואין אזרחיים במדינת ישראל, לצד נישואים דתיים, יגבר הפער, חבר הכנסת שאקי. אני אומרת לך שיגבר הפער בין חילונים לדתיים. לא תהיה פה הבנה במדינה הזאת – וטוב שנכנסת, חבר הכנסת רביץ – לעולם גם לא יהיה שוויון בין המינים בחברה הישראלית.

אם אנחנו רציניים, אנחנו חייבים להסיר את המכשול הראשון והכבד ביותר, המפלה יום יוום ושעה שעה נשים במדינת ישראל, והמכשול הזה הוא שכל דיני האישות אינם בסמכות אזרחית – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מותר לשאול אותך שאלה?

נעמי חזן (מרצ):

— — — מכשול אחד ורציני, ואנחנו נמשיך לדבר פה מעל במת הכנסת. כל עוד לא תהיה הפרדה מוחלטת בין דת ובין מדינה לא יהיה שוויון אמיתי בין המינים. אבל זה רק מכשול אחד, חבר הכנסת שאקי.

אני שמחה שסגן שר הביטחון נמצא כאן, כי יש מכשול שני. בתוך צבא-הגנה לישראל אסור לנשים לבחור להתנדב לתפקידים מבצעיים. וזו אפליה בוטה, הרמטכ"ל לשעבר, רב-אלוף מוטה גור. אם אנחנו לא נשכיל לעשות מה שכל חברה דמוקרטית עשתה, לאפשר לנשים להתנדב גם לתפקידי לוחמה, אנחנו מפלים אותן לרעה בצורה שיטתית לא רק בצה"ל, אלא גם בחיים האזרחיים. אני מקווה שקידום השלום, שהוא כן נושא נשי, יעזור לנו גם להתגבר על האפליה בצבא.

שני המקורות של אפליה אמיתית בחברה הישראלית – אי-הפרדת דת ומדינה ואי-שיבוץ נשים כאזרחיות שוות ערך בתוך כל המוסדות הממלכתיים, לרבות הצבא. לכן, אם אנחנו מדברים ברצינות על חשבון נפש ושוויון בין המינים, בואו נצא למאבק משותף במקורות האפליה האמיתיים נגד נשים בחברה הישראלית. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ. חבר הכנסת מחאמיד, אני עיכבתי אותך פעם אחת, לא אעשה זאת פעם שנייה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מליאה שאיננה מלאה – תרשה לי, אדוני היושב-ראש, ראשית כול לברך את הנשים ליום האשה הבין-לאומי ולברך גם – אם חברתי לסיעה תשמע אותי – תמר, אני רוצה לברך – — —

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הוא פונה אלייך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רציתי בדיוק לברך שלישי מהסיעה שלי שהוא נשים.

היו"ר ס' טריף:

נשי, וחשוב.

האשם מחאמיד (חד"ש):

נכון.

Amnesty International הכריז שלשום על פתיחתו של מסע עולמי נגד הפגיעה בזכויותיהן של נשים. הפגיעה אותי פסקה שהופיעה שם, ובעצם שלוש מלים – קורבנות בלתי נראים. הנשים הן קורבנות בלתי נראים. אני חושב שזה מאוד אידייתי וחסר משמעות לומר שהנשים הן קורבנות בלתי נראים. אנחנו רואים אותן קורבנות כל יום, גם קורבנות של יריות, של רצח וסכינים ושל התעללויות. לכן אין מקום לומר שהן קורבנות בלתי נראים.

נכונה העובדה שהארגון מציין אותה, כי רוב הקורבנות של המלחמות, רוב הפליטים, העקורים והעניים הם נשים. נשים הן מטרה לאונס, מטרה להטרדות, מטרה לעינויים, הן מטרה קלה לתוקפנות שבאה אליהן מכל עבר.

מעניינת העובדה כי הפרת זכויות האשה ורמיסת זכויות היסוד של האשה הן תוצאה ישירה של מלחמות וסכסוכים מזוינים, ולכן אי-אפשר – וזה מה שאמרנו תמיד – אין אפשרות לנתק מצב מדיני סוציו-אקונומי ממרכיבים אחרים המהווים את הסיטואציה, המהווים את המצב הנתון.

כולנו יודעים שמצב כלכלי ירוד הוא תוצאה גם של השקעת הון מטורפת במלחמות ובכוחות מזוינים ובכיבוש. הדבר נכון בכל העולם, אך כל ממשלה, כל מנהיגות בכל מדינה צריכה לפעול בארצה שלה כדי לצמצם ואף להביא לקצו מצב משפיל זה.

אדוני היושב-ראש, עניי עירי קודמים. קונפליקט עקוב מדם באזור הזה עשה אומנם צעד אחד בתהליך מדיני ארוך לקראת שלום, אך תהליך זה, לצערי הרב, עומד היום במצב של חולשה ואף גסיסה, אם לא תינתן לו האפשרות לחיות.

אתמול דנו בירדן על עקורי 1967, שרובם עקורות וילדים. אלפים מהם משפחות מפולגות שחלקן בגדה וחלקן האחר בארצות ערב, משפחות שלא ניתנה להן האפשרות לחיות יחד, להתאחד. לכן, אני קורא לאפשר לעקורים אלה לחזור לבתיהם.

זכויות, אדוני היושב-ראש, אינן יכולות להתבסס ואי-אפשר לראות אותן על-פי סטנדרטים כפולים. יש קשר בין מצבה העגום של האשה הפלשתינית למצב של האשה הישראלית, שגם הוא פגום. אין שוויון כאן כאשר על סף ביתנו אין שוויון לנשים אחרות, הנמצאות במרחק של כמה מטרים או קילומטרים

מאתנו – אסירות פלשתיניות, אדוני, בכלא-השרון, אלפי אסירים פלשתינים שגם להם יש נשים וילדים, אסירים מינהליים שלא יודעים על מה נעצרו, שגם נשותיהם וילדיהם חיים בצל שאלות שונות, על מה ולמה נעצר הבעל והאב.

אין חצי דמוקרטיה, אדוני, כמו שאין חצי היריון. דמוקרטיה ורמיסת זכויות של אחרים אינן משתלבות. דמוקרטיה ואפליה על רקע גזעני, לאומי, עדתי או מיני אינן משתלבות. דמוקרטיה כזו אינה יכולה להיות דמוקרטיה.

אפליה כנגד 18% מהאוכלוסייה הישראלית, דהיינו האוכלוסייה הערבית, אינה משתלבת עם היומרה של מדינה דמוקרטית.

בנימין טמקין (מרצ):

או אפליה בתוך השכונה הישראלית.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני בא לזה. יפה.

בנימין טמקין (מרצ):

בלי זה לא יהיה שלום.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כנראה הראיתי לך את הנקודות שלי.

האשה הערבייה – חבר הכנסת בני טמקין, אני מודה לך – גם בארץ וגם בכל מקום היא קורבן של מסורת, היא קורבן של עוני, של תסכול וחרדה הנובעים מתוך החברה הערבית עצמה – אני לא שוכח את זה ואני לא מסתיר את זה – ושל השתיקה החמורה מאוד של המנהיגות הערבית, של ראשי רשויות, של חברי כנסת, של מנהיגות רוחנית, דתית ופוליטית. השתיקה הזאת, הגמגום הזה איננו מתקבל על הדעת. מהו רצח נשים על רקע כבוד המשפחה או כל רקע אחר? זה שיא הפרימיטיביות ולא מתקבל על הדעת. מה זו ההתעללות בהן והשתיקה על כך?

על הממשלה ושלטונות החוק מוטלת האחריות להפסקת הפגיעה בנשים ולהפסקת עינוין. חובתה של המדינה לשמור על זכותה של אשה לחיות ובכך לשים קץ להיעלמותן של נשים ולהוצאתן להורג. חובתה לשים קץ למצב עגום זה.

חברה תרבותית, דמוקרטית ונאורה חייבת להיאבק ביד של ברזל נגד תופעות מבישות אלה. כל המנהיגות הרוחנית, כפי שאמרתי, הדתית והפוליטית, לא צריכה לגמגם.

ואדוני היושב-ראש, מלה על פרופסור צמח. אני לא נמנה עם אלה שכל הזמן חוזרים לסיפור על פרופסור צמח. הוא לא היחיד במדינה הזאת. לא צריכים לחשוב שרק פרופסור צמח עושה מעשה כזה, להתלבש עליו ולעשות לו רצח אופי. צריך לדבר על העובדה הזאת, שהיא עובדה קיימת, ולדעת שהוא לא היחיד. אותו גילו. יש עוד רבים כאלה שעדיין לא גילו אותם.

אדוני היושב-ראש, חברה שפויה חייבת לעקור מן השורש תופעות נבזיות אשר אין להן מקום בעולם הזה ולא להסתפק בחגיגות של פעם אחת לשנה ביום האשה הבין-לאומי. חקיקה – פה אני מסכים עם פרופסור שאקי – חקיקה איננה מספקת. צריך אווירה כללית, צריך חינוך, אדוני, צריך לנקוט את כל השיטות.

ולבסוף, על הנשים לזכור שעליהן, ראשית כול, לא להשלים עם מצב זה כאילו הוא מכה משמים. המצב הזה איננו מכה משמים. זכויות תמיד יש ליטול. זכויות לא מקבלים על מגש של זהב, אדוני. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי אני לא אהיה כל כך פופולרי, כפי שעשו כמה מחברי הבית בהצלחה היום. אני רוצה לדבר בשם האשה שאיננה מדברת, בשם האשה הדוממת, השותקת, האשה ששייכת לרוב הדומם של נשות ישראל, שהטורור הליברלי איננו מייצג אותן. הטורור הזה עלה כאן על במת הכנסת לפחות על-ידי חלק מהדוברים, ובעיקר על-ידי שרה בממשלת ישראל שהעזה לזלזל באחת היצירות המופלאות ביותר, בכבודה של האשה שרואה את אידיאל החיים שלה ביצירה המיוחדת שלה – כן, ללדת ילדים, כן, לחנך אותם, כן, לגדל אותם. וכבר כמה אלפי שנים יש בישראל נשים שרואות את התפקיד העיקרי והחשוב ביותר שהקדוש-ברוך-הוא נתן להן – להיות נשים ואמהות בישראל ולראות בזה יצירה אנושית בלתי רגילה.

ועמדה כאן שרת התקשורת ודיברה בבוז, בהשפלה, בחוסר התחשבות כלפי, לפי דעתי, הרוב הדומם של נשות ישראל, שאתם, הטורור הליברלי, לא מייצגים אותם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

והן עדיין מקופחות, לצערנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברת תמר גוז'נסקי, הן לא מקופחות. תבואי, תבקרי ותראי מי מקופח, הנשים שבסביבתך או אלו שרואות לנגד עיניהן את היצירה הנפלאה והמכובדת הזאת ובוחרות בדרך הזאת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כל השוויוניות שאתם מצפצפים בשמה היא שקר. תשאלי את שרת התקשורת מי היא מנכ"לית המשרד שלה או מי היא הנהגת שלה. כבר שאלת אותה? תשאלי את כל המפלגות שמסביבך מה הם עשו כדי לקדם את מעמד האשה, לא בצפופי דברים אלא "על באמת".

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, אתה נותן לענות?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא עכשיו. יש לי בסך הכול חמש דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אל תפריע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה יודע שזוהי צביעות.

בנימין טמקין (מרצ):

יכול להיות שאתה לא רוצה לקבל את התשובה. אם אתה שואל שאלה – תקבל תשובה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, המסר הובהר. תודה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זוהי צביעות – – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש את הקשבתכם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חברי הכנסת, גם ביום האשה מותר לשמוע דברים שונים ובמיוחד אמיתיים.

בנימין טמקין (מרצ):

כמו מה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכן אני אומר לכם – – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקש ממך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אל תטיפו לנו מוסר. לפני שאתה מטיפ לי מוסר, תתבונן באמא שלך ובסבתא שלך, ותכבד אותן. אחר כך תבוא לכאן להטיפ מוסר.

בנימין טמקין (מרצ):

אל תלמד אותי כבוד לאשה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מבקש ממך, אל תאלץ אותי.

בנימין טמקין (מרצ):

אל תלמד אותי כבוד לאשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אלמד אותך כבוד, כן, כי אתה מזלזל בנשות ישראל. אתה מזלזל בהן, אתה משפיל אותן.

בנימין טמקין (מרצ):

מי אתה שתלמד אותי?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה משפיל אותן, בדיבורים הליברליים האלה.

בנימין טמקין (מרצ):

מי אתה?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקש להירגע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני חושב שיש לשים דגש אמיתי בשוויון נכון. לא יעלה על הדעת, שאשה העובדת באותו מקום עבודה תקבל שכר נמוך משל גבר – – –

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תפסיק לבלבל במוח.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תפסיק לבלבל במוח, אתה.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה הניסיון שלכם? מה גידלתם כבר? חברה "פושטית".

בנימין טמקין (מרצ):

מה אתה מכיר?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה אני מכיר? אני מכיר אלפי שנים של חיים של כבוד. מה אני מכיר? יש לך חוצפה. קצת דרך-ארץ בפני אלפי שנים של חיים בכבוד. מה אני מכיר? האחד בא לגור וישפוט שפוט.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רביץ, נא להירגע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אומר: שוויון – נכון. יש לתת לאשה שוויון, כי זהו כבודה, אבל כבוד אמיתי, לא ברבורים, לא דיבורים ולא השמצות. חשוב מכול, אנחנו באמת לא מדברים על שוויון. אין שוויון, זו המציאות. על מה

אנו מדברים? – על כבוד. יש לתת לאשה כבוד, כי האשה ממלאת את אחד התפקידים החשובים ביותר בחיים: היא בונה את התא המשפחתי, שהוא היסוד לכל חברה בריאה, ובמיוחד לעמנו שלנו. היא היסוד, היא השורש, היא המוליך, היא המביא לבניית התא המשפחתי.

לכן, יש לכבד את האשה ולא לזלזל בה, כפי שעשו זאת כאן במצח נחושה כמה מהדוברות. תודה, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת יוסף עזרן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אורחות ואורחים יקרים, יום האשה הבין-לאומי החל מדי שנה ב-8 במרס איננו יום של חג ומועד. הוא אף לא נועד מלכתחילה להיות יום של חג ומועד. זהו יום של חשבון נפש, זהו יום שבו צריכה כל אשה ואשה מנשות תבל להביט על סביבותיה, לבחון את מעמדה בחברה ולשאול את עצמה, האם הושג השוויון בין המינים? מה עוד ניתן לעשות ואיזו דרך יש לנקוט על מנת להשיג את השוויון המיוחל, שוויון שבלעדיו אין החברה האנושית ראויה להיחשב חברה מתקדמת או אנושית?

יום האשה הבין-לאומי הוא יום בעל משמעות סמלית, הוא יום שבו אנו הנשים צריכות לתת ביטוי, להביא לידיעת הציבור ולמודעותו את קורות מאבקנו למען שוויון הזכויות בין המינים. הוא יום שבו אנו מצוות גם להעלות על נס את תרומתם של אותן נשים ואותם גברים שהגדילו לעשות במאבק למיגורה של החברה הפטריארכלית בעולם בכלל ובישראל בפרט.

אני אישית בחרתי הפעם להעלות על נס אותן אמהות במשפחות החד-הוריות דווקא, אותן נשים שבשל אילוצים שונים, אם כאלה שבשליטתן ואם כאלה שמעל ומעבר לשליטתן, מצאו עצמן נאלצות לכלכל, לגדל, לחנך ולטפח בגפן את ילדיהן, חרף כל הקשיים וכל המכשולים שבדרך.

הנשים הללו חורקות שיניים, מחרישות ומנהלות מלחמת הישרדות למען ילדיהן הרכים. הן נתקלות במנגנונים אדישים ומנוכרים, בגופים ובמוסדות אטומים ומתנשאים ובמערכות הנעדרות שמץ של רגישות והבנה. אך הן, האמהות במשפחות החד-הוריות, אינן מוותרות. הן אינן יכולות להרשות לעצמן לוותר. הן שוחות נגד הזרם, תוך שהן מתמודדות עם המצב, ואינן מניחות לייאוש ולתוגה לרפות את ידיהן. הן מפלסות במו ידיהן את הדרך לילדיהן, ובה בשעה הן תורמות יותר מכול להכרה במעמדה של האשה, בעוצמתה ובחשיבותה.

האמהות במשפחות החד-הוריות, אדוני היושב-ראש, מהוות אומנם סקטור מצומצם בקרב הנשים בכלל, ובקרב הנשים בישראל בפרט, אך עם זאת, האמהות במשפחות החד-הוריות תורמות תרומה חשובה ביותר למאבקן של הנשים ולקידום ענייניהן. האמהות במשפחות החד-הוריות מהוות חוליה חשובה בשרשרת הארוכה של הנשים הנושאות על כתפיהן את נטל המאבק לשוויון זכויות הנשים.

הנשים ניהלו מאז ומעולם מאבקים קשים, מרים ולעיתים אף עקובים מדם על מנת לזכות באותן זכויות שהגברים מקבלים לידיהם באופן טבעי ובלא כל מאמץ. הנשים מוצאות עצמן לא אחת קורבן בידיהם של גברים שאינם ראויים לשאת את התואר בני-אדם. ובכל זאת, הנשים עשו צעד גדול לקראת השוויון המיוחל במאבקן להשגת הזכויות שהיו אמורות להינתן להן, על-פי כל קנה מידה אנושי, בלא מאבק ואף בלא שתבקשנה זכויות אלו לעצמן.

אדוני היושב-ראש, תקצר היריעה מלמנות את כל אותם סקטורים נוספים, שבמסגרתם נאלצות הנשים לשאת בנטל הכבד של העדר שוויון הזכויות בין גברים לנשים. אך בטרם אסיים רוצה אני בכל זאת להעלות על נס גם את מאבקן של הנשים היהודיות המתגוררות בחברון, הנופלות חדשות לבקרים קורבן ליחס גס וברוטלי מצד מקצת השוטרים הגברים, שנוהגים בנשות חברון בזלזול, תוך הפעלת כוח בלתי סביר, אפילו באותם מקרים שבהם אין יחס כזה או הפעלת כוח פיסי נחוצים כלל וכלל. אותם שוטרים שאליהם צריכות הנשים לפנות בכל מקרה של אלימות בתוך המשפחה, אותם שוטרים עצמם אינם מהססים להפעיל כוח גם במקרים שבהם הפעלתו, כאמור, אינה דרושה כלל ועיקר.

אין ספק, אדוני היושב-ראש, כי הדרך לשוויון ארוכה וקשה, אך אנו הנשים נוסיף להלך בה בלא מורא, ולהיאבק בלא ליאות, עד להשגת המטרה המיוחלת, שהיא שוויון מוחלט בין המינים ומיגורו המוחלט של המשטר הפטריארכלי המאיים והאטום. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבין את היחסים ביניכם, אבל ברשימה כתוב אחרת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, תסתכל ברשימה ותראה שלמרות היחסים הוא אכן זוכה לפי תורו. בבקשה, אדוני. הוא מדבר בשם ש"ס.

יוסף עזרן (ש"ס):

העניין הוא שהתלמוד רחב מני ים. חבר הכנסת הרב בא-גד בוודאי מביא איזה ציטוט, בלי עין הרע אתה עוד תמצא משהו אחר. אין דאגה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שעצם הכרזה מיוחדת על יום האשה היא תעודת מסכנות ועניות לחברה בכלל ולחברה היהודית הישראלית בפרט. וכי יש חידוש בדבר שחייבים לכבד, להוקיר ולשאת את האשה על כפיים מכיוון שהיא עקרת הבית? חכמים קוראים לה לפי ההגדרה של התנ"ך: "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה". אין שום ספק, שהכבוד של האשה והערכיות הסגולית שלה הם במקומו, בכבודו ובסגולתו.

אבל מה השאלה: האם שוויוניות משמעה אחידות? רבותי, אנחנו יודעים שיש אחדות ויש אחידות. מה ההבדל? אחידות זה שטאנץ, רובוטים, הכול אותו דבר. אבל, למה הקדוש-ברוך-הוא ברא את האנשים שונים? כשם שאין פרצופיהם שווים כך אין דעותיהם שוות. למה השם יתברך ברא בכלל אדם ואשה, זאת השאלה. ואם תגידו לי כי האדם לא יכול ללדת, מי אמר? אתם יודעים שבעצים, למשל, בעץ תמר, הנקבה מאביקה את הזכר והוא נותן את הפירות. אז למה הקדוש-ברוך-הוא לא ברא ברייה כזאת, ולפי המדרש כך היה בהתחלה האדם, שגם ילד וגם הרה וגם טיפח וגם גידל. לשם מה צריכים שני בני-אדם? ומעצם המציאות והמהות הזאת של שני בני-אדם, זה יוצר שני רצונות. סביב שני רצונות יש ניגודים ויש מחלוקות ויש ויכוחים, ורחמנא ליצלן – אלימות מזוויעה שכולנו מתקוממים נגדה.

אז למה הקדוש-ברוך-הוא ברא? נראה שאדם כזה, שהיה חייב שיהיו בו גם התכונות הנפשיות הגבריות וגם אלה הנשיות, היה סכיזופרני, היה אומלל, היה מסכן, היה חי בפיצול אישיות. מה היה יכול לעשות?

לכן, הקדוש-ברוך-הוא ברא יצור מושלם שקוראים לו איש ואשה, אבל שזכו – איש ואשה שזכו ויש הרמוניה ביניהם, הרי שכינה ביניהם. מה זה שכינה? הם מהווים את האדם המושלם, השלם.

רבותי, אתם יודעים מה הבעיה שלנו? אנחנו רוצים שהאשה תהיה במפעל והגבר במטבח. ואז נקרא לזה שוויוניות. אבל מה לעשות, ככה האנשים אומרים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שניהם במטבח...

יוסף עזרן (ש"ס):

יפה, יפה. אגיד לך משהו. צ'רצ'יל אמר פעם, כאשר התחיל הנושא הזה של שוויון – אני רוצה להתייחס לדברים החיוביים של המבט האתי-המוסרי והערכי של היהדות בנושא האשה. אני בכנות לא רוצה להתנגח. אני רוצה להביא את דבר השם, של התורה. ובכן, רק בדרך אגב, בסוגריים, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, צ'רצ'יל אמר פעם, כאשר הנושא הזה של השוויון התחיל לתפוס תאוצה: באמת הם רוצים שוויון? מה אתם אומרים? אמרו: כן. אמר: אז הנשים תצטרכנה לוותר על הרבה זכויות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נכון.

יוסף עזרון (ש"ס):

נכון באמת, אני אומר כמה שהוא צדק, מפני שאנחנו הרי מוקירים ומכבדים – – –

היו"ר ס' טריף:

הן יוותרו על המטבח.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כביסה.

יוסף עזרון (ש"ס):

חברת הכנסת, הרי את יודעת שאני בשלן מעולה, אני יודע לבשל מצוין. את יודעת את זה.

שאול גוטמן (מולדת):

לאכול אתה גם יודע?

יוסף עזרון (ש"ס):

פחות מנשים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ספוג'ה.

יוסף עזרו (ש"ס):

גם ספונג'ה, מה יש? אני תולה כביסה של הנכדים שלי, אז מה יש? את חושבת שאני מתבייש? זה לא הנושא, רבותי.

הבעיה מתמקדת רק בנקודה זאת. אני מבקש להביא פסוק אחד שהוא מסכם. חבר הכנסת הרב בא-גד, אני מבקש, זמני קצר ואני לא רוצה לנצל את זה יותר מדי.

כתוב בתורה, זה הפסוק הבסיסי שנוסף אור על כל המעמד והסטטוס של איש ואשה: "לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו". ואומרים רבותינו: זכה – עזר; לא זכה – כנגדו. מה המשמעות שם? התרגום אומר: עזר כנגדו, סמך לקבלי. זאת אומרת, סיוע לעומתו. במלים אחרות, דבר משלים, דבר שמביא את ההרמוניה המופלאה בין שני אנשים, שכל אחד הוא רק פלג, לפי המושג של התלמוד, חצי גוף. מבחינת השלמות האמיתית איש הוא חצי: כשהוא שרוי בלי אשה, שרוי בלא טובה, שרוי בלא ברכה, שרוי בלא שמחה, שרוי בלא תורה.

אם כן, אנחנו רואים שזה השוויון האמיתי. רבותינו אומרים, שהאיש, עם כל השרירים שלו ועם כל הכוחניות שלו ולפעמים, צר לי, עם כל האלימות הנוראה, הוא בסך הכול מסכן, חצי. הוא רק פלג גופא. אין לו שלמות בלי הערכיות המשלימה שהקדוש-ברוך-הוא רצה כדי שהאדם לא יהיה בפיצול אישיות.

אבל השאלה שלי היא זו: בכל מקום שכתוב בו בתורה עזר, אדוני המלומד, כתוב למשל עזר תעזור לו, כתוב – – –

משה נסים (הליכוד):

עזוב תעזוב עמו.

יוסף עזרו (ש"ס):

לא, זה מקום אחר. אבל כתוב: לא תוכל להתעלם, עזר. תעזור לו גם כן. יש מקומות שכתוב. וחדלת מעזור לו, עזוב תעזוב עמו. כל פעם שכתוב עזר, המלה עזרה בתורה, התרגום מתרגם לסעדי. במלים אחרות, בעברית המודרנית של היום, לסעוד אותו. אז נשאלת השאלה, למה בכל מקום כשמזכיר המושג עזרה מתרגמים לסעוד, לעזור, טיפול סיעודי; פה, באשה כעזר, מתורגם: סמך לקבלי, פירוש סיוע לנגדו. מה הכוונה? מפני שהאשה לא באה לעזור לסעוד, לא באה לשרת. אם באה בתור שפחה, חלילה, וזו היתה המחשבה, בשביל לשרת את האיש, בשביל מה הוא צריך אשה? התלמוד אומר, שהאדם הראשון בגן-עדן, לפני שחטא, המלאכים צולים לו שישליק וקבאב, והיו מסננים לו יין בענביו. יש לו מלצרים יותר טובים ויש לו בשלנים יותר טובים ממלאכי השרת? – לא. האשה לא באה לשרת.

לכן, התרגום כאן לא תרגם כמו בכל מקום – עזר, אלא סמך לקבלי. פירוש – השלמה, שותפה בחיים. היא באה להשלים ולהיות חברה בחיים, שותפה בחיים. כשהאדם והגבר ירגיש שזה התפקיד של האשה, הרבה מחלות רעות של החברה תתנדפנה ותהיינה כלא היו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה על הדברים הנכוחים. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף בא-גד. אודה לקהל אם לא ימחא כף.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לקדם בברכה את האורחות שהגיעו, ומכאן לשלוח באמצעותן לכל נשות ישראל אותה תפילה נפלאה: "אשת חיל מי ימצא ורחק מפנינים מכרה".

ואם יש למישהו ספק בדבר היחס המועדף של היהדות לנשים, אני רוצה לקרוא לכם את דברי הגמרא ביבמות ס"ג: רבי חייא היתה אשתו מצערנו. קורה לפעמים שגם האשה מרגיזה. אומנם הכול כאילו הגבר, הגבר, הגבר. קורה שאשה מרגיזה. מה הוא היה עושה? חס וחלילה, לא מרים יד, לא מרביץ; לא ידוע דבר כזה ביהדות.

שאול גוטמן (מולדת):

מה עם "פליק"?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, איזה "פליק"? חס וחלילה. מי ביהדות שמע על דברים כאלה, להרים יד?

שאול גוטמן (מולדת):

לא ביהדות, יש מקומות – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

כשהיה מוצא דבר, היה כורכו בסודר ומביא לה. בכל הזדמנות, כשהוא מצא משהו יפה, מתנה, אחרי שהיא היתה מקניטה ומרגיזה אותו, היה מביא לה. תשובה: את מרגיזה יותר, אני אביא לך יותר

מתנות. אמר לו רב: הרי מצערת היא לך, למה אתה מביא לה מתנות? תראה איזה "קלאפטע" יש לך, תראה אילו צרות היא עושה לך.

יוסף עזרן (ש"ס):

לא לדבר ככה, בבקשה, על אשה. חזור בך.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה, הרב עזרן, אני חוזר בי, אבל איך להגיד את המלה הזאת בביטוי אחר?

יוסף עזרן (ש"ס):

"איזו אשה קשה יש לך".

היו"ר ס' טריף:

תקבל את עצותיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אמר לו: דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא. האשה עושה תפקיד נפלא, וגם אם מתוך התפקיד שהיא עושה היא לפעמים מגיעה, מתוך הקושי, להתרגזות, הרי אנחנו צריכים לקדם אותה במתנה, בברכה. תראו לי עוד דת שאומרת, וזו מצווה: חייב אדם לשמח את אשתו ברגל. מה זה "לשמח את אשתו"? להביא לה מתנות. אילו מתנות? יש לו אפשרות לבחור: או תכשיטים או בגדים צבעוניים.

שאול עמור (הליכוד):

מה אתה אומר?

היו"ר ס' טריף:

זו פרשנות של הרב?

יוסף בא-גד (מולדת):

זו הגמרא. הגמרא אומרת: או תכשיטים או בגדים צבעוניים.

משה נסים (הליכוד):

הרב בא-גד, תיזהר שנציב שירות המדינה לא יורה על העמדתך לדין משמעותי, כי אתה מצטט מאמר מן התלמוד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבר התנצלו הפעם בפני פרופסור רקובר, ונציב שירות המדינה קיבל נזיפה על שהוא נזף בפרופסור הדגול.

משה נסים (הליכוד):

אני אומר שאתה תיזהר, כי אתה מצטט.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני, ברוך השם, מסתדר.

היו"ר ס' טריף:

הוא חבר כנסת שאין בעיות אתו. הוא גם הוכיח זאת.

יוסף בא-גד (מולדת):

מכירים את הרב בא-גד. אף שלאחרונה אני רגוע ושקט, יודעים שאני לא חוסך שבטי.

משה נסים (הליכוד):

מי יודע לכמה זמן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרב בא-גד, גם בבית אתה כזה?

יוסף בא-גד (מולדת):

תשאל את רעייתי. לפני שבועיים חיתנתי את בתי, בת הזקונים. יש לי שישה ילדים, הרבה נכדים, ברוך השם. הודו לה' כי טוב, וכל הכבוד שהיא דואגת לדברים.

וחבר הכנסת דראושה, איך אתה בבית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בסדר.

היו"ר ס' טריף:

הכול בסדר, חבר הכנסת בא-גד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היום כולם נותנים ציונים לעצמם, אז גם אני אציין.

יוסף בא-גד (מולדת):

הנה התגלה שנשותינו מכובדות כראוי.

לכן אמר ר' חלבו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו. וזה שאמר רבא לבני מחוזא: כבדו נשותיכם כדי שתתעשרו. לכן, בית יהודי אמיתי הוא בית של הדדיות, של התחשבות הדדית, עזרה הדדית, תמיכה הדדית ברגע של צורך, אבל כל אחד עושה את תפקידיו. זאת לא בושה לאשה להיות במטבח, אבל אשה שיכולה ומספר הילדים שלה

מאפשר לה, יכולה לצאת לעבוד. להעמיד את זה כאידיאל ולעשות פה יום האשה, זה זיוף, כי אצלנו 365 יום בשנה זה יום האשה ויום הילדים ויום הגבר ויום המשפחה ויום תשומת הלב.

שנו רבותינו: האוהב את אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו – לכבד את האשה צריך יותר משאתה מכבד את עצמך – עליו נאמר: ידעת כי שלום אהלך. אנא חזרו למושגי היהדות ואז הבית היהודי יהיה בית מלא אורה, מלא ברכה, מלא ילדים, וגם האשה תתרום את חלקה במה שהיא יכולה, והגבר ודאי ייתן את חלקו. כך חייבת מדינת ישראל להתנהל, לפי תורת ישראל.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בראשית דברי אני רוצה לברך את נציגות הנשים היושבות במליאה וביציע הזה, ואת הנשים במדינת ישראל בכלל, יהודיות וערביות, ואת הנשים בעולם כולו ביום האשה הבין-לאומי. בערבית הברכה שלנו ביום כזה היא: כל עאם ואנתם בח'יר, כל שנה ואנתם בטוב. אני מקווה, שהטוב הזה יהיה יום יום, שנה שנה והרבה שנים.

אבל הברכה הזאת צריכה להיות מלווה במאבק לשוויון ולכבוד, כי דיברו רק על השוויון או רק על כבוד, ואני חושב שהמושג צריך להיות – שוויון וכבוד לנשים. שוויון יכול להביא גם לכבוד. ללא שוויון אין כבוד. אני אומר את זה לרב רביץ, שדיבר כאן רק על העיקרון של כבוד בלי להדגיש את העיקרון של שוויוניות, כי שוויוניות יכולה להבטיח כבוד. כאשר יש שוויון בתעסוקה, שוויון בייצוג, יש גם כבוד לנשים.

אני חושב, שבמדינת ישראל עדיין לא הובטחו לא השוויון ולא הכבוד הראוי לנשים, אם הן נשים ערביות ואם יהודיות. במיוחד האשה הערבייה מקופחת פעמיים: פעם בהיותה אשה ופעם בהיותה ערבייה, כיוון שהיא חלק מאוכלוסייה מקופחת. האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל סובלת מאפליה בכל התחומים, ולכן האשה הערבייה מקופחת פעמיים, כפי שהזכרתי: פעם בהיותה אשה ופעם בהיותה ערבייה.

בבית הזה, לצערי הרב, יש מעט מאוד נשים, רק 11 נשים, שמייצגות 50% מהאוכלוסייה, אבל צערי כפול במקרה הזה על כך שאין אשה ערבייה בכנסת כחברת כנסת שמייצגת את הציבור הערבי או את הציבור בכללותו. בהיסטוריה של הכנסת לא היתה שום אשה ערבייה שעלה בידה להימנות עם חברות הכנסת בבית הזה. אני חושב שהאשמה היא בכולנו, בכל המפלגות. אני יוצא בביקורת על כל המפלגות, ערביות ויהודיות ביחד, שלא ידעו עד עכשיו לבחור נציגה ערבייה.

היו"ר ס' טריף:

היו מועמדות לפחות. היתה מועמדת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו מועמדות במקומות לא ריאליים, וזה לעג לרש. אני מתכוון למקום ריאלי במפלגות שמיוצגות בכנסת, שיוכלו לתת ייצוג לאשה הערבייה. אני חושב שזה יכול היה להביא למהפך אמיתי בכוח ההשפעה של הנשים הערביות, גם בייצוג שלהן וגם בשיפור מעמדן. צריכים ללמוד לקח מהנושא הזה, ואני מקווה שבבחירות הבאות יופיעו נשים ערביות במפלגות השונות במקומות ריאליים.

ביום הזה אני רוצה גם לקשור בין שוויון לנשים, כבוד לנשים, לבין שלום לחברה כולה, שלום למדינה ושלום לאזור, כי חברה שלא השתחררה מכיבוש ולא השתחררה ממלחמות לא יכולה להבטיח שוויון לנשים. לכן אני קורא לנשים כולן, יהודיות וערביות, ישראליות ופלשתיניות, להיאבק למען שלום צודק באזור הזה, שלום שיכול לשחרר את החברה היהודית והחברה הערבית מאלימות, אלימות גם בתוך המשפחה, אלימות בתוך החברה ומלחמות באזור.

אני חושב, שמאבק כזה יכול להביא לשגשוג, לקידום החברה, למיעוט הוצאות על מלחמות ולהשקעות גדולות יותר בקידום החברה בכללותה. אני מקווה, שאז נשתחרר מתופעות של אלימות מוגברת ולא נהיה עדים למקרים כמו זה שקרה אתמול, שמישהו הוציא את נשקו והרג את חברתו וניסה גם הוא להתאבד.

אני חושב ששחרור ממעמסת המלחמות יוכל לשחרר את החברה כולה מתופעות שליליות כפי שאנחנו עדים להן.

לצערי הרב, גם בחברה הערבית יש אלימות כלפי נשים, שמרביתה נעשית על רקע של כאילו חילול כבוד המשפחה. מעשים חמורים כאלה נעשים בידי גברים, המרשים לעצמם לפגוע בנשים ולרצוח אותן כאילו ברצונם לשמור על כבוד המשפחה. אני חושב שבכך שהם פוגעים בנשים ורוצחים אותן הם מחללים את כבוד המשפחה ואת כבוד החברה כולה.

אדוני היושב-ראש, ביום האשה אני רוצה לקרוא לממשלת ישראל לשחרר את הנשים הפלשתיניות העצירות הביטחוניות מכלא-השרון ומבתי-כלא אחרים. נשים אלה בעידן השלום וביום האשה הבין-לאומי צריכות להיות עם משפחותיהן. יש ביניהן אמהות שאני מכיר אותן, והן צריכות לחזור אל בתיהן ואל משפחותיהן.

בכך אנחנו נעודד את המתניות, את התופעות החיוביות ואת השאיפה לשלום צודק באזור הזה.

אני רוצה להעיר על הקשר בין דת ובין שוויון לנשים. כל דת, גם הדת היהודית וגם הדתות המוסלמית והנוצרית, אינן מונעות שוויון בין נשים לגברים. הבעיה איננה בדת אלא בפירושים של הדת, איך גברים מפרשים את הדת ומרשים לעצמם להשתמש בדת ככלי לאפליה.

אם אני לוקח את הדת המוסלמית כפי שאני מכיר אותה, היא קוראת לשוויון בין המינים ומתנגדת לכל אפליה ולכל פגיעה בזכויות הנשים. היום אנחנו יכולים לראות נשים מוסלמיות כראשי מדינות. בטורקיה ראש הממשלה היא אשה, כך גם בפקיסטן ובבנגלדש. אני מקווה שיבוא יום שתהיה אשה ערבייה גם ראש ממשלה או נשיא מדינה במדינה אחת ממדינות ערב. אבל גם בעולם הערבי היום יש נשים רבות שהן שרות או חברות פרלמנט ומכהנות בתפקידים בכירים אחרים.

שאל גוטמן (מולדת):

גם בסוריה אצל אסד?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם בסוריה אצל אסד יש שרות ויש חברות פרלמנט. שם מעוגן בחוקה הסורית אחוז מסוים לנשים.

שאל גוטמן (מולדת):

זה מעוגן גם בברית-המועצות. מה זה אומר? החוקה לא חשובה, מה שחשוב זה מה עושים בפועל הרוצחים והפושעים האלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא רוצה לקשור את הייצוג של הנשים בעניין הפוליטי. גם בסוריה, גם במצרים, גם בירדן יש ייצוג לנשים הן בממשלות והן בפרלמנטים. גם במועצה הלאומית הפלשתינית וגם ברשות הפלשתינית יש ייצוג של נשים, כי החברה הערבית מהבחינה הזאת היא פתוחה.

שאל גוטמן (מולדת):

ולכן עושים מילה לבנות?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא נכון, אלה סתם סיפורי סבתא. אני מתפלא שפרופסור כמוך מאמין לדברים כאלה. אפילו אם יש תופעה חריגה כזאת בחברה הערבית, זה לא הכלל. בוא ניקח את הדברים הרציניים ולא נעסוק בדברים החריגים, כי כאלה יש גם בחברה היהודית ובכל חברה אחרת.

אבל אני אומר שוב, הבעיה איננה בדת אלא בכל מיני כבלים שהגבר כבל בהם את האשה.

ביום הזה אני מברך שוב את הנשים ומקווה שבמאבק עיקש ומתמיד נוכל להשיג שוויון מלא לנשים במדינת ישראל ובאזור כולו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני מצרף את ברכותי לכל הנשים בעולם ובארץ בפרט, ומברך על פעילותן של חברות הכנסת המוסיפה רק חן ותורמת תרומה משמעותית לחקיקה.

במרבית המשפחות הגבר הוא המפרנס הראשי ועל משכורתה של האשה אנחנו מסתכלים כעל משכורת שנייה. ברוב המקצועות שבהם יש שוויון בייצור ובתפקוד, הגבר מקבל שכר גבוה יותר מהאשה. יש לדאוג לשוויוניות בין המינים, לשכר שווה בעד עבודה שווה.

בישראל יש כחצי מיליון עקרות בית שאינן מבוטחות בביטוח הלאומי, לעומת גברים המבוטחים בין שהם עובדים ובין שלא. אשה שעבדה רק במשק ביתה לא מקבלת בהגיעה לגיל 60 את קצבת הזיקנה. אפליה זו צריכה לקבל תיקון עוד בכנסת השלוש-עשרה.

בספר תולדות האדם נכתב: "זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אתו. זכר ונקבה בראם". לאשה הוא העניק את כוח הבריאה, וזה הכוח העולה עשרות מונים על כוחו של הגבר. על כן נאמר, מה שאמא אחת יכולה לעשות לעשרה ילדים, עשרה ילדים אינם מסוגלים לעשות לאמא אחת.

האשה היא אוטונומית ואיננה רכוש בעלה. לצערי הרב, שר המשטרה דיווח לוועדת המשנה למאבק באלימות נגד נשים כי במשפחה אחת מתוך חמש קיימת אלימות פיזית. 10% מהנשים בישראל סבלו מאלימות במהלך חייהן.

אומרים: אשה בונה ואשה הורסת. אני מאוד מבין את הססמה הזאת. אשה השותפה לחיים היא בונה; אשה מופלית, מושפלת, מותקפת תהיה אשה הורסת.

16 נשים נרצחו על-ידי בני זוגן. שלוש נשים נרצחו על-ידי בעליהן שהיו שוטרים בתפקיד. רק אתמול נרצחה דורית ממזכרת-ביתה – פחדה מאלימות ומצאה את מותה.

צריך להחמיר בעונשים נגד גברים אלימים, ולא רק להוציא את האשה למקלט אלא להוציא צו הרחקה לאותם בעלים – אל מחוץ ליישוב שבו הם גרים.

אני שמח שעידן הטכנולוגיה משפר, מקל ומפחית את הנטל של עבודות הבית. מכונת הכביסה, המייבש, מדיח הכלים, המיקרוגל, כל אלה עוזרים לאשה מאוד. אבל לדבר אחד אין תחליף – וזה רחם האשה. אך צריך לזכור, כי האשה היא לא אינקובטור ואינקובטור איננו אשה. על זה נאמר: אמא יש רק אחת.

בכנסת הנוכחית החלטנו לטפל בנושאים מספר על מנת לצמצם את הפערים. לדוגמה, הצעת החוק הפרטית, שהצלחתי להעביר אותה גם בקריאה שנייה ושלישית, בעניין משפחות חד-הוריות והסיוע להן. ידוע שבמדינת ישראל יש 65,000 משפחות חד-הוריות ולהן 87,000 ילדים בגיל חוק חינוך חובה. אנחנו יודעים שבמקרים האלה נשים צריכות לעשות גם את מלאכתן כאמהות וגם למלא את תפקידי האב, והנטל כבד ביותר. גם ההוצאות גדולות מאוד. לכן בא חוק המשפחות החד-הוריות לתת סיוע בהשתתפות בשכר לימוד וברכישת ציוד לימוד בתחילת כל שנה.

יש לתקן את נקודות הזיכוי לנשים, לא רק במשפחות חד-הוריות אלא לכל הנשים השולחות את בניהן ובנותיהן לשירות סדיר בצה"ל, ולהשלים להן את תשלומי הביטוח הלאומי עד שהם מסיימים את שירותם הצבאי. זה תיקון שחייב להיעשות, כי לא רק שהנטל לא פוחת בעת גיוס הבן או הבת, אלא הוא אפילו עולה, ויש צורך בהגדלת הסיוע הכלכלי.

יש הצעת חוק נוספת שחברי הכנסת החליטו להילחם למענה ולהירתם לה, בנושא השתתפות בתשלום למעונות-יום לנשים שילדו ורוצות לחזור למקום עבודתן, על מנת לשמור על זכויות הפנסיה שלהן, על הזכויות הסוציאליות. מה קורה בפועל? אשה שילדה וחוזרת למקום עבודתה לאחר שלושה חודשים, אם היא עובדת עד השעה 16:00, צריכה לשלם לפעמים עד גובה שכרה: 800 שקל למעון ועוד 500 שקל לאותה מטפלת אחר-הצהריים, כדי שתוכל לשמור על זכויותיה. אני חושב שיש כאן עיוות. צריך לתת השתתפות, לתת אפשרות לנכות את ההוצאות האלה ממס הכנסה, על מנת שהאשה תחזור למקום עבודתה ותישמר השוויוניות בין הגבר לאשה.

לסיכום דברי, אני רוצה לברך את הנשים ביום חגן זה. יש לנו יום האשה, יום האם, ויש לנו יום הנישואין. אני חושב שצריכה להיות שוויוניות גם כלפי הגבר, שיהיה גם יום הגבר – –

קריאה:

יום המשפחה.

חיים דיין (צומת):

מלבד יום המשפחה.

שאל עמור (הליכוד):

גם יום הגירושין יהיה עוד מעט.

חיים דיין (צומת):

לא, את יום הגירושין אנחנו לא רוצים לראות, כי יש מספיק גירושין. 10,000 בשנה – זה יותר מדי.

– כדי שבימים אלה נוכל אולי לחגוג יחד, לא רק האשה אלא הגבר עם האשה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. אחרון – חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ביום האשה הבין-לאומי אני שולח מכאן ברכה לכל ארגוני הנשים במדינת ישראל ולכל החברים בארגונים הבין-לאומיים. מי ייתן ובשנה הבאה יקודמו יותר ויותר זכויותיהן ומעמדן של הנשים במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, כשמדברים על גילויי אלימות במשפחה, על גילויי אלימות כלפי נשים, כלפי ילדים, הבעיה היא המניעה, ההסברה והגילוי המוקדם. כשנרצחת אשה על-ידי בעלה בעיר מסוימת, לא ייתכן ששכנים או קרובים לא יודעים על האלימות באותה משפחה, והמודעות הזאת לאותן משפחות, לאותן בעיות, לאותה אלימות, חייבת להתגלות מוקדם יותר, על-ידי מחלקות הרווחה בכל עירייה ועירייה. הדברים האלה אינם פתאומיים. המניעה וההסברה הן חשובות ביותר במאבק הזה לצמצום האלימות במשפחה.

לא יכול להיות שיש אלימות במשפחה שהשכנים אינם יודעים עליה; לא יכולה להיות אלימות במשפחה שהקרובים אינם יודעים עליה; לא יכולה להיות אלימות שאיש אינו יודע עליה. ככל שאדם יבין, יסביר, יודיע, יתלונן ויאמר – הדברים האלה יכולים למנוע אסונות בעתיד. המניעה חשובה ביותר, ההסברה חשובה לא פחות. חייבים להתמודד עם התופעה הזו עוד לפני התרחשותה.

שמחתי לשמוע היום על סדנאות שהתקיימו באוניברסיטת חיפה בנושא של איתור מוקדם של אלימות. הדברים האלה חשובים לא פחות מכל דבר אחר.

כל החקיקה הנוגעת לנשים חשובה ביותר, אבל האם מישהו שאל את עצמו לגבי אשה עובדת, שיש לה ילדים בבית, שגם יוצאת לעבודה וגם מטפלת במשפחה, האם המחוקק מוכן ללכת לקראתה

בנקודות זיכוי במס הכנסה ובהקלות במוסד לביטוח לאומי? אלה הדברים שאנחנו צריכים להילחם למענם.

וכשאשה לוקחת את ילדיה למעון בבוקר לפני שהיא הולכת לעבודה, האם מישהו מתחשב בזה? אדוני היושב-ראש, יש מפעלים שהקימו פעוטונים בתוך המפעל. כשנשים באו בבוקר לעבודה הן הכניסו את הילדים למעון במפעל, והדבר זכה להצלחה. מדוע לא לאמץ את זה בכל מוסד וחברה? מדוע לא לאפשר לנשים להביא את הילדים לפעוטון ליד המשרד, בשטח המפעל, ובתום העבודה לקחת את הילדים? הרי זה גם רווחי. לא דרושים פה סעד, עזרה או סיוע. אלה דברים פשוטים, שחייבים לאמץ אותם בכל מפעל ומשרד ממשלתי.

אפשר ללכת לקראת נשים גם בשעות עבודה גמישות, לתת להן אפשרות להתחיל את יום העבודה מאוחר יותר, משום שיש להן בעיה של הבאת הילד למעון.

לכן חייבים לתת לנשים עובדות, אמהות לילדים, נקודות זיכוי במס הכנסה ולזכות אותן בקצבאות. חייבים לסייע לאותן נשים, שהן גם נשים עובדות וגם נשים מטופלות בילדים.

מדינת ישראל השכילה לפתח חוקים סוציאליים מהדרגה הראשונה בעולם. יש לנו חוק הסיעוד, ששום מדינה בעולם עוד לא פיתחה. אימצנו את זה אצלנו. אנחנו התקדמנו בחקיקה סוציאלית. אנחנו חייבים להיות הראשונים והמובילים בארצות המערב בחקיקה סוציאלית למען הנשים העובדות, כי החקיקה הסוציאלית למען הנשים העובדות תפתח פתח להצטרפות של נשים רבות יותר למעגל העבודה. אם אשה יודעת שהיא נהנית מנקודת זיכוי במס הכנסה עבור עבודתה והחזקת ילדיה, היא תלך לעבודה, ואם נעמיד לרשותה פעוטון במקום עבודתה, זה יכול לסייע בהכנסת יותר ויותר נשים למעגל העבודה. לכן, אותם פעוטונים במקומות העבודה הם נקודה חשובה ביותר שצריך ליישם אותה.

אדוני היושב-ראש, כשהייתי מנכ"ל שירות התעסוקה מיניתי נשים לתפקידים בכירים מאוד בשירות, מיניתי מנהלת אזור בדרום הארץ, מנהלות סניפים ברעננה, בשלומי, בשדרות ובמקומות שונים ברחבי הארץ. הנשים הללו, שקיבלו את תפקידיהן, קיבלו אותם בזכות ולא בחסד. הן ניגשו למכרז כמו כולם, נשים וגברים כאחד, וזכו במכרז משום שהן היו הטובות ביותר. לכן, צריך לפתוח את המנגנון הממשלתי לקידום של נשים לתפקידים בכירים ביותר, ומדינת ישראל התברכה בנשים שיכולות להתקדם ולשרת את המדינה במשרדי הממשלה השונים.

אני קורא ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה לקדם את כל החוקים הנמצאים "בקנה", במסגרת ועדת העבודה והרווחה. עם זאת, צריך לזכור היום, ביום האשה הבין-לאומי, שעדיין יש 15,000 משפחות של אמהות חד-הוריות מחוסרות דיור לחלוטין. יש משפחות חד-הוריות שבהן האמא סובלת יום ולילה. חייבים לסייע לאותן משפחות חד-הוריות במשכנתאות טובות יותר. לא צריך ערבים לכל משכנתה, כי קשה לאותה אם חד-הורית להביא שלושה ערבים למשכנתה, כאשר ברוב ארצות המערב הדירה היא הערובה הטובה ביותר למשכנתה. מדוע צריכים להביא שלושה ערבים? מדוע אשה שחוסכת בתוכניות חיסכון כספים לעתיד, תיגרע ממנה הבטחת הכנסה והיא לא תקבל הבטחת הכנסה משום שיגידו לה שיש לה הרבה כספים בתוכניות חיסכון, כספים שהיא חוסכת למען אותה דירה?

לצער, בכל הנושא של גובה המשכנתה וסכומי ההחזרים של אותן משכנתאות אין הבחנה בין משפחה עם ילד אחד לבין משפחה עם יותר ילדים.

אלמנות צה"ל, נשים שהתאלמנו ורוצות להתחתן בשנית, נפסקת להן הקצבה. מדוע? מדוע האפליה הזאת?

יש היום עיוותים בשכר, יש היום עיוותים בתנאים הסוציאליים כלפי נשים, ואני חושב שמדינת ישראל חייבת לעשות הכול על מנת למחוק אותם מספר החוקים. אם אנחנו רוצים לקדם נשים בתעסוקה, אם אנחנו רוצים לקדם את הנשים בחברה הישראלית, אנחנו חייבים לפתוח לאותן נשים פתח לקידום, ולפתוח פתח פירושן ללכת לקראתן בכל הנושא הקשור לחוקים סוציאליים, לקצבאות, לנקודות זיכוי במס הכנסה ולתנאי עבודה הולמים.

אם נעשה את הדברים האלה, נקדם את הנשים במדינת ישראל, בזכות ולא בחסד. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע.

רבתי חברי הכנסת, אני מבקש להביא לידיעתכם, שאחרי דברי הסיכום של חברת הכנסת יעל דיין תתקיים הצבעה על הצעת הסיכום, ומייד לאחר מכן אנחנו נצביע על הצעת חוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל – הצעת חוק הרשויות המקומיות. כדי שלא תהיינה אי-הבנות – צלצלנו, ונוכל לקיים את ההצבעה מייד בתום הדיון על הנושא שאנחנו עוסקים בו.

חברת הכנסת דיין תסכם. בבקשה. חברת הכנסת בלומנטל, אתם צריכים להגיש הצעת סיכום. חברת הכנסת יעל דיין, את מוותרת על זכות הדיבור?

איפה דברי הסיכום? איפה ההחלטה על הסיכום? היא צריכה להיות כאן. היו צריכים להגיש לי אותה, לא?

יעל דיין (העבודה):

אתה תקבל עם – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, הנוהל הוא שהצעת סיכום, חברת הכנסת בלומנטל – – –

יעל דיין (העבודה):

יושבת-ראש הוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להבהיר לכם, שהצעת סיכום צריכה להישלח אלי. אני צריך לקרוא אותה מהכתב. אני מבקש מכם להמציא לי את הצעת הסיכום, אחרת אני לא אאפשר להצביע על דבר שלא הוגש לי.

יעל דיין (העבודה):

נחכה עם זה.

היו"ר ע' עלי:

את מציעה הצעת סיכום, את מסכמת את הדיון?

יעל דיין (העבודה):

אני לא מסכמת את הדיון. אני מסכמת את הדיון על-ידי קריאה של – – –

היו"ר ע' עלי:

על-ידי קריאת הצעה לסיכום. יש עוד הצעה לסיכום? תשמרו על הנוהל. תשמרו על הנהלים.

יעל דיין (העבודה):

אל תדבר אלי בלשון רבים. אני לא אחראית לזה – – –

קריאה:

לא שומעים.

יעל דיין (העבודה):

אין מה לשמוע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברת הכנסת יעל דיין – – זה עניין טכני. – – יש הצעה מוסכמת.

יעל דיין (העבודה):

היא עדיין לא הגיעה לא למפד"ל, לא לש"ס ולא ליהדות התורה, משום האי-זמינות של האנשים
לאשר אותה. שאר הסיעות אישרו אותה. את האוריגיןל עם החתימות צריך להגיש לך.

היו"ר ע' עלי:

בינתיים, תסכמי את הדיון עד שיגישו את הצעת הסיכום. יש לך בוודאי מה לומר בנושא.

יעל דיין (העבודה):

לא כל כך.

היו"ר ע' עלי:

אז אני אנצל את ההזדמנות, אם תרצי במקומך, אין בעיה.

יעל דיין (העבודה):

לא. כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר, שאם בשנה הראשונה – אז הייתי יושבת-ראש
הוועדה לקידום מעמד האשה – חשבתי בתום לב שיום האשה זה דבר יוצא מן הכלל, ואני יכולה
באמת לעשות איזו – – בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי.

היו"ר ע' עלי:

רבתי חברי הכנסת, זה מפריע לנואמת.

יעל דיין (העבודה):

תודה רבה. אם חשבתי לפני שנתיים שיום האשה הוא יום חג, היום אני מתקשה מאוד להתייחס אליו ככזה. כאשר מתקשרים אלי ואומרים: ברכות ליום האשה הבין-לאומי, ולפני זמן קצר היה לנו יום בנושא האלימות נגד נשים, הבין-לאומי או הלאומי, ויש יום זכויות האדם, שאני מרגישה גם כן שחלק מזה הוא זכויות האשה – ימי הזיכרון התכופים האלה, יותר מאשר יש בהם עידוד הנושא אני רואה בהם כמעט לעג לרש, ובמידה לא קטנה תשלום של מס שפתיים.

עולים כאן לדוכן חברי כנסת נכבדים, שום שר מממשלת ישראל לא יושב כאן במשך כל הדיון, מלבד השרה אלוני שדיברה בפתח הדיון, שר המשפטים היה כאן זמן קצר, הציץ, נפגע ויצא, אנחנו יושבים בלי ממשלה, כאשר לפחות אני, שהממשלה היא מפלגתי, צריכה לבוא ולדבר על ההישגים הגדולים, על השוויוניות, על מעמד האשה, איך נעשה, איך עשינו, ואני רוצה לציין קודם כול את העדר הממשלה, ובנוסף את היותו של הבית הזה ריק מחבריו במשך רוב זמן הדיון.

שעה, שעה אחת בשנה, מעמד האשה, שעה אחת בשנת עבודה של הכנסת, אי-אפשר באמת לרכז כאן את האנשים כדי שיגידו ויתחייבו? הבית הזה, כאשר הוא מתחייב, פירוש הדבר שלמחרת, כאשר תובאנה הצעות החוק הרלבנטיות, הוא גם יצביע. במקום זה יש לנו סיפורי האם, האחות, הכנפיים, ואני לא רוצה להיות תחת הכנף. אני אומנם אם, אני אומנם אחות, אבל בראש ובראשונה אני בן-אדם, אני שווה, ואני שותפה לפני שאני אם ואחות ורעה והיי לי, ושחקי שחקי, וכל הציטטות שגם הן משום-מה חוזרות על עצמן. אפשר למצוא הרבה יותר מובאות מאשר הבנאליות המובאות כאן מדי שנה.

אני רוצה לומר שנעשתה דרך ארוכה, ולא די. הבוקר או בצהריים תובא לקבורות עוד קורבן – – –

חבר הכנסת שילנסקי, באמת, הוא מנהל שיחה מהתחלת הדברים – – –

היו"ר ע' עלי:

רבתי, אני מבקש מאוד. זה מפריע. זה מפריע לנואמת.

יעל דיין (העבודה):

הבוקר יש עוד קורבן, אשה נרצחה, בחורה צעירה נרצחה בידי בן זוגה. אנחנו עוסקים באלימות אומנם ביום הבין-לאומי או הלאומי בנושא האלימות נגד נשים, אבל הדברים האלה אינם ניתנים

להפרדה. כאשר אנחנו מדברים על שוויון וכאשר אנחנו מדברים על זכויות וכאשר אנחנו מדברים על האשה כבעלת אוטונומיה משפטית ובעלת זכויות, כשווה וכבן-אדם, אז אנחנו מסתכלים מעבר למס שפתיים, מעבר לציטטות, אנחנו מסתכלים על מצבה, אנחנו רואים שזה רחוק מאוד משוויון, חבר הכנסת רענן כהן, חברת הכנסת בלומנטל. אני ממש מוצאת ריכוז מקסימלי.

חוקים שנחקקו בחלקם בכנסת הזאת מקדמים חוקים סוציאליים, חוקים – – – זה ממש – – –

היו"ר ע' עלי:

רבתי, אי-אפשר כך. באמת, זה בלתי אפשרי. אני מבקש מאוד. זה מפריע לנואמת. אני מבקש להפסיק עם זה.

יעל דיין (העבודה):

לא כל כך מפריע לי כמו שזה לא לכבוד הבית – – –

היו"ר ע' עלי:

אם זה לא מפריע לך הם יכולים להמשיך.

יעל דיין (העבודה):

יש סיכום דיון, אני אחרונת הדוברים – – –

היו"ר ע' עלי:

את צודקת.

יעל דיין (העבודה):

יש הודעה – – –

היו"ר ע' עלי:

מה שאת צודקת את צודקת.

יעל דיין (העבודה):

לחבר הכנסת שילנסקי יש משהו. אני מפריעה לו כנראה בשיחה הארוכה שלו.

אני רוצה לציין, שבתחום החקיקה נעשה הרבה מאוד לא רק על-ידי נשים בכנסת הזאת אלא גם על-ידי גברים, גם בעבודת הוועדות – – –

יורם לס (העבודה):

— — —

יעל דיין (העבודה):

לא, משום שלצערי עיקר החקיקה בחלק גדול מהנושאים הובא על-ידי נשים, ואני מברכת על זה. אני חושבת שלעולם לא נוכל להגיע לרוב – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו עוסקים ביישום חקיקת משפחות חד-הוריות – – –

יעל דיין (העבודה):

אני יודעת שכולנו שותפים, אני אומרת שלשמחתי הנושא, בהיותו נושא חברתי כללי ובהיותו מעסיק את כולנו, כואב לכולנו, מציק לכולנו, מעיק על כולנו באשר הוא איננו מושג – כמובן לא די ולא יכול להיות די רק בשותפות בין הנשים בכנסת. שותפות כזאת קיימת ויש לנו בעלי ברית.

יש תחום אחד שהמחסום בו הוא מחסום, שאני לא יודעת אם אי-פעם הבית הזה יפרוץ אותו, והמחסום הזה הוא המחסום של הדילמה הגדולה בענייני שוויון, כאשר מדובר על ישראל כמדינה דמוקרטית וישראל כמדינה יהודית. ישראל כמדינה דמוקרטית יש בה ויהיה בה שוויון לנשים. ישראל כמדינה יהודית – ושמענו את זה כאן מפי הדוברים הדתיים, על-פי היהדות, על-פי החוקים, על-פי בתי-הדין. היהדות מודיעה שהאשה איננה שווה בפני החוק היהודי ובהלכה. מה אתה עושה את עצמך? אני יכולה לשאת שני גברים? לך יש היתר לשאת שתי נשים. כמה מסורבות גט יש? כמה עגונות יש? איזה ייצוג יש להן בבתי-הדין?

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה את מדברת.

יעל דיין (העבודה):

מה אני מדברת? כאן, דוברים שלכם קמו ואמרו: יש כבוד ואין שוויון. אני אומרת: פחות כבוד ויותר שוויון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בושה שאת מייצגת את הנשים.

יעל דיין (העבודה):

בשם מי אתה אומר, חבר הכנסת ביבי, שבושה שאני נציגת הנשים?

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אי-אלו נשים בחרו בי. איזה דיבור זה, בושה שאני נציגת הנשים בכנסת?

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שזה ביטוי פרלמנטרי. אני יכול להגיד שזה לא פרלמנטרי? אני לא יכול לבקש ממנו שיחזור בו.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לקרוא את הודעת הסיכום. יש לנו מפלגות נוספות, חברת הכנסת בלומנטל?

היו"ר ע' עלי:

יש כאן שתי הצעות סיכום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נעמי, חבל שנתתם את הצעת הסיכום לאשה הזאת.

יעל דיין (העבודה):

האשה הזאת... יש לי שם, אדוני, חבר הכנסת ביבי.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת יעל דיין שמה. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לדעת בשם מי אני מביאה סיכום.

היו"ר ע' עלי:

את שואלת אותי בשם מי את מדברת? אני לא מבין. מה שקיבלתי העברתי לך. יש כאן שתי הצעות סיכום, אחת בידך והשנייה של המפד"ל. אני מבין שאת מביאה את הצעת הסיכום שבידך. בשם מי את מדברת? – את צריכה לדעת.

יעל דיין (העבודה):

אני מדברת בשם סיעות העבודה, מרצ, ליכוד, צומת, חד"ש, מד"ע, מולדת ויעוד.

הכנסת רואה באשה שוות זכויות לגבר, בהיותה אישיות משפטית אוטונומית, בין שהיא נשואה, אם, או פנויה, היא ריבונית להחליט על גורלה ואורחות חייה.

הכנסת מזכירה, כי אפליה נגד נשים מפירה את עקרון שוויון הזכויות המעוגן במגילת העצמאות ועקרון שמירת כבודו של בן אנוש. היא מכשול להשתתפותן של נשים, בתנאים שווים לגברים, בחיים המדיניים, החברתיים, המשפחתיים, הכלכליים והתרבותיים בארצותיהן; היא מפריעה לגידול הרווחה של החברה והמשפחה ומקשה את פיתוחו המלא של הכוח הטמון בנשים.

לפיכך, הכנסת נחושה בדעתה להוציא אל הפועל את העקרונות והאמצעים שיקנו זכויות שוות לנשים ולאמץ את האמצעים לקידום הנשים בכל התחומים, באמצעות חינוך, העדפה מתקנת ואכיפת חוקי השוויון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת יעל דיין. סיעת המפד"ל מבקשת להגיש הצעת סיכום משלה. לאחר ההצבעה אני אאפשר לשר המשפטים את זכות התשובה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ביום חגיגי כזה, כאשר הכנסת היתה מאוחדת גם בחקיקה, גם בנושא כבוד האשה, נעשתה כאן טעות שהעלו את חברת הכנסת דיין לקרוא הצעה משותפת שצריכה לאחד את כולנו. אני מאוד כעסתי על המבוא של ההצעה. איש לא הסמיך אותה לדבר במבוא ארוך כזה נגד תורת ישראל, נגד היהדות, כהקדמה. אני לא יודע מדוע ביום כזה חברת הכנסת דיין לא יכולה לרדת מהוויכוחים האלה, מהשנאה הזאת לדת שלנו, ליהדות שלנו.

אני רוצה לומר בשם סיעת המפד"ל וגם בשם סיעת הליכוד וגם בשם סיעת מולדת, שדברי המבוא של חברת הכנסת דיין אינם מייצגים לסיכום.

קריאות:

אנחנו מצביעים על הצעות הסיכום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בסדר, אבל היא באה ואמרה את ההקדמה שלה.

היו"ר ע' עלי:

נא לשבת. מה זה כאן? אני מבקש להבהיר: אנחנו נצביע רק על ההצעה שנקראה על-ידי חברת הכנסת דיין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הייתי צריך להבהיר את זה. אני קורא עכשיו הצעת סיכום מטעם סיעת המפד"ל בכנסת בנושא יום האשה הבין-לאומי:

סיעת המפד"ל מצטרפת להצעות הסיכום שהציעו כל המפלגות. ברור, פרט לסעיפים שנוגדים את מסורת ישראל, אחרי דברי ההסבר של חברת הכנסת דיין. ואני רוצה להוסיף.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ביבי, נא לקרוא מהדף. לא יותר ולא פחות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הננו מצטרפים להצעת הסיכום, פרט לסעיפים הנוגדים את מסורת ישראל, בתוספת של הבהרה, כי השקפת המסורת היהודית בקשר למעמד האשה – מעמד של שוויון וכבוד רב. כדברי הרמב"ם: "יאהב אדם את אשתו כגופו ויכבדה יותר מגופו". האשה לפי המסורת היהודית ממלאת תפקיד גדול וחשוב בניהול חיי המשפחה, בגידול ילדים ובחינוכם. ועל-פי התפיסה היהודית היא עיקרו של בית.

לכן, המפד"ל תשקוד על חקיקה בכל נושא שיבצר את מעמד המשפחה בישראל, ובפרט מעמד האשה ותפקידה לפי מסורת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, יש שתי הצעות החלטה. אנחנו מצביעים קודם כול על הצעת המפד"ל, כפי שנקראה על-ידי חבר הכנסת יגאל ביבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין סתירה בין שתי ההצעות, אפשר להצביע בעד שתיהן.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד הצעת סיעת המפד"ל, כפי שנקראה על-ידי חבר הכנסת יגאל ביבי?

דוד צוקר (מרצ):

יש כבר התנגשות.

הצבעה מס' 4

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' ביבי – 15

נגד – 11

נמנעים – 2

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' ביבי נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 15, נגד – 11, נמנעים – 2. הצעת המפד"ל נתקבלה.

עכשיו אנחנו עוברים להצעה שקראה חברת הכנסת יעל דיין בשם כל הסיעות שהזכירה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת י' דיין – 29

נגד – 1

נמנעים – 2

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת י' דיין נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 29, נגד – 1, נמנעים – 2. גם הצעת סיכום זו נתקבלה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995
(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו נעבור כעת להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בקריאה ראשונה. מי בעד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 29

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה),

התשנ"ה-1995, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 29, נגד – 1, נמנעים – 1. הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת הפנים להמשך הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

ציון יום האשה הבין-לאומי

היו"ר ע' עלי:

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהמשך לחגיגות יום האשה ובמהלכן ראתה חברת הכנסת יעל דיין להצביע על כך שחברי ממשלה נעדרים מן האולם, והזכירה במיוחד את שר המשפטים, שהיה כאן קודם לכן וכנראה נפגע. יצא ועזב.

רציתי להזכיר לחברת הכנסת יעל דיין, שאת יום האשה חוגגים כנראה לא רק בכנסת, מותר לחגוג גם במקומות אחרים. אחד המקומות הללו הוא משרד המשפטים. במשרד המשפטים, אם יורשה לי לומר, יש רוב לנשים, למעלה מ-56% מהעובדים הם נשים. גם במערכת בתי-המשפט יש שיעור ייצוג גבוה מאוד לנשים, ומותר גם לנשים שם לחגוג, ומותר גם לנשים החוגגות להזמין את שר המשפטים לאירוע.

ובכן, משעה 12:30 הייתי בחגיגת יום האשה במשרד המשפטים. הוזמנתי וראיתי לכבוד לי להשתתף. זו הסיבה להיעדרי, חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

נתתי לך מחמאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה ציבורית, התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק ב'טט, הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה ציבורית. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני שר המשפטים, נקוט בישראל, על-פי חוק, שבנות יכולות לשרת גם בשירות לאומי ולא רק בשירות צבאי רגיל. והנה אנחנו מוצאים שהבנות שמשרות בשירות לאומי מקופחות בשימוש בתחבורה הציבורית.

מטרת החוק שאני בא להציע היום לכנסת לקבל, ודווקא ביום האשה, היא, שכל בת המשרתת בשירות לאומי, כמשמעו בחוק השירות הלאומי, התשי"ג-1953, כשהיא נושאת תעודה המעידה כי הינה משרתת בשירות לאומי, תוכל להשתמש בתחבורה הציבורית במקביל ובאופן זהה לבנות המשרתות בצבא-הגנה לישראל.

הנסיעה תהיה נסיעה חינם אל מקום השירות או ממנו בתחבורה ציבורית. הפיצוי שיינתן לגורמי התחבורה הציבורית על-ידי הממשלה יהיה על-ידי כך ששר האוצר יקבע ויאשר את שיטת הפיצוי, את שיעור הפיצוי. מובן שזה יעבור גם אישור של ועדת הכספים של הכנסת.

לפי עניות דעתי, אם אנחנו מגיעים לכך שבנות רבות בישראל, ממשפחות דתיות, רוצות לשרת את האומה, אבל הן מנועות מלשרת אותה במסגרת צבא-הגנה לישראל והמדינה נענית לבקשתן, היא נותנת להן אפשרות לשרת במסגרת של שירות לאומי בחינוך, בבתי-חולים, בעבודה קהילתית וכן הלאה, אין שום סיבה שאת הבנות האלה אנחנו נקפח.

וזאת לזכור, כשבנות אינן יכולות לנסוע בתחבורה ציבורית הן מועמדות לכל מיני דברים שאנחנו לא אוהבים אותם, פגיעות, אינוסים, הטרדות מיניות וכן הלאה.

סבורני שדווקא היום, ביום האשה, שחגגנו אותו כאן בכנסת ובכל המדינה, יהיה זה נאה שהכנסת תאשר גם את החוק הזה, נוסף על כל החוקים האחרים שהיא אישרה היום בנתיב הזה של מעמד האשה בישראל.

אני יודע שהממשלה תגיד שהבנות רשאיות לנסוע. זוהי לא התשובה שאנחנו מקבלים מהבנות בשירות לאומי. דיברתי עם בנות מבית-שאן, עם בנות מעפולה, הן לא יודעות את מה שמופיע במכתב הכתוב על-ידי מזכיר הממשלה כתשובה על הצעת החוק הזאת, במסגרת הדיון של ועדת שרים לחקיקה. הבנות לא יודעות. לא רק הבנות לא יודעות, גם גורמי התחבורה הציבורית לא יודעים את זה. אז מה יקרה אם יהיה חוק? הוא יבהיר את זה, הוא יסדיר את זה ובא לציון גואל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה. הצעת חוק ב'תק. ישיב על שתי ההצעות שר המשפטים. מייד אחר כך אנחנו נצביע, כמובן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שהיום, ביום האשה הבין-לאומי, אישרו פה את רוב החוקים שהגישו לביצור מעמדה של האשה, אף שהממשלה אמרה נגד. שר המשפטים אמר נגד, ועד כה כל החוקים אושרו.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא לא אמר נגד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

במשך היום. אתה לא היית כאן. אני הצבעתי על ארבעה חוקים, ששר המשפטים אמר שעמדת הממשלה לגביהם היא נגד, אבל הבית הזה התאחד היום והצביע בעדם. נכון, אדוני שר המשפטים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אמרתי על שני חוקים שהם מיותרים. כיוון שהם מיותרים, אין מקום להצביע בעדם. עם זה, אמרתי, לאחר שהעבירו את הצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי, שצריך להיות דין אחד להצעה שלה ולהצעה האחרת שהיתה באותו נושא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כן. חבר הכנסת דדי צוקר מקבל פריחה כשהוא שומע שבנות השירות הלאומי, שמשרתות – – –

דוד צוקר (מרצ):

תפסיק עם השטויות האלה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה אתה מתרגש? מה אתה מתרתח? מה קרה לך? תתרתח. פריחה הוא מקבל ממשוהו שיש בו קצת שוויון, יושר וצדק.

רבותי, צדק חבר הכנסת זאבי כשאמר שלא יכול להיות שבעד אותה פעילות יקבלו תמורה אחרת. מתנדבת בשירות לאומי שהיא מורה, היא נוסעת בטרמפים. מורה חיילת נוסעת חופשי בתחבורה הציבורית. זאת אפליה. ולכן צריך להשוות, ואנחנו מדברים על שוויון בין שני התפקידים האלה.

אני שמח לשמוע מפי סגן שר החינוך, שהיות שיש עודף של בנות החליט משרד החינוך השנה שחלק גדול מהבנות ילכו לשירות לאומי, גם לא-דתיות. התופעה הזאת של שירות לאומי תלך ותתפתח.

לפי החוק שחבר הכנסת רענן כהן יזם אותו, חוק חיילים משוחררים, יש שוויון בין חיילת לבין בת שמשרתת בשירות לאומי. אנחנו חושבים, שבנות שירות לאומי שמשרתות במשטרה, בבתי-חולים, בחינוך, עושות עבודה לפחות כמו כל חיילת אחרת.

לכן, אני חושב שבנושא הזה צריך להיות שוויון. אם מדברים על שוויון, אני מקווה שהיום הכנסת תתאחד למען השוויון. ביום זה, זהו המבחן של הכנסת, אם היא בעד שוויון או בעד אפליות. אני רוצה לראות את חברות הכנסת שדיברו על שוויון לנשים ועל העדפה של נשים, מה הן יעשו כאן, האם הן יפלו בין נשים לנשים אחרות. באמת זאת אולי תהיה ההתעלות ביום מעמד האשה.

אני מבקש להצביע בעד החוק הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, נתבקשתי על-ידי שר התחבורה להביא את עמדת הממשלה לגבי שתי הצעות חוק אלה. הממשלה מתנגדת לשתי הצעות החוק.

על-פי ההסדר הקיים היום בין "אגד" לבין הממשלה, מתאפשרת נסיעה חינם לחיילות במדים עם הצגת פנקס חוגר בקווי נסיעה בין-עירוניים.

הצעת החוק של חבר הכנסת יגאל ביבי מציעה להרחיב את ההסדר כך שיחול גם על בנות השירות הלאומי כשאינן במדים ואינן מחוילות. הממשלה מתנגדת להסדר המוצע מאחר שהוא יחייב אותה לפצות את "אגד" בהיקף של מיליוני שקלים, וזאת בגין נסיעות שלא במסגרת תפקיד שתבוצענה על-ידי בנות השירות הלאומי. אני מדגיש שזו תשובה על הצעת החוק של חבר הכנסת יגאל ביבי, כי חבר הכנסת רחבעם זאבי עשה הבחנה וביקש לשלם להן רק הוצאות במסגרת הנסיעה אל מקום השירות וממנו.

לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי – – –

קריאה:

– – –

היו"ר ש' וייס:

בדיוק עכשיו השר משיב על זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני משיב על שתי הצעות חוק יחד, ההצבעה תהיה על כל הצעת חוק בנפרד, כמקובל בכנסת.

לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי, בנות השירות הלאומי מקבלות כרטיס "חופשי חודשי" למטרת נסיעות עירוניות – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם היא צריכה להגיע לירושלים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

האם מישהו רוצה לשמוע או רק לצעוק?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לשמוע בכנסת זה קשה יותר, אבל צריך גם לשמוע.

היו"ר ש' וייס:

השר ליבאי, זה התפקיד שלי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הבנות שלנו הפקר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, נאמת, יש לך אחר כך זכות לנסות לשכנע עוד הפעם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת ביבי, אם תשמע עד הסוף, אקרא לך את המשפט עוד הפעם. חבר הכנסת יגאל ביבי לא רוצה לשמוע. אנא.

בנות השירות הלאומי מקבלות כרטיס "חודשי חופשי" למטרת נסיעות עירוניות, ועבור נסיעות בין-עירוניות הן מקבלות החזר מלא של התשלום בפועל על-פי הדיווח. לפיכך, אין הן נדרשות לשלם מכספן בגין שום נסיעה בתפקיד.

הנסיעות העיקריות של בנות השירות הלאומי הן נסיעות עירוניות, וכאמור, הן מקבלות כרטיסי נסיעה עבור נסיעות אלו בדומה לחיילות הנדרשות להציג כרטיסי נסיעה בנסיעות עירוניות. בכך הן נהנות ממעמד זהה לזה של חיילות בנסיעות עירוניות בתחבורה הציבורית.

אשר לדמי קיום – דמי כלכלה לבנות שירות לאומי – כבר כיום מושווית קצבת הקיום שהן מקבלות לזו של מורות-חיילות בשירות סדיר.

בשים לב לדיווחים האלה שקיבלה ועדת השרים ממשרדי הממשלה הנוגעים בדבר, החליטה הממשלה שלא לתמוך בהצעות החוק, באשר הן אינן מוסיפות.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא נכון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

במקום לצעוק ביקשתי רק לשמוע, הרי אני לא אוהב להאריך ולא נהנה להגיד דבר שהוא לא לעניין.

חברי הכנסת הנכבדים רחבעם זאבי ויגאל ביבי, אם יש לכם בעניין הזה השגות על עובדות, נא כתבו לי, נסו לתמוך אותן, ואני מבטיח לכם לקיים בירור רציני על העובדות. אם העובדות הן כפי שהובאו לידיעתנו – אין לי סיבה לחשוב שמהו בהן לא נכון – אין סיבה לתמוך בהצעות החוק שלכם.

אני מבקש להסיר את שתי הצעות החוק מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, אולי נרקם פה איזה הסדר. חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני, אמרת כאן שיש ויכוח על עובדות. מתוך ידיעה אני אומר לך, שהנתונים שהבאת כאן אינם מדויקים. מדובר כאן בהצעות חוק בקריאה טרומית, מה מפריע לכם להעביר את ההצעות לוועדה ולברר אותן?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הדברים ידועים. למדתי מניסיוני בשנתיים האחרונות ויותר, שכאשר הצעת חוק בקריאה מקדמית עוברת לוועדה אין לנו שליטה עליה והיא מתגלגלת, כמו הצעת חוק אחרת קודמת שהואלתם להצביע

עליה, כשאני מסופק אם משהו מאלה שתמכו בה יודע על מה הוא הצביע ובמה הוא תמך, כולם הצביעו בעד, חוץ ממני. לכן אני מציע שנתייחס להצעת חוק בקריאה מקדמית כאילו היא כבר בקריאה ראשונה, ומבחינה זו התגובה צריכה להיות עניינית. נכון שבקריאה מקדמית יש חוקים שיש הצדקה להעביר אותם לוועדה לבחינה, ובמקרים כאלה אנחנו לא שמים מכשול בפני הצעת חוק ותומכים בהעברתה לוועדה לבדיקת הנושא באופן יסודי. זה לא המקרה שלפנינו. אם תראו לי שהעובדות שגויות, בהחלט תוכלו להגיש הצעת חוק זהה ונתייחס אליה בהתאם. הפעם אבקש להסיר את הצעות החוק מסדר-היום.

שאול יהלום (מפד"ל):

העובדות שגויות.

היו"ר ש' וייס:

עם כל הכבוד, אלה לא הצעות שלך.

חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי. לכל אחד מכם יש חמש דקות, אלה שני חוקים שונים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, פגשתי שתי בנות מעפולה, שתיהן משרתות בבית-שאן, אחת משרתת בשירות לאומי בבית-שאן, השנייה משרתת בצבא בבית-שאן. שתיהן גרות באותה שכונה, לא באותו בית. הבת בשירות הלאומי נוסעת בטרמפים והיא חשופה לכל מה שהבית הזה לא רוצה שיקרה, לנהג שמטריד אותה, לנהג שדוחף ידיים וכן הלאה, ואילו החיילת עולה על אוטובוס ונוסעת, כי היא חיילת. שתיהן משרתות את האומה, כל אחת בדרכה שלה.

יכולים להגיד שלא רוצים שירות לאומי, תוציאו את זה אל מחוץ לחוק, אבל הכנסת והממשלה קיבלו שיש שירות לאומי. יש שירות לאומי ובנות הולכות לשירות הלאומי – הן גם יכולות להתחמק מהשירות הלאומי אבל רוצות לשרת את האומה והן פונות לשירות הלאומי כשהן בלחצים סביבתיים של בית-הספר ושל המשפחה, מפני שאומרים שבצבא הן תצאנה לתרבות רעה. זו שמשרתת שירות לאומי בבית-שאן נוסעת בטרמפים, החברה שלה מאותה שכונה בעפולה נוסעת באוטובוס. זה צדק? האם ועדת השרים לענייני חקיקה הביאה בחשבון עובדות אלה לפני שהחליטה להתנגד? התעלמתם מהעובדות. משהו אמר לכם שרובן נוסעות בתוך העיר, נותנים להן כרטיסי נסיעה והכול מסודר.

ראו מה קרה פה היום, גיוס אדיר להפיל חוק שיעשה צדק ושוויון בין בנות בישראל. ראש הממשלה הפסיק להילחם בטרור, שר החוץ הפסיק בתהליך השלום, כבר לא לוחצים ידיים לכל מיני רוצחים, כי יותר חשוב לבוא הנה ולהפיל חוק שיעשה צדק ושוויון בין בנות בישראל.

יורם לס (העבודה):

סוף סוף אתה שמח.

רחבעם זאבי (מולדת):

הסתכלתי על האגף הזה של הבית וראיתי את הגיוס, ראיתי את יושב-ראש הכנסת שבא להחליף את חבר הכנסת עובדיה עלי, כדי שיהיה עוד קול להפיל את החוק "הנורא" הזה. ראיתי את ראש הממשלה עולה מקומה לקומה, את שר החוץ. אני לא מבין אתכם, איבדתם את החשיבה, את השכל. מה קרה לכם? הלוא בסך הכול מציעים פה הצעת חוק טרומית, ידונו בזה בוועדה ויבוא בא-כוח הממשלה, יתברר שהעובדות שאני מביא נכונות – נרוץ קדימה; יתברר שאני טעיתי – ההצעה שלי תיפול וכך גם ההצעה של חברי יגאל ביבי. הלוא בסך הכול זו הצעה טרומית. אתם עושים גיוס כזה כדי להפיל הצעת חוק כזאת ביום האשה הבין-לאומי? אתם לא מתביישים?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, יש לי אליך שאלה. הבנתי מנאומך שאתה רוצה לקיים שיחת בירור עם הנוגעים בדבר ולברר את העובדות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא. העובדות הוצגו לנו במלואן.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, לא הבנתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם יתברר שהובאו לנו עובדות לא נכונות, נשקול מחדש.

שאלתי אליך, חבר הכנסת זאבי: אם אתה רוצה לברר את העובדות ובהתאם לתקנון תסכים ותבקש להפוך את הצעת החוק הזאת להצעה לסדר-היום, אנחנו נתמוך בהעברתה לוועדה, יבואו הנוגעים בדבר ותשמע את העובדות. אם אתה מבקש שזה יהיה ראשית תהליך חקיקה, אנחנו עומדים בעמדתנו ומתנגדים. אני מציע לך דרך נוחה, כי תמיד אתה יכול לחזור ולהגיש הצעת חוק: תסכים להפוך את זה להצעה לסדר-היום. אין לנו כל רצון להתחמק מבירור בפני ועדה של הכנסת, ונעביר את זה לוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, שמעתי את הצעתך ואני דוחה אותה. הרי יש לכם רוב בכל ועדה שתדון בנושא, ותוכלו להפיל את הצעתי אם אינה צודקת, אם העובדות שאני מתבסס עליהן אינן נכונות. אינני מבין, מדוע הצעת חוק שלי צריכה לעבור תהליך אחר ממה שנקוט לגבי 119 חברי כנסת אחרים? כאשר הם באים עם הצעת חוק טרומית, היא יורדת לוועדה; או שהיא נופלת שם, או שהיא ממשיכה לעבור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, עד חמש דקות לרשותך. אנחנו מצלצים פעם נוספת. צלצלנו כבר לפני תשע דקות, שלא תהיינה אחר כך אי-הבנות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מסתכל על ראש הממשלה, ופשוט לא מאמין שהוא נמצא כאן. מדהים. הוא עזב את כל העיסוקים, את כל הבעיות.

רענן כהן (העבודה):

כאשר ראש הממשלה לא נמצא, אתם מתלוננים על כך שאיננו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

על מה ראש הממשלה הוזעק לכאן?

רענן כהן (העבודה):

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה תפסיק, אתה הצבוע הגדול ביותר, את חוק חיילים משוחררים – אתה דואג לחלק. שתוק.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, לא לומר "שתוק". "שתוק" היא מלה לא טובה.

רענן כהן (העבודה):

יגאל ביבי (מפד"ל):

תעשה לי טובה, אתה אל תדבר. מישוהו אחר יכול לדבר. חיילים משוחררים – רק לצד אחד. שתוק אתה.

על מה הזעיקו את ראש הממשלה? כאשר הלילה או מחר יקרא את העיתונות, הוא יגיד: עוד הפעם הכשילו אותי החברים שלי. הכשילו אותך, הטעו אותך כמו שמטעים אותך. על מה באת? חוק פשוט, שבנות אשר משרתות בירוחם, בבית-שאן ובקריית-שמונה לא תיסענה בטרמפים; שתוכלנה לנסוע כמו כל חיילת-מורה, כמו אותה חברה מהכיתה. לשם כך שר החוץ פה, שרים פה, כל הממשלה. גיבורים על הבנות האלה. אתם תהיו אחראים לכל שיערה שתיפול מראשן של הבנות האלה. עם ישראל כולו שומע.

אתה שר המשפטים, אתם – – –

רן כהן (מרצ):

למה הממשלה שלכם לא עשתה זאת במשך 20 שנה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

הממשלה שלנו עשתה הרבה דברים.

דוד צוקר (מרצ):

הרי הן מקבלות כסף כמו כל אחד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שקרן. לא נכון. תתבייש. לא נכון.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. סליחה, אני מבקש, חבר הכנסת ביבי, רק שנייה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

תתבייש לך, יושב-ראש ועדת החוקה, אתה בעד שוויון?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, תירגע רגע.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מותר לי להגיד הכול.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, מותר לי להשתיק אותך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני אגיד את האמת.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה, אבל מותר לי להשתיק אותך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ראש ממשלה בא — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נגד החיילות — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, מה קורה לך? תקשיב רגע.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נפלתם על הראש.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, אני ממש לא מכיר אותך, שנים אני אתך בכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מזועזע, אני לא יכול.

היו"ר ש' וייס:

שנים אני אתך בכנסת, אני לא יודע מה קורה לך.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אל תעיר לי, יש לי בקשה אליך: מכיוון שזה אתה, אל תגיד לחברי כנסת "שקרן". אחר כך נצטרך לערוך בירורים. יש לך יכולת דיבור כל כך טובה, תמצא תמליל אחר. תירגע, אני מוסיף לך שתי דקות בגלל הרעש כאן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

עם ישראל רואה עכשיו את ממשלת ישראל כולה, יושבת כאן מאוחדת. על מה? נגד חוק אשר רוצה להבטיח שוויון ביום האשה הבין-לאומי, חוק אשר רוצה להבטיח ביטחון לבנות.

רבתי, הציבור הדתי במדינת ישראל מונה היום 35%. עוד 30% מסורתיים. אנו הרוב במדינה. רבתי, אתם מיעוט אשר שולט במקרה ואינו מייצג בהשקפותיו את הרוב בעם. אתם רוצים להתעלל בפרויקט הנפלא הזה של השירות הלאומי. תאמינו לי, זה היה עובר ברוב רגיל.

האמינו לי, אני נוהג שלא כהרגלי, אני לא יכול לדבר בטונים כאלה, אבל כאשר אני רואה את כל הממשלה, כאשר אני רואה את הגיוס הזה ביום האשה הבין-לאומי, כאשר כל ממשלת ישראל באה להילחם בשוויון ובביטחון, אני רוצה לסיים ולומר משפט אחד – – –

משה נסים (הליכוד):

הם באו מחוץ לבניין?

יגאל ביבי (מפד"ל):

הם גויסו מחוץ לבניין.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עוד דקה הצבעה.

אריאל שרון (הליכוד):

אולי תכניס להצעת החוק גם את הבנות הערביות, ואז יצביעו בעד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

חבר הכנסת שרון מציע שאכניס אולי גם בנות ערביות, ואז תתמכו. יכול להיות, אי-אפשר לדעת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם יתמכו בגרעין הנח"ל באופקים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר לכל עם ישראל: אם יקרה משהו לאחת הבנות בשירות הלאומי, תדעו שאתם והממשלה אשמים בדבר הזה. בושה לכם.

דוד צוקר (מרצ):

20 שנה לא עשיתם דבר בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

אני ממליץ שנשב ונצביע.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

עוברים להצבעה, נא להירגע. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת זאבי, אתה רוצה להציע משהו בקשר לחוק? לא נאום אלא הצעה. אולי יציע להוריד את זה. זוהי הצעה שלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה להציע הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר. הייתם צריכים להגיש לי בקשה, ואני כבר הודעתי על התחלת ההצבעה. זאת לא; חשבתי שיש איזו הצעה שאני יכול לקבל מבחינה תקנונית.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה ציבורית, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 42

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי

בתחבורה ציבורית, התשנ"ה-1994, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

27 תומכים, 42 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה נדחתה.

אנו עוברים להצבעה שנייה: הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת יגאל ביבי.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 43

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית

לבנות שירות לאומי, התשנ"ה–1994, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

27 תומכים, 43 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה נדחתה. אבקש מחברי עובדיה עלי לחזור לפיקוד.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

בינתיים הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27), התשנ"ה–1995, שהחזירה ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה למזכיר הכנסת.

הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב דמי לידה), התשנ"ד–1993

(הצעת חברת הכנסת ל" לבנת)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק תתשל"א – הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב דמי לידה), התשנ"ד–1993, מאת חברת הכנסת לימור לבנת. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ניתנה לי זכות ההנמקה מהמקום.

היו"ר ש' וייס:

אצלי לא כתוב "הנמקה מהמקום". בטעות לא כתוב. זו לא הטעות הראשונה היום.

לימור לבנת (הליכוד):

בהתחלה לא דובר בהנמקה מהמקום.

היו"ר ש' וייס:

זה השתנה.

לימור לבנת (הליכוד):

מאחר שגם הממשלה מסכימה לכך.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. זה ודאי סידור נכון. גם המזכירות נהגה נכון. אני חוזר בי מהערתי.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – חישוב דמי לידה).

ההסדר הקיים בחוק, שלפיו מחושב השכר לצורך תשלום דמי לידה על-פי השכר הממוצע ברבעון האחרון, מקפח עובדות עצמאיות. בהרבה מאוד מקרים הלידה המתקרבת גורמת לעצמאיות לרדת מעט בהכנסות, ברבעון שלפני הלידה. לכן הוגן יותר – ועל כך בעצם מדברת הצעת החוק – לחשב את ההכנסות של העצמאיות על-פי ממוצע שנתי, בשנה שקדמה ללידה, ולא על-פי הרבעון האחרון שלפני הלידה.

צריך עוד להדגיש, אדוני היושב-ראש, שהתיקון הזה לא ישנה, לא יעלה ולא יוריד, מבחינת תקציב הביטוח הלאומי, מפני שהעיות יכול להיות לשני הכיוונים. על כן, אני מודה לממשלה שהחליטה בסופו של דבר לתמוך בהצעת החוק הזו ולהעביר אותה להמשך תהליך החקיקה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב שיעור דמי לידה), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ע' עלי:

לחברת הכנסת יעל דיין יש הצעת חוק דומה: הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב שיעור דמי לידה), הצעת חוק ב'קשה. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה להדגיש שהחוקים דומים – על סף זהים. לא היתה כאן גנבת חוק, אלא יש כאן זהות בחוק. לפיכך, אני מסתפקת בדברי ההסבר של חברת הכנסת לבנת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר המשפטים, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

השר עוזי ברעם.

היו"ר ע' עלי:

השר עוזי ברעם, בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

אני עונה כממלא-מקומה של שרת העבודה והרווחה. אענה במשותף על שתי ההצעות.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעות החוק של חברות הכנסת לימור לבנת ויעל דיין עוסקות בנושא קביעת הכנסתה של עובדת עצמאית לצורך חישוב דמי הלידה המשולמים לה על-פי חוק הביטוח הלאומי בתקופת חופשת הלידה.

חוק הביטוח הלאומי קובע, כי גובה דמי הלידה למבוטחת הוא כגובה שכר עבודתה הרגיל, כפי שהיה ברבע השנה שקדמה לתקופת הלידה. שכר העבודה הרגיל מוגדר הן לגבי העובדת השכירה והן לגבי העובדת העצמאית כהכנסה שלפיה יחושבו דמי הביטוח. בשונה מהעובד השכיר, שהכנסותיו מחושבות על בסיס חודשי, מחושבת הכנסת העובד העצמאי על בסיס שנתי.

קורה לעתים שהכנסת העובדת העצמאית נפגעת כבר במהלך ההיריון, בשל מצבים המחייבים אותה לצמצם את היקף עבודתה. מצב דומה עשוי להתהוות לאחר הלידה, בשל סיבוכים הנובעים מהלידה, או בעקבות מחלה של היילוד. הקטנת הכנסתה של העובדת העצמאית במקרים אלה עשויה להקטין את ההכנסה שלפיה תהא חייבת בדמי הביטוח, אך בה בעת עשויה היא להקטין את ההכנסה המובאת בחשבון לעניין דמי הלידה.

הצעות החוק שלפנינו מבקשות לקבוע, כי לעניין חישוב דמי הלידה המשתלמים לעובדת העצמאית תובא בחשבון הכנסתה בחצי השנה שקדמה לתחילתה של חופשת הלידה, או אף בשנה שקדמה לאותה חופשה.

מדגם מקרי שערך המוסד לביטוח לאומי לגבי 100 עובדות עצמאיות שקיבלו דמי לידה בשנת 1992 העלה, כי במרבית המקרים אין שוני בין דמי הלידה כפי ששולמו על-פי החוק הקיים לבין דמי הלידה שהיו משתלמים אילו חושבה ההכנסה לפי התיקון המוצע בחוק על-ידי חברות הכנסת יעל דיין ולימור לבנת, ובחלק לא מבוטל של המקרים היה החישוב המוצע כתיקון לחוק מביא להקטנת דמי הלידה.

עם זאת, מאחר שיש מקרים שבהם הכנסות העובדת העצמאית נפגעות בצורה משמעותית בשל תקופות שמירת ההיריון, או אשפוז ממושך של היולדת או היילוד, מסכימה הממשלה כי הנושא יועבר לדין בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת על מנת שבדין זה תגובש הצעה שיהא בה כדי לתת מענה על מקרים מיוחדים וחשובים אלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הפנים.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לבנת. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת דיין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהזדמנות זו אני רוצה לברך את הנשים בכלל, לרגל יום האשה הבין-לאומי, את הנשים הערביות ואת הנשים הפלשתיניות הנמצאות גם בגדה וברצועת-עזה.

דוד מנע (הליכוד):

גם את היהודיות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ציינתי שאני מברך את כל הנשים בעולם. אחר כך ציינתי את הנשים הערביות בישראל ואת הנשים הפלשתיניות. אני חושב שזה חשוב מאוד, זו הצלחה גדולה, שהנשים זכו ביום זה להזדהות ולסולידריות, וצריך לבטא את ההזדהות הזו בתוצאות של ממש. אני סבור, שחקיקה בתחום זה יכולה לתת גיבוי ותנופה, על מנת שהסולידריות הזו תמומש במתן זכויות והעדפה, אפילו העדפה מתקנת, לקידום מעמדן של הנשים.

אני רוצה לציין, כי בימים אלה יש בתוך מדינת ישראל, לצערי הרב, נשים בדואיות וערביות בנגב הסובלות זה שלושה שבועות מהעדר מי שתייה. משרד החקלאות דאג לנתק שבט שלם, כ-500 משפחות, ממי שתייה, על מנת לאלץ אותן להיכנע לתכתיבי מינהל מקרקעי ישראל ולעבור מאותן קרקעות. אני סבור שההזדהות צריכה למצוא את ביטוייה גם בסוגיות ספציפיות. צריך שכולנו נזדהה, בכלל זה הנשים, גם עם המיעוט המקופח, בין שאלו הנשים הבדואיות ובין שאלו נשים סובלות בגדה וברצועת-עזה.

לגבי הצעת החוק הספציפית, אני סבור שלפעמים באים להיטיב, אבל התוצאה המעשית היא נזק. ממה נפשך? עורכים את החישוב שנה מראש. כולנו יודעים שבדרך כלל התפתחות השכר היא כלפי

מעלה. כאשר מחשבים את ההכנסה שנה לפני הלידה, כלומר שלושה חודשים לפני שאותה אשה נכנסה להיריון – יכול להיות שאנו מקטינים את השכר הממוצע, המהווה את הבסיס לחישוב דמי הלידה, ובכך אנו מזיקים לאותה אשה ולא מיטיבים עמה.

לכן, הצעתי היא לקחת את השכר או ההכנסה הממוצעת במשך ששת החודשים האחרונים לפני הלידה. אין שום סיבה לחזור שנה אחורה, אך גם אין ללכת על-פי שלושת החודשים הסמוכים ללידה, כי בשלושת החודשים האחרונים לפני הלידה, מסיבות פיסיות וביולוגיות, יכולת העבודה נפגעת וההכנסה יורדת. לכן צריך לעשות שקלול של ששת החודשים האחרונים.

אני מצטרף להצעת החוק, בכפיפות להסתייגות: החישוב יהיה על-פי השכר הממוצע בששת החודשים האחרונים לפני מועד הלידה.

אברהם פורז (מרצ):

זוהי קריאה מוקדמת. אם אתה מסכים לעיקרון, תוכל להעלות את הסתייגותך בעת הדיון בוועדה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מסכים לעיקרון, בכפיפות להסתייגות הזו. אני מודה ליושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת דיין.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאתייחס לתוכן הדברים אני מבקש לומר שאני תומך בעיקרון של הצעת החוק, אבל יש לי שאלה למציעי החוק: מה האפליה של עובדת עצמאית לעומת עובדת שכירה? הרי גם עובדת שכירה עובדת פחות בחודשי היריונה.

אברהם פורז (מרצ):

אין שום אפליה. חברת הכנסת לבנת אמרה שזה פוגע בעיקר בעובדות עצמאיות, אבל לא בהכרח. גם שכירה יכולה לעבוד רק בחצי משרה לפני הלידה.

דוד מנע (הליכוד):

עובדת שכירה בהיריון גם היא נעדרת הרבה מעבודתה לפני הלידה, וזאת מסיבות שונות. ההיעדרות אינה מתבטאת בימי עבודה רגילים, אך היא מתבטאת בתנאי שכרה. יש מי שיוצאת מוקדם יותר, יש מי שמגיעה מאוחר יותר. לכן, לצערי, האפליה הזו היא לרעת העובדת השכירה. אני מכיר את המקרים האלה, בחלק מהם נתקלתי בעצמי בזמני, כשכיהנתי כמנכ"ל שירות התעסוקה.

אני חושב שהצעת החוק הזאת היא הצעה טובה. אני חושב ששכרה של עובדת עצמאית יורד, ואי-אפשר לחשב את דמי הלידה על-פי אותו שכר נמוך. הוא הדין בעובדת שכירה. אני מקווה שאת ההצעות האלה אפשר יהיה להחיל גם על נשים שכירות.

אני רוצה להתייחס במלים מספר גם לנושא הקודם, להצעת החוק הקודמת, שגם שם יש, לדעתי, איזו אפליה.

אני מביע את פליאתי על חברי הכנסת שהציעו את ההצעה הקודמת בנושא הקשור לתחבורה ציבורית. מדוע לא לפנות לבג"ץ? להערכתי, הנושא הזה מתאים לבג"ץ, שהרי יש פה אפליה לרעה בין סוגי חיילות. הרי בנות השירות הלאומי הן חיילות לכל דבר, ואי-אפשר להפלות לרעה בנות שירות לאומי מול חיילות. הדבר הוא הוא קלאסי לבג"ץ. אני מציע לאנשים שדיברו פה להשתמש בערכאה הזאת כדי שלא לוותר על זכויותיהן של המשרתות במסגרת השירות הלאומי. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב דמי לידה), של חברת הכנסת לימור לבנת, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה? נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב דמי לידה),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק אושרה ותועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

מי בעד הצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין באותו נושא?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – חישוב שיעור דמי לידה),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. גם הצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין אושרה ותועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27), התשנ"ה–1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27), בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הכספים חבר הכנסת גדליה גל. בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הינה מיזוג של שתי הצעות חוק פרטיות, האחת של חבר הכנסת מאיר שטרית והאחרת של חבר הכנסת אברהם פורז.

חבר הכנסת מאיר שטרית הציע לפטור כליל ממס רכישה דירות עממיות ששווי הרכישה שלהן אינו עולה על 360,000 שקל. כיום המס על דירה כזו מסתכם ב-6,963 שקל. חבר הכנסת אברהם פורז הציע לרווח את מדרגות מס הרכישה. הוא הציע פירוט, ואני פטור מלומר עכשיו מהו.

הצעות החוק הפרטיות הובאו לדיון בוועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת הכלכלה. הוועדה המשותפת הגיעה לפשרה המוצעת לפניכם, והיא: בשנת 1995 ישולם מס רכישה בשיעור של 0.5% על דירת מגורים בשווי של עד 240,000 שקל, במקום 180,000 שקל כיום. יתר המדרגות יישארו ללא שינוי. על החלק מהשווי העולה על 240,000 שקל ועד 465,620 שקל ישולם מס רכישה בשיעור 3.5%, ואילו על השווי העולה על הסכום האמור – 4.5%. בשנת 1996, על-פי המוצע לפניכם, יתעדכן הסכום של 240,000 שקל ל-300,000 שקל ועל סכום זה ישולם מס רכישה בשיעור 0.5%.

כפי שאתם רואים, בשנתיים הקרובות אנחנו מתכוונים להוריד את מס הרכישה. בשנה הנוכחית, היא השנה הראשונה, נפחית מנה אחת ובשנת 1996 נפחית מנה נוספת.

מנגנון העדכון האוטומטי לא ישתנה ויבטיח עדכון המדרגות בהתאם להתייקריות בשוק, מדי שלושה חודשים.

מס רכישה הוא מס המכביד על הניידות של הנכסים ראשונה למעגל קוני הדירות, בייחוד זוגות צעירים, ועל מי שנאלץ להחליף דירה לעתים קרובות, נוסף על כל ההוצאות המיוחדות הכרוכות ברכישת דירה.

הבעיה הכרוכה בביטול מס רכישה היא, שהוא מהווה מקור הכנסה בתקציב המדינה, ולשנת 1995 נאמדת ההכנסה ממנו בכמיליארד שקל.

מתוך כ-130,000 דירות שנמכרו ב-1994, כ-77,000 דירות היו בשווי שהיה חייב במס מעל 0.5% או שהיו פטורות מסיבות אחרות. לפיכך, תינתן הקלה בשווי של 1,563 שקל לכל דירה, ועל דירה בשווי של 360,000 שקל, לדוגמה, ישולם היום מס בשיעור 5,400 שקל במקום 6,963 שקל.

תוקף התיקון הוא מ-16 בינואר 1995, ואם שולם מס מיותר הוא יוחזר.

החשיבות בהצעת החוק הזאת היא, שהיא בכיוון של הורדת מס רכישה, ואם הכנסת הבאה תרצה בכך היא תוכל להמשיך ולהוריד את המס עד ביטולו המוחלט בתוך כמה שנים לגבי דירות בכלל ולגבי דירות עממיות בפרט.

אני מבקש להביע את הערכתי לחבר הכנסת מאיר שטרית ולחבר הכנסת פורז על יוזמתם, ותודתי להם על נכונותם להגיע להבנות כפי שאכן הגיעו; דומני שזהו אחד הדברים החשובים כאשר עוסקים במלאכת החקיקה. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת.

להצעת החוק יש שתי הסתייגויות. לשם החוק, חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

אחת אחרי שנשמע את ההנמקות של שתי ההסתייגות, אחת שלך, ניתן לך לשם כך חמש דקות, אחר כך ידבר חבר הכנסת פורז חמש דקות ואחר כך נצביע, אלא אם כן יושב-ראש ועדת הכספים ירצה לנצל את זכותו להשיב על ההסתייגויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי נדבר במשולב על ההסתייגות ועל היוזמה. מאחר שרק שנינו מציעים ומדברים נוותר על הדיבור פעמיים.

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, האפשרות היחידה שניתנת לכם לדבר, לפי התקנון, היא על ההסתייגויות.

אברהם פורז (מרצ):

היזמים רשאים לדבר גם מעבר להסתייגויות. זו הצעת חוק פרטית.

מאיר שטרית (הליכוד):

לפי התקנון, מותר ליזמים לדבר.

היו"ר ע' עלי:

אני אבדוק. בינתיים יש לך חמש דקות לדבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול אני מבקש להודות לידידי חבר הכנסת פורז, ששותף אתי להצעת החוק הזאת. בתחילת דברי אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הכספים, שניווט את העניינים כדי להביא את החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני גם מבקש להודות לסמדר אלחנני ולאנה שניידר, הצוות של ועדת הכספים. אני יודע שסמדר מנסה במשך הרבה מאוד שנים לשנות את העניין של מס שבח על דירות; הרבה מאוד שנים. אני שמח שלפחות אנחנו הצלחנו להביא לשינוי בכיוון הנכון, בתקווה שבעתיד תמשיך הממשלה לצעוד בדרך הזאת, שלדעתי היא דרך נכונה, כדי להוזיל את מחירי הדירות.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להבהיר שליוזמים יש אפשרות לדבר שלוש דקות. אם יש יותר מיזם אחד, צריך לסכם מי מהם ידבר. אני אנהג הפעם לפנים משורת הדין, הואיל ואלה שתי הצעות חוק, ואתן לכל אחד מכם לדבר שמונה דקות, בכלל זה על ההסתייגויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, במה דברים אמורים? חוק מס רכוש, החוק שמטיל מס רכישה על דירות, הוא בעיני חוק מעוות ביותר. המס הזה הוא מס מעוות.

הרי המס הזה מוטל על הדירה אחרי שהזוג הצעיר חתם על חוזה וקנה את הדירה. המס מוטל על המחיר המלא של הדירה, כולל מס ערך מוסף. ריבוננו של עולם, אפילו אם היה היגיון להטיל מס על רכישת הדירה, למה להטיל מס על מס ערך מוסף? אם דירה עולה, נניח, 100,000 דולר, ועליה

מוטל מס ערך מוסף בסכום של 17,000 דולר, על הסכום הכולל של 117,000 דולר מוטל מס רכישה. איזה היגיון יש פה? למה להטיל מס על מס?

שנית, במחיר הדירה גלומים הרבה מאוד מרכיבים שכבר שולם עליהם פעם אחת מס, וגם עליהם מטילים מס רכישה. למשל, מחיר הקרקע. על מחיר הקרקע שולמו כמה וכמה מסים, וזה חלק ממחיר הדירה. גם על זה מטילים מס. במחיר הדירה גלום גם מחיר הפיתוח של הדירה: הכבישים, החשמל, המים, הביוב ואגרות עירוניות שונות ששולמו. כל הדברים האלה כלולים במחיר הדירה. זאת אומרת, שגם על המסים העירוניים ששילם האיש בעד הדירה שקנה הוא צריך לשלם מס רכישה. ודאי שזה עיוות.

לדעתי צריך היה לבטל לחלוטין את כל מס הרכישה על דירות. אבל מאחר שדבר כזה יגרום הפסד כספי ניכר לאוצר, אני מבין שהממשלה איננה יכולה ללכת לקראת הדבר הזה בצעד אחד. קיבלנו אפוא את דעתה של הממשלה, והגענו להבנה על היקף ההנחה ממס רכישה על הדירות האלה. עם זאת, צריך לציין שמעבר לנושא של המס המעוות, אם הממשלה רוצה להוריד את מחיר הדירות, הרי זה כלי אלמנטרי ופשוט שיכול להוזיל את מחיר הדירות.

הצעת החוק המקורית שלי, אדוני היושב-ראש, דיברה על ביטול מס רכישה על דירות עממיות. הצעת החוק המקורית שלי אמרה, שעל דירות בשווי של עד 120,000 דולר יבוטל לחלוטין מס הרכישה. ההנחה שלי היתה, שאת הדירות בסך של עד 120,000 דולר קונים זוגות צעירים, עולים חדשים, אנשים שאין להם אמצעים לקנות דירות גדולות. הצעתי לכם שעל דירות אלה נבטל לחלוטין את מס הרכישה. אבל, כאמור, בגלל הסיבוכים שיהיו לאוצר מהדבר הזה ובשל טענה של הפסד כספי ניכר, הסכמתי לסייג את היקף הפטור, לא לעמוד על פטור מלא אלא להסכים לתשלום של 0.5% כשמדובר בדירה שנרכשת ב-100,000 דולר מ-1 בינואר 1996, במקום הסכום של 120,000 דולר שאליו התכוונתי תחילה.

אני קורא לממשלה ללכת בעקבות החוק הזה, ובאמת לבטל לחלוטין את מס הרכישה, כי אין לו הצדקה. זה גם יוזיל בעליל את מחיר הדירות, מכיוון שהזוגות הצעירים הם שייחנו מהחוק. לא הקבלן ייחנה מההנחה הזאת, כי לא לקבלן משלמים את הכסף הזה. את מס הרכישה משלמים אחרי שחתמו על חוזה עם הקבלן, אם אינני טועה בתוך 50 יום מקניית הדירה, ומשלמים את זה לאוצר, לשלטונות מס רכוש שם. בדרך זו האיש חוסך ממש מכסף. אני יכול להראות לכם מכתבים של מאות זוגות צעירים שאצלם הדבר הזה הוא קריטי. לעתים תוספת של 5,000 שקל או 7,000 שקל למחיר הדירה היא הקש ששובר את גב הגמל. יש אנשים שאצלם סכום כזה לא מהווה בעיה, אבל אצל הרבה מאוד זוגות צעירים זה מהווה בעיה רצינית. מספר שיחות הטלפון שקיבלתי מזוגות צעירים בעניין זה מעיד על כך.

רבים אמרו לי שהם לא רוצים לחתום על חוזה לרכישת דירה עד שיתקבל החוק. אחרי ששוחחתי עם יושב-ראש ועדת הכספים, ואני מודה לו על כך, הבטחתי להם שהם יכולים לחתום על חוזים, והחוק יוחל מינואר 1995. קבענו את התאריך של 16 בינואר 1995, כדי להבטיח שלא יהיו אנשים שלא יקנו דירה, ואולי יפסידו בגין זה, רק בגלל הציפייה שלהם לקבלת ההנחה במס רכישה. אני שמח שיושב-ראש ועדת הכספים נתן את הבטחתו בעניין זה, ובחוק נאמר שתחילתו ב-16 בינואר 1995. כך שאם מישהו קנה דירה עד היום וכבר שילם את מס הרכישה, מגיע לו החזר של הכסף, ויחזירו לו את הכסף.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שעל-ידי החוק הזה אנחנו מקילים בעיקר על אוכלוסיות שקונות דירות עממיות. מי שקונה דירה על-פי החוק מ-16 בינואר 1995 עד סכום של 80,000 דולר, ישלם רק 0.5% מס רכישה. החל מינואר 1996 מי שיקנה דירה בסכום של עד 100,000 דולר, ישלם גם הוא רק 0.5% מס רכישה. זאת למעשה הנחה של כמה אלפי שקלים לכל מי שקונה דירה עממית כזאת. אני חושב שראויים הזוגות הצעירים בישראל לקנות דירות במחיר יותר זול.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי קודם, שגם בעתיד תמשיך הממשלה לפעול לפי הקו הזה להוזלה בדברים שלממשלה יש שליטה עליהם, כדי להוזיל את מחיר הדירות.

זאת הזדמנות נאותה בשבילי להודות גם ליושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת גדעון פת, שטיפל בהצעת החוק שלי בקריאה ראשונה, והעביר אותה בקריאה ראשונה. באותו זמן היתה הצעת החוק של חבר הכנסת פורז בוועדת הכספים. אנחנו התאחדנו בעניין זה וחוק משותף שלנו עבר לוועדת משנה משותפת שבראשה עמד יושב-ראש ועדת הכספים. אני שמח שזה מגיע לכלל חקיקה. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת פורז, בבקשה. כאמור, חמש דקות פלוס שלוש דקות. ובינתיים, עד שתגיע לדוכן, אני מבקש לברך אתכם על הצעת החוק הטובה הזאת, וכמו-כן לברך את ידידי הטוב חבר הכנסת גדליה גל, ואת יושב-ראש ועדת הכלכלה חבר הכנסת גדעון פת, על הדחיפה ועל הנמרצות שגילו באישור הצעות החוק שלפנינו.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה להתחיל בברכות, כמובן לידידי חבר הכנסת מאיר שטרית, ולשני ידידי גדליה גל וגדעון פת. אני רוצה לומר שגדעון פת, אף שהוא איש אופוזיציה, תמיד מתנהג באחריות. אולי אתה חושב שבעתיד תחזרו לשלטון – –

משה נסים (הליכוד):

מה זה חושב?

אברהם פורז (מרצ):

– – אז מה שתעשו עכשיו רע, יגיע בסוף אליכם. אבל לא משנה – –

היו"ר ע' עלי:

הוא בטוח שהוא יגיע לשלטון, והוא צריך לפרוע את השטרות.

גדעון פת (הליכוד):

מה יהיה כאשר נגיע לשלטון אני לא יודע, אבל בינתיים אתה הורג אותי בספסלים האלה.

אברהם פורז (מרצ):

אני לא הורג אותך. אני חושב שאתה מתנהג באחריות, ועל זה אתה ראוי בהחלט להוקרה.

אני חושב, שגם סמדר אלחנני, היועצת הכלכלית של ועדת הכספים, שבהתמדה טוענת שצריך לעשות משהו בעניין מס הרכישה, גם היא ראויה לתודות.

ועכשיו, לגופו של עניין. האמת היא שלא תמיד היה מס רכישה בסכומים כאלה. בעבר היו משלמים אגרת טאבו ללשכת רישום המקרקעין, ובעצם קופת המדינה מבחינת המסים היתה מקבלת מס שבח מקרקעין. בשלב מסוים, לפני די הרבה שנים, ביטלו לחלוטין את מס שבח מקרקעין על דירות. התוצאות: אדם יכול לקנות דירת יוקרה, להרוויח עליה לפחות עשרות ולפעמים מאות אלפי דולרים, ולהיות פטור מתשלום כל מס, אפילו אם זו דירה שנייה, שלישית או רביעית שלו, משום שאחת לארבע שנים הוא יכול למכור דירה בפטור ממס שבח. לפי הוראות שעה הוא יכול עכשיו למכור בתקופה מסוימת גם שתיים.

אני לא רוצה להיכנס כרגע לעניין הזה, אבל ברור שמס הרכישה הוא מס שחסר כל צידוק כלכלי. זה מס שאינו מוטל על רווח, אלא על עצם ביצוע פעולה. ציינו כאן בצדק, כי אדם שמחליט לעבור מחיפה לתל-אביב, או אדם שמחליט לעבור מתל-אביב לירושלים, וכל מה שהוא עושה זה קניית דירה בשווה-ערך לדירה שמכר, הוא משלם לקופת המדינה אלפי דולרים מס, ללא שום הצדקה. הוא לא עשה שום רווח, הוא לא עשה שום ספקולציה, הוא לא הרוויח שום דבר והוא משלם את המס.

המס הזה דומה למס אחר, שגם הוא חסר הצדקה, וזה מס הבולים. אתה עושה איזו עסקה, ואתה צריך לשלם מס. על מה? לא ברור. שני המסים הללו, בהיותם חסרי הצדקה כלכלית, הם מסים שצריכים להתבטל. אבל מה? צריך לגלות אחריות. הכנסות המדינה מהמס הזה מגיעות בסך הכול, לרבות במגזר הלא-מגורי, ל-1.6 מיליארד שקל לשנה, שזה סכום גדול לכל הדעות. זה סכום גדול מדי, והמדינה בעצם מקבלת פה פרס על שהיא נכשלה בתחום שהיא רצתה להצליח בו.

מה בעצם קורה? הרי היתה זו מדיניות ממשלתית שלא לאפשר ייקור הדירות. הממשלה רצתה שהדירות תהיינה יותר זולות. הממשלה עשתה מאמץ גדול שזה יקרה, אבל משום-מה לא הצליחה. וכעונש על זה שלא הצליחה היא קיבלה יותר כסף ממסים, משום שכאשר ערך הדירות עלה שילמו גם יותר מס רכישה, אבל לא באופן פרופורציוני. כי כאשר ערך הדירה עולה, אתה קופץ מדרגה. זה

מס פרוגרסיבי, כמו מס הכנסה. אז אם בעבר רוב הדירות היו בשיעורי מס נמוכים, היום הן קפצו לשיעורי מס הרבה יותר גבוהים.

היו"ר ע' עלי:

מה עלות החוק הזה?

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מאיר שטרית ואני, עם יושבי-ראש הוועדה, גורמים כבר השנה לקופת המדינה נזק של כ-120 מיליון שקל. בשנה הבאה אנחנו מוסיפים עוד 120 מיליון שקל. זה בסך הכול עניין של הערכה, אבל הנזק ששנינו גורמים לקופת המדינה הוא של כ-240 מיליון שקל במשך שנתיים. כלומר, 120 מיליון שקל השנה, ועוד 240 מיליון, כך שלמעשה מדובר ב-360 מיליון שקל במשך שנתיים. לטווח של שנים הנזק שאנחנו גורמים יהיה הרבה יותר גדול.

אני מפציר בשר האוצר שלקראת התקציב של השנה הבאה – – –

היו"ר ע' עלי:

אני רואה שאתה מסתכל דווקא ימינה.

אברהם פורז (מרצ):

לא, אני מסתכל לכל הכיוונים.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא חבר כנסת ששתי רגליו על הקרקע.

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר במפורש שאני חושב שמשנה נסים היה שר אוצר טוב מאוד. מותר לי?

היו"ר ע' עלי:

בסדר. אתה רואה, חבר הכנסת משה נסים, קיבלת מחמאה, שאני מצטרף אליה.

אברהם פורז (מרצ):

ואני מאחל לו שיישאר הרבה זמן באופוזיציה.

משה נסים (הליכוד):

מה לעשות, והאיחולים האלה – – –

אברהם פורז (מרצ):

משה נסים, היית מספר שנים מספיק שר, תנוח קצת עכשיו, תנוח קצת.

משה נסים (הליכוד):

נחנו מספיק.

אברהם פורז (מרצ):

בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, אני מקווה מאוד שלקראת שנת התקציב הבאה יעשה משרד האוצר מאמץ גדול יותר כדי להיגמל מהסם הזה שנקרא מס רכישה. זו התמכרות לא בריאה.

אני לא רוצה להעביר את הצעות החוק הבאות לוועדה למלחמה בסמים, אבל צריך פשוט להרגיל את המדינה לרדת לאט לאט בהכנסות מהמס הזה. המס הזה צריך להגיע לאפס, כשם שמש הבולים צריך להגיע לאפס. וזה נכון שבשלב הראשון אנחנו מקלים בעיקר על רוכשי דירות עממיות, לאו דווקא זוגות צעירים, חבר הכנסת מאיר שטרית. גם אדם שיש לו דירה עממית והוא מחליף אותה, לפעמים גם אנשים מבוגרים שהדירה גדולה עליהם רוצים למכור דירה גדולה וחלק מהכסף לתת לילדים והם עוברים לדירה צנועה, גם הם ישלמו פחות וגם להם מגיע לשלם פחות.

בסך הכול עשינו נזק לקופת המדינה, אבל נזק מוצדק, כי התועלת רבה.

אני שוב רוצה להודות לכל אלה שעזרו לנו להעביר את הצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני רוצה להשיב? אני מבין שלא.

אנחנו עוברים להצבעה. לשם החוק יש הסתייגויות.

אברהם פורז (מרצ):

הם הסירו את ההסתייגויות.

היו"ר ע' עלי:

לחוק הזה יש סעיף אחד. מי בעד סעיף 1 לחוק בקריאה שנייה – יצביע.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 1 – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיף 1 אושר.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27),
התשנ"ה-1995. מי בעד? מי נגד?

בעד החוק – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, פה-אחד הוחלט לאשר את הצעת החוק בקריאה שלישית. ברכות ליוזמים ובהצלחה.

הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה), התשנ"ד-1994 (הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק ב'כג, הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה). חבר הכנסת רענן כהן, הנמקה מהמקום בבקשה, במסגרת של דקה. אם אתה רוצה, אתה יכול גם לגשת לדוכן.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לאדוני היושב-ראש. כנסת נכבדה, בשנים האחרונות השתרשה נורמה פסולה בקרב חלק מחיילי צה"ל, המנצלים את קרבתם לבתי-עסק וולבתי-מסחר על מנת לעבוד בהם בניגוד לחוק ועל חשבון זמן השירות בצבא.

ההתנהגות הפסולה הזו יוצרת אפליה בין חייל לחייל, כאשר החייל הקרבי הנמצא ושומר על גבולות המדינה מופלה למעשה ביחס לאותו חייל המנצל את קרבתו לבתי-עסק וולבתי-מסחר למטרת עשיית רווחים כספיים.

הצעת התיקון לחוק הינה צעד ראשון למניעתה ולחיסולה של התופעה ההולכת וצוברת תאוצה. אני מקווה, שלאחר אישורה אנחנו לא נראה חיילים הנוטשים את יחידתם באמצע היום ועובדים במוסכים, כמלצרים בבתי-קפה, כשליחים, ועוד בעבודות מנגנון שמאיישים בהן חיילים בשירות.

מה שאני מבקש כאן – ההצעה הזאת מוסכמת, היא על דעת הממשלה – אנחנו באים לשמור על אותם חיילים ולעשות סדר בסוגיה הזאת. אני פונה לכל חברי בכנסת, כדי שכל הכנסת תהיה מאוחדת למען צה"ל ולמען חיילי צה"ל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

סגן שר הביטחון רוצה להשיב?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מקבל את ההצעה.

היו"ר ע' עלי:

תודה.

רבותי, מי בעד הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה), של חבר הכנסת רענן כהן, והעברתה לוועדת הכספים של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד – יצביע.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת

הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 8, אין מתנגדים ואין נמנעים. הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת הכספים של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת גל, האם יותר מתאימה ועדת העבודה והרווחה או הוועדה שלך?

היו"ר ע' עלי:

יש כעת שאילתא אל שר המשפטים. איפה שר המשפטים?

רבותי, שלא תהיינה אי-הבנות, יושב-ראש הקואליציה, אנחנו דילגנו כעת בסדר-היום. כעת הצעת החוק של חבר הכנסת לנדאו.

הצעת חוק שלילת ה"שיבה", התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק תתשט"ז, הצעת חוק שלילת ה"שיבה". חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הודעת דובר משרד החוץ מן השבוע שעבר על עמדת משרד החוץ לקראת דיון בממשלה על פרשת העקורים אמרה, כי ישראל תהיה מוכנה לקבל בחזרה או להחזיר את עקורי 1967, על-פי הסכם אוסלו.

היו עוד פרפראות להודעה הזאת. דוברים שונים של המשרד עוד הדגישו ואמרו אחר כך, שכמובן מדובר על המשך קמפ-דייוויד, זה כמו קמפ-דייוויד.

זהו כמובן שקר. נסביר זאת אחר כך.

ועוד הוסיפו אנשי משרד החוץ ואמרו, שהעקורים ישובו בתנאי שלא יסכנו את הביטחון. שטות. דבר והיפוכו.

אני מבקש להדגיש, שאין מדובר פה על החזרת אנשים מטעמים הומניטריים ולא על בודדים ולא על פרטים. אילו היה הדבר כך, לא הייתי מעלה את הצעת החוק. על פרטים, על בודדים, על נושאים הומניטריים דיבר הסכם קמפ-דייוויד. זו גישתו.

אנחנו מדברים על עקורים שמספרם, על-פי הערבים, הוא בין 800,00 לדעת הממעיט למיליון וחצי לדעת המרבה. ידוע על הסכמת ישראל למשא-ומתן על החזרת פליטי 1948. שם יש מיליונים. במלים אחרות, זהו תהליך, כאשר החזרת עקורי 1967 היא הצעד הראשון.

אדוני היושב-ראש, הודעת משרד החוץ על נכונות ישראל לפתוח את שערי יהודה, שומרון ועזה בפני המוני עקורי 1967 משרתת את המטרות של אש"ף ושל ה"חמאס" והיא תדרדר ביתר שאת את ביטחון אזרחי ישראל ותסתום את הגולל על כל סיכוי לשלום. זאת איננה מדיניות חוץ, זוהי התאבדות לאומית – אם תבוצע. זו גם איננה גישה נבונה ונכונה, אלא, כלשונו של ראש הממשלה, זהו טמטום; מעשה שעומד בסתירה למדיניותה של הממשלה כפי שהיא מצהירה על כוונותיה.

טמטום על שום מה? הנה דוגמה אחת. מספרים לנו ואומרים לנו, שיש סכנה ביטחונית גדולה שנובעת מ-2 מיליוני ערבים הגרים ביהודה, בשומרון ובעזה עכשיו. אומרת לנו הממשלה: מוכרחים הפרדה, הם שם ואנחנו כאן. נו, אז אתם מביאים עוד מיליון? זה יקל את ההפרדה? לא די בטרור הקיים מ-2 מיליוני ערבים ביהודה ובשומרון, אתם מביאים תגבורת של מיליון ערבים נוספים?

הנה דוגמה שנייה. אומר לנו מר פרס –

טלב אלסאנע (מד"ע):

הם באים – – –

היו"ר ע' עלי:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. רק נכנסת, התחלת לצעוק. תיכף אקרא אותך לסדר בפעם השנייה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – שהעוני הוא הסיבה לטרור. העוני משרת את ה"חמאס", ועל כן מה שצריך לעשות, צריך לשפר את המצב הכלכלי כדי שלא יהיה טרור.

ובכן, כבר היום אין די כסף כדי לשפר את המצב הכלכלי של ערביי יהודה, שומרון ועזה, אלה שכבר חיים פה. מה אתם מביאים עוד מאות אלפי דלים ואביונים ופיות רעבים? הם לא יצטרפו ל"חמאס"? הלוא עצם המעשה הזה, על-פי שיטתכם, הופך את יהודה ושומרון חממה לבסיסי "חמאס", על-פי דבריכם.

הנה דוגמה נוספת, דוגמה שלישית. אומרים לנו היום מחוגים שונים, כדי להרגיע את הציבור: יבואו רק מעטים, לא כל הפליטים יבואו. המצב הכלכלי קשה, לא טוב כאן, אי-אפשר לתת לכולם פרנסה. אבל בעצם הימים האלה מסתובב מר פרס בבירות שונות בעולם, ומר רבין היה בסיאול ובטוקיו, ובמקומות אלה הם אוספים מאות מיליוני דולרים כדי לשפר את המצב הכלכלי, כדי שיהיה טוב ביהודה ובשומרון. נו, אז אם יהיה טוב ביהודה ובשומרון ודאי יבואו רבים, יימשכו רבים שמבטיחים לנו כי לא יבואו.

אבל האמת היא, שמדיניותה של הממשלה כבר הביאה רבים מאוד מן הערבים שייכנסו וישובו ליהודה, לשומרון ולעזה, הלוא הם מחבלי העתיד. הם יגורו ליד בתינו. צריכה הממשלה לתת תשובה לשכונות ירושלים – רמות, נווה-יעקב, פסגת-זאב, גילה, על כל סביבותיה בקו התפר, שם יקומו רבי-קומות לעקורים. סוף כל סוף, היכן יגורו העקורים האלה כשישובו? הם יגורו היכן שיש עבודה. הם יגורו סמוך למרכזי התעשייה והמסחר של מדינת ישראל.

כאשר אומר שר החוץ: ג'נין תחילה, יבנו גורדי שחקים בג'נין, והעקורים הללו יבואו לעבוד בעפולה. וכאשר יבנו פארקים תעשייתיים בטול-כרם ובקלקיליה, יבואו מאות אלפים לגור לא הרחק מכפר-יונה ומנתניה וסמוך להרצליה ולכפר-סבא. במלים אחרות, צריך להבין לאן אנחנו הולכים, את הדברים האלה צריך לומר לציבור. אומרים על מר פרס שהוא אדם שנון. איזו חוכמה יש בדברים האלה? אומרים על מר רבין – מוח אנליטי. אני מנסה לחפש את האנליזה, אני מנסה לחפש את המוח. המדיניות הזאת היא איזולת גמורה כאשר משווים אותה ליעדיה של הממשלה עצמה.

זו גם מדיניות שיש בה קורטוב של התאבדות לאומית. אם ייפתח תהליך שיבת הפליטים הערבים, הוא יסתיים בהרס המדינה. זו הסיבה שהערבים כה מתעקשים על שיבתם של הפליטים, זו הסיבה שאש"ף מתעקש לא רק שישובו ליהודה, לשומרון ולעזה, אלא אף שישובו לתוך ישראל גופה. איך קורא לזה מר רבין – לתוככי ישראל הריבונית.

את התביעה הזאת לא מעלים רק קיצונים מתוך אש"ף. הנה אחד האנשים המועלים על נס בפי דוברי המערך כאחד המתונים, מסבירי הפנים, בקרב אש"ף, נביל שעת' – זה אש"ף לצורכי תקשורת, לצורכי שיווק, הוא המסביר הממשלתי שלהם, ואומר נביל שעת' בריאיון ל-"Independent" הבריטי לפני כחודש וחצי, ב-7 בפברואר: ישראל תיאלץ לקבל חזרה 100,000 פליטים. לאן, ליהודה ולשומרון? לא; לגליל. וכאשר שואלים אותו מה יקרה אם היא לא תקבל, הוא אומר: היא תהיה מוכרחה, כי אחרת תהיה אינתיפאדה. כך מדברים המתונים שבתוכם, וזאת אומרים מי שמנסים להגיע עמם לאיזה הסכם. אלה הפרטנרים. זאת בפועל הסכנה.

מולה מנסה פרס לשדר עמימות, לערפל את מלוא תמונת הסכנה, כאילו אין סיכון, ואז בא מין מבול של "סיפורי סבתא" ממשרדי הממשלה. אומרים לנו שלא כולם יגיעו. רק 400,000 יגיעו, לא יותר. נעבעך, רק 400,000; וזה רק עקורי 1967, לא כל הפליטים, כאשר יש מיליון, מיליון וחצי עקורים מ-1967; ומספרים לנו שזה רק איחוד משפחות; ושאלם יהיו קשיי קליטה, לא ייתנו להם, ואם יהיו בעיות ביטחון, יסגרו את השער; ורבים בתוכם הם אזרחי ירדן, טוב להם שם והם לא ישובו; ראו, זה עוד אחד מסוג הפרויקטים של נרקוזה ששר החוץ התמחה בהם לאחרונה והוא מבקש להרדים עמהם לא את הפלשתינים, שמולם אנחנו צריכים לנהל משא-ומתן, אלא את אזרחי ישראל, שמא יפריעו לתהליך הכניעה הזה.

אני סבור, רבותי חברי הכנסת, שצריך להשתחרר מן העמימות. הנושא שאנחנו עוסקים בו הוא תביעת השיבה של הפליטים כולם. עקורי 1967 הם מנה ראשונה של מיליון, והיא תקדים למנה העיקרית, לשיבת המיליונים במלואה. הם ירצו לשוב לא ליהודה, לשומרון ולעזה בלבד, הם ירצו לשוב לגליל, כדברי נביל שעת' המתון. ואיך אומר מר רבין? הם ירצו לשוב לתוככי ישראל הריבונית.

אני מבקש להדגיש: אל נרגיש רע בהתנגדותנו לשיבתם של הפליטים. הצדק עמנו. מי הם הפליטים והעקורים האלה? אנחנו לא עקרנום ולא גירשנו אותם, הם עזבו מרצונם ומפחדם שמא נעשה בהם אותו טבח שהם תכננו לערוך בנו אילו ניצחו. אלה הפליטים.

סאלח סלים (חד"ש):

עוזי לנדאו (הליכוד):

הם חשבו שנתנהג כמותם, שנרצחו. אבל, ברוך השם, הם הפסידו וברחו. אני מצר על סבלם האנושי, אבל עיקר סבלם בא להם מידי אחיהם, מדינות ערב בראש ובראשונה, שמשמרות את הבעיה במקום לפתור אותה.

אנו, אזרחי ישראל, ממשלת ישראל בראשנו, צריכים לדאוג בראש ובראשונה לאינטרס הביטחוני של אזרחי מדינת ישראל, לביטחון האישי ולהמשך בניינה של מדינת ישראל. לכן אסור שיחזרו הפליטים והעקורים. הם ברחו כשונאים, הם לא ישובו ידידים, הם ישובו שואפי נקם.

סאלח סלים (חד"ש):

הם גורשו ולא ברחו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מה שדרוש זה לא עמימות ולא גמגום אלא תשובה בהירה וברורה וחדה עכשיו, בהתחלת התהליך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עוזי לנדאו (הליכוד):

אין מה לדבר על זכות שיבה. אין זכות כזאת בעולם, אין חיה כזאת כאן. ממשלת רבין המתווכחת על המספר 200,000, 400,000, כבר ויתרה על העיקרון והביאה לניצחון ערבי בדבר הכרת הממשלה בזכותם לשיבה. ומשנקבע העיקרון, הוויכוח הוא על המחיר.

אני מבקש להדגיש, אדוני היושב-ראש: אסור לוותר על העיקרון. עמדתו של הליכוד, העיקרון של הליכוד: אין שיבה, לא תהיה שיבה. מי שרוצה שלום וביטחון איננו רוצה את שיבת הפליטים ליהודה, לשומרון ולעזה ולא לשום תחום אחר בשליטת ישראל. פתרון בעיית העקורים והפליטים יהיה במקומות מושבם.

סאלח סלים (חד"ש):

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה עם ביטול זכות השבות בחוק הישראלי?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש שקר תורן אחד. אומרים: כמו קמפ-דייוויד. אוסלו וקמפ-דייוויד – שנינו מאותו הכפר. אין שקר גדול מזה. יש הבדל עצום בין הקונצפציה של קמפ-דייוויד לקונצפציה של הסכם אוסלו. בקמפ-דייוויד מדובר על פתרון בעיה הומניטרית, על מספרים מוגבלים, שייכנסו לאוטונומיה שכולה בשליטת ישראל. ההסכם בנוי כך שישראל יכולה לשלוט על המספרים, ולכן מדובר בשיבת מעטים. באוסלו המצב הוא הפוך, באוסלו הקונצפציה היא של מדינה בדרך, של אזורים שישראל איננה יכולה לשלוט בהם, כמו בעזה. לכן שם כל המסגרת היא מסגרת של שיבת המונים. איך אומר משרד החוץ? – 200,000, 400,000. וכאשר הם ייכנסו, איך נשלוט על הוצאתם?

סאלח סלים (חד"ש):

אולי תציע גם הפסקת העלייה היהודית?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כל הדברים האלה שטות הם, ועל כן, אדוני היושב-ראש, צריך לעצור את הממשלה הזאת בדהרתה לאסון, לשים אזיקי רפואה על ידיה ולהביא בריאות לכולנו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

שר המשפטים, בבקשה. ועד ששר המשפטים יגיע אפשר לקרוא קריאות ביניים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת לנדאו, החוק שאתה מציע יחול גם בישראל – שלילת זכות השבות?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אינני מדבר עם מי שהם בוגדים במדינת ישראל. אני מדבר רק עם אלה שמגלים נאמנות למדינת ישראל כמדינה ציונית.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לנדאו.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת סלים, יש לך הצעת חוק? תציע הצעת חוק משלך.

סאלח סלים (חד"ש):

אפשר לחוקק – – –

היו"ר ע' עלי:

זכותך להציע הצעות חוק. תציע.

סאלח סלים (חד"ש):

אתם רוצים לשלוט בעולם כולו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפנינו עוד הצעת חוק מיותרת, אחת מאותן הצעות חוק שתכליתן אינה אלא להלך אימים על הציבור, שסכנה צפויה לו מפני ממשלת ישראל, סכנה שאין דרך למנוע אותה אלא בכבילת ידיה של הממשלה על-ידי חקיקה.

גבירותי ורבותי חברי הכנסת, הסוגיה הקרויה זכות השיבה אינה מצויה כלל על סדר-היום של ממשלת ישראל. אין היא מופנית אלינו כתביעה בין-לאומית, אין היא עומדת לדיון בין ישראל לפלשתינים. אפילו הפלשתינים הסכימו לדון בסוגיית הפליטים רק בעתיד, במסגרת השיחות על הסדר הקבע, וגם זה בלא בלא שישראל התחייבה מראש כיצד יעוצב ההסדר בעניין זה. זו הסוגיה המטרידה עכשיו את חבר הכנסת לנדאו, לא את האחרים, והוא לא מוצא מרגוע לנפשו עד שהוא מבקש מאתנו לחסום את גלי השבים בחוק בן שלושה סעיפים.

בעניין זכות השיבה ראויים לציטוט דברים שכתבו פרופסור מיכאל הרסגור ומוריס סטרון בספרם "כולה שלי?". וכך הם כותבים: בהקשר זה כדאי לשאול לאן חותר אש"ף בדרישתו לקיים את זכות השיבה של הפליטים הערבים ממלחמת 1948-1949, כשזכות כזאת אינה קיימת. חשוב להזכיר, כי החלטה 194, שהתקבלה ב-1948 בעצרת הכללית של האו"ם ומטפלת בעניין הפליטים, לא דיברה מעולם על זכות כזאת, רק על מתן רשות לשוב.

ההבדל אינו מקרי. כפי שהסביר אבא אבן, שהיה שגריר ישראל באו"ם בשנת 1948, הוא הצליח לשכנע את העצרת הכללית לנטוש את השימוש במונח "זכות" שהוצע בגרסה הראשונה של נוסח ההחלטה, לטובת המונח "רשות", מפני שלשתי המלים משמעות שונה בתכלית.

ואומנם, כדי להיכנס לשטח מדינת ישראל יש צורך ברשות, כפי שצריך לקבל כל מי שאינו ישראלי. עובדה זו מוכיחה, שנוסח החלטה 194 אינו נוגע לזכות טבעית של כל פליט, אלא לפעולה ריבונית מצד מדינת ישראל.

מדינה ריבונית אינה חייבת לשאת ולתת על מדיניות ההגירה שלה. היא יכולה להשתמש כרצונה במפתח לשעריה, במידת הרחמים או לא. אבל לא מוטלות עליה התחייבויות בחוזה להתנהג בצורה זו או אחרת.

משה פלד (צומת):

אתם כבר מזמן מסרתם את המפתח לאש"ף.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בנושא בעיית הפליטים, אין החלטה 242 מדברת על זכות, אלא מבקשת למצוא – והוא מצוטט: "מבקשת למצוא פתרון צודק לבעיית הפליטים. מובן מאליו ששאלת הפליטים היהודים בארצות ערב, שגם הם נפלו קורבן למלחמת 1948-1949, זאת תוצאה ישירה של דחיית ההחלטה 181 בידי הערבים, תעלה גם היא לדיון".

משה פלד (צומת):

זה דמיון, זה דמיון.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת פלד, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מספיק עם המשחקים האלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני קורא לך דברים שכתבו מומחים שהשתדלו להיות אובייקטיביים, שסגנונם הוא סגנון מתון. הם ניסו שלא להיכנס לפולמוס אלא להסתמך על מסמכים ולהביא את טיעוניהם, כך שאפשר לפי דעתי לשמוע גם בצורה מכובדת.

ד"ר נביל שעת' הודה שהיהודים אומנם "גורשו מארצות ערב ברגע של ערפול חושים" – כך אמר בכנס בין-לאומי לארגונים לא-ממשלתיים בווינה ב-1989. הוא המשיך: "בסופו של דבר כל הפליטים, יהודים כערבים, הם קורבנות של אותה מלחמה שגרמה למעין חילופי אוכלוסין".

כותב פרופסור הרסגור: "גם אילו דיברה החלטת 1948 בעניין הפליטים על 'זכות' שיבה, היתה חלה עליה התיישנות בגלל 40 השנים שעברו מאז. התנאים שהתקיימו בימים ההם השתנו לחלוטין ובחלקם אף נעלמו. ב-1949, בוועידת לוזאן, כשהציעה ממשלת ישראל להרשות למספר גדול של פליטים לשוב במסגרת של הסכם שלום, סירב הצד הערבי אף לפתוח במשא-ומתן עם 'ישות' שבה לא הכיר".

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אדוני השר. אדוני שר החינוך, אני מאוד מבקש, נא לשבת. הרעש מפריע. חבר הכנסת טמקין, נא לשבת.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא מדבר.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לשבת. מותר לבקש ממך? חבר הכנסת מצא, נא לשבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ממשיך לצטט: "במשך 44 שנה עד עכשיו הוחזקו הפליטים במחנות לבקשת המנהיגים הפלשתינים בהמתנה, לא עד שיוכלו לשוב לישראל אלא עד שיוכלו לשוב לפלשתינ רבתי, אחרי השמדת ישראל. עובדה זו חיונית להבנת בעיית הפליטים כיום".

מורי ורבותי, אני מפנה לאותו ספר שמנתח את זכות השיבה, אם קיימת או לא קיימת, ואומר מה שאומר.

אבל חבר הכנסת לנדאו לא בא למעשה להתפלמס אתנו על זכות שיבה. הוא בא לקבול על מה שכתבנו או מה שחתמנו עליו בהסכם אוסלו או בהסכם קהיר.

לא יעזור לך שום דבר, חבר הכנסת לנדאו; שום פרשנות ושום פלפול. פשוט צריך לדעת לקרוא את המקור באנגלית, או את תרגומו לעברית, כדי לראות שמה שכתוב בהסכם קמפ-דיוויד הועתק למעשה להסכם אוסלו והועתק להסכם קהיר בדבר הסדר לרצועת-עזה ולאזור יריחו.

אתה יכול להתפלמס כמה שאתה רוצה. אני אקרא לך את הסכם – – –

אריאל שרון (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, ברשותך. נניח שבהסכמים קודמים, שהתחילו לדון בהם לפני 18 שנה, נעשתה טעות. צריך לחזור על הדבר הזה היום? הרי בכל דבר שעושים היום מייד מנפנפים במה שהיה אז. שמענו זאת בעניין תביעה שלא תבענו אז לקצץ בחימוש המצרי. זאת היתה טעות, אבל חלפו הרבה שנים, דברים השתנו, למה להיאחז בדברים האלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת שרון, התשובה היא כפולה. ראשית, חבר הכנסת לנדאו טען שאין יסוד לטענה שמה שהוסכם באוסלו ומה שהוסכם בקהיר יסודו בקמפ-דיוויד. על זה אני עונה לו בצורה פשוטה, שניתן לקחת את הטקסט של הסכם קמפ-דיוויד ואת זה של עזה-יריחו ולהשוות.

שנית, אני חושב שעל מה שחתם מנחם בגין, זכרו לברכה, בעניין זה, הוא חתם ביישוב דעת, בדעה כלולה, מתוך ראייה לטווח רחוק, מתוך גישה עניינית.

מדוע? משום שמצד אחד כולנו יודעים שיש בעיה של פליטים ושל עקורים. מצד שני, מה שהוא חתם עליו בהסכם קמפ-דיוויד זה לתת לנו שליטה מלאה בשערים. לכן, מה שהוא עשה היה צעד שקול ונבון. את השליטה הוא השאיר לנו, את זכות הווטו הוא השאיר לנו, אבל את הנכונות לדון בסיטואציה הוא קיבל על עצמו בשם ממשלת ישראל. וממשלת ישראל הנוכחית מחויבת גם להסכם קמפ-דיוויד וגם להסכם השלום עם מצרים.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לסכם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, רק תרשה לי, אני רוצה לומר על מה בעצם הדיון. בהסכם קמפ-דיוויד שהועתק להסכם קהיר כתוב: "במשך תקופת המעבר נציגיהם של מצרים, ישראל, ירדן ורשות המינהל העצמי יקימו ועדה מתמדת כדי להחליט מתוך הסכמה" – ואלה הן המלים הקובעות, "מתוך הסכמה" – "על

העקרונות להכנסתם של בני אדם שעזבו את יהודה ושומרון וחבל-עזה ב-1967, עם אמצעים נחוצים

יהושע מצא (הליכוד):

שר המשפטים, באיזה תאריך זה?

היו"ר ע' עלי:

הוא צריך לסיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ממשלת הליכוד חתמה. אתה יודע היטב מתי היה הסכם קמפ-דיוויד, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אז אתה בא היום לבצע אחרי 20 שנה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ממשיך: "עם אמצעים נחוצים כדי למנוע אנדרלמוסיה ואי-סדר". זה בהסכם קמפ-דיוויד.

ועכשיו קמה ועדה מתמדת כדי לדון, היא יושבה ובסך הכול לא קיבלה עצה, לא קיבלה תוכנית שהציגו הנציגים הערבים. התוכנית הזאת היא לפני, אבל אומר לי כבוד היושב-ראש שאני חייב לסיים ואני אשמע לו.

חבר הכנסת מצא, אתה וחברי הכנסת יכולים להשוות בין מה שהוצע לנו לבין מה שממשלת ישראל קיבלה באמצעות שר החוץ.

יהושע מצא (הליכוד):

לפני 16 שנים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ממשלת ישראל לא התחייבה למאום. לא מדובר בכלל בזכות שיבה. מדובר במה שדובר בהסכמי קמפ-דייוויד לגבי עקורים ממלחמת 1967. גם לגבי זה ממשלת ישראל קיבלה על עצמה לשבת ולדון בהתאם לסיכום שנעשה אתמול בעמאן על-ידי שר החוץ, והדברים גלויים וידועים.

היו"ר ע' עלי:

נא לסיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, ובזה אסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

ברשותך, אדוני שר המשפטים, אני רוצה להביא לידיעתך, שבין אלה הנקראים עקורים יש בין 220,000 ל-250,000 שהיו בגדר פליטי 1948 וישבו במחנות ביהודה ובשומרון, ועברו או הועברו לצד השני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת שרון, תן קרדיט שגם ראש הממשלה ושר החוץ יודעים את העניין הזה.

אני רוצה רק להזהיר את הכנסת: מה שאתם מתבקשים לעשות כאן על-ידי חבר הכנסת לנדאו זה לחוקק לגבי השטחים. הכנסת לא חוקקה לגבי שטחים. הסעיף האומר: לא יינתן אישור למגורי קבע באזורי יהודה ושומרון וחבל-עזה – זו חקיקה לגבי מפקד צבאי שפועל בשטחים. הכנסת לא רגילה לחוקק ביחס לשטחים. לכן, גם מבחינה זו החקיקה פסולה.

מכל הבחינות, אין מקום לכבול את ממשלת ישראל ואין מקום לצעוק "זאב, זאב" כשהזאב איננו.

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אנחנו נצביע, או שאתה רוצה להשיב, חבר הכנסת לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ע' עלי:

זכותך. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, שמענו כאן הסבר ארוך שדבק בסוג הטעות, כאילו הסכם –
–

היו"ר ע' עלי:

רק רגע, חבר הכנסת לנדאו. אני מבקש להפסיק את הדיבורים כאן. חבר הכנסת דן תיכון, אתה מפריע לנואם. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר המשפטים ניסה שוב לעשות השוואה בין הסכם קמפ-דייוויד ובין ההסכם הזה. לו דייד, היה לפחות אומר לציבור, שבהסכם אוסלו יש סעיף אחד נוסף על מה שיש בהסכם קמפ-דייוויד, לפחות בחלק הזה, וזה אותו סעיף בנספח אחד בנושא הבחירות, שמנסה לעגן את זכותם של העקורים שגרים בחוץ.

גם בתחומים האלה אתם מקנים להם זכויות מעבר למה שיש בהסכם קמפ-דייוויד, שלא לדבר על כך שמשדך החוץ מסכים לכך שמדובר במאות אלפים. משרד החוץ אומר: זה לא מיליון, זה 200,000. אחרים בתוכו אומרים: 400,000. איש מבין אלה שחתמו על הסכם קמפ-דייוויד לא נקב מעולם במספרים האלה. גם אם שניים מהסעיפים בשני ההסכמים זהים, כל המסגרת שונה, הכול שונה ביניהם. אין לכם שום אפשרות לשלוט על מה שקורה בעזה, ביריחו ובאוטונומיה שאתם תקימו, ועל כן לא תוכלו למנוע מהם החזרת אנשים בכמויות שירצו, ואילו בהסכם קמפ-דייוויד יש לישראל שליטה מלאה, וזה כל ההבדל.

על כן, אתם מדברים על שיבת כולם, בלי יכולתכם לשלוט על הנעשה, ואנחנו מדברים על תהליך נשלט לחלוטין.

אבל, אדוני היושב-ראש, אני מבקש פרספקטיבה לנושא הדיון ולמדיניות החוץ של הממשלה. ממשלת ישראל חתמה על שטר הכניעה של אוסלו, ואתמול עמד לפירעון אחד התשלומים. בראש ממשלה זו עומד כשל נקודתי שאחראי לחתימת ההסכם הזה. ראש הממשלה מודה בסתירה בין יישום ההסכם ובין דרישות הביטחון של ישראל. ראש הממשלה, בלשוננו, אמר לפני כשבועיים: אני נקרע בין שתי בעיות, מצד אחד יישום ההסכם ומצד אחר ביטחון ישראל.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אני מצטט אותך ואני אדייק ומייד אומר. ראש הממשלה אמר את זה, אומנם לנושא הסגר, אבל הסימפטום – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מדייק בכל דבר. מי שאיננו מדייק זה אדוני ראש הממשלה. אבל ההיגיון שמלווה את ראש הממשלה שם מלווה אותו גם פה. קבלת המוני ערבים גם היא בסתירה לביטחון ישראל, אבל ראש הממשלה מעדיף את המשא-ומתן עם אש"ף על פני האינטרס של הביטחון האישי של אזרחי ישראל. ליד רבין יושב מר פרס, יד ימינו, שריד אחרון לממשלת יום הכיפורים, זו הממשלה שהביאה על ישראל את האסון הגדול בכל המלחמות. מר פרס הוא מי שנושא את הגנים מן הממשלה ההיא ומשתילים בתוך הממשלה הזו. אם אנקוט פרפראזה על דברי יוסי שריד, זו ממשלה שבה רבין הוא הראש, ומר פרס הוא הצופן הגנטי שלה.

כשרבין אומר: לא ננהל משא-ומתן עם אש"ף; לא נרד מרמת-הגולן; אם אש"ף יפעל מירושלים, נפסיק את המשא-ומתן; אם לא ייעצר הטרור, נפסיק את המשא-ומתן – אל תאמינו לו. וכשמר פרס אומר: ניאבק בטרור עד חורמה; אין מכתב סודי לערפאת; אין ויתורים נסתרים של ישראל בירושלים; נתנגד לשוב הפליטים, ולא יבואו לכאן – אל תקנו ממר פרס את המכונית המשומשת הזו. היא לא אמינה.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מייד אסיים, אדוני היושב-ראש.

אי-אפשר להאמין לממשלה הזו, אין גם עצם הגונה ואמינה אחת במדיניותה, ועל כן דרוש חוק שיכבול את ידי הממשלה, שיציל אותה מעצמה ויציל אותנו, את עם ישראל, מן החיבוק שלה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. לאיזו ועדה אתה מבקש להעביר את הצעת החוק, חבר הכנסת לנדאו?

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

כשמצביעים, צריך לומר לאיזו ועדה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לנדאו, לאיזו ועדה אתה רוצה להעביר את הצעת החוק?

קריאות:

יגאל ביבי (מפד"ל):

לוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת חוק שלילת ה"שיבה", התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, והעברתה לוועדת הכנסת שתחליט באיזו ועדה תוכן הצעת החוק לקריאה ראשונה, אם אכן תאושר כאן בקריאה מוקדמת? מי נגד?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 37

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 46

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 37, נגד – 46. ובכן, הצעת החוק לא אושרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שר המשפטים ישיב כעת על שאלתא. בבקשה.

הדלפות ממשרד המשפטים

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

במענה על שאילתא שלי על-אודות חקירת ההדלפות נגד הגברת פליאה אלבק השבת, כי "היועץ המשפטי לממשלה החליט שאין מקום לנהל חקירה בטענות גברת אלבק".

ברצוני לשאול:

1. האם התקבלה ההחלטה בתקופת כהונתו של היועץ יוסף חריש או היועץ מיכאל בן-יאיר?

2. מדוע אין מקום לנהל חקירה בטענות הגברת אלבק?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת הנכבד שואל שאלה נוספת בעניין חקירת ההדלפות נגד הגברת פליאה אלבק, ובתשובה על השאילתא החדשה:

1. ביום 17 במרס 1993 הורה היועץ המשפטי לשעבר, מר יוסף חריש, על גניזת הערר או דחיית הערר.

2. היועץ המשפטי לממשלה דאז לא נימק את עמדתו, ולכן אינני יכול להשיב על שאלתך הנוספת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אריה גמליאל.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, פרקליטות המדינה הגיעה לרמה של מקצוענות בהדלפות מרושעות, כנ"ל ראה הדלפת המכתב בנוגע לרב יאיר לוי, שנשלח לשר המשטרה והנציבות, והשר הודיע כאן, מעל במת הכנסת, שהוא קרא את המכתב בעיתונות, עוד לפני שהוא הגיע אליו.

האם לא הגיע הזמן לנער את הפרקליטות ולחקור קצת במגדל השן שהם נמצאים בו?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת גמליאל.

אדוני שר המשפטים, אנא תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת גמליאל הנכבד, הנושא הזה נדון על-ידי יועץ משפטי לממשלה שכיהן בעבר. הוגש ערר על החלטתו, נשלחה תגובה למי שערער. על-פי החוק, יש לעורר זכות לערער או לבקש דיון נוסף. הוא לא עשה כן. חלף זמן מאז. אינני יכול כרגע להוסיף על הדברים שהיו והוחלטו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה שכבר איננו מכהן.

על כל שאלה שנוגעת לימים אלה אני שמח להשיב. אני לא יכול להוסיף. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג–1993, הצעה תתס"ה של חבר הכנסת דוד מגן; הצבעה בלבד.

האם אדוני שר המשפטים מבקש להשיב או שנעבור להצבעה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, בעניין זה רציתי שנשב עם חבר הכנסת מגן ונראה אם אנחנו יכולים להגיע להבנה. העניין נדחה משבוע לשבוע, ואנחנו לא יושבים. אם אנחנו לא יושבים, אני לא יכול לשנות את העמדה. העמדה שלנו היתה שאנחנו מתנגדים. עם זה – – – בדבריו של חבר הכנסת מגן. אבל – – – סדר-היום – – –

דוד מגן (הליכוד):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו נדבר. ההחלטה המשותפת היא לא – – –

דוד מגן (הליכוד):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

להעביר את ההצעה – אני לא יכול להסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאנחנו עוברים – – –

דוד מגן (הליכוד):

רגע, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש, בהסכמת הנוכחים, לדחות את הסעיף ברבע שעה או בחצי שעה – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא, זה בלתי אפשרי. מה שאני יכול לעשות זה רק לצלצל כמה דקות על מנת להצביע.

מאשה לובלסקי (העבודה):

החלטנו – – –

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

אני לא יכול לדחות את ההצעה ברבע שעה, אדוני. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כאשר עלה הנושא בפעם ראשונה על סדר-היום, שר המשפטים הביע כמה רעיונות. הרעיונות מקובלים עלי, וחשבתי כי פסק הזמן שנדרש היה כדי לארגן את השורות בוועדת השרים.

אני מציע לשר המשפטים, שנרשום בפנינו שאני מקבל את הרעיונות שהוא ביטא כאשר הנושא עלה לראשונה על סדר-היום, ונמשיך את הדיונים בוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, חבר הכנסת מגן. אדוני שר המשפטים, מה דעתך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, נראה היה לנו שהצעת החוק מרחיקה לכת בהטלת מחויבויות על הציבור הרחב, ואנו סברנו שיש להגביל, במידה מסוימת, את החבות או החובות שהצעת החוק מטילה. עם זה, אנחנו מסכימים לעיקרון, שאדם יהיה אחראי למודעה שהוא מוסר לפרסום, ומבחינה זאת שניתן יהיה לזהות מי מסר את המודעה לפרסום. השאלה היא עד כמה האחריות מרחיקה לכת. זה בערך מצב הדברים.

יש אפשרות אחת – להצביע עכשיו; יש אפשרות אחרת – לדחות ולהגיע להבנה עם המציע. מאחר שפה מדובר בחופש הביטוי ובריסון חופש הביטוי, מבחינתי חברי הכנסת יכולים גם להצביע כהבנתם בשלב זה של הקריאה המקדמית, כדי שלא לחזור כל שבוע שוב ושוב לשאלה, האם הגיעה שעת ההצבעה או לא הגיעה שעת ההצבעה.

הנושא הוא בעצם הטלת חובת ההזדהות על כל מי שמפרסם מודעה. השאלה היא גם שאלת האכיפה: מי יבדוק ועד כמה חובת העיתון לבדוק אם השם שניתן לו או הגוף שנטען שעומד מאחורי המודעה הוא גוף ממשי, ומי בעצם יענש אם הוא לא בדק כראוי או אם מישהו הטעה את העיתון? מתעוררת פה שורה של שאלות בעניינים אלה, ולנו לא ניתנה תשובה מספקת עליהן. הרי זאת יוזמת חקיקה פרטית, אנחנו לא יכולים להיסחף בהסכמה ואחר כך לבוא כאחראים למהלך חקיקתי שלנו הוא לא נהיר ולא ברור דיו.

לכן, עמדתנו היתה לנוסח כפי שהוא, שהוא לא מספק – נוסח הצעת החוק במקורה. בא חבר הכנסת מגן והציג את עמדתו כאן בצורה יפה מאוד ומשכנעת, ועל כך הגבתי אז, שאנחנו אולי יכולים להידבר בינינו. כל זמן שלא נידבר – אני נשאר בגישה העקרונית הראשונית, שזאת הצעה מרחיקה לכת ולכן אנחנו מתנגדים לה.

עם זאת, ההתנגדות הובהרה. אם חברי הכנסת חושבים שהדבר ניתן לעיבוד בוועדה ושם הם ינקטו עמדה – זה לא עניין פוליטי-מדיני שצריך משמעת סיעתית או קואליציונית. זה עניין שאפשר להשאיר לכל חבר כנסת לשקול לגופו של עניין.

אני מודה ליושב-ראש על מתן זכות התגובה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

חבר הכנסת מגן, אני מבין שאנחנו עוברים להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבין שהשר בעד, אם כי פורמלית הוא לא יכול לומר זאת.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, נצביע. מי בעד העברת הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג-1993, לוועדת החוקה, חוק ומשפט – יצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג-1993,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 15, נגד – אין, נמנעים – אין, הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג-1993, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עלה רעיון להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, ואני מציע שוועדת הכנסת – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחרי ההצבעה ההצעה עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, עם כל הכבוד. הדיון הזה היה צריך להיות לפני ההצבעה.

היו"ר ר' אדרי:

יש הרבה מן הצדק בדבריו של שר המשפטים, אדוני חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא עקרוני.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני, אני מודה לך.

הצעת חוק הסדרים למניעת עושיק וקיפוח של עובדים זרים, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק הסדרים למניעת עושיק וקיפוח של עובדים זרים, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעה ב'טז. אדוני, הנמקה מהמקום, תודה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להצעת החוק יש, בעצם, שני סעיפים. הראשון מדבר על שכר מולן, והשני מדבר על עיכוב דרכון או תעודת מעבר או תעודת זהות.

אני מודיע כבר בשלב זה, שאני מוריד את הקטע הראשון המדבר על הלנת שכר. הוא בהחלט עניין פרובלמטי. בעניין זה קיבלתי את עמדת ועדת שרים לענייני חקיקה, שהתלבטה בנושא, ואני הולך רק לקטע השני, של עיכוב דרכון או תעודת מעבר.

אני רוצה להסביר, שיש תופעה נפוצה, שכאשר מגיעים עובדים זרים לישראל, והמעביד מנסה לקשור אותם על-ידי החרמת הדרכון, הדרכון נכנס לאיזו מגירה של המעביד, והוא מחזיק בו. לדעתי, לקחת מאדם את האפשרות לנוע באופן חופשי, במקרה זה דרכון, זה דבר שמנוגד לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וייתכן שהוא גם מנוגד לסעיף 376 לחוק העונשין, אך בכך יש ספק גדול.

אני רוצה שהמדינה שלנו תהיה מדינה נאורה. יש אצלנו כיום עובדים זרים רבים, שמגיעים לעבוד כאן בשל הסגר ובעיות אחרות שיש לנו עם עובדי השטחים, והאנשים האלה הם בני חורין. הם אינם כאלה שניתן לקשור אותם למקום העבודה; בעצם כמעט היינו קושרים אותם באזיקים, אלא שבמקום באזיקים ממשיים אנחנו קושרים אותם על-ידי לקיחת הדרכון.

יש הרבה מאוד אמצעים למעביד כדי לדאוג לכך שהעובד לא יסדר אותו, וגם אם הוא יסדר אותו – זה הכול בתחום המשפט הפרטי שבין שני אנשים. אבל בפירוש לא יכול להיות מצב, שבו שוללים מהאיש הזה את הדרכון והופכים אותו בעצם לעבד.

אני מציע, על כן, לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת ולהעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז. אדוני שר המשפטים, אנא תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מצטרף לדברים שאמר חבר הכנסת פורז הנכבד.

לגבי הסעיף הראשון בהצעתו – המוצע שם טעון עיון נוסף, ואני שמח שהוא הקל עלינו היום בכך שהוא הודיע שעניין הסעיף הראשון יטופל בנפרד.

היום אנחנו מתבקשים להתייחס אך ורק לסעיף 2 בהצעת החוק שלו, שבאה לענות על תופעה מצערת, שיש מי שמעכב דרכונים של עובדים זרים ברשותו, מדובר על מעבידים, כדי למנוע מהם חופש תנועה או דבר מעין זה. לכן, ולאחר שהסתבר לנו בבדיקה נוספת שעכוב דרכון על-ידי מי שאינו מוסמך לכך אינו עבירה, נראית לנו הצעתו לתקן את החסר בספר החוקים ולהגדיר עבירה

חדשה, כך שהמעכב תחת ידו דרכון או תעודת מסע או תעודת זהות של עובד זר, כמובן אם הוא עושה זאת שלא כדין, דינו מאסר שנה.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

יש הצעה אחרת לחבר הכנסת עובדיה עלי, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז. אדוני, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, ראשית, אני מבקש לשאול אותך, האם היום, לפי החוקים היום, מותר לאדם להחזיק אצלו דרכונים של אחרים כדי לעכב או למנוע מהם פעולה כלשהי? אין בזה איסור? עצם העובדה שהוא מחזיק אצלו דרכון, האם אין בכך פעולה של מניעת חופש התנועה של אותו אדם?

נדמה לי שהנושא הזה מובן מעיקרו. הוא בכלל נושא מיותר לחלוטין. ברור שעצם העובדה שאדם מחזיק תעודת זהות או כל תעודה מזהה אחרת או דרכון, יש בכך משום מניעת חופש תנועה מאדם כזה או אחר, ובנושא הזה כל מדינה נאורה בוודאי צריכה להתייחס יחס הוגן, צודק, נאור, לעובדים זרים. זה אחד המאפיינים של מדינה נאורה ושל חברה נאורה. חוסנה של מדינה נבחן, בין היתר, בדאגה, בהתייחסותה לזרים שגרים בתוכה. בעניין זה ודאי שאין בינינו חילוקי דעות. אני תומך תמיכה מוחלטת ברעיון עצמו.

אבל נדמה לי שהחוק הזה מיותר, משום שהדברים האלה מובנים מאליהם, וגם לפי החוקים היום אפשר למנוע את הפעולה הבלתי נסבלת הזאת.

אברהם פורז (מרצ):

קרוב לוודאי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

יש כאן פרופסור בכיר למשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, לפני חוק הדרכונים. סעיפים 7 ו-8 שבו מגדירים עבירות. גם אני הופתעתי למצוא, שעיכוב דרכון בפני עצמו אינו עבירה. נכון שכתוב בו, שאם אדם מחזיק בדרכון שזויף או שנעשתה בו ללא רשות תוספת, אז ההחזקה היא עבירה. מדוע? משום שהדרכון הוא מזויף. אבל בדרכון אמיתי, החזקתו שלא ברשות הבעלים שלו איננה מהווה כיום עבירה.

ניסו לבחון אם אפשר לטפל בתופעה של העובדים הזרים באמצעות סעיפי חוק אחרים, ולפני חוות דעת גם ממשרד הפנים, גם ממשרד המשפטים וגם ממשרד המשטרה. לאחר שכל אלה חברו יחד ואמרו שיש חוסר בחוק, אני חושב שראוי חבר הכנסת פורז לברכה על שאיתר את החוסר הזה והוא מבקש למלאו.

עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד השר, תודה על התשובה שלך. הדברים שלך משכנעים. אני קצת מופתע מהלקונה שיש היום בחקיקה ומהפרצה, ואם כך ודאי שיש לברך על הצעת החוק הזאת.

הואיל ואני נמצא על הדוכן, אני מבקש להתריע כאן על התופעה של ריבוי עובדים זרים בארץ. אם היום יש 100,000 עובדים זרים, זו תופעה שתהווה בבוא הזמן בעיה חברתית ממדרגה ראשונה. איש מאתנו לא יכול היום לחזות ולצפות מה יקרה עם התופעה הזאת. אנחנו יודעים מה מתרחש היום במדינות אירופה, בעקבות ריבוי העובדים הזרים שם. יש שם תופעות איומות של התנגשויות, של שנאת זרים. בסופו של דבר התפשטות התופעה והתרבות העובדים הזרים מביאות לשנאת הזרים, מביאות לתופעות מאוד מכוערות, מאוד בזויות, מאוד נבזיות בעולם כולו. אנחנו רוצים למנוע את התופעות האלה. רצוי להימנע כבר היום מהתפשטות התופעה הזאת בארץ.

ריבוי העובדים הזרים בארץ הופך מכת מדינה. אני כבר לא מדבר על כך שהוא הורס כל חלקה טובה מבחינת ערכי העבודה של העובדים והצעירים שלנו – אבל מבחינה חברתית-קהילתית יש בכך סכנות גדולות מאוד. ראוי נטפל בהן בעוד מועד, לפני שיהוו פצצת זמן ואיש לא יוכל למנוע את הסכנות שהיא תזמן לחברה הישראלית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק הסדרים למניעת עושיק וקיפוח של עובדים זרים, של חבר הכנסת אברהם פורז? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים למניעת עושק וקיפוח של עובדים זרים,

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 13, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז בדבר הסדרים למניעת עושק וקיפוח של עובדים זרים עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

גם אני, בשם נשיאות הכנסת, מברך אותך, אדוני חבר הכנסת פורז, על הצעתך. ודאי שהיא תהיה לתועלת הציבור.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה–1995; הצעה ב'תרמח. אדוני חבר הכנסת חגי מירום, הנמקה מהמקום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, במסגרת בדיקה שאנחנו מבצעים מדי פעם בדברי החקיקה שעוסקים בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, הסב היועץ המשפטי לכנסת את תשומת לבי לכך, כי חוק חסינות חברי הכנסת בסעיף 3 שלו אינו ברור דיו. משמעות המלים בסעיף 3 – "ניטלה ממנו החסינות לגבי אותו פשע" איננה ברורה. נראה שהכוונה היא לנטילת החסינות לפני מעצר. אנחנו מבקשים להוסיף זאת כדי שיהיה ברור שנטילת החסינות היא לפני מעצר ולא נטילת חסינות גורפת שאיש אינו יודע מהי.

וכן, גם בסעיף 13 לחוק העיקרי, אנחנו מציעים כי הרשות לבקש נטילת חסינות בכל העניינים הקשורים בעבירה פלילית – חיפוש, מעצר והגשת כתב אישום – תהיה בידי היועץ המשפטי לממשלה בלבד. כיום, על-פי החוק של היום, מוסמכים לבקש נטילת חסינות לפני חיפוש ומעצר הממשלה וכל אחד מחברי הכנסת, ואילו היועץ המשפטי לממשלה אין מעמד בכלל. אנחנו סבורים שזה לא ראוי וזה יכול להיות נקמני ויכול להיות לא שקול. זה לא הולם את רצון המחוקק בדרך כלל בעניין החסינות. על כן, אנחנו מציעים שהמעמד יינתן ליועץ המשפטי לממשלה, כמו שמדובר בעניינים שקשורים במעצר ובחיפוש, כמו שמדובר בעניינים שקשורים בהגשת כתב אישום.

כאמור, אין פה עניין קואליציוני או אופוזיציוני, אנחנו מנסים להבהיר קצת יותר את דבר החוק, ועל כן אני מבקש את תמיכת הממשלה והכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חגי מירום, על הצעתך.

אדוני שר המשפטים, אנא תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת חגי מירום וחברי הכנסת, בענייני חסינות חברי כנסת הממשלה נהגת שלא לנקוט עמדה. מטעם זה בלבד אין הממשלה נוקטת עמדה. אבל אני לא יכול שלא להוסיף, שחבר הכנסת חגי מירום, שמכהן כיושב-ראש ועדת הכנסת, עושה רבות וגדולות בהבאת החוקים הקשורים בעבודת הכנסת – להביא לאחידות, לשיפור ולהטבה של החוקים האלה מכל בחינה.

לכן, אישית אני רוצה לברך אותך על כך שבתחום זה, שבאמת מסור לאחריות הכנסת, אתה דואג באופן מתמיד לתיקון המצב. על-פי עמדת הממשלה אני מציע שלא לנקוט עמדה, אבל המשמעות היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת להמשך הטיפול.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך. הצעה אחרת לחבר הכנסת מאיר שטרית. אדוני, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יכול להיות שכוונתו של חבר הכנסת חגי מירום היא כוונה רצויה. אני אינני בטוח שהכלי הנכון הוא העברת העניין של הבקשה להסרת חסינות מפני צווי חיפוש ומעצר וכו' מידי כל אחד לידי היועץ המשפטי לממשלה. אני מבקש להסביר את עמדותי.

היועץ המשפטי לממשלה הינו עובד מדינה, שממונה בדרך כלל על-ידי ממשלה שנמצאת בשלטון. חלילה, אני לא מאשים, לא את הממשלה הזאת ולא ממשלה אחרת, אבל בהחלט יכול להתקיים חשש, שאם הממשלה באמת רוצה להתנכל לחבר כנסת כלשהו בגלל דעתו או עמדותיו, היא תפעל נגדו באמצעות היועץ המשפטי לממשלה. הרי כל מטרתה של חסינות חברי הכנסת היא להבטיח שחבר הכנסת יהיה חופשי ולא יחשוש משום שלטון שהוא, ולא חשוב מי בשלטון באותו רגע, מפלגת העבודה או הליכוד. אני כמובן מעדיף שהליכוד יהיה, אבל לא חשוב מי בשלטון – הרעיון הוא למנוע שהשלטון יוכל להתעמר בחבר כנסת, ולא חשוב מה תהיינה עמדותיו.

אני לא הייתי רוצה להעביר את הסמכות הזו לידי של עובד מדינה. בעיני, המצב הקיים היום, כשכל חבר כנסת רשאי לפנות, לא הייתי מוותר עליו בקלות, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת. מדוע?

חגי מירום (העבודה):

בגלל הפריימריס.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא בגלל הפריימריס. אני אביא לך דוגמאות שהיו בכנסת. אתה צודק, אבל הרי אי-אפשר לעשות את זה בלי אישור ועדת הכנסת. לכן קיימת ועדת הכנסת. אני חושב שהנוהל הזה, שקיימת ועדת כנסת, שאתה מנהל אותה בכשרון רב ודן בסוגיות האלה בכשרון רב ובהתמדה – זו בדיוק החומה שתפקידה להגן על האינטרסים של המדינה ושל הכנסת מחד גיסא; מאידך גיסא, זה נועד גם להבטיח שהשלטון איננו מתעמר בחבר הכנסת. ואתה עושה את זה, אני חושב, בכשרון רב מאוד. היו דברים מעולם. אני זוכר את המקרה עם האשם מחאמיד, את המקרים בעבר עם כהנא, שחברי כנסת ביקשו להסיר את חסינותו מפני שהוא מתנהג בצורה שבאמת פוגעת בחברי הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

זה עדיין קיים. זו החסינות האחרת. אבל מעצר, חיפוש והגשת כתב אישום – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מהסס מאוד ואני לא יכול לתמוך, לצערי, בחוק הזה, מכיוון שאני חושב שזו נגיסה בחסינות של חברי הכנסת ומתן כלי לגיטימי בידי השלטון לפעול נגד חבר כנסת בגין דעותיו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מאיר שטרית.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעתו של חבר הכנסת חגי מירום בדבר חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם – יצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 5, נגד – 2, נמנעים – אין. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת חגי מירום, עוברת לוועדת הכנסת.

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, על הצעתך, שאני מאמין שתהיה לתועלת חברי הכנסת והציבור.

הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעה ב'תשכט. אדוני, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי היא הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ה-1995. מטרת הצעת החוק שלי, אדוני היושב-ראש, היא לקבוע תקרה של שכר שמותר לשלם לאדם שהוא עובד במוסד של המדינה, מוסד ממשלתי, מוסד שנתמך על-ידי המדינה – רשות מקומית, חברה ממשלתית בסקטור הציבורי-הממשלתי. לדעתי, חובתנו לקבוע באלה תקרה של שכר.

לא יעלה על הדעת, שבמוסדות ציבור שמתקצבים מתקציבי המדינה, או בחברות ששייכות לממשלה, ישבו אנשים ויקבלו שכר מופרז של עשרות אלפי שקלים בחודש, כשהטענות תמיד מופנות כלפי חברי הכנסת, מדוע יש לנו שכר גבוה. אפשר לחשוב. שכרו של חבר הכנסת ברוטו, אם אינני טועה, עומד היום על 13,000 שקל.

אני יכול להצביע בפניכם, רבותי חברי הכנסת, על שכר בסקטור הציבורי שהוא מופרז לעתים בצורה בלתי רגילה ובלתי אחראית. רק לאחרונה פורסמו כתבות רבות בעיתונים על השכר המופרז של בכירים בסקטור הציבור. הדוגמה היא הכתבה ב"ידיעות אחרונות" של גד ליאור וערן קליין, שהדגישו ש-64% מהגופים הציבוריים חרגו מהשכר המותר ב-1993. רוב החריגות – אצל בכירים. כותרת אחת ב"ידיעות אחרונות", לא מזמן: שכרם של בכירים במשק – הנה שכרו של אריה מינטקביץ הוגדל ב-1995 ב-23%, ל-400,000 שקל בשנה. הוא עובד הסקטור הציבורי. זו הגדלה באותה שנה ב-23% לשכר של 33,400 שקל בממוצע לחודש.

להזכירכם את הפרשה שהעליתי מעל במת הכנסת, של שכרו של יושב-ראש בנק לאומי, שעמד על 80% משכר מנכ"ל, כששכר מנכ"ל היה 65,000 שקל בחודש. כדי להשלים את שכרו הוא הלך ל"אפריקה ישראל", והעביר החלטה שייתנו לו תוספת של 20%. כך קיבל גם הוא 65,000 שקל בחודש ללא בונוסים.

רבותי, אני יכול להביא עוד דוגמאות רבות, למכביר. פורסם לאחרונה שכר של בכירים בעיריית ירושלים, דווקא מהמפלגה שלי, ואני אומר את זה, ושכרם של עובדים בכירים בעיריות אחרות, שמגיע לעשרות אלפי שקלים בחודש.

הדוח האחרון של משרד האוצר, שפורסם והונח על שולחן הכנסת לא מזמן, על הוצאות השכר של גופים ציבוריים ל-1993, מראה שאחוז ניכר מכל החברות הציבוריות סירבו אפילו לתת דיווח מה השכר של הבכירים. הדוח הזה, עד כמה שהוא מטושטש ומטיח את הבעיה ואיננו מפרט מהו שכר הבכירים והחריגות, הוא נותן רק ממוצע סטטיסטי – אפילו בממוצע הסטטיסטי הזה, אדוני היושב-ראש, אם אנחנו קוראים גם בין השורות אפשר לראות את החריגות האדירות.

אני מבקש לצטט. עלות השכר הממוצעת לבעלי תפקידים בסקטורים הבאים היא כדלקמן: בגופים נתמכים, השכר הממוצע לחודש, רבותי, בסקטור הציבורי, בגופים שנתמכים על-ידי תקציב המדינה הוא 18,806 שקל; 23% יותר משכר חבר הכנסת. בגופים שהוקמו על-פי חוק, השכר הממוצע הוא 16,164 שקל. מועצות דתיות – 12,124 שקל. שם לא נחים לא יום ולא לילה. חברות ממשלתיות – 19,515 שקל לחודש.

עובדיה עלי (הליכוד):

למי זה?

מאיר שטרית (הליכוד):

שכר חודשי ממוצע לבעלי תפקידים בסקטורים הציבוריים, על-פי הדוח של משרד האוצר.

עובדיה עלי (הליכוד):

עלות או שכר ברוטו?

מאיר שטרית (הליכוד):

זה השכר, לא עלות. זה רק שכר ברוטו שמקבלים ליד, בלי המרכיב של הפנסיה.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה לא עלות למעסיק?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, רק שכר ברוטו שהאיש מקבל בתלוש, בלי פנסיה.

היו"ר ר' אדרי:

ממתי הדוח הזה?

מאיר שטרית (הליכוד):

הדוח הוגש לנו, אם אני לא טועה, לפני חודש. הדוח הוא מדצמבר 1994.

היו"ר ר' אדרי:

אני מניח שהשכר יותר גבוה, בגלל כל התוספות שהיו.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא רק זה. אלה נתונים לגבי שנת 1993. מאז עלה השכר בסקטור הציבורי ב-22% נומינלית. תוסיפו על כל הסכומים האלה עוד 22%. זאת אומרת, אם השכר בחברות הממשלתיות היה 19,500 שקל, צריך להוסיף על זה בערך 2,000 שקל, ואז השכר הממוצע בחברה ממשלתית לבעלי תפקידים עומד על 21,000 שקל בלי פנסיה.

היו"ר ר' אדרי:

ובמועצות דתיות כמה זה?

מאיר שטרית (הליכוד):

תוסיף על זה 20%, זה עוד 2,000 שקל, זה מגיע ל-15,000 שקל לחודש.

היו"ר ר' אדרי:

זה גבוה משל חבר כנסת.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה גבוה משל חברי הכנסת. חברות עירוניות – השכר הממוצע לשנת 1993, ללא מרכיב הפנסיה, הוא 11,961 שקל לחודש.

היו"ר ר' אדרי:

אני רואה שמושך אותך להיות ראש מועצה דתית. אתה תקבל שכר יותר גבוה.

מאיר שטרית (הליכוד):

תאמין לי, זה הדבר הטוב ביותר. אתה צמוד לראש העיר, הוא יכול להתרוצץ ואתה מקבל אותו שכר. רשויות מקומיות – 10,579 שקל לחודש.

לכן, רבותי, אני שואל: ריבוננו של עולם, למה מותר בסקטור הציבורי – וזה לא מהגבוהים ביותר במשק. הבאתי דוגמאות של הבנקים שבידי הממשלה, שאנשים מקבלים שם עשרות אלפי שקלים בחודש.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אבל הממשלה לא קובעת. אין לי שליטה במשכורות ובהחלטות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מציע, אדוני השר, בהצעת החוק שלי, לקבוע תקרה, כמה מותר לשלם לעובד בסקטור ציבורי. התקרה שאני מציע היא 20 פעם שכר המינימום במשק. שכר המינימום עומד היום על 1,600 שקל לחודש. תכפיל את זה ב-20, זה 32,000 שקל לחודש ברוטו. אם אדם יכול לחיות בשכר מינימום, שזה 1,600 שקל לחודש, חזקה על כל אדם בכיר שיכול לחיות בקלות עם שכר של 32,000 שקל בחודש, 20 פעם שכר המינימום.

חנן פורת (מפד"ל):

יהיה לו מה למרוח על הלחם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם מישהו רוצה להעלות את שכר המקסימום, אדרבה, יעלה את שכר המינימום. אני הייתי רוצה לראות קשר בין שכר המינימום לשכר המקסימום, שגם נסתכל למטה ונראה מה קורה לאותם אנשים שחיים בקושי עם 1,600 שקל לחודש שכר מינימום. אני חושב שזה איננו סביר, שהשכר הציבורי יהיה ללא שום תקרה, שאנשים קובעים לעצמם את הדין כמו שהם רוצים.

מה שציינתי בפניכם זה דוח של האוצר רק על הגופים שדיווחו, כי 54% מהגופים לא מסרו דיווח כלל. הם חרגו כנראה ולכן הם לא מסרו דיווח. אני מקווה שבדוח הבא נקבל פירוט מלא של שכר הבכירים. אני חושב, שיהיה עזעזע בבית הזה בשל המשכורות שמשלמים היום לעובדי ציבור במדינה, ללא שום פרופורציה לשום דבר אחר.

הצעת החוק שלי, אדוני היושב-ראש, מגדירה עובד ציבור – מי שמשכורתו משולמת מאוצר המדינה, או עובד של גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9 לחוק מבקר המדינה, או עובד של גוף שהמדינה משתתפת בתקציבו; שכר מוצע – משכורת לרבות כל הטבה, תמורה וגמול נוספים.

בחוק שלי אני מציע, כאמור, שהשכר יוגבל לפי-20 משכר המינימום, אלא אם שר האוצר רוצה לעשות חריגה לבעל תפקיד מסוים. אני פותח בפניו את האפשרות, באישור ועדת הכספים, להודיע ברשומות על-פי צו ב-1 בינואר, ב-1 באפריל, ב-1 ביולי וב-1 באוקטובר את הסכום שהוא רוצה לקבוע, אם זה מעל הסכום הזה של פי-20.

אלה שעובדים בחוץ-לארץ וחיים לפי העלות שם, ברור ששכרם לא יכול להיות משולם לפי הערכים בארץ. כלומר, זה מוציא אותם מכלל חשבון.

סעיף נוסף מציע שעובד ציבור לא יעבוד עבודה נוספת בשכר אלא באישור המעביד ולא יהיה תוקף לאישור כאמור אלא לגבי עבודה נוספת אחת בשכר. זאת, כדי שלא יהיה מצב, כפי שצינתי כאמור, שיושב-ראש בנק יוכל לקבל 80% שכר מהבנק כמנכ"ל הבנק וימנה את עצמו יושב-ראש של חברות-בנות של הבנק ויקבל תוספת של 10% פה ו-10% שם.

רבותי חברי הכנסת, מי שנוכח ושמע את דברי, אני מבקש ממנו לתמוך בהעברת הצעת החוק הזאת לוועדת הכלכלה. אם הממשלה חושבת שההגבלה שאני מציע היא מוגזמת, אשמח אם היא תבוא עם הצעות, כי ההצעה הזאת מובאת בינתיים לקריאה טרומית. אני מוכן לדון בפרטים ולהתווכח בוועדה. אני מבקש הסכמתכם להעביר את הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מאיר שטרית, על הצעתך.

אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, נבצר משר האוצר לבוא לכאן ולהשיב; מובן שהוא מצוי בעניין הזה יותר ממני. אני אשיב ואציג לפניכם את עמדת הממשלה.

לכאורה היה צריך שר האוצר לשוב על הצעה שכזו, ששמה גבול מסוים לשכר ולמשכורת, והנה משום מה הוא לא מתלהב, בלשון המעטה, מהרעיון שלך.

הצעת החוק קובעת בעיקרה, כי לעובד בשירות הציבור תהיה תקרת שכר של פי-20 משכר המינימום, העומד היום על כ-1,800 שקל. פירוש הדבר הוא, כי השכר המקסימלי בשירות הציבורי יעמוד על 36,000 שקל לחודש, פי-10 לערך מהשכר הממוצע בשירות הציבורי.

ככלל, אין המחוקק מתערב בקביעת שכר עובדים, פרט לשני יוצאים מן הכלל: האחד – חוק שכר מינימום, אשר נחקק מטעמים סוציאליים מובהקים; והשני – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי אדוני לא הבין את זה נכון, מדובר בשכר עובדי ציבור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי לך שאני בא בשם שר האוצר. לא אמרתי שאני שר האוצר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, שמעת את דברי ההקדמה של שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

השני – סעיף 29 לחוק יסודות התקציב, אשר נחקק כדי לכפות ריסון תקציבי על-ידי שר האוצר על גופים מתוקצבים ואחידות מסוימת בתנאי עבודתם של עובדים ומועסקים הניזונים מן הקופה הציבורית. סעיף 29 לחוק יסודות התקציב מקנה פיקוח סביר וענייני על שכרם של עובדי השירות הציבורי, ואין מקום להנהיג התערבות שרירותית ובוטה בשכר כפי שמועלה בהצעת החוק.

נוסף על כך יש לציין, כי קביעת תקרת שכר כלשהי תגרור בהכרח מגמה של העלאת השכר כלפי הרמה המקסימלית, ובכך תעשה פלסתר את כוונותיו של מציע החוק.

הנימוק המרכזי הוא, שלא להתחיל בפרקטיקה של קביעת השכר, לבד משכר מינימום, שיש לו מטרה סוציאלית ברורה ביותר, על-ידי חוקי הכנסת. זה דבר שכרגיל אנחנו משאירים אותו לתחום ולמרחב של משא-ומתן בין האיגודים המקצועיים לבין המעסיקים, בין העובד לבין המעסיק, כל מקרה וצרכיו המיוחדים.

יש גם חשש, כפי שאתה מבין, שקביעת שכר מרבי תביא את הכול לדרוש להיצמד לשכר המרבי, ותתחיל תחרות על היצמדות לשכר המרבי, שאתה יודע שהוא שכר גדול במושגים יומיומיים.

אדוני היושב-ראש, לאור כל האמור, אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אם הכנסת תחשוב אחרת, המקום לדון בה הוא כמובן ועדת הכספים ולא ועדת הכלכלה, ובשל חילוקי הדעות יואיל אדוני להעביר זאת לוועדת הכנסת. אנחנו מבקשים להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. בבקשה, אדוני חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לשר המשפטים על שהציג את עמדת שר האוצר. גם מדבריו משתמעת ההסתייגות שלו מהעניין.

אני תמה על עמדתו של שר האוצר. חבר הכנסת זיסמן, בעקבות הצעתך שהיתה בזמנה אני מציע הצעה האומרת כי השכר בסקטור הציבורי יוגבל ללא יותר מפי-20 של שכר המינימום. במקום ששר האוצר יקפוף על המציאה, הוא מתנגד להצעת החוק בנימוק שנראה לי מצחיק. האם אני מכתוב את השכר במשק? אני בסך הכול קובע תקרה, ואז לא ישולם לאדם בסקטור הציבורי יותר מפי-20 משכר המינימום במשק, סכום שיגיע היום ל-36,000 שקל בחודש. מישהו צריך להיות מעוניין לשלם יותר מאשר 36,000 שקל בחודש?

דן תיכון (הליכוד):

לגבי אילו מוסדות אתה רוצה להגביל, לגבי חברות שנסחרות בבורסה?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא לגבי חברה ציבורית. מדובר על סקטור ממשלתי ציבורי שמוגדר בחוק במפורש.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע מה ענה לך שר המשפטים, אבל אתמול בערב עברה בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק שמאפשרת לשר האוצר להתערב בחברות מעורבות של הממשלה, החזקות שהן למטה מ-50%.

מאיר שטרית (הליכוד):

אמת. אני מציע שתהיה מגבלה רק לגבי הסקטור הציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להבין מה זה הסקטור הציבורי.

מאיר שטרית (הליכוד):

הגדרתי את הדברים בחוק במפורש.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה לא היית כאן כאשר חבר הכנסת שטרית הציג את החוק ושר המשפטים השיב. אילו היית שומע, היית מבין. חבר הכנסת שטרית הציג את הדברים בצורה ברורה; אין לו עכשיו הרבה זמן, הוא משיב.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא הגיוני ששר האוצר יתערב כדי למנוע הגבלה של הסקטור הציבורי. דווקא לאור ההתפרעות והחריגות הלא-נורמליות בשכר בסקטור הציבורי זה לא נשמע לי הגיוני, זה נגד השכל הישר. יכול להיות ששר האוצר לא מבין את הצעת החוק, אולי הוא חושב שאני מנסה להגביל את השכר בכל הסקטורים, לרבות בסקטור הפרטי. לא זו כוונתי, אני מתכוון להגביל את השכר רק בסקטור הציבורי.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש את תמיכתכם בהצעת החוק והעברתה לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), של חבר הכנסת מאיר שטרית? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר),

התשנ"ה–1995, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – 13, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית יורדת מסדר-היום.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. זו הצעה ב'תרמ. אדוני, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הרעיון המונח ביסוד הצעתי לתיקון חוק החינוך הממלכתי נוגע לסעיף 2 בחוק המגדיר את מטרות החינוך הממלכתי. אינני פוגע בשום דבר מן הדברים המופיעים בסעיף, אני רק מוסיף עליהם לחיזוק הזהות היהודית בחינוך. לצערי הרב, יש הרגשה, יותר מהרגשה, כי הדבר בא לביטוי הן בתכנים הנלמדים והן בתופעות שאנחנו עדים להן בשנים האחרונות בארץ, המעידות על היחלשות של ההכרה בזהות היהודית ובחשיבות שלה.

לנוכח תופעות התנכרות של יהודים לזהותם ולאופיה היהודי של המדינה; כאשר נשמעים קולות של יהודים בזכות ביטול חוק השבות הקובע את זכות השבות הנצחית של כל יהודי לארץ-ישראל; כאשר מנסים לפגוע בהמנון הלאומי "התקווה" משום שהוא מביע את התקווה להיות עם חופשי בארצנו ארץ ציון וירושלים; כאשר יש יהודים המאבדים עשתונות ומוכנים להרים ידם כנגד הדגל הכחול-לבן, דגל המגן-דוד שקודש במשך שנים רבות ומסמל את יהדותנו של העם בצורה נאה ומכובדת כל כך; ובימים שיש יהודים אובדי דרך המנסים להתנכר לעצם העובדה ההיסטורית, הציונית, המדינית, המשפטית, שמדינת ישראל הוכרזה כמדינה יהודית, מדינתו של העם היהודי, ללא אבל, בפשטות, חלק, ברור וחד-משמעית; אל מול מגמה מצערת במערכת החינוך הממלכתי שבה לימודי היהדות נלמדים הרבה פחות מאשר בעבר, ניתן לומר שעם הכללים החדשים לגבי בחינות הבגרות הרי מקצועות כמו תנ"ך ותלמוד הופכים משניים אם לא למטה מזה, הופכים עניינים לבחירה, לא חובה וכו' וכו' – כל הדברים הללו מביאים להצעה לנסח את מטרות החינוך הממלכתי.

אני אקרא לכם איך אני מנסח את מטרות החינוך הממלכתי, וקשה לי להאמין שמישהו פה יחלוק על כך. מטרת החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך היהודי במדינת ישראל על ערכי וסמלי המורשת היהודית והישגי המדע, על אהבת המולדת ונאמנות למדינה היהודית ולעם ישראל – כתוב "נאמנות למדינה", אני מוסיף "היהודית" מפני שיש מי שמטיל ספק בזה – על תודעת זיכרון השואה והגבורה, על יסודות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל, וכל השאר כפי שעדיין קיים.

המטרה היא, שיהיה מעל לכל ספק, שההבדל בין החינוך היהודי לחינוך הערבי אינו רק כפי שהיה בתקופת המנדט, שהחינוך העברי הוא של דוברי העברית והחינוך הערבי – לדוברי ערבית. לא רק שפה יש בחינוך. שפה היא מרכיב חשוב ביותר, יסוד אדיר, אבל לא רק זה יש בחינוך היהודי, כמו שלא רק שפה ערבית יש בחינוך הערבי. החינוך הוא למכלול גדול של ערכים, שאחד מהם הוא השפה. לכן, הגדרת החוק של החינוך הממלכתי – אני מדגיש, זה של יהודים, זה לא בא לפגוע בשום דבר של אחרים – באה להגדיר טוב יותר את החינוך היהודי. מוצע להיזקק למונח "חינוך יהודי" במקום "חינוך עברי", כדי שהדברים יהיו ברורים.

וכן, בעקבות המלצות ועדת-שנהר, שהמליצה, לאחר שקבעה הוועדה שמצב לימודי היהדות בבתי-הספר הממלכתיים טעון שיפור, טעון חיזוק והעמקה, חשוב ביותר שבהגדרה הבסיסית הזאת של המטרות המרכזיות של החינוך הממלכתי של הציבור היהודי יודגשו ההיבטים היהודיים בצורה שתשליך ותאציל על כלל המטרות של חינוך זה.

וכשנאמר שם "יסודות החירות, הצדק, היושר והשלום", כמה נכון יהיה להוסיף את המלים "של מורשת ישראל", דבר שקיים בחוק יסודות המשפט כבר משנת התש"ם-1980, מה שמטעים שהשאיפה שלנו לשלום מקורה במורשת ישראל, בתרבות ישראל, במקרא, במקורות היהודיים הנצחיים כולם.

ולסיכום, עיגון המונחים "חינוך יהודי", "מורשת יהודית", "המדינה היהודית" ו"מורשת ישראל" בחוק החינוך הממלכתי כתשתית וכמסגרת תוכנית לחינוך הממלכתי עשוי, לדעתי, להוות מלט מאחד ומחזק של מערכות החינוך הממלכתי בישראל, המלכד את כל חלקי העם, ומדגיש את המשותף ובוודאי תורם ויתרום לחיזוק אחדותו ולגיבושו של עמנו בישראל ובעולם.

אני פונה אל ידידי שר החינוך בבקשה לתמוך בהצעה, מפני שאיני רואה פה פרט אחד שיש עליו מחלוקת עקרונית. אני חושב שההיפך הוא הנכון. איש לא יחלוק על כך שכשאומרים "מולדת" – הכוונה היא המולדת היהודית. איש לא יחלוק על כך שהמלה "מדינה" בחוק פירושה מדינה יהודית. איש לא יחלוק על כך שכשמדברים על מקורות ומורשת הכוונה היא למורשת ההיסטורית היהודית המתבטאת בתנ"ך, בתלמודים וכו'.

זה לא בא להטיל חובה של קיום מצוות על שום אדם. גם אין בכוחו של איש ואין בכוונתו של איש להטיל, חלילה, מרות או חובה בתחום של קיום מצוות. אבל בתחום של הצגת מטרות, של הצגת ערכים, לא יעלה על הדעת, שכמטרות של החינוך הממלכתי לא יהיה זה מובן מאליו שכל מה שמובא הוא יהודי, משמעותו יהודית, מתייחס למקורות יהודיים.

אני מאמין שהדבר יעזור לחינוך הממלכתי, אשר מודה בעצמו – כפי שניתן ללמוד ממסקנות ועדת-שנהר – כי הוא בירידה. אחוז הסטודנטים הלומדים לימודי יהדות באוניברסיטאות הוא, לצערי,

בירידה זה שנים. אחוז המורים שקיבלו הכשרה ללמד את מקצועות היהדות, כגון תנ"ך, על אחת כמה וכמה תלמוד וכל השאר, אפילו היסטוריה יהודית – האחוז הולך וקטן. חסרה הכשרה. חסרה מודעות. חסרה הכרה בחשיבות העליונה של הזהות היהודית והדמות היהודית של המדינה ושל החינוך בה.

נדמה לי שהגדרה כזאת, חיזוק מסוים, חישוק מסוים יהודי טהור של המסגרת של החינוך הממלכתי היהודי עשויה לחזק, וחיזוק החינוך היהודי והדגשת הזהות היהודית רק יגבירו את האחדות בעם היהודי, אחדות שהיא ערך עליון במשנתה של יהדות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אני מזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי). אדוני, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שתי טעויות עובדתיות נתפס להן עמיתי וידידי חבר הכנסת פרופסור אבנר שאקי.

הטעות הראשונה היא שאנחנו פוגעים בלימודי היהדות בתוכניות הלימודים החדשות שלנו. נהפוך הוא. אין חופש בחירה בבחינות בגרות לגבי לימודי היהדות, לא לגבי תנ"ך ולא לגבי היסטוריה יהודית. כל מה שעשינו הוא, הייתי אומר, העלאה בדרגה של המקצועות האלה על-ידי כך שעשינו כלל אחיד: לימודים ללא חובת בחינות בגרות, מקצועות ללא חובת בחינות בגרות, גם לגבי מתמטיקה וגם לגבי אנגלית. הזעם והכעס שיצאו עלינו וכמה דברי שווא, דברים לא נכונים שנכתבים עלינו נובעים מכך, שטוענים נגדנו שאנחנו פחתנו כביכול את המעמד של המתמטיקה והאנגלית – גם כן דברים לא נכונים.

קודם כול, יש חיזוק של לימודי היהדות. יש מאמץ גדול מאוד להביא את לימודי היהדות בצורה יותר מושכת ואטרקטיבית, על-פי המלצות דוח-שנהר.

הטעות העובדתית השנייה של חבר הכנסת שאקי: סעיף 2 מתייחס לחינוך הממלכתי כולו, גם ליהודי וגם לערבי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, זה לא נאמר בצורה ברורה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

המתכונת של מטרות החינוך הממלכתי צריכה להיות כדלקמן: הגדרה משותפת של כל מערכת החינוך על שלוחותיה – הרגילה, הממלכתית-דתית, הערבית והדרוזית. לאחר מכן הגדרה נפרדת של כל תת-סעיף: הממלכתי-דתי, הממלכתי, הערבי והדרוזי. וכך אנחנו נעשה לאחר שנתייעץ עם גורמים רבים.

אי-אפשר להביא לכנסת הצעת חוק שהופכת את הסעיף על החינוך הממלכתי על כל שלוחותיו להגדרה של החינוך היהודי בלבד.

ולבסוף, אני מוכרח להעיר הערה נוספת. משרד החינוך והתרבות היה במשך שנים בידי מפלגתו ועמיתו של חבר הכנסת שאקי. לא ראיתי שבכל השנים האלה הציעו שינוי כה מרחיק לכת, שמתעלם לחלוטין מקיומו של הזרם הערבי בתוך מערכת החינוך שלנו. אני מתכוון להביא חוק חדש, שיפרט את המכנה המשותף של נאמנות למדינה ולערכיה, את המערכת הנפרדת של כל אחת ממערכות החינוך שלנו, על-פי תפיסה מודרנית, נאורה וגורסת שוויון זכויות.

אני מציע, על כן, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר החינוך והתרבות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שאני חושב שיש טעויות בדברייך, אבל אני מוכן להסתפק בדברים ולשוחח על כך אחר כך. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 11

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי),

התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

14 בעד, 11 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרת החינוך הממלכתי), התשנ"ה–1995, עוברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים) (תיקון – תעריפי חנייה).

התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים) (תיקון – תעריפי חנייה), של חבר הכנסת יוסף ונונו, הצעה שסימנה ב'תקנט. אנא, אדוני, הנמקה מהמקום. חבר הכנסת ונונו – בבקשה, אדוני.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק באה לסגור פרצה המאפשרת לבעלי חניונים לגבות מחיר מופרז כדמי חנייה עבור חנייה במגרש חנייה.

אנחנו שמחים ומברכים על מציאותם של מגרשי חנייה רבים, שמקלים את מצוקת החנייה בערים, אבל בעלי המגרשים מנצלים כל מיני פרצות ונוקטים כל מיני פטנטים על מנת להגדיל ולגבות מחירים מופרזים. אחד הפטנטים המתוחכמים הוא קביעת מחיר חנייה לשעתיים הראשונות, ואז בעל רכב שנכנס למגרש וחונה שם אפילו חמש דקות או עשר דקות בלבד, משלם עבור חנייה של שעתיים.

הצעת החוק באה לקבוע, שיהיה מחיר לשעה הראשונה, ושארין לקבוע מחיר לשעתיים הראשונות, וכך לגרום למחיר חנייה סביר והוגן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ונונו. השר איננו. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת דוד מנע, המבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה, אדוני.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שזו שערורייה שבמגרשים ציבוריים בערים, שהם קרקע מדינה, המושכרים לגורמים פרטיים, גובים מחירי חנייה אסטרונומיים. אני חושב שזו שערורייה שאזרחי ישראל הגר בתל-אביב, ברמת-גן או בגבעתיים, או במקום אחר בגוש-דן, בחיפה או בירושלים, מחנה את רכבו במגרש ציבורי, שזה שטח מדינה המושכר לגורמים פרטיים, ונדרש לשלם סכומים גבוהים מאוד עבור החנייה. נראה לי שהמחירים הנדרשים הרקיעו שחקים ממש, ללא שום סיבה מוצדקת, והמחיר אצלנו גבוה אפילו מהמחיר הנגבה בארצות מערביות מתוקנות.

דן תיכון (הליכוד):

למי שייכים המגרשים?

דוד מנע (הליכוד):

אני מדבר על מגרשים ששייכים למינהל מקרקעי ישראל, לעירייה, ל"נתיבי איילון", ל"נתיבי כרמל", או לכל גוף ממשלתי או ציבורי אחר. במגרשים האלה גובים סכומים שהם מן היקרים בעולם, ומדובר בעצם בקרקע מדינה. תאמרו שאדם בעל שטח אדמה פרטי, שהכשירו לחנייה, יוכל לגבות כמה שהוא רוצה. אנחנו חיים במדינה דמוקרטית. אבל כאשר מדובר בקרקע ציבורית, של המדינה, למה לגבות 10 ו-15 שקלים או אפילו 8 שקלים לשעה? אנשים שחונים שם ארבע או חמש שעות נאלצים לשלם 30 שקל. האם יש תחרות בין בעלי חניונים שמעלים את המחירים לפי רצונם, ללא כל פיקוח?

דן תיכון (הליכוד):

יכול להיות שהמדינה גובה מהמפעילים האלה דמי עמלה עצומים ומנצלת את מצוקת החנייה בערים.

דוד מנע (הליכוד):

אני חושב, שאין שום סיבה לכך שבמגרשים ציבוריים, מגרשים השייכים למדינה ומושכרים לגורמים פרטיים, יגבו מחירי חנייה גבוהים. אני חושב שהגיעה השעה להגביל את תעריפי החנייה בחניונים הציבוריים.

הצעת החוק הזו טובה כשלעצמה, ואני מודה עליה לחבר הכנסת ונונו, על היוזמה שגילה. אבל אין בהצעת החוק הזו די. חייבת להיות חקיקה המגבילה את הסחיטה מהאזרחים שנקלעים למצוקה במקומות חנייה, בגוש-דן, בחיפה או בירושלים. וככל שמדובר במקום יותר מרכזי בערים, הרי המחיר הנדרש עבור החנייה יותר גבוה. מדוע? האם זו קרקע פרטית של מישהו?

חייבת להיות חקיקה משלימה בעניין הזה, וצריך להגביל את תעריפי החנייה במקומות חנייה ציבוריים ל-2-3 שקלים. ומעל הכול, לא נשלם בעבור חנייה של חמש דקות או עשר דקות מחיר חנייה של שעה או שעתיים, כפי שזה נדרש בכמה מהחניונים הציבוריים שיש היום בגוש-דן. הנוהג הנפסד הזה חייב להתבטל. האזרחים משלמים היום חלק חשוב משכרם לצורכי חנייה במרכזי הערים. אין שום הצדקה לגבות תעריפים גבוהים כאלה בשביל חנייה על קרקע השייכת למדינה. צריך ללכת לקראת האזרח ולהוריד את מחירי החנייה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת דוד מנע.

אדוני השר, למעשה זו היתה הצעה של דוד מנע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אבל, אם אדוני השר רוצה לנצל את זכותו לא כמשיב אלא כמשתתף, הוא רשאי כמובן ליטול את רשות הדיבור בכל עת. בבקשה, אדוני.

שר הפנים ע' ברעם:

באיזה סטטוס אני מדבר, אתה תקבע. אבל אני אדבר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה מסכימה להעברת הצעת החוק של חבר הכנסת יוסף ונונו לוועדה לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

עם זאת עלי לציין, שהצעת חוק זו לא היתה צריכה להיקרא "חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים)", ולא היתה צריכה להיות חלק מחוק הרשויות המקומיות. מקומה הוא במסגרת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, כיוון שהיא עוסקת בפיקוח על מחירי חנייה במגרשים פרטיים.

אני מציע, על כן, שהיא תועבר להכנה לוועדת הכלכלה של הכנסת, ולא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. זו ההצעה של הממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר.

חבר הכנסת ונונו, בבקשה, מהמקום.

דן תיכון (הליכוד):

איזה נוהל הוא זה? השר עונה – – –

היו"ר ר' אדרי:

השר לא עונה. השר נטל את רשות הדיבור – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אם יש לך הצעות, נא להפנות אותן לוועדת הכנסת. ההערה שלך, חבר הכנסת זיסמן, נכונה, אבל הסוגיה מתאימה לוועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

היא לא נכונה.

היו"ר ר' אדרי:

ההערה שלו נכונה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, מפני שהוא מדבר מן המקום, וזה לא נחשב. זה לא ייכלל במכסה שלו, והוא מדבר על-פי התקנון
— — —

היו"ר ר' אדרי:

אבל ההערה במקומה, מפני שמי שמציע הצעה אחרת מדבר חמש דקות מעל הדוכן, והמציע מדבר
רק דקה מן המקום — — —

דן תיכון (הליכוד):

נכון, כי זה לא נכלל במכסה שלו.

היו"ר ר' אדרי:

יש מקום לדון בנושא הזה. אבל עכשיו — זה לא המקום והזמן לדיון.

יוסף ונונו (העבודה):

אני מציע לגשת להצבעה על הצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שאתה מציע להעביר זאת לוועדת הכלכלה.

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו מצביעים. מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת יוסף ונונו לוועדת הכלכלה של הכנסת – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים) (תיקון – תעריפי חנייה), התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

עשרה בעד, שניים נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת יוסף ונונו, הצעת חוק הרשויות המקומיות (שימוש ארעי במגרשים ריקים) (תיקון – תעריפי חנייה), עוברת לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה.

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יוסף ונונו, על הצעת החוק שלך.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות), מאת קבוצת חברי הכנסת. זו הצעה ב'תתב. ינמק מהמקום חבר הכנסת יעקב שפי. אדוני, דקה בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות), התשנ"ה-1995.

החוק מאפשר, על-פי סעיף 14(א), לבחור שני סגנים לראש הרשות רק בערים הגדולות שמספר תושביהן עולה על 250,000 תושבים. בכמה ערי פיתוח גדולות, שבהן 50,000 תושבים, נעשים מאמצים לשילוב מנהיגות העולים החדשים במנהיגות המוניציפלית. ההצעה באה לסייע למנהיגות המקומית בערי הפיתוח לשלב את העולים בקואליציות המקומיות ולאפשר למנהיגי העולים להשתלב בעבודת העשייה, הבנייה, הפיתוח והקליטה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יעקב שפי.

ישיב שר הפנים והתיירות. אדוני, בבקשה.

שר הפנים ע' ברעם:

הממשלה מסכימה להעברת הצעת החוק לוועדת הפנים לשם הכנתה לקריאה ראשונה. עם זאת, נציגי משרדי הפנים והאוצר יביאו את הערותיהם בפני הוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר הפנים והתיירות מר עוזי ברעם.

הצעה אחרת לחבר הכנסת טלב אלסאנע, המבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדברי ההסבר של הצעת החוק צוין, שהמטרה היא לשלב מנהיגות צעירה. נשאלת השאלה, אם אכן רואים לנכון להעניק את האפשרות לרשויות המקומיות שמספר התושבים בהן הוא 50,000, מדוע מתנים זאת בהיותן של אותן רשויות מקומיות קולטות עלייה? ומדוע נותנים את הסמכות הזאת לשר הפנים? זאת אומרת, אפילו רשות מסוימת קולטת עלייה לא תהיה זכאית להיכלל בקטגוריה הזו אלא אם תוכר על-ידי שר הפנים.

אבל, מה שחמור מזה, הסעיף הזה מערב מין בשאינו מינו. מאחר שיש גם רשויות מקומיות אחרות, כל רשות מקומית שמספר תושביה מגיע ל-50,000, מן הדין לתת לה אפשרות שיהיו לראש הרשות

שני סגנים, על מנת לאפשר השתלבות של מנהיגות צעירה ללא הבדל אם היא קולטת עלייה או לא קולטת עלייה. התנאי הזה של קליטת עלייה מוציא מכלל אפשרות את הרשויות המקומיות הערביות, וזה מכניס אותנו למסגרת של קיפוח ואפליה של המגזר הערבי. קודם זה היה בטענה או בתירוץ של שירות צבאי, עכשיו בתירוץ אחר של קליטת עלייה. הרשויות הערביות לא יוכרו כקולטות עלייה, לא יקלטו, ולא ייכללו בקטגוריה הזאת, ולכן לא תהיה אפשרות לאפשר בחירת סגני ראש רשות על-פי התיקון המוצע.

לדעתי, זה מכניס בדלת האחורית, או מנציח או נותן לגיטימציה לאפליה ולקיפוח של הרשויות הערביות.

ואם כבר הגענו למסקנה שרשות שמספר תושביה הוא 50,000 זכאית להיכלל בקטגוריה הזו, צריך להגיד שהנתון והקריטריון הוא אובייקטיבי, על-פי מספר התושבים, ללא הבדל אם הרשות קולטת עלייה או לא קולטת עלייה, ואפילו בלי צורך להזדקק לאישורו של שר הפנים. הרי אם זה נתון לשיקולו של שר הפנים, לפעמים השיקולים הם פוליטיים, הם מפלגתיים. מדוע לקפח רשות מסוימת ולהבדיל אותה מרשות אחרת רק בגלל היחס של שר הפנים שממלא את הכהונה או מכהן בתפקיד תקופה מסוימת?

מטעם זה, מאחר שלדעתי הסייג שהוכנס בתיקון הוא קליטת עלייה, וכן הכרה על-ידי שר הפנים כרשות קולטת עלייה, שני הסעיפים האלה יחד אינם במקומם, הם לא רלבנטיים לעניין, ולכן אני מתנגד להצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות) – יצביע. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגני ראש הרשות), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 8, נגד – 1, נמנעים אין. הצעת החוק עוברת לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה. את ההצעה הציעו ארבעה חברי כנסת. אני מודה לארבעת חברי הכנסת ולחבר הכנסת יעקב שפי שהביא את ההצעה בשמם.

דן תיכון (הליכוד):

הכי טוב לתת לחבר הכנסת יעקב שפי להעלות את ההצעה.

הצעת חוק העברת זכויות בשל יחסי עבודה, התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק העברת זכויות בשל יחסי עבודה, של חבר הכנסת אברהם רביץ. זו הצעה ב'תוסב. אדוני, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להביא בפניכם היום חוק אשר לדעתי תועלתו כפולה. אני אתייחס אל כל חלק בפני עצמו.

הצעת החוק אומרת, שכל הטבה הניתנת היום לבן-זוג או לבת-זוג של עובד – אני מתכוון להטבה נלווית בעבודתו – תינתן על-פי בקשת העובד לכל מי שירצה בכך. דהיינו, העובד יוכל להחליט לתת את ההטבה לכל אדם, גם אם הוא אינו נכנס להגדרה של בן-זוג או בת-זוג. כמובן, המדובר הוא כאשר אין לעובד בן-זוג או בת-זוג.

הרווח מחוק זה הוא כפול, כפי שאמרתי. ראשית, ההטבות שניתנות על-ידי מעסיקים לא תהיינה סלקטיביות ומפלות לרעה את העובדים אשר טרם נישאו או שהתגרשו או שהתאלמנו והיום הם אנשים בודדים ובכל זאת יש להם אנשים הקרובים ללבם, בני משפחה, אח, אחות, או ידיד קרוב. מדוע לא יזכו באותן הטבות שניתנות עבור בני-זוג בדרך כלל ולא יינתנו לבני משפחה או לאנשים הקרובים ללבם?

אדוני השר, התועלת השנייה היא תועלת עקרונית. כיום, כדי שבן-זוג או בת-זוג מאותו מין כשל העובד עצמו יזכו בהטבות, עלינו להגדירם כבני-זוג לכל דבר, כפי שעשה במקרה אחד בית-המשפט העליון, בעניין תביעת הדייל דנילוביץ נגד חברת "אל על". קבע אז בית-המשפט, שיש לתת את ההטבה, אבל לא היתה לו ברירה. הוא, בית-המשפט, נזקק בכל זאת לנקוט עמדה תרבותית ערכית כזאת, שחלק גדול מאוד מאזרחי המדינה, ולפי דעתי רוב אזרחי המדינה, מתנגדים לה. יש אומנם יכוח, אבל חלק גדול מאזרחי המדינה מתנגדים לעמדה העקרונית הערכית ואולי האידיאולוגית הזאת.

על-פי הצעת החוק הזאת, אין כל צורך לעסוק עוד בשאלת הגדרת הזוגיות של בני אותו מין כדי לזכות את האיש הקרוב לעובד בהטבות הנלוות. כל עובד יכול על-פי בחירתו לקבוע מי יקבל את ההטבות הניתנות על-ידי המעסיק, ואין כל מניעה לעובד להעביר את ההטבה לבן משפחה קרוב, לחבר או לחברתה; אין שום בעיה בעניין הזה.

אני רוצה לציין, שאין בכוונת החוק לתת בידי האדם את האפשרות לשלול מאשתו, או להיפך – מבעלה, זכויות אלו לטובת אדם אחר כאשר יש לאיש בן-זוג או בת-זוג, כאשר הוא נשוי. ניתנת בזאת אפשרות לעובד לקבל הטבות אלו גם כאשר אין לו בן-זוג או בת-זוג בהגדרה ולהעבירם לבני משפחתו, לידידיו וכיוצא בזה. אולם כאשר יש לו בן-זוג או בת-זוג לא תהיה לו אפשרות להעביר מהם את הזכויות המגיעות להם.

אני סבור שכאשר אדם עובד – ניקח על דרך משל אותו עובד "אל על" שזכאי לכרטיס חינם עבור בן-זוג; ואתה, אדוני, כשר התיירות, קרוב גם לנושא הזה. מה עשה בית-המשפט העליון? קבע שזה גם אדם אחר שקרוב אליו, באותה סוגיה ששנויה במחלוקת חברתית. אני בא ואומר, מדוע מגיע לו כרטיס נוסף? מגיע לו כרטיס נוסף מכיוון שהוא עובד "אל על". מדוע אנחנו, כחברה, נאמר שאת הכרטיס הנוסף הזה הוא יוכל לתת רק לאדם בן מינו שאתו הוא מקיים יחסי מין? מדוע הוא לא יוכל לתת את הכרטיס הנוסף הזה למשל לאדם שאתו הוא גר והם מנהלים משק-בית משותף אבל אין ביניהם יחסי מין, כפי שזה מקובל בחברה? מדוע הקריטריון הוא יחסי מין, שלפי הגדרתי הם תועבה או סטייה ולפי הגדרת אחרים הם נטייה, ואינני רוצה להיכנס למחלוקת הזאת? למה אנחנו צריכים להיכנס לבעייתיות הערכית כאשר אנחנו מדברים על תנאים סוציאליים של בני-זוג?

נכון שבועדה נצטרך להתעסק עם הרבה סוגיות של פנסיה וכן הלאה, ודאי שהסוגיה מורכבת מאוד, אבל אני רק רוצה להוסיף משפט אחרון, אדוני השר. התקבלה כאן בקריאה טרומית הצעת חוק של חברת הכנסת יעל דיין אשר לביטוח הלאומי – אינני יודע אם היא תעבור הלאה – שמדובר בה על כך שאדם יוכל להעביר את הזכויות שלו בביטוח הלאומי לאדם שהוא בן-זוגו בהגדרה של קיום יחסי מין ביניהם. מדוע אם אדם גר עם חבר, עם ידיד, ואיננו מקיים אתו יחסי מין ויש להם משק-בית משותף, מדוע הוא לא יוכל להעביר את זכויותיו לאחר? הדבר הוא לא הגיוני, לא מוסרי, לפי דעתי, גם לא סוציאלי.

אני שוחחתי על כך עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, והוא אמר לי שיש לו כמה הצעות דומות בעניין הזה בוועדה, כמובן כאשר ההצעות באמת מדברות בהגדרה של קיום יחסי מין בין בני אותו מין. הוא אמר שהוא ידון – אם אתה תאפשר לנו – בהצעה הזאת במשולב עם הצעות אחרות.

אני מציע לחברי הבית להעביר את ההצעה הזאת לדיון בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם רביץ. אני מזמין את אדוני שר הפנים והתיירות מר עוזי ברעם להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם רביץ.

שר הפנים ע' ברעם:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודה שתהיתי על המוטיבציה להגשת הצעת החוק, ולאחר ששמעתי אותך הבנתי אותה אל-נכון. אתה רוצה לעקוף את עקרון הזוגיות הבלעדית שכאן כמעט קבעו ולקבוע חופש פעולה הרבה יותר גדול. אבל אתה בדרכך, שכל כך אצה לך, לא חשבת על חלופות שיכולות לנבוע מההצעות שלך, שהן חמורות יותר מכוונתך. אתה אומר שזה יעבור לאדם אחר. אני שואל אותך שאלה: מה אתה אומר על כך שאדם חי לבדו ויש לו פילגש נשואה, והוא, לפי ההצעה שלך, יכול להעביר לה את כל רכושו?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא יכול להעביר לה גם היום.

שר הפנים ע' ברעם:

לא, אבל אתה מציע עכשיו הצעת חוק, כאשר אתה מדבר על אדם אחר ואתה לא מגביל – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לפי חוק הידועה בציבור הוא יכול להעביר לה את הרכוש גם היום.

שר הפנים ע' ברעם:

תקשיב לי, היא לא ידועה בציבור כי היא חיה עם אדם אחר. אתה לא מטיל שום מגבלה מיהו האדם האחר, ואתה, בדרכך הגורפת, בעצם יכול ליצור תקדימים חמורים הרבה יותר מאותו תקדים שאתה יוצא נגדו.

היות שאני חושב שכל הצעת החוק הזאת היא הצעה לא עניינית, כי מטרתה לעקוף קביעה שבג"ץ כבר קבע, לאחר שוועדת שרים לענייני חקיקה דנה בעניין, וגם מאחר שאני ממלא את מקומה של חברת הכנסת אורה נמיר שקלתי את העניין – אני מציע בנסיבות האלה להסיר את הצעת החוק מעל סדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר הפנים והתיירות השר עוזי ברעם. אנחנו עוברים להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני רוצה להשיב? בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד לאדוני השר, אני חושב שאנחנו משתמשים יותר מדי בהגדרה של "חוק עוקף בג"ץ". אין זה חוק עוקף בג"ץ, זאת הצעה שבאה לנטרל את המוקש מחיינו – שהוא נתון לוויכוח גדול. זה איננו חוק עוקף בג"ץ, הוא חוק שבא לנטרל את הוויכוח הערכי שיש סביב תנאים סוציאליים בין עובד למעביד ובחברה הישראלית. לכן, לחוק הזה אין שום עניין ושום מטרה כפי שאתה, אדוני השר, הזכרת כאן.

אני חושב שהחוק הזה יביא לאקולוגיה – יטהר את האווירה. החוק הזה ינקה את חיינו ממושגים שהם זרים לרוח ישראל. אני חושב שלחוק הזה יש משמעות ערכית חשובה מאוד בחברה הישראלית, ולכן – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

מהי הצעת החוק?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הצעת החוק פשוט אומרת – הרי היתה הצעת חוק, שהתקבלה כאן, לצערי, בקריאה טרומית, שלפיה אם לשני אנשים בני אותו מין יש הגדרה של זוגיות אדם יכול להעביר את זכויותיו, את ההטבות שיש לו בעבודתו, גם לבן-זוג שהוא בן אותו מין. זאת היתה הצעת חוק שהתקבלה כאן, והיא כמובן שנויה במחלוקת ערכית חמורה מאוד מבחינת הערכים שלנו. באו ואמרו לנו: הרי זוהי בסך הכול הצעה סוציאלית, שבאה לארגן את החיים בין בני אדם, בין עובד ומעביד, שתאפשר לאדם להעביר את ההטבות למי שהוא רוצה. אני בא וטוען: בסדר, בואו נעשה את זה בחקיקה.

האמת היא, שהצעת החוק האמיתית היתה של חבר הכנסת חנן פורת, והיא היתה עושה סדר אמיתי בעניין. אבל, לצערי, הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת לא התקבלה, ולכן אני אומר, הבה ננטרל את המוקש הזה, נעזוב את הבעיות הערכיות. יש לנו שאלה של תנאים סוציאליים בין עובד ובין מעביד, זוהי השאלה העומדת לפנינו, ולכן נאפשר לכל אדם להחליט – – –

חנן פורת (מפד"ל):

מדוע שהוא לא יכול להעביר את ההטבות לאח שלו, לאמא שלו?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

למה אדם יכול להעביר את זכויותיו לחברו שאתו הוא מקיים יחסי מין, שאני קורא להם תועבה ומישהו אחר יקרא להם נטייה, ולאותו חבר שהוא חי אתו בתנאים משקיים שווים אבל הוא איננו מקיים אתו יחסי מין, הוא אימפוטנט, הוא לא יכול להעביר את הזכויות שלו? הרי אין כאן שום היגיון – דווקא יחסי המין הסוטים האלה הם שיקבעו את העברת הזכויות מהאדם לחברו? לאן הגענו?

לכן, אני מציע להצביע בעד הצעת החוק שהצעתי. תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם רביץ.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק העברת זכויות בשל יחסי עבודה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק העברת זכויות בשל יחסי עבודה,

התשנ"ה–1995, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – 17, נמנעים – אין. הצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי הסגנית, בבקשה. חברי הכנסת, ויכוח – לא כאן. אני מבקש להקשיב להודעה, תודה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין היעדרות משיבות הכנסת בכנס הקיץ התשנ"ד. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי סגנית מזכיר הכנסת. חברי הכנסת העומדים, אני מבקש – הוויכוח לא במליאה. אודה לכם אם תואילו לא לנהל את הוויכוח במליאת הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים כעת לשאלות ותשובות לסגן שר הביטחון. אדוני סגן השר, הבמה לרשותך, אבל כנראה השואלים כולם אינם באולם ואני יכול למנוע ממך את הטרחה.

זמני תפילת שחרית בצה"ל

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הביטחון ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

העיתון "משפחה" (הרצ"ב) טוען מפי חיילים שומרי מצוות, כי הוראות מטכ"ל שלפיהן זמני תפילת שחרית הם החל משעת זריחת החמה לא מיושמות ומחייבים אותם להתפלל קודם לכן, עם "עלות השחר".

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות צה"ל בעניין זה?

2. האם יאופשר לחיילים, ובעיקר מדובר בבסיסי טירונים, להתפלל במועדים ההלכתיים, היינו משעת זריחת החמה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי פקודת מטכ"ל, הזמנים שנקבעו לתפילת שחרית הם – אחרי שעת השכמת היחידה בין שעת זריחת החמה לשעה 09:00 ולפני ארוחת הבוקר. משך זמן התפילה בימות החול – 30 דקות, בראשי חודשים – 50 דקות, ובשבתות – שעה ו-45 דקות.

2. מפקדי יחידות יבטיחו שלכל חייל הרוצה בכך תינתן אפשרות להתפלל תפילות שחרית, מנחה ומעריב. תפילות אלו יש לראות כחלק מזכויותיו של החייל המתפלל את התפילות הנ"ל.

עבודות בנייה ונטיעות בשומרון

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

באחרונה מתבצעות במקומות רבים ביהודה ובשומרון עבודות בנייה ונטיעות על אדמות המדינה. בסיוור שערכו פקחי הקרקעות של המועצה האזורית שומרון באזור כביש חוצה-שומרון נתגלו עבודות נטיעה. תלונה הועברה ליחידת הפיקוח במינהל האזרחי כבר בתאריך 1 בינואר 1995. המיקום המדויק הוא: 1. נ"צ 150400:168600; 2. צומת גיתי-אבישר, 200 מ' ממערב לצומת – שתילי זיתים (רצ"ב דוח הפיקוח).

ברצוני לשאול:

1. אילו פעולות נקטה יחידת הפיקוח?

2. אילו הנחיות ניתנו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לפי מה שנמסר מהמינהל האזרחי איו"ש, מדובר ב-25 עצי זית ותאנים בלבד. הנושא ידוע ומוכר ליחידת הפיקוח המרכזית באיו"ש המטפלת בנושא בנוהל סילוק פלישות.

עבודות בנייה ונטיעות בשומרון

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

ללשכתי הפרלמנטרית הגיעה פנייה, שלפיה באחרונה מתבצעות במקומות רבים ברחבי יהודה ושומרון עבודות בנייה ונטיעות על אדמות המדינה.

בסיוור שערכו פקחי הקרקעות של מועצה אזורית שומרון באזור כור-טול-כרם נתגלו עבודות חריש, ועל כך הועברה תלונה ליחידת הפיקוח במינהל האזרחי ב-26 בדצמבר 1994 (המיקום המדויק הוא נ"צ 161600:180700).

ברצוני לשאול:

1. אילו פעולות נקטה יחידת הפיקוח?

2. אילו הנחיות ניתנו בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לפי מה שנמסר מהמינהל האזרחי באיו"ש, נקודת הציון שציינת בשאילתא נמצאת בשטח שאינו בבעלות המדינה. לעומת זאת, באזור אבני-חפץ ובאדמות מדינה כור, סילקה יחידת הפיקוח המרכזית באיו"ש פלישות רבות בחודש האחרון ועקרה אלפי עצים שניטעו ללא היתר.

עבודות בנייה ונטיעות בשומרון

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

באחרונה מתבצעות במקומות רבים ברחבי יהודה ושומרון עבודות בנייה ונטיעות על אדמות המדינה. בסיוור שערכו פקחי הקרקעות של המועצה האזורית שומרון באזור עוקף-קסם, נתגלו פלישות בדואים. תלונה הועברה ליחידת הפיקוח במינהל האזרחי כבר ב-19 בדצמבר 1994 (המיקום המדויק הוא נ"צ 168900:149800). רצ"ב מכתב הגשת התלונה ליחידת הפיקוח.

ברצוני לשאול:

1. אילו פעולות נקטה יחידת הפיקוח?

2. אילו הנחיות ניתנו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדובר בפלישה על-ידי נטיעת עצי זית בודדים באדמות מדינה "מערב השומרון". המינהל האזרחי טיפל לאחרונה בסילוק פלישות בהיקף גדול של אלפי עצים באזור אבני-חפץ, כור, רבבה, ריחן ואריאל, ופלישה זו נמצאת על סדר-יומה של יחידת הפיקוח באיו"ש, אשר תטפל גם בה בנוהל סילוק פלישות.

היו"ר ר' אדרי:

כל השאלות הועברו לפרוטוקול. אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון חבר הכנסת מרדכי גור.

הצעה לסדר-היום דברי קצין צנחנים וחיל רגלים ראשי על מפקדים צעירים בצה"ל

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: דברי קצין צנחנים וחיל רגלים ראשי על מפקדים צעירים בצה"ל – הצעה לסדר-היום מס' 6354, של חבר הכנסת דוד מנע. אדוני, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מצטט מעיתון "הארץ" מיום ב', 6 במרס 1995, את דברי הקצח"ר, קצין צנחנים וחיל רגלים ראשי, תחת הכותרת: "המפקדים בחיל הרגלים צעירים מדי ולא מנוסים". הדברים האלה נאמרו בדיון אצל הרמטכ"ל, וכך אומר אותו קצח"ר בפירוט – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש את סליחתך, אדוני, וזה לא על חשבונך. אני מבקש מהקצרניות, אם לא הודעתי, לרשום שהצעת החוק של חבר הכנסת רביץ הוסרה. אני מבקש לציין, שאכן הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם רביץ הוסרה מסדר-היום.

דוד מנע (הליכוד):

ואומר הקצח"ר: "לדעתי, ההכנות של יחידות חיל הרגלים בצה"ל לתעסוקה מבצעית לוקות בחסר, ואני ממליץ לקיים דיון על כך בפורום המתאים בצה"ל. קיימת בעיה בחיל הרגלים, שבעלי תפקידים הינם צעירים מדי ולא מנוסים".

ואני מבקש לשאול כאן את סגן שר הביטחון: האם הדברים האלה נאמרו על דעת הרמטכ"ל, על דעת שר הביטחון?

ודבר נוסף אני בא ואומר: הדברים האלה נאמרו במסגרת דיון להפקת לקחים מפרשת מותו של החייל שהתחשמל, סמל-ראשון חן כינרתי, זיכרונו לברכה; אנטנת הקשר שלו פגעה בקו מתח גבוה בדרום-לבנון. היה דיון, והדברים האלה נאמרו בדיון לפני כחצי שנה, והדברים האלה הודלפו לעיתון. הם לא יצאו החוצה, הם הודלפו לעיתון מאותה ישיבה.

חנן פורת (מפד"ל):

מאז היו עוד שלושה מקרים כאלה.

דוד מנע (הליכוד):

מאז הוקמה ועדת החקירה לבדיקת הנושא הזה התגלתה עובדה מדהימה, ואני קורא אותה רק בעיתון, לצערי. רק בעיתון אני קורא עובדה מדהימה, שבגדוד אחד של חטיבת הצנחנים אירעו במשך ארבעה חודשים 13 תאונות קשות, שחלקן הסתיימו במותם של חיילים.

ועדת החקירה קבעה גם: "העובדה שבגדוד אחד נגרמו 13 תאונות במשך ארבעה חודשים מדברת בעד עצמה ומחייבת בירור ובדיקה". האם התקיימה הבדיקה? האם התקיים הבירור? מדוע לאחר מותו של סמל-ראשון חן כינרתי נהרגו עוד חיילים בתאונות דומות? מדוע לא הופקו לקחים מתאימים? האם הדברים האלה נאמרו על דעת הכול?

אני חושב שהדברים האלה מחייבים אימוץ ההצעה להוציא את החקירות של תאונות האימונים מידי צה"ל לגופים חיצוניים, כדי שלפחות האזרחים, או אני כנציג האזרחים – נדע, כשנגרמת תאונה, אם הופקו הלקחים. לפי מה שנאמר אז, לא נראה לי שהופקו כל הלקחים, שהרי לאחר מותו של סמל-ראשון כינרתי מתו עוד חיילים, לצערי. לכן מצאתי לנכון להעלות את הנושא הזה כנושא דחוף שהכנסת צריכה לדון בו ולהסיק מסקנות מתאימות. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד מנע.

אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד מנע. אדוני סגן השר, בבקשה, חמש דקות לרשותך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לכאורה הייתי יכול לשאול את חבר הכנסת מנע אם בהמשך להצעתו שדברים מסוג זה יבדקו על-ידי גופים חיצוניים לצה"ל, כי הוא לא סומך על צה"ל עצמו, אפשר להשליך ולהבין, למשל, שנביא את אנשי הצבא הצעירים לנהל את חיי הכנסת, מכיוון שגם

בחיי הכנסת הציבור הישראלי מוצא הרבה מאוד פגמים. יכול להיות שצריך להביא איזה גורם חיצוני, שהוא ינסה להשליט סדר. איזה מין שיטה זאת? איזה מין מחשבה זאת? אתה יכול לנהל מערכת לחימה מן הכיסא הרם שבו אתה יושב בכנסת, או מכל מקום אחר? האם אתה בגילך ואני בגילי מסוגלים לבצע את מה שאנחנו מצפים מחיילים וממפקדים צעירים לבצע?

לפעמים נדמה לי, שמרוב ריצה אחרי אני לא יודע מה, אנחנו מבלבלים את מערכות היסוד של החיים שלנו. האם זה מקרה שמגייסים לצבא נערים בני 18 ולא בני 35? האם זה מקרה שמפקד מחלקה הוא בן 20 ולא בן 40? אנחנו מצפים ממפקד מחלקה שיעשה דברים שכנראה בגילו ניתן לעשותם בדרך הטובה ביותר, אני לא אומר – האידיאלית; אוי ואבוי למצב המלחמתי אם אפשר לקרוא לו אידיאלי, אבל זה מצב מסובך, המציב מצבי משנה מסובכים עוד יותר. ומי צריך לתת עליהם תשובה? – נער צעיר והוא מפקד מחלקה. אני הייתי מפקד פלוגה בגיל 21, ואני מדבר על פלוגה במלחמה. למה אנחנו רוצים להגיע, שייסעו אחרינו קרונות של יועצים ומפקחים ומבקרים?

אני עברתי על התחקיר מלה במלה. אינני מדבר על הצד השערורייתי שבהדלפת חומר מדין סודי. אבל חבר הכנסת מנע יודע שזה דיון סודי, ואם הדבר באמת כל כך יקר לו, למה הוא לא בא אלי ואמר לי – תראה מה קורה, הגיע אלי חומר חמור מאוד, אולי תראה גם במה מדובר? לא. זה עולה לדיון במליאת הכנסת.

המבנה של הקצונה בצה"ל ובכל צבאות העולם מתבסס על אנשים צעירים, והם מקבלים את ההכשרה למלא את תפקידם, וברובם המכריע, ברוב המקרים, הם עושים את זה טוב מאוד. וכאשר יש תקלות, הן נבדקות. והראיה, שהיה תחקיר מאוד מפורט ומדויק.

מה פשר השאלה, אם היו דעות שונות? אלא מה אנחנו רוצים, שבקרב המפקדים שלנו לא יהיו דעות שונות אלא דעה אחת? יש אנשים שונים, הבעיות מגוונות ויש דעות שונות. בשביל זה יש הייררכיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אפילו מעודדים להשמיע דעות שונות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בוודאי, בשביל זה יש הייררכיה. יש מי שמקבל פקודה ויש מי שמקבל החלטה.

המפקדים הם צעירים, זה נכון. לשמחתי, הם עושים את מלאכתם נאמנה. כאשר יש תקלות, הן צריכות להיבדק והן נבדקות. אם יש חריגים והבדיקות לא טובות, יש בהחלט טעם לעמוד על זה. אנחנו משתדלים לעשות כך.

אבל חלילה לנו, אדוני היושב-ראש, לשבש מערכות ולפגוע בכושר הביצוע המעשי של המפקדים שלנו בשדה הקרב.

לכן, הנושא שהועלה הוא נושא חשוב מאוד. מערכת הביטחון לוקחת אותו לתשומת הלב העמוקה ביותר, והוא יקבל את הטיפול המתאים.

אני מבקש מאוד להסתפק בהודעתי זו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון.

האם אדוני המציע, חבר הכנסת דוד מנע, מסכים להסתפק בדברי סגן השר?

דוד מנע (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך ומודה גם לסגן שר הביטחון על ההבנה שגילו הצדדים.

הצעה לסדר-היום

המצב במרכז ההשקעות

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא: המצב במרכז ההשקעות; הצעה לסדר-היום מס' 6352, מאת חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אדוני חבר הכנסת בוחבוט, הבמה לרשותך. שר התעשייה והמסחר לא נוכח והוא גם לא ישיב.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק לעידוד השקעות הון בא לפתח את אזורי הפריפריה. כאשר הממשלה החליטה בזמנה להקים את המרכז הזה, היא רצתה לפתח ולהקים מפעלים באזורים בפריפריה כמו דימונה, אילת, קריית-שמונה, מעלות. זה צריך היה להיות מנוף רציני ביותר לפיתוח התעשייה.

מדינת ישראל באמצעות מרכז ההשקעות מאשרת ליזמים מיליארדים של שקלים הניתנים כמענקים להקמת מפעלים מאושרים באזורי הפריפריה. יש חשיבות כלכלית ולאומית להקפיד שכספים אלה של משלם המסים יגיעו לאדם הנכון.

אבל מה אנחנו קוראים לאחרונה? אנחנו קוראים דברים מדהימים ביותר. אנחנו שומעים בימים אלה שיש חקירה משטרתית בהסתדרות ומדברים על 600,000 שקלים, על 1.2 מיליון שקלים, בסך הכול על 3 מיליון שקלים. זה נשמע סכום לא גדול, אבל נעברו עבירות וצריך לחקור עד תום.

אולם, אדוני היושב-ראש, אני מדבר על מעשי הונאה במיליארדי דולרים, שלצערי יזמים מסוימים, אני לא מדבר, חס וחלילה, על כולם, כי יש אנשים ישרים שהקימו תעשייה בכל מקום בארץ; אני מדבר על יזמים שהגישו תוכניות השקעה מופרזות, ולאחר מכן חשבוניות פיקטיביות, וקיבלו עשרות מיליוני דולרים. הם הקימו תעשייה למעשה על חשבון מדינת ישראל, גם המבנה, גם המכונות.

חברי וידידי חבר הכנסת דן תיכון, שהיה בעבר עוזר שר התעשייה והמסחר, בוודאי זוכר שהציעו אז 300 דולר למטר רבוע, וזה הרבה כסף. אותם יזמים שאני מדבר עליהם הגיעו למצב של 1,200 דולר למטר רבוע. זה סכום אדיר.

אדוני היושב-ראש, אם אנחנו עושים חשבון, לקבל מזה 38%, זה אומר שאתה בונה את המבנה, אתה קונה את המכונות ונשאר לך עוד כסף בכיס.

ומה קורה במרכז ההשקעות? מבקרת המדינה בדוח לשנת 1993 ביקרה קשות את המרכז ואמרה שיש 300 מיליון דולר שמרכז ההשקעות לא יכול לגבות מאנשים. אני מדבר על 300 מיליון דולר שלא יצאו לפועל.

אדוני היושב-ראש, יש יזמים כאלה שאת הכסף אפילו לא הוציאו. הם קיבלו חלק מהמענקים וגם את התעשייה לא הקימו.

ואז באים אנשים ושואלים, בשביל מה צריך בכלל את החוק לעידוד השקעות הון. הוא לא הוכיח את עצמו. בואו נסתכל בערי הפיתוח מה קרה עם אותם מפעלים שקיבלו את העידוד הזה, קיבלו מענקים, ולאחר חמש שנים עזבו.

אדוני היושב-ראש, משנת 1985 עד שנת 1991 אושרו תוכניות ב-6.5 מיליארדי דולר, כאשר למרכז ההשקעות אין מספיק תקציב להחזיק מפקחים שיבדקו לאן הלך הכסף, האם הוא הוצא והאם בוצעו בו תוכניות.

אני בודק את הנושא הזה במשך שנתיים, אני בודק וחוקר בתוך המרכז. אני אומר לכם, יש אנשים טובים במרכז ואולי היום התחילו אפילו לעשות קצת סדר. נקבעו כללים שאי-אפשר להגיש תוכניות על יותר מ-300 דולר למטר רבוע.

אם הגיעו היום למסקנה, שבסך הכול העלות היא 300 דולר, הווי אומר שמי שקיבל 1,280 דולר, כפי שהוא הגיש, היה שותף למעשים חמורים.

של מי הכסף? אלה כספי משלם המסים. אלה כספים שאנחנו בערי הפיתוח ציפינו שיגיעו אלינו, על מנת לחסל את האבטלה שכל אחד מאתנו מדבר עליה. הסתכלו מה קורה בקריית-שמונה, שם כל אחד צועק שרוצים עוד מפעל ועוד מפעל. והנה מגיעים מפעלים, מקבלים מענקים אדירים ומסתלקים.

אדוני היושב-ראש, כשאנחנו מדברים בכספי ציבור, אנחנו חייבים לעשות בדיקה מקפת. אני לא חושב שאפשר להסתפק בדיון בוועדת הכספים. כאשר מדובר במאות מיליוני דולרים, זה לא צחוק, אלה כספים אדירים. אנחנו לפעמים מדברים על מיליון שקלים שאין לנו להקציב לקשישים. אנחנו מדברים על 100,000 שקלים שאין לנו להקציב לאנשים נזקקים. אנחנו מדברים על עוני, אנחנו מדברים על בעיות קשות. כאן מדברים על מאות מיליוני דולרים, שאיש אינו יודע לאן הם הגיעו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצטט מתוך תשובת מרכז ההשקעות רק פסקה אחת שאותי היא מדאיגה: "אודה כי מערכה זו במשך שנים ארוכות לא גובשה ולא ניתנו לה הכלים לבצע פיקוח ובקרה כפי שהייתי רוצה לראות. נצברו פיגורים די משמעותיים בביטולי אישורים וגביית החזרים. אין בידי מרכז ההשקעות כלים לביצוע חקירות כאשר אלה נדרשות".

זאת אומרת, מנהל מרכז ההשקעות במכתבו זה, שנתקבל אצלי לפני ימים מספר, מודה בכך שכל מלה שאני אומר, אדוני היושב-ראש, היא מלה חקוקה בסלע. כל הדברים וכל ההאשמות האלה שאני מעלה, אני אומר על סמך בדיקות ועל סמך התגובות של מרכז ההשקעות, של הפקידים ושל העובדים שם.

והדבר המדהים ביותר – אתה מבקש ממרכז ההשקעות לקבל פירוט, אבל לוקח להם שמונה חודשים עד שקיבלתי פירוט לגבי יזם מסוים.

לכן, אדוני היושב-ראש, היות שהנושא רציני, היות שהנושא כלכלי, ופה עלולה להיות רעידת אדמה, כי אני חושב שיזמים שהססמה שלהם היא: שהמדינה לא תעזור, אבל רק לא תפריע – אין לזה כל מקום במציאות שלנו. אני מציע להקים ועדת חקירה בנושא מרכז ההשקעות. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שר התעשייה והמסחר איננו כאן והוא גם לא ישיב.

יש הצעה של חבר הכנסת דן תיכון, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בוחבוט מסדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, דקה אחת, אדוני, מן המקום.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי זוכר שבצעירותי אני בעצם פיתחתי את הנושא שנקרא: מבנה תעשייה להשכרה, מפעל מאושר. אני גם הייתי הראשון שקבע את הכללים שעל-פיהם ניתן כתב האישור, והיתה אידיאולוגיה מאחורי ההחלטות שלי. ואכן, קבענו אז שעלות של מבנה תעשייתי לא תעלה על 300 דולר למטר רבוע.

במרוצת השנים שמעתי, שאכן יזמים מנצלים את העניין הזה ומקימים ארמונות פאר, ולעתים עלות מטר רבוע במבנה תעשייתי עולה על עלותו בבנייה למגורים. נדמה לי שצודק חבר הכנסת בוחבוט כשהוא אומר שצריך לשים מחסום עליון, זאת אומרת, תקרה למסע העלויות שעולה מעלה, מעלה ומעלה, ולקבוע תקרה כזו שתהיה בתחום הסבירות, שהרי אם לא כן, הביטוי "לפברק" יש לו משקל גדול מאוד, ואני מצטער על כך, לא זו היתה כוונת המחוקק בשעתו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דן תיכון, על ההבהרה.

אדוני חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אני רק מבקש להביא לידיעתך, שאם אתה חפץ בהקמת ועדת חקירה, נושא ההצעה אכן צריך להיות: הקמת ועדת חקירה. מה שניתן עכשיו לעשות הוא, או להעביר את הנושא לוועדה שאתה חפץ בה, או להסיר את הנושא מסדר-היום, או לקיים דיון במליאה. לבחירתך, אדוני.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא יכול לשאול אותו. הוא רוצה דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

הוא רוצה דיון במליאה, אני מבין את זה, אני יודע שהוא רוצה דיון במליאה, אבל הוא הציע הקמת ועדת חקירה. לכן אני הסבתי את תשומת לבו לשלוש האפשרויות.

דן תיכון (הליכוד):

הוא כבר מבין שהוא היה צריך לנסח זאת אחרת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת בוחבוט, אתה יכול לבקש על-פי הנוהל דיון במליאה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מציע דיון בוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

צריך שמישהו אחר יציע להעביר את הנושא לוועדה.

יוסף עזרן (ש"ס):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יעקב שפי (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

אתה יכול לקום ולהציע. בבקשה, אדוני חבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת בוחבוט לוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

האם אדוני חבר הכנסת בוחבוט מסכים שהנושא יעבור לוועדת הכספים?

שלמה בוחבוט (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

אם כן, אנחנו נצביע על ההצעה להעביר את הנושא לוועדה ועל ההצעה להסיר אותו מסדר-היום.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – 2, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת שלמה בוחבוט בדבר המצב במרכז ההשקעות אכן תעבור לוועדת הכספים לדין. אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בוחבוט; אני מודה לחברי הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לשאלות לשר הפנים. בבקשה.

צווי הריסה לבתי תושבים בדואים בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

כ-50,000 תושבים ביישובים שאינם מוכרים בנגב נדרשים להרוס את בתיהם ולעבור לאחד משבעת יישובי הקבע. מדיניות זאת גורמת למרירות בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב.

ברצוני לשאול:

1. האם יעוכבו ההליכים המשפטיים ויוקפא ביצוע צווי ההריסה עד גמר עיצוב מדיניות חדשה ליישוב הבדואים בנגב?

2. מה היא המדיניות העתידית לפתרון בעיית יישוב הבדואים בנגב?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדיניות משרדי הממשלה נגזרת מהוראות החוק. עיכוב הליכים משפטיים נגד מפירי חוק והקפאת צווי הריסה של מבנים שבנייתם בוצעה שלא כדין אינם יכולים לבוא שלא בהתאם להוראות חוק התכנון והבנייה. אי-קיום החלטות משפטיות מביא בסופו של דבר לזלזול במערכת המשפט ובהחלטותיה.

היוצא מכל האמור לעיל הוא שלא קיימת כל אפשרות להקפיא ביצוען של הוראות בית-המשפט, ואף אם הן ביצוע צווי הריסה על כל המשתמע מכך.

לאחר שאכנס בעובי הקורה אתמודד עם בעיית יישוב הבדואים בנגב.

רשיון הפעלה למסעדה בצומת-גולני

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הפנים ביום כ"ה בטבת התשנ"ה (28 בדצמבר 1994):

לאחרונה פורסם שהמועצה האזורית גליל-תחתון אישרה הקמת מסעדה המגישה מזון לא-כשר בצומת-גולני.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן נתנה המועצה רשיון למסעדה ללא הכשר זו?

2. לפי ידיעתי, אחיו של ראש המועצה שותף במסעדה. האם נכון הדבר?

3. אם כן – מה ייעשה בנושא?

שר הפנים ע' ברעם:

1. למיטב ידיעתנו, לא ניתן רשיון להפעלתה של המסעדה במקום, והממונה על מחוז הצפון הודיע לראש המועצה האזורית, כי אם הרשות המקומית לא תפעיל את סמכותה בנושא זה, יאלץ משרד הפנים לפעול מכוח סעיף 20 לחוק רישוי עסקים ולהורות על סגירת המקום בתוך פרק זמן סביר.

2-3. בירור שערכנו העלה שאחיו של ראש המועצה אינו שותף במישרין בעסק זה.

עם זאת עלי להפנות את תשומת לבך לכך שהנושא כולו מצוי בבדיקת הגורמים המוסמכים במדינת ישראל בהתאם לתלונות שהוגשו על-ידי אזרחים, ואין לנו להוסיף מעבר לכך.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, זאת ההזדמנות שלי לברך אותך באופן פומבי על כניסתך לתפקיד, ואכן התשובה על שאילתא בנושא הזה מעידה על כניסה רצינית לתפקיד. אני מאוד מודה לך על התשובה, שהיא מאוד עניינית ומאוד רצינית.

אני רוצה לשאול שתי שאלות קצרות. השאלה הראשונה: האם יש תאריך שבו הסמכות אכן תופעל, מכיוון שאם המסעדה פועלת ללא רשיון, צריך להפעיל את הסמכות. השאלה השנייה: למה הכוונה במלים "הגורמים המוסמכים במדינת ישראל" לטפל במה שאמרת? תודה רבה.

שר הפנים ע' ברעם:

ביחס לשאלה השנייה, "הגורמים המוסמכים במדינת ישראל" הם גורמים שמצויים בנושא של הגשת תלונות. זה לא משרד פנים. זה יכול להיות מבקר המדינה, זה יכול להיות מוסדות שתפקידם לטפל בדברים האלה.

אשר לשאלה הראשונה, אני אבדוק לאור שאלתך אילו אמצעים אנחנו יכולים לנקוט על מנת לאכוף את מה שבעצם המועצה האזורית כבר קיבלה כהחלטה.

משה גפני (יהדות התורה):

תודה רבה.

בעיות ביוב וניקוז בהוד-השרון

חבר הכנסת א' אור שאל את שר הפנים ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בהוד-השרון קיימת רשת ביוב מרכזית ורוב תושביה מחוברים לרשת זאת, למעט השכונות במערב העיר – גני-צבי, רמת-הדר והדר. שכונות אלו משתמשות בבורות ספיגה, המהווים סכנה למי השתייה ולבריאות התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת תוכנית לחבר שכונות אלו לרשת הביוב המרכזית?

2. מה יעשה משרדך בעניין זה בטרם יחוברו שלוש השכונות למערכת הביוב המרכזית?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נחפש סידור מתקבל על הדעת לשיפור המצב, לבריאות התושבים.

שיעור הארנונה בשכונת פסגת-זאב בירושלים

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר הפנים ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

שכונת פסגת-זאב בירושלים הינה שכונה חדשה, ללא גיבון, הפיתוח לא הושלם, אין גני משחקים לילדים, הצמתים ללא תמרורים, ויש חוסר במעברי חצייה.

ברצוני לשאול:

1. האם מתחשבים בנ"ל בקביעת הארנונה, וכיצד? אם לא – מדוע?

2. מה הם הקריטריונים שהארנונה נקבעת לפיהם בשכונה בהשוואה לשכונות אחרות בעיר?

3. באחריות מי השכונה, ואם אינה שייכת לעירייה, מדוע משלמים ארנונה?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. תושבי שכונת פסגת-זאב, הנמצאת בתחום שיפוט עיריית ירושלים, מחויבים בתשלום ארנונה לעירייה כתושבי כל אזור אחר בעיר. סיווגה של השכונה כאזור ב' לצורך תשלום ארנונה זהה לשכונות אחרות בעיר, ביניהן – נווה-יעקב, ארמון-הנציב, מורשה, רוממה ועוד.

בשנת 1990, עם בניית השכונה, החליטה מועצת עיריית ירושלים להעניק לתושבי השכונה, בהיותה שכונה חדשה, הנחה אזורית בגובה 10%. מאז תחילת שנת הכספים הנוכחית, ובהתאם להוראות תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), לא יכולה רשות מקומית להעניק הנחות אזוריות קבוצתיות ועל כן ההנחה האמורה בוטלה.

החלטה על שם רחוב בירושלים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הפנים ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

ועדת השמות העירונית בירושלים החליטה, בהמלצת ראש העירייה, לקרוא רחוב על שמו של יהושע גולדשמידט – ממפקדי פעולת אצ"ל ולח"י בדיר-יאסין באפריל 1948, שהסתיימה בטבח.

רצוני לשאול:

1. האם קריאת רחוב על שמו של אחד מהאחראים לפעולה אינה מעשה חמור, במיוחד בימים אלה?

2. איך יפעל משרדך בעניין?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי תקנות העיריות (מתן מספרים ושמות לרחובות וסימון בתים במספרים), התשל"א–1971, על העירייה להודיע לשר הפנים על מתן מספר ושם לרחוב ועל שינויים כנ"ל, ומחובתה לקבוע שמות או מספרים לרחובות. לא נאמר בשום מקום בדין שיש לשר הפנים סמכות צנזורלית על מתן שמות ולא היתה לו בעבר סמכות כזו.

תנאים לקבלת רשיון לאקדח

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הפנים ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

ברצוני לשאול:

1. על סמך מה רשאי אזרח לקבל רשיון לאקדח?

2. האם נבדקות המיומנויות המקצועיות בדרך שמנטרלת סיכוי כלשהו למתן רשיון לכאלה שאינם מיומנים בהפעלת אקדח?

3. האם יש, ואם לא – מדוע, הליך מיוחד למתן רשיון לחיילים ששירתו בצבא כשהאקדח משמש אותם ככלי נשק עיקרי והתמחותם בהפעלתו מקבילה – לפחות – לזו של אזרח שסיים "קורס ירי מעשי"?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רשאי לקבל רשיון לאקדח אדם שיענה על קריטריונים של עיסוק, מקום מגורים, ובתנאי שנמצא כשיר לשאת נשק על-ידי משרד הבריאות ומשטרת ישראל.

2. כל אדם חייב לעבור אימון ירי במטווח שאושר על-ידי מדריך שהוסמך לכך בטרם יקבל הרשיון. כמו-כן חייבת כל אוכלוסיית מחזיקי כלי הירייה במעבר אימון לפני חידוש הרשיון.

3. בכל מקרה ניתנים רשיונות בהתאם להוראות החוק והקריטריונים שנקבעו והמביאים בחשבון כל מקרה לגופו.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, תודה על שיתוף הפעולה.

הצעות לסדר-היום

התנהגות תיירים ישראלים בירדן

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 6344, 6364 ו-6368, בנושא: התנהגות תיירים ישראלים בירדן. ההצעה הראשונה – של חבר הכנסת שאול עמור. אני לא רואה אותו באולם, אבל אני יודע שהוא כאן, הוא ממתין. יתחיל חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה.

הייתי מבקש מאחד הסדרנים לקרוא לחבר הכנסת עמור. הוא ממתין כאן, ראיתי אותו.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים האחרונים התחוללה סערה תקשורתית סביב התנהגותם של תיירים ישראלים בירדן.

תופעת הישראלי המכוער, שעד לפני שנים מספר התבטאה בסחיבת סבונים ומגבות, השתכללה לממדים מפלצתיים. כיום התייר המכוער מוריד וילונות, מפרק רהיטים, עוקר שטיחים ומשבר ברזים. נוסף על אותם מעשי התעללות בחדרים בבתי-המלון נחשפו מעשי תרמית של תיירים ישראלים אשר המירו שקלים ישנים חסרי ערך באלפי דינרים, ומעשי ונדליזם בקבר-אהרן, שהתבטאו בכתיבת כתובות נאצה ומחיקת כתובות עתיקות. למעשה מדובר כאן במעשים פליליים לכל דבר, שנובעים, בין היתר, מהתחושה שמחוץ לגבולות המדינה יש לך חסינות כשאתה תייר ומותר לעשות הכול; מה שאתה לא עושה בארץ, מותר לך לעשות כתייר.

ידוע לי שבמשרד החוץ גובשה הצעה לחלק לתיירים היוצאים לירדן מדריך כתוב, שבו יובהר לתייר הישראלי שהינו שגריר של שלום, ולכן עליו להקפיד על התנהגותו ולכבד את המדינה המארחת.

אדוני היושב-ראש, לצערי, לא די בהסברה, והסברה לא תוכל לשרש נורמות של שנים. לא הסברה היא שתבער את מה שהפך אצל תיירים רבים לספורט לאומי של גנבה, ביזה והשחתה. ב"ידיעות אחרונות" הופיעה לפני כחצי שנה ידיעה שלפיה באחד מבתי-המלון בטורקיה התחרו ביניהם תיירים ישראלים מי יפרק יותר ברזים מהקירות.

חברי הכנסת, אצל אותם תיירים מכוערים לא האתרים ההיסטוריים, המוזיאונים, אתרי הבילוי והמפגש עם אנשים מתרבות אחרת הם אבני הפינה בטיול. מדובר באנשים שלגביהם גולת הכותרת בביקור הינה עקירת הווילון או פירוק הברז מקיר בית-המלון.

כנגד סוג כזה של אנשים פעולות הסברה אינן אפקטיביות, ויש לנקוט נגדם פעולות ענישה כבדות, שירתיעו אחרים בעלי נורמות התנהגותיות דומות.

לכן, אדוני השר, אני שואל: מדוע לא לפרסם קבל עם ועדה את שמותיהם של אותם בוזזי חדר המלון בירדן? אני חושב שדווקא כאן, מעל במת הכנסת – מדוע לא תכריז מי הם הישראלים שהמירו בירדן שקלים ישנים חסרי ערך באלפי דינרים? מדוע לא להודיע מי הם התיירים שהשחיתו את קבר-אהרן? כמובן, אם אנחנו יודעים מי הם. פרסום שמותיהם של העבריינים מעל דוכן הכנסת, או בכל דרך אחרת, ולאחר מכן בתקשורת, יבייש אותם אנשים וירתיע אחרים מלבצע עבירות דומות.

מן הראוי לשפוט אותם עבריינים, כאשר הם חוזרים ארצה, לקנוס אותם, ובמקרים חריגים מאוד אף להכניסם למעצר. רק על-ידי פעולות חד-משמעיות ניתן יהיה לחסל את התופעה.

אני מקווה שהעלאת הנושא על סדר-יומה של הכנסת תתרום במשהו להתמודדות עם התופעה, וכי לגיוני ולהוקעה שכולנו דורשים יהיה המשך על-ידי נקיטת צעדים מצד הרשויות אשר יבערו את הנגע הזה מקרבנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר התיירות והפנים, חברי הכנסת, אני מצטרף קודם כולל לדבריו של חבר הכנסת שפי, להצעותיו. רק נזכור שאנחנו עם נבחר, עם התנ"ך, ואחת המצוות בעשרת הדיברות היא "לא תגנב", כל שכן עשיית דברים נוראים במקומות קדושים ליהדות. הדבר הזה אומר דורשני – – –

היו"ר י' עזרן:

וגם לאסלאם.

שאול עמור (הליכוד):

ודאי. אני אומר שאנחנו, כעם יהודי, צריכים להוות דוגמה.

היו"ר י' עזרן:

אני רק מוסיף, לא גורע כלום, חלילה.

שאול עמור (הליכוד):

זה מעיד על כך שמשהו התערער מאוד בשנים האחרונות בערכיות של החברה הישראלית. חברה תחרותית, מודרנית, שזונחת את האמונה שלה, את ערכי היהדות, ומה שקרה, הדבר הנוראי הזה והמכוער שקרה בירדן זה סימפטום לחולי החברתי עד כדי מעשים פליליים מאוד ולא נורמטיביים. לכן, שר התיירות חייב לנקוט, כמובן בעזרת חקיקה, הממשלה, הסברה וכל הצעדים התקיפים כלפי אותם ישראלים שמבקרים בירדן או במקומות אחרים – לנקוט עמדה ברורה ותקיפה כלפיהם. מדובר במיעוט קטן מאוד שמעכיר ויוצר שם רע למדינת היהודים.

כנגד זה, אני חושב שיש מן ההגזמה לעשות הכללה כלפי כולנו, לתקוף את כל הישראלים כאילו כולם כאלה. אותו מיעוט שעשה את זה בירדן, ובקיץ האחרון עשה את זה גם בטורקיה, ששם גם כן פירקו ברזים, גנבו מגבות – בושה וחרפה.

היו"ר י' עזרן:

בטורקיה אפשר להבין קצת, כי רצו לייבא משם מים. אבל לירדנים אין. אנחנו תורמים להם מים. מה יש לקחת?

שאל עמור (הליכוד):

זה, למעשה, לא מכוון פוליטית כלפי ירדן. לכן אני מתפלא על שר הכלכלה הירדני, או נדמה לי שר החינוך – אם אני טועה, השר ברעם יתקן אותי – על התגובות החריפות שלהם גם כלפי זה שאין להם הרבה מה ללמוד מהחברה הישראלית. נדמה לי שהוא התבטא שזאת חברה עם ריקנות וכו', ואחר כך איים עלינו פוליטית, שזה יפגע ברקמת היחסים. אני חושב שזה יכול לפגוע, אבל לא צריך להגזים עד כדי כך.

אם אפשר – חבר הכנסת ויינשטיין.

היו"ר י' עזרן:

רבותי. חבר הכנסת בדש.

שאל עמור (הליכוד):

אני חושב, שאנחנו מספקים תירוצים לגורמים הקיצוניים בירדן, ואולי גם לחברי ממשלה בירדן שלא כל כך שמחים וששים למהלך השלום הטוב הזה שמתבצע בין מדינת ישראל לממלכה הירדנית. אני חושב שזה מוגזם מאוד, וטוב עשה המלך שהביע את דאגתו, אבל לא יצא במתקפה כה חריפה כפי שעשו שריו, או אחד משריו או שניים משריו.

צריך לנקוט צעדים נמרצים – א. של הסברה; ב. – של הרתעה. וכפי שאמר חבר הכנסת שפי – לפרסם ברבים את שמותיהם של אותם אנשים שיוצאים מכלל ישראל ופוגעים בשמה הטוב ובתדמיתה של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת. אני חושב שמוגזם להגדיר זאת כמיעוט, חלילה. יש בודדים בודדים. המלה מאוד מפחידה.

שאל עמור (הליכוד):

בהחלט בודדים, אני מסכים עם היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה. כי מיעוט עדיין – – –

שאל עמור (הליכוד):

בהחלט. לדעתי מדובר בבודדים.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שלשום בשעה הזאת ישבתי באולם גדול בברלין עם שר התיירות הירדני ושר התיירות המצרי. באתי לשר התיירות הירדני בהרגשה שאנחנו עומדים בפני מתקפה כפי שהיא באה לידי ביטוי בעיתונות הישראלית.

אני רוצה לומר, קודם כול, כקביעה עובדתית, שהוא לא אמר לי דבר, ולא העלה שמינית של הערה עד שאני העליתי את העניין ושאלתי אותו: אולי תגיד לי מה קרה? הוא אמר לי שני דברים: היתה קבוצה שנגעה בקבר-אהרן, אני עדיין לא יודע מה הם בדיוק פרטי העניין. שמעתי תלונות על ישראלים שמשחיתים רכוש, אבל הן תלונות שוליות.

מצד שני, אני מודה מאוד לחבר הכנסת שפי ולחבר הכנסת עמור על שהעלו את הבעיה, כי הבעיה הזאת היא לא בעיה של ישראל וירדן, היא לא בעיה שפתאום יש יחסים עם ירדן ואז קרה משהו בירדן. יש בעיה כזאת, והיא קיימת גם באירופה מצד תיירים ישראלים, קיימת גם בטורקיה, והיתה גם ביוון. אני זוכר שלפני שנים הגעתי ליוון כתייר פרטי, ואתי, באותו מטוס, הגיע חבר הכנסת יהושע מצא, אני לא בטוח שהוא היה אז חבר כנסת אבל הוא היה תייר יחד אתי, ומנהל המלון לקח אותנו ואמר: אני לא יודע מי אתם, אבל לא נעים לי לומר לכם שהיו תופעות קשות מאוד עם תיירים ישראלים בתקופה האחרונה, והגיע הדבר לידי וילונות, מכשירי רדיו, וכל הדברים האלה, והוא ביקש

מאתנו להתנהג יפה. אני יכול להגיד שגם חבר הכנסת מצא וגם אני לא פירקנו שום ברז. התופעה הזאת היא תופעה שקיימת, אבל משום שהיא קיימת אסור לתת לה אפילו הבלטה של מיעוט. זה לא נכון שהתייר הפוטנציאלי הישראלי, שנוסע לירדן, מלבד לראות את פטרה ואת ג'רש הוא רוצה גם לגנוב משהו.

אנחנו אומרים דברים, כמו שאמר כאן חבר הכנסת שפי – הממדים המפלצתיים; המפלצתיים – מי יודע, כל תייר שבא לשם בא עם ברז. כמו שפעם שמעון פרס אמר, שכל עולה מרוסיה שמגיע לנמל התעופה ולא יורד עם כינור, סימן שהוא פסנתרן. אז יש תופעות כאלה ויש תופעות אחרות, אבל זאת לא תופעת הרוב הגדול.

אני רוצה לומר, שמי שמצייר את הישראלי המכוער זה אנחנו. אף אחד לא קרא לישראל ישראלי מכוער. אנחנו אומרים שהישראלי מכוער, ואנחנו עושים אקספורט כמעט בין-לאומי לדמותו של הישראלי המכוער. אני לא חושב שזה נכון מבחינתנו.

למה הדיון חשוב? חשוב שמי שצופה ומי שיקרא ידע שכנסת ישראל רגישה למעמדה של המדינה ולהתנהגותם של התיירים. זו לא הגזמה לומר, שתייר שמגיע לכל מדינה ומדינה הוא שגריר רצון טוב של מדינתו. אם הוא מתנהג התנהגות ראויה, הוא מושך עוד אנשים לבוא אליו, לחיות כאילו בצל קורתו. העולם הערבי הוא עולם שיש בו חשדנות אדירה כלפי ישראל. אפילו בחילוקי הדעות הקשים לגבי הסדרי שלום שיש לי עם חלק מאנשי הימין, אין אף אחד מהם שלא יאמר, שכאשר תייר ישראלי בא צריך שתהיה לו התנהגות הולמת, משום שהקשרים בין שני העמים הם חשובים יותר מאשר הסכם זה או אחר.

יש סטריאוטיפים חמורים מאוד, גם לנו כאן על העולם הערבי וגם בעולם הערבי עלינו. ואנחנו לא צריכים, בגלל מעשים של יחידים, להצדיק סטריאוטיפים שהם לא נכונים מבחינת התנהגותו של הציבור הרחב.

שני דברים אני רוצה לומר. פניתי למובילי התיירות הגדולים לירדן, שהם יוציאו חוברות הסברה ובהן יכתבו את החובה של התייר הישראלי להיות שגריר של רצון טוב של מדינתו.

היות ששמעתי מהמשפטן משה נגבי שיש אפשרות להעמיד אותם אנשים לדין בארץ, אני פניתי ליועץ המשפטי של משרד התיירות, והוא פנה ליועץ המשפטי של משרד החוץ, להחליט אם יש מקום להעמיד אנשים לדין, בשל ונדליזם כזה כלפי רכוש, בארץ. אם זה יהיה אפשרי – אנחנו נעשה את זה. אני לא הייתי נרתע מפרסום שמות האנשים, אילו הם היו אתי ברגע זה. אבל השמות אינם אתי, ולכן אני אקבע תקדים של בירור. יש לי שמות אנשים ששמעתי עליהם, אבל אין לי הוכחה אמפירית שאלה האנשים, ולכן אני לא רוצה לומר את הדברים.

אני מקווה שגם הדיון הזה וגם הצעדים שננקוט יציבו סכר בפני תופעות של מעטים, שלצערי הם מציירים רבים כאנשים שלא יודעים איך לנהוג בשם מדינתם.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני השר. מה השר מציע?

שר התיירות ע' ברעם:

דיון בוועדה.

היו"ר י' עזרן:

יש לנו כאן שתי הצעות להסיר. חבר הכנסת דן תיכון יסיר את הצעת חבר הכנסת יעקב שפי.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גם אני סבור, שאנחנו נתפסים לעתים להגזמות, ולא צריך להגזים בעניין הזה. לא כל הישראלים הם כאלה. מדובר במיעוט אפסי. אבל לא אלה הדברים שרציתי לומר.

אדוני השר, אמצע חודש מרס כמעט. מתי יוכלו אזרחי מדינת ישראל לצאת עם רכבם, לחצות את הירדן ולהיות תיירים בעמאן, בג'רש, בפטרה ובעקבה? הרי הובטח לנו שהסכם השלום, מייד לכשיחתם, יחלפו שלושה-ארבעה חודשים וכל אחד מאתנו יוכל לקחת את מכוניתו ולהפוך בתוך פרק זמן של עשרות דקות להיות תייר מצוי בירדן. זה טוב לשני העמים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. אדוני, טכנית, רוצה להסיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להניח שאותם ישראלים, גם אם מעטים הם, שעושים את המעשים הקשים הללו, את הגנבות בבתי-המלון, מניחים, שאם הם ייתפסו שם ויישפטו לתקופות מאסר, משהו בישראל יתחנן שיש להציל אותם ולשלוח אותם חזרה הביתה.

הייתי מבקש משר התיירות להבהיר לשלטונות ירדן, שאם הם יתפסו אנשים ויעמידו אותם לדין, הם יישפטו לתקופות מאסר לפי החוק הירדני.

היו"ר י' עזרן:

זה יכול להיות עשר שנים, חבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש חוקים במדינות. ישראלים נוסעים למדינות שרצינו שיהיה שלום אתן ושאפנו לכך במשך שנים. הם מקלקלים חלומות של שנים ושל דורות. ואם יש שם חוק שגנב מקבל מאסר, הרי הישראלי כאן בישראל צריך לדעת, שלא יהיה מישוהו שידפוק על הדלתות ויאמר: אנא החזירו אותו הביתה. מי שלוקח סיכון ומוציא את דיבתו רעה באופן מעשי – – –

היו"ר י' עזרן:

נגבי, משפטן דגול, אמר שאפשר לשפוט אותם בארץ.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הרי אני נקראתי להביע את דעתי שלי, ולא את דעתו של היושב-ראש. לכן, זו דעתי.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו דעתי. אני חושב שאנחנו לא צריכים להקל ראש ולא לטמון את הראש בקרקע. המעשים האלה הם חמורים אם הם נעשים על-ידי יחידים, ואני יודע שהם נעשים על-ידי יחידים. אני מאמין ובטוח שהתיירים הישראליים רוצים לבקר, ליהנות ולראות היסטוריה וארץ חדשה. אבל אם יש כאלה שהם גונבים, שהם סוחבים ועושים את כל הדברים החמורים הללו, הרי צריך שר התיירות הישראלי, לדעתי, להבהיר לשלטונות הירדניים, שהם ראויים וצריכים להישפט לפי חוקי הארץ הזאת.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הסרה? מי בעד העברה לוועדת הכנסת כדי שתחליט באיזו ועדה יידון הנושא?

כבר מיצינו את הנושא. אנחנו מתנגדים, לכן הבאנו את זה לדיון. יש פרלמנט אחר בעולם שדן בהצעה לסדר-היום בדבר שתי מגבות? אבל בתאילנד, למשל, דנים על סמים ותולים. אנחנו לא תולים כאן.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הכנסת לשם החלטה באיזו ועדה הוא יידון.

הצעות לסדר-היום

עתידם של עקורי 1967

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא, הצעות לסדר-היום: עתידם של עקורי 1967, של כמה חברי כנסת. אלו הצעות מס' 6322, 6325, 6330, 6333, 6334, 6336, 6345, 6362, 6369 ו-6374. ישיב סגן שר החוץ. ראשון הדוברים הוא חבר הכנסת אבנר חי שאקי – איננו. נתחשב בו קצת, אם הוא יגיע בתוך הדקות הבאות. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, בהצהרת העקרונות שחתמה עליה ממשלת ישראל עם הפלשתינים נאמר, כי ועדה משותפת מטעם ממשלות ירדן ומצרים עם ישראל והפלשתינים תחליט בהסכמה על הקריטריונים להתרת כניסתם של אנשים שעזבו את הגדה המערבית ורצועת-עזה ב-1967.

מדוע ועדה משותפת עם ירדן ומצרים? כלום יש סיכוי לעמדה מאוזנת אובייקטיבית שלהם? בריצת האמוק של פרס וביילין להשיג שלום כביכול עם הערבים לא שאלו שאלות כאלה. וכבר בשבוע שעבר תיאמו שלוש המשלחות הערביות עמדה משותפת מול העמדה הישראלית.

מאז מלחמת הקוממיות שלנו בתש"ח הצהירו כל מנהיגי ישראל, מבן-גוריון ואילך, כי לא תותר שיבתם של פליטים ועקורים. נציגי ישראל באו"ם ובבירות העולם אמרו זאת לכל מי שרצה לשמוע: לא נתיר את שיבת הפליטים שבעייתם נוצרה בשל התוקפנות הערבית. כשם שישראל קלטה את הפליטים היהודים ושיקמה אותם, על מדינות ערב לקלוט ולשקם את אחיהם. הם סירבו לעשות זאת ושמרו ושימרו את מחנות הפליטים בתקווה שיבוא היום שבו תמומש שיבתם לפלשתינ הכבושה, והיהודים יהפכו פליטים.

יש לממשלות ערב סבלנות וסבלם של הפליטים לא "הזיז להם". הם חיכו לגואל והוא בא עכשיו ושמו שמעון פרס. מי עוד כמו הערבים, בוגרי התגרנות של השוק המזרחי, מומחים למשא-ומתן, לדיבורים, למלל מתיש ולסחטנות, ומולם ניצב שר החוץ שאיננו מבין את הערבים ואורחותיהם.

סאלח סלים (חד"ש):

מה אתה מבין?

טלב אלסאנע (מד"ע):

איזה ביטוי גזעני זה? מה הגישה הזאת? הוא מבין גדול – – –

היו"ר י' עזרן:

אתה רשום לדיון. תעלה ותאמר מה שאתה רוצה. אני לא מסכים. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, אני מבקש ממך, תעלה ותגיד מה שאתה רוצה. תגיב, זכותך, והרי, בלי עין רעה, לשונך די קודמת לחוכמתך ואתה יודע איך לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם חבר הכנסת טלב אלסאנע היה מבין מה שאמרתי – זה קומפלימנט, זו מלת שבח לערבים, שהם אשפים בדברת, במשא-ומתן, בתגרנות. זו תכונה שאתם צריכים להתגאות בה.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר י' עזרן:

הארכתם את הזמן שלו.

סאלח סלים (חד"ש):

שאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, כשאני אגמור, אם היושב-ראש ירשה.

סאלח סלים (חד"ש):

מה הערבים כן מבינים?

היו"ר י' עזרן:

הערבים, כל הכבוד להם, הם מבינים בכול, תאמין לי.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא מסכים אתם?

היו"ר י' עזרן:

הוא מסכים. מה זה קשור לעניין של פליטים? תפסיקו, אל תפריעו, אני מאוד מבקש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מתקנים אותו.

היו"ר י' עזרן:

אל תתקן. תתקן את עצמך ואל תפריע לי. באתם כדי לטרפד?

רחבעם זאבי (מולדת):

תורת השלבים תפעל גם כאן. תחילה יסכימו למספר מתוך עקורי '67 ותאפשר שיבתם, אחר כך יבואו מנה שנייה ושלישית ואחרונה, ואחר כך יהיה אותו דבר עם פליטי '48.

הנה רעיון הטרנספר ניצח סוף-סוף וקנה לו אחיזה, אלא שהתבלבלו ועושים זאת בכיוון הפוך. התבלבלו מפני שאיבדו את האמונה בחזון הציוני, התבלבלו מפני שנכנעו לטרור, התבלבלו מפני שרוצים לשלוט בכל מחיר, התבלבלו מפני הלחץ שבא מעבר לים.

בדברי התשובה שנשמע עוד מעט, יגיד לנו סגן שר החוץ, מן הסתם, את הדברים הבאים: הראשון – הממשלה הזאת העתיקה רק את מה שהוסכם עליו בקמפ-דייוויד. כלומר, יש לכם טענות, לכו לליכוד. והדבר השני – הנה אתמול ברבת-עמון עמד פרס בסירובו ולא נכנע ללחץ הערבי בעניין החזרת העקורים. והרי הכול יודעים שמחר-מחרתיים הוא יוותר.

את זה תגידו כאן, אבל בדברי הימים של העם הזה לא יקבלו את ההיצמדות שלכם לחטאי קמפ-דייוויד שעשו אחרים. גם האבות המייסדים של תנועת העבודה מתהפכים בקבריהם לנוכח מעשי יורשיהם.

מנהיג צעיר של מפלגת העבודה אמר בשנת 1955 את הדברים הבאים: "ביטחונה של ישראל אינו טמון בפיוס הערבי. מידת ביטחוננו היא כמידת היותנו נכונים להגן על מה שהשגנו בדמים כה מרובים". את הדברים הנכוחים האלה אמר שמעון פרס, הרבה שנים לפני שעוטר בפרס נובל, בשל דבקותו ומעשיו לחיסול מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סעיף 12 בהסכם אוסלו קובע: שני הצדדים יזמינו את ממשלות ירדן ומצרים ליטול חלק בכינון הסדרי קישור ושיתוף פעולה בין ממשלת ישראל לבין הנציגים הפלשתינים מחד גיסא, וממשלות ירדן ומצרים מאידך גיסא, כדי לקיים שיתוף פעולה ביניהם. הסדרים אלה יכללו

הקמה של הוועדה המתמדת, אשר תחליט באמצעות הסכמה על אפיוני מתן רשות כניסה לבני אדם שנעקרו מן הגדה המערבית ומרצועת-עזה ב-1967, יחד עם הצעדים הנחוצים למניעת מהומות והפרות סדר.

במשפט קצר, זהו הסעיף שנוטים לראות בו סעיף הסכמה של ממשלת ישראל לחזרתם של מי שקרויים עקורי '67.

אדוני היושב-ראש, אם יש נושא שעליו יש קונסנסוס לאומי רחב ביותר הוא מניעת שיבה לישראל, מפני שאין הכרה בזכות שבות מקבילה לזכות – – –

סאלח סלים (חד"ש):

זה לא נכון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא מדובר על ישראל, מדובר על פלשתינ בגדה המערבית.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדובר על פלשתינ.

סאלח סלים (חד"ש):

כן, הגדה המערבית.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, בקריאת ביניים אחת יש טעם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לדידי ולדידם של אלה החושבים כמותי, מדינת ישראל הוקמה על חלק מארץ-ישראל מסיבות היסטוריות. אבל אחרי מלחמת ששת הימים, הרוב הגדול של העם היהודי בארץ הבין שהוא תיקן

מעוות של מלחמת השחרור, כי יהודה, שומרון ועזה היו מאז ומעולם חלק אינטגרלי, בלתי נפרד של ארץ-ישראל.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש ממך, אני מדבר ולא אתה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, בסך הכול יש לו שלוש דקות. למעשה, כבר עברו שלוש הדקות. אני מבקש לאפשר לו לסיים.

סאלח סלים (חד"ש):

מתי התיקון הבא?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עכשיו אני מדבר. אחרי זה אשמח לענות לך, לא כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אתם יכולים לשבת מחוץ לאולם המליאה ולהתווכח.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, זוהי סכנת מוות לישראל לקלוט בני עם אחר, כאשר העם הזה בונה את מדינתו שלו, כאשר הוא מצפה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם בני הארץ הזאת. לפני שבאת לכאן הם היו כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דראושה, אני לא אתן לך.

סאלח סלים (חד"ש):

משה פלד (צומת):

היו"ר ר' אדרי:

אודה לכם אם תואילו לנהל את הישיבה בצורה מסודרת.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אנא ממך לשבת.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא רוצה להוציא אותנו מפה. מה הגזענות הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

איש לא מקשיב לכם ולא אתן לכם להפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני. עוד מעט אתה תדבר ותאמר כל אשר על לבך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני שמע מה שהוא אמר?

היו"ר ר' אדרי:

אני אשמע אם ההתנהגות תהיה בצורה אחרת. אני גם מקשיב לכולם. אבל אם כולם יפריעו ותהיה מקהלה, לא אתן לאף אחד.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה לא עוזר לי, ואני לא אתן לך. בדרך הזאת לא אתן לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא יעזור לו, אנחנו יושבים כאן.

משה פלד (צומת):

הערבים יוציאו אתכם מכאן. ערביי ארץ-ישראל יוציאו אתכם מכאן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני הייתי כאן לפני שבאת לכאן.

משה פלד (צומת):

ערביי ארץ-ישראל יגרשו אתכם מכאן. אל תדאגו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני חושב שאתם עוברים את גבול — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

למה אתה לא קורא אותם לסדר?

היו"ר ר' אדרי:

אני אקרא את כולם לסדר.

סאלח סלים (חד"ש):

גם הוא מפריע.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה הפרעת מספיק. אם אתה רוצה שאני אוציא אותך, אעשה את זה.

סאלח סלים (חד"ש):

לא, אני לא רוצה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל אתה מתגרה בי. ביקשתי ממך פעמים מספר, אנא ממך.

חברי הכנסת, אני חושב שזה לא לכבודה של הכנסת וגם לא לכבודנו. אף אחד לא מקשיב לכם. אנחנו צועקים האחד על השני, הציבור מסתכל עלינו ולא מבין במה מדובר. אם כך אנחנו רוצים לשכנע – טעות בידכם. זו לא הדוגמה שאנחנו צריכים לתת לציבור. הציבור מסתכל עלינו בצורה הלא-נכונה, והוא צודק.

אדוני, אני מבקש לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מה לסיים, עוד לא התחלתי.

היו"ר ר' אדרי:

שלוש דקות יש לך, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

איך שלוש? ריבוננו של עולם, אי-אפשר, הפריעו לי, שברו את הרצף, ואני עוד צריך להיענש?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. עוד לא עשיתי את זה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

איפה הסובלנות המינימלית לשמוע דברים שאתם לא רוצים לשמוע, ריבוננו של עולם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני קורא אותך לסדר; אני עוד לא עשיתי את זה מאז אני מנהל את ישיבות הכנסת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני טוען שהחזרת מי שקרויים העקורים היא סכנה לשלומה של ישראל ולביטחונה. האינטרס הביטחוני הוא קיומי וצריך להעמיד אותו בראש סולם העדיפויות. לכן, ממשלת ישראל היתה חייבת להדוף כל טענה להחזרתם ולומר לשני שרי החוץ המכובדים, של ירדן ומצרים, שישראל איננה מתכוונת ואיננה יכולה בשום פנים ואופן להחזיר עקורים.

לא זו בלבד, הרמטכ"ל לשעבר הכריז אתמול, שחייבים להפסיק את השיחות עם אש"ף עד שערפאת ישכנע שהוא נלחם ב"חמאס" ומחסל אותו. זו התשובה — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זה לא ייתכן. אי-אפשר להגיד שני משפטים רצופים?

היו"ר ר' אדרי:

זה לא הוגן, לא חברי, לא היית רוצה שיעשו לך זאת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ה"חמאס" רוצה להשמיד את ישראל, והבא להורגך השכם להורגו, זה מה שחייב ערפאת לעשות אם הוא רוצה להוכיח לנו שהוא מתנגד לטרור, לוחם בטרור ומתכוון לשלום. אבל הוא מעולם לא התכוון לשלום אמת, הוא מעולם לא התכוון לאוטונומיה, הוא מתכוון למדינה פלשתינית בירושלים והוא רוצה את העקורים חזרה כדי לגדול ולדרוש מאתנו להחזיר את פליטי '48.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עוד לא התחלתי לדבר. אפשרת להם לדבר יותר ממני.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת שאקי, אני מבקש להסב את תשומת לבך, יש לך בסך הכול שלוש דקות ודיברת מעל שלוש דקות בלי להביא בחשבון את ההפרעות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הייתי מצפה לתקיפות יתר, כדי למנוע את ההפרעות האלה, כי נשבר הרצף; גם על זה צריך לחשוב.

זה מסכן את הביטחון, זה יהיה תקדים לפליטי '48, שיש קונסנסוס לאומי לא לקבל מהם חזרה אפילו אדם אחד. צריך לומר לערפאת: כל עוד ההפרות נמשכות, כל עוד קיימת האמנה הגזענית, הפאשיסטית, הנאצית, הקרויה אמנת אש"ף, כל עוד אתה פועל לפי האמנה הזאת – היתה לו הזדמנות לבטל את האמנה הזאת בקהיר, הוא כינס את מועצת אש"ף ולא הצליח להביא בפניהם את העניין – לישראל אסור לקבל עקורים, היא צריכה לעמוד על זה בתוקף. אני מצפה משר החוץ, שהוא יאמר להם, כי זה לא עומד לדיון בשלב של ההסדר, אם הוא יגיע וכאשר הוא יגיע. עכשיו התשובה היא לאו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אבנר חי שאקי, על דבריך. אני מבקש מחברי הכנסת קצת סובלנות איש כלפי רעהו. אני מזמין את חבר הכנסת משה פלד. שלוש דקות, אדוני.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, "דווקא מי שתומך, כמו כותב שורות אלה, במשא-ומתן ובפשרה חייב לתחום גבול דק וחד ולומר ברורות: בעיית הפליטים נוצרה על-ידי מדינות ערב, ועליהן, בשיתוף פעולה בין-לאומי כמובן, מוטלת האחריות לפתור אותה על-ידי יישובם מחדש בשטחים ובמדינות ערב מעבר לגבולה של ישראל.

"אין זה רק שישראלים מכל המחנות דוחים את רעיון זכות השיבה ורואים בו, בצדק, איום על ישראל. המציאות של ימינו מוכיחה עד כמה יוצא דופן הוא סירובם של הערבים לקבל את בני עמם, ליישבם ולשקמם. כל פליטי מלחמת העולם השנייה, מיליונים רבים, יושבו במדינות מגוריהם. כל מדינה רואה לעצמה חובה לקלוט בתחומיה פליטים השייכים לעמה ולשקמם. זה כולל מדינות עניות ומרודות – –

סאלח סלים (חד"ש):

זה לא פלשתין – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש ממך לאפשר לחבר הכנסת פלד להמשיך בדבריו.

פיני בדש (צומת):

תוציא אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני.

סאלח סלים (חד"ש):

או שהוא לא מבין שום דבר, או – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא מבין למה הטרור צריך להגיע לכנסת; הוא טרוריסט, שילך.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, אתה לא עוזר לי.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה האבא של הטרוריסט.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני קורא אותך לסדר. בדרך שאתה מתנהג לא רק שאתה לא עוזר לי לנהל את הישיבה, אלא אתה גורם לתשובות שאתה מקבל. אתה מתגרה, כן, אתה התגרית, אדוני, ולא אפשרת לחבר הכנסת פלד לדבר. אני קורא אותך עכשיו לסדר בפעם הראשונה, אדוני.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא אמר לי טרוריסט.

היו"ר ר' אדרי:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני לא רוצה לשמוע. אם היית יושב בשקט אף אחד לא היה אומר לך מלה.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

אבל אתה התגרית, לא ישבת בשקט, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — תפקיד היושב-ראש להשתיק אותו.

היו"ר ר' אדרי:

תסלח לי, אתם מתגרים, אתם לא יושבים בשקט. הייתי מגן עליכם, אבל אתם לא יושבים בשקט, אתם לא רוצים שיגנו עליכם, אתם רוצים להתגרות ואתם מתגרים. אני מתחשב בכולם ואני נאלץ לומר לכם את הדברים הללו, היום אתם מתגרים.

בבקשה, אדוני.

משה פלד (צומת):

"אין שום מדינה שהפכה את בני עמה חסרי הבית לכלי נשק פוליטי כפי שעשו זאת מדינות ערב. עוול זה עליהן לתקן בעצמן ובגבולותיהן". שורות אלה נכתבו ב-10 באוקטובר 1989 על-ידי לא אחר מאשר שר החינוך דהיום אמנון רובינשטיין.

אלא שהיום, בימי ממשלת השמאל הקיצוני, השמאל שהמוסר הוא כביכול נר לרגליו, ממשלת השמאל, שאמירותיה והבטחותיה לבוחר רק לפני שנתיים וחצי כבר לא נחשבות בעיני שריה, ממשלה שבגדה בבוחריה והפכה את כל התחייבויותיה לנכס שערכו כקליפת השום, רק ממשלה שכזו יכולה להמשיך לשקר בדברי סימפתיה תפלים ומבוטלים, שהם בחזקת לעג מר לציבור שהלך ובחר בה.

הערבים מדברים על בעיה פוליטית מובהקת שלא תיפתר עד שיוחזרו כל הפליטים. ואתה, מר פרס, ממשיך לשטות בציבור ולהסביר שזו בעיה אנושית הומנית. אבל לא רק זאת, דמיון הפורה והיוצר, זה שהגה את רעיון "המזרח התיכון החדש", כבר מסתובב עם רעיון חדש: גיוס כספים כדי לעזור בקליטת הפליטים. הציבור שומע דבריו של שר החוץ ומסרב להאמין, גיוס כספים למען קליטת הפליטים. זה אותו פרס, אותה מפלגת העבודה שרק לפני שלוש שנים הסתובבה במסדרונות הקונגרס בארצות-הברית ואמרה לקונגרס: אל תיתנו ערבויות לקליטת פליטי ברית-המועצות. רק לפני שלוש שנים, אותו פרס, אותה מפלגת העבודה. בושה וחרפה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים, אדוני.

משה פלד (צומת):

אני כבר מסיים.

הנושא שהתחיל להידון אתמול בעמאן הוא זכות השיבה, ההגדרה הפורמלית איננה קובעת דבר, רק עקורי '67, או רק מקרים הומניטריים וכו'. אלה רק שלבים ראשוניים ותקדימיים לגבי התביעה הפלשתינית לזכות השיבה.

אני מציע לך, מר פרס, לרדת מהנושא המדיני, לעזוב את עם ישראל במנוחה ולהפנות את כל האנרגיה האצורה בך, את כל הפעילות היוצרת שלך לכיוון מפלגת העבודה ושיקומה. חשבת מה יכול לעשות מוח יוצר כשלך לתנועה תועה ולציבור נבוכ שכל מנהיגיו סרחו וכל השיטה שעליה גדלו והתחנכו קורסת כולה לנגד העיניים? מר פרס, אולי תפנה רחמיך ותנתב את כל לבך הרחום אל הציבור הנבוכ ולא אל זה שרוצה להשמידך. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת משה פלד. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סגן שר החוץ יושב אתנו כאן מכונס בתוך עצמו ומביט בעיניים משתאות על כל הלהט והפאתוס שבהם אנחנו דנים בבעיה שולית. בכלל, על מה אנחנו מדברים, מה הכותרות?

הרי שמעון פרס ויוסי ביילין מובילים אותנו לפתרון שבמסגרתו יהודה, שומרון וחבל-עזה, לפחות בשלב הראשון, יהפכו להיות מדינה פלשתינית. הם אומרים: תשמעו, אנחנו לא מעדיפים מדינה פלשתינית, אבל אם לא תהיה ברירה נסכים גם לזה. אנחנו מעדיפים קונפדרציה.

אני אומר, ניקח ברצינות את ההצעה שלהם ונשאל את עצמנו, על מה הם נאבקים? אם על-פי תוכניתם תקום בעוד שנה וחצי, בעוד שנתיים, ישות עצמאית במסגרת קונפדרטיבית, וגיד שהם ייכשלו, והתוכנית תצלח, ותהיה יחידה עצמאית ירדנית-פלשתינית, קונפדרציה, האם משהו מהם מציע שלקונפדרציה הזאת אסור יהיה להביא לתחום הטריטוריאלי שלה את מי שהיא רוצה?

עובדים עליכם בעיניים, אתם לא רואים? אותו פרס שעמד כאן ואמר: לא יהיו עוד מאה שנות טרור, אותו פרס צוחק עליכם. הוא נאבק עכשיו למניעת החזרתם של פליטים ליהודה ולשומרון. אבל כל זה למתי? לא חבל על המאמצים? לא חבל על הוויכוח? פשוט, תגיעו להסדר הקבע, כפי שהצעת, ותגידו לכל עם ישראל, שמי שרוצה הסדר קבע צריך להבין שפירושו ישות עצמאית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, וזו מבחינתנו התנתקות בדבר היכולת לקבוע מי ישב שם. אל תעבדו על הציבור.

אני מקווה שיש איזה קונסנסוס בינינו. תיקחו ברצינות את מה שהם אומרים. אמר אתמול הנציג הפלשתיני נביל שעת', שכל העיסוק בסוגיית העקורים הוא לא העיקר, הוא הפרוזדור, הוא המבוא לעיקר. העיקר הוא להכשיר את הקרקע להתדיינות על פליטי 1948, הרי חלק גדול מן העקורים הם עצמם פליטים, לפי ההגדרות האלה, לפי שיטתם.

אני חוזר ואומר לכם: אם אתם לא מבינים ששגיתם בהסכם אוסלו, יש לכם עכשיו הוכחה נוספת. שתי הבעיות שלובות זו בזו. אין הסדר קבע תוך כדי עמידה על העקרונות שאתם מציגים היום בציבור,

שאתם נלחמים נגד החזרת מיליון עקורים, מיליון וחצי. הם יחזירו את מי שהם רוצים. אם אתם נותנים להם את המפתחות – הם לא ישאלו אתכם.

אם אתם רואים בזה סכנה דמוגרפית וסכנה במלחמה שלכם בעקורים, תילחמו בשמירת החומות, תחזיקו את המפתח. איך אנחנו אמרנו כשהיינו בדרך למדינה, במיוחד אחרי מה שקרה לעם ישראל בשנות ה-40, בשואה? – חשוב לקבל את המפתח אפילו על פיסת קרקע; השאר יבוא בהמשך.

אתה יודע שהתנועה שלהם מחקה את התנועה שלנו והם מאמצים גם את האמירות האלה, וכאן יש לך הוכחה מה חשיבותו של המפתח.

לכן המסקנה: אל תיתנו את המפתח ואל תילחמו את המלחמה הזאת. אם אתם נותנים את המפתח – אל תרמו את עם ישראל. תגידו שאתם בעד החזרת העקורים.

העניין של ירדן. אחת השגיאות החמורות שאנחנו עושים, גם הליכוד וגם העבודה, שאנחנו משחררים את ירדן מאחריותה לסיוע מסיבי בפתרון בעיית העקורים והפליטים. לא יכול להיות ששטח ארץ שהוא ארץ אחת – פלשתינה, ארץ-ישראל, ב-30,000 קילומטרים רבועים נצטרך לפתור בעיה של 4 מיליון פלשתינים, או 5 מיליונים, ו-4-5 מיליון ישראלים יהודים, ואילו ב-90,000 קילומטרים רבועים הם כבר קיבלו את המנדט, הם מרוצים, להם אין שום אחריות ושום פתרון, וגרים שם בסך הכול 3.5 מיליונים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת מיכאל איתן. אני מודה על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. גברתי, הבמה לרשותך, שלוש דקות. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיוני ועדת הארבעה בדרג של שרי חוץ אמורים לסוב, בין היתר, גם ביחס לדרישתו הנחרצת של אש"ף, הנתמכת על-ידי מדינות ערב, להחזרתם לבתיהם של מי שמכונים על-ידי אש"ף עקורי '67.

אין ספק שהיענות לדרישת הפלשתינים להחזרת מי שמכונים בפיהם עקורי '67 לבתיהם תשמש תקדים מסוכן ביותר והיא עלולה להביא באופן טבעי דרישות המשך לגבי עקורי '48 וכך הלאה.

מעבר לכך, עלולה החזרת עקורי '67 לעורר בעיות רבות נוספות שלהן עלולה להיות בהמשך השפעה גורלית ומסוכנת על שלומה של מדינת ישראל, על ביטחון אזרחיה ועל עתידה בכלל.

החזרת העקורים תאפשר כניסתם ארצה של פלשתינים רבים שהוכשרו בעת ישיבתם בארצות ערב לביצוע פעולות טרור והסתה, והם יפעלו באופן שיפגע ביכולתה של הרשות הפלשתינית לרסן את פורעי החוק והסדר, עניין כאוב ביותר שהרשות הפלשתינית מתקשה להשתלט עליו ממילא.

החזרת העקורים תביא אפוא להתגברותם של מעשי הטרור ותגרום בהכרח להתדרדרות ולפגיעה נוספת על זו הקיימת ממילא בביטחון האישי של אזרחי מדינת ישראל וחייליה.

אש"ף, ירדן ומצרים תובעים החזרתם לשטחים של כ-800,000 עקורים. מספר אסטרונומי זה של עקורים עלול לחזור אל השטחים ולגרום להחמרה במצב הכלכלי הרעוע השורר בשטחים. אחוזי אבטלה עצומים ומצב חברתי ומדיני בלתי יציב, כל אלה ימנעו השקעות כלכליות בתחומי הרשות הפלשתינית, והמצוקה הכלכלית שתלך ותגבר תתפרק כלפי מדינת ישראל וכלפי אזרחיה ולא כלפי מי מהמדינות האחרות המעורבות בתהליך.

הממשלה משלה את עצמה ואת אזרחיה שיש לה שליטה על התהליך והיא יכולה לעוצרו בכל עת אם בחינתו מחדש תגלה שהוא הולך ומסכן את שלומה של המדינה ואת ביטחונה. כבר הובהר לנו, אזרחי המדינה, שטענתה זו של הממשלה היא אשליה והממשלה מובלת בתהליך הזה כסומא בארובה.

ראש הממשלה עצמו בהתבטאותו חסרת התקדים בעת הקלת הסגר רק ביטא את התחושה הכבדה, שישראל אינה מוליכה את התהליך אלא היא מולכת בו, ולמעשה רבים מצעדיה של מדינת ישראל במהלך התהליך נגזרים מלחץ המדינות המעורבות הכופה עלינו מהלכים העומדים בניגוד מוחלט לכל היגיון.

החזרת המכונים עקורי '67 תהווה המשך פריצתו של הסכר העומד לקרוס ממילא. אחריה, כפי שנאמר, תבוא באופן טבעי וצפוי מראש הדרישה לדון בעניינם של עקורי '48, ומדינת ישראל תעמוד חסרת אונים מול מצב בלתי אפשרי וחסר סיכוי.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת מוליכה את מדינת ישראל אל עברי פי פחת בכל התחומים האפשריים. אסור להניח לה להוסיף ולבצע מהלכים שמשמעותם היא פגיעה בוטה בסיכוייה של מדינת ישראל להוסיף ולהתקיים לאורך זמן. צריך לעצור את התהליך הזה כאן ועכשיו, ועלינו, חברי הבית הזה, מוטלת החובה לעשות כן בעוד מועד. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף עזרן. אדוני, בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, חברי הבית, אנחנו עוסקים בסוגיה מאוד מאוד כבדה, שיש לה השלכות קשות, אולי גם טובות, אבל בוודאי ובוודאי לא בתנאים שבהם אנו שרויים היום.

לפעמים אני תופס את עצמי, אדוני השר, ואני אומר זאת ללא שום קנטור או כוונה להתפלמס, ושואל את עצמי, איפה אני גר? האם אני אזרח של מדינת שווייץ, או של דנמרק? כי על מה בעצם מדובר פה?

אדוני יודע שמדינת שווייץ היא מדינה נייטרלית, מדינה מבוססת כלכלית, החיה בשלווה ובשלום, ואין לה אויבים, לא טבעיים ולא לא-טבעיים, והיא בודקת בשבע עיניים כל אדם שבא לעבוד אצלה, לא כפליט, אלא כעובד זר. יש שם היום 3 מיליוני איטלקים, אדוני יודע, והם מתמודדים עם הבעיה הזאת ולא יודעים איך לצאת ממנה. בצרפת קיימת הבעיה של הצפון-אפריקנים, כפי שאדוני יודע, והם כבר איבדו שם שליטה. בגרמניה, לצערי הרב, קיימת הבעיה של מיליוני טורקים מסכנים שבאים לשם כדי להתפרנס, ובוודאי לא כדי לעשות טרור.

יש לנו בעיה כבדה מאוד. אני לא טוען שאפשר להתעלם מזה לאורך זמן. אבל המינון, המידה, ואיך – האם איחוד משפחות? אינני יודע. דבר אחד ברור לי: לפתוח היום את האשנב, את הצוהר, ולו הקטן ביותר, לבעיה הזאת, הדבר יכניס אותנו לסיכון ולסחרור שאחריתו מי ישורנה. זה לא הזמן, זו לא העת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מתי הזמן?

יוסף עזרן (ש"ס):

אני אגיד לך מתי. כאשר נגיע למצבה של שווייץ, למצב של שלום ושלווה וביטחון, ויהיה לי קונטרול על כל מי שנכנס, מה הוא עושה ואיך הוא מתפרנס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

איך תגיע לשלום ולשלווה – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

תרשה לי, תרשה לי.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, היתה לך קריאת ביניים אחת, לא הפרעתי לך.

יוסף עזרן (ש"ס):

שוב התחלת, חבר הכנסת אלסאנע. בוא תקשיב למה שאני אומר לך. 800,000 היושבים היום ברצועת-עזה, ואני הייתי והסתובבתי שם, הם על תקן של פליטים. הם לא פליטים מסכנים? ארצות-הברית רוצה לעזור לפליטים האלה, תפאדל, בבקשה. אלה שיש להם האמצעים ורוצים לעזור לפליטים האלה להיות אזרחים יעילים ומועילים, שיבנו להם שם נמל עמוק מים וייתנו להם פרנסה. בתוך עשר שנים אפשר לפרנס שם 50,000.

אספר לך סיפור קטן. כאשר הייתי סגן שר האוצר עסקתי קצת בנושא כלכלי הנוגע לחצי מיליון יהודים שבאו מרוסיה. אני רוצה לומר לך שהעולים האלה לא באו כפליטים. מבחינה ערכית ומבחינת תחשיב ערכי, הם הביאו אתם קרוב ל-15 מיליארד דולר מבחינת ההשכלה שלהם, מהנדסים ורופאים וכו'. ועם העוצמה של מדינת ישראל, ועם 10 מיליארד דולר ערבויות אנחנו עדיין מתקשים עד היום לקלוט אותם. מה אתם חושבים על הדברים האלה? האם באמת יש טעם להחריף עוד יותר את הבעיה הקיימת? ודאי שלא.

יש בעיה אחרת, עקרונית, אדוני השר, ואני מבקש להעלות זאת, ברשותך, אדוני היושב-ראש. אחרי מלחמת העולם השנייה היו חילופי אוכלוסין, כמעט נדידת עמים. אני בא ממדינה ערבית. אני מתגאה שנולדתי במרוקו, באתי ממדינה ערבית. יש היום בארץ קרוב ל-650,000 יוצאי המאגרב – מדינת מרוקו. באו קרוב ל-150,000 מעירק, ועכשיו הם, בלי עין הרע, מאות אלפים. יש 150,000 עקורים שהשאירו מאחוריהם את רכושם ואת תרבותם. חלק בא מרצונו הטוב, אבל יש גם חלק שנעקר. אז מה קרה? אנחנו קלטנו יהודים שאין להם מדינה בשום מקום, שיש להם רק מדינה אחת ויחידה – ארץ מכורתם. ואני אומר זאת לא בפאתוס, אלא בכנות.

מה לעשות וזה המצב הקיומי היחידי שיש לעם הזה. מבחינה מוסרית, מה התסכול ומה התסביך הזה שלנו? יש לנו בעיה? לא קלטנו יהודים שהיו פליטים ממדינות ערב? מה יש; היו חילופי אוכלוסין. דבר כזה קרה במדינות מבוססות, במעצמות אדירות.

לכן, אני מאוד מבקש להדגיש, שבתהליך העובר עלינו, ואינני רוצה לקטרג עליו, יש שלבים, שלב אחרי שלב אחר שלב, וזה השלב האחרון, הדבר האחרון. אנחנו ב"עלינו לשבח", עוד לא התחלנו אפילו ב"ותתפלל חנה", מלה ראשונה – "מודה אני לפניך" – בתהליך הזה, וכבר "אדון עולם"?

מה אנחנו עושים כאן? אנחנו הורסים את התהליך, הורסים את עצמנו ומסכנים את כל הקיום שלנו במקום הזה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יוסף עזרן. אני מזמין כעת את חבר הכנסת רן כהן.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת עזרן, יש לך רעיונות של "מולדת": טרנספר, חילופי אוכלוסין. יפה מאוד, לא לפחד – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החוץ, חברות וחברי הכנסת, אני חייב לומר, שאני עוקב אחרי התקשורת ואחרי הדיווחים, אחרי הצעקות והצווחות, ואני בעצם לא לגמרי מבין, למען האמת, על מה המהומה ועל מה הבהלה, וכבר החריבו את מדינת ישראל וכבר הרסו את ביטחונה – – –

משה פלד (צומת):

התקשורת אשמה?

רן כהן (מרצ):

לא התקשורת. האנשים, מי שמדבר בתקשורת. רבותי, אולי כאלה שפשט עוד לא הבינו. אנחנו החלטנו, עם הפלשתינים, כי יש לנו פרטנר גם ליישב את הסכסוך הישראלי-הפלשתיני – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אוי ואבוי לפרטנר הזה.

רן כהן (מרצ):

אני יודע, חבר הכנסת ורדיגר, שהפרטנר שלך יותר טוב, הוא אחמד יאסין; הוא אחמד יאסין. הפרטנר שלך הוא אחמד יאסין, המנהיג של ה"חמאס" שיושב בכלא, אחרי שאנחנו עצרנו אותו.

משה פלד (צומת):

אל תיקח את הפרטנר הזה מטלב אלסאנע. זו גזלה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

רן כהן (מרצ):

לנו יש בינתיים פרטנר שעוצר "חמאס", ולך יש פרטנר שמייצר "חמאס". אדוני היושב-ראש, הקריאות האלה לא על חשבוני.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ורדיגר, אפשרתי לך שתי קריאות ביניים, אדוני.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר נואם אחרי, יגיד אז את כל אשר עם לבו ואני לא אפריע לו.

משה פלד (צומת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד, אתה לא תורם דבר ולא חצי דבר לעניין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה מדבר מייד אחריו. אתה יודע זאת.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עוד לא התחלתי את נאומי, אבל אני מצטער, זה לא יהיה בצווחות. לא יגזלו את שלוש הדקות המסכנות שלי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש מכם, חברי הכנסת, להקשיב לחבר הכנסת רן כהן, כפי שהוא הקשיב לדברי חברי הכנסת כאן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברים יקרים, אנחנו החלטנו לפתור גם את הסכסוך הישראלי-הפלשתיני, ובמסגרתו צריכה להיפתר הבעיה הפלשתינית. מי שרוצה לשמר את בעיית הפליטים והעקורים, רוצה לשמר את הסכסוך. ומי שרוצה לפתור את הבעיה הזאת בתוך התהליך, רוצה שייעלמו מוקדי הסכסוך ומוקדי המצוקה והשנאה. זה כל המתכון.

אני מאוד שמח שראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, מנהיג הליכוד, בהסכם קמפ-דיוויד, חתם על הסכם שאומר שיהיה משא-ומתן על פתרון בעיית העקורים. והבוקר שמעתי את ביבי נתניהו אומר: כן, התכוונו אולי רק לכמה אלפים, או עשרות אלפים. אז מתחיל עניין המידות והכמות. אז על מה הצווחה? הצווחה היא על הצורה. הצווחה היא על ההתנגדות שלכם.

אדוני היושב-ראש, חצי הזמן עבר על ההפרעות.

רפאל איתן (צומת):

אתה מפריע לאחרים בדיוק כמו שאחרים מפריעים לך.

היו"ר ר' אדרי:

דווקא במקרה זה, חבר הכנסת איתן, הוא יושב היום בשקט.

רן כהן (מרצ):

אני לא יודע מה שמעת, אבל יש כאן יושב-ראש. אני ישבתי לידך, וראיתי שאפילו אתה הפרעת יותר ממני, כאשר בדרך כלל אתה לא מפריע. היום הפרעת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפי ההיגיון שלך צריך להחזיר גם את – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו מתקדמים יפה. אף אחד לא מקשיב לכם. אנחנו מתקדמים יפה, ואני מבקש שלא להפריע. אנחנו צריכים לסיים.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת ויינשטיין, הכנתי נאום לשלוש דקות. אפילו הודעה לעיתונות – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא. הוויכוח הזה על חשבונך, אדוני.

רן כהן (מרצ):

הוויכוח על חשבוני?

היו"ר ר' אדרי:

בוודאי. אם אתה עונה לו, זה על חשבונך.

רן כהן (מרצ):

אז תשתיק אותם.

היו"ר ר' אדרי:

אם אתה מתווכח אתם, זה על חשבונך.

רן כהן (מרצ):

לכן, רבותי, לא במקרה גם במחנה הפלשתיני יש כאלה שלא רוצים לפתור את הבעיה של העקורים, כי הם רוצים להשאיר אותה כחומר נפץ נגד ישראל ונגד השלום, והימין בישראל מקים צווחה שמא תיפתר הבעיה של העקורים ואז לא יהיה אותו גורם מתסיס רצחני שיצא מתוך הבעיה הזאת.

לכן, אדוני היושב-ראש, מה שכאן נאמר בעצם מקביל מאוד לאותה טענה מוכרת מאוד בישראל עשרות שנים, על-ידי שונאי מדינת ישראל בצד הערבי, שאמרו: אם מדינת ישראל תהיה פתוחה לפתרון בעיית היהודים, זו סיבה לרצונם של היהודים להתפשט על חשבוננו ולהיות גורם שיכבוש את השטחים שלנו ויפעל נגדנו.

כאן קורה אותו דבר. הימין הישראלי קם ואומר בדיוק מה שאמרו שונאי ישראל כל השנים. אנחנו צריכים, אדוני היושב-ראש, באופן הכי הוגן והכי נכון לומר את שני הדברים: א. מדינת ישראל, כפי שנחתם בהסכם קמפ-דיוויד, צריכה להכיר בעיקרון – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים.

רן כהן (מרצ):

תן לי לגמור את המשפט. – של פתרון בעיית העקורים. היא לא רק בעיה אנושית ומוסרית, היא גם בעיה פוליטית.

ב. צריך לקבוע חד-משמעית – יחזרו לשטחים, לא לישראל, רק אלה שיהיה להם פתרון של דיור ועבודה, שתהיה להם הזדהות עם תהליך השלום ויעמדו באותו מרכיב של ביטחון שהם לא יסיתו ולא יפגעו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יש להם יכולת כלכלית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קודם צריך להחליט שמוותרים על השטחים.

היו"ר ר' אדרי:

אתם מפריעים בסיום. בבקשה, אדוני.

רן כהן (מרצ):

אתה חושב שאהבתי את הדברים של גנדי? שמעתי אותם. אתה חושב שאהבתי את הדברים של מוסא פלד? שמעתי אותם. לא אהבתי את הדברים של מיקי איתן. שמעתי אותם בשקט גמור. תאמין לי, אמרו דברים מופרכים לא פחות משלי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אנא ממך לסיים.

רן כהן (מרצ):

והדבר השני, שמדינת ישראל שותפה לדיונים האלה כדי שיהיה לה אותו "קונטרול", שמי שיחזור – זה יעשה אך ורק בקצב, גורמים שאינם עונים לתהליך ואינם גורמים מפגעים בבעיית הביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

רן כהן (מרצ):

דוגמה הכי פשוטה. עד לפני חודשיים חשבנו שיש 1.7 מיליון פלשתינים בשטחים. פתאום יום אחד התברר שיש 2.4 מיליונים. משהו באמת חושב שבגלל ההתוודעות הזאת הטרור גדל? הרי אלה שטויות. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רן כהן. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ההיסטוריה צוחקת לנו. פעם ניסו להגביל עליית יהודים על-פי יכולת כלכלית, עכשיו הם חושבים שזה יעצור שיבת ערבים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשאני שומע את דבריהם של הנואמים לפני אני חש את מידת הצביעות הרבה באותם דברים, במיוחד אלה שנשמעו מהליכוד וממולדת. יש כאלה שמנמקים את ההתנגדות שלהם להחזרת העקורים הפלשתינים שנעקרו מהבתים שלהם בכוח עקב מצב של כיבוש, רדיפה, חשש לחייהם – חוששים שמא החזרת העקורים תפגע ברווחתם של הפלשתינים בגדה המערבית וברצועת-עזה. איזו רווחה יש שם? הרי אם אנחנו דואגים לרווחתם – נבטל את הסגר, ניתן לעובדים שייכנסו, ניתן להם לחיות באופן עצמאי, נוציא את צה"ל משם ונוציא את ההתנחלויות. מספיק עם הצביעות הזו.

יש כאלה שמתרצים זאת, כמו חברת הכנסת סלמוביץ, בכך שזה יפגע ברשות הפלשתינית. אלה מתנגדים להסכם השלום, לא מכירים ברשות הפלשתינית, וחושבים שהחזרת העקורים תפגע ברשות הפלשתינית. אז תנו לרשות הפלשתינית שתתמודד עם הבעיות שלה. אל תהיו אפטרופסים שלהם, אל תהיו הפטרונים שלהם. הם דואגים לעצמם והם דואגים לעמם.

משה פלד (צומת):

— — —

אסתר סלמוביץ (יעוד):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

אבל, יתירה מזו, מה שאומר כאן חבר הכנסת משה פלד, הוא אומר — — —

משה פלד (צומת):

הפלשתינים צריכים את ההכרה שלי?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה לא יודע מה אתה אומר. אני אגיד לך מה אתה אומר. חוסר ההיגיון המוחלט שלך איכשהו מתבטא בדברים שאתה אומר אותם. אתה בא בטענות למדינות ערב. אתה אפילו לא בא בטענה למדינת ישראל שכבשה את השטחים וגירשה אותם.

משה פלד (צומת):

אני לא אמרתי זאת. שר החינוך אמנון רובינשטיין אמר.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד, אנא ממך, כבד את ניהול הישיבה.

משה פלד (צומת):

הוא לא מבין מה שהוא אומר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, קריאת ביניים אחת אפשרתי לך, שתיים אפשרתי לך, אתה כבר מפריע. הצחוק לא במקום, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא צוחק כי הוא לא יודע מה הוא מדבר. הריקנות הזו.

משה פלד (צומת):

זה לא אני אמרתי. השר אמנון רובינשטיין אמר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, שמענו, תודה לך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה להבין. מדינות ערב אין להן שום חובה לפתור את בעיית העקורים, שהיא תוצאה של הכיבוש הישראלי. אתה לא יכול לעשות שלום עם ירדן ועם סוריה ולהשאיר נטל כלכלי לגבי פתרון בעיית הפליטים. לפליטים יש זיקה לאדמות שלהם, למשפחות שלהם, הם רק אלה שגורשו ב-1967, עוד חיים העקורים מפני 26 שנים, לפחות 28 שנים, אלה אנשים שיש להם זיקה וזכותם לחזור.

מדינת ישראל לא יכולה לבוא ולומר, שזכותו של כל יהודי בכל מדינה בעולם, היכן שהוא נמצא, לחזור למדינת ישראל, אבל לפלשתינים אין זכות לחזור לאדמות שלהם ולמשפחות שלהם. זו צביעות. זה דבר בלתי מוסרי. זו כפילות מוסר. לדעתי, זה שולל את הטיעון שלכם לגבי זכות העם היהודי לחזור למדינת ישראל.

יתירה מזו, כמו שיש ליהודים הזכות לחזור לכאן, יש לפלשתינים זכות מוחלטת, לדעתי, בלתי מותנית, ואני לא מסכים עם חבר הכנסת רן כהן, שצריך להתנות את זה במצב כלכלי או בתמיכה בתהליך השלום. לא צריך לעשות להם פסיכואנליזה, מי תומך ומי לא תומך. זו זכות מוחלטת של כל פלשתיני לחזור לשטחים שלו ולמדינה הפלשתינית שתקום ליד מדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

נא לסיים, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לומר משפט אחרון. עצם העובדה שיש זכות שיבה ליהודים – עד היום יש יותר יהודים מחוץ למדינת ישראל מאשר היהודים הנמצאים כאן. מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שתושביה הנמצאים בחוץ-לארץ רבים מהאנשים שחיים כאן.

לכן, לדעתי, ההתנגדות הזו מצביעה אך ורק על צביעות ועל התנגדות לתהליך השלום. מי שרוצה בתהליך השלום – לא כמו שאומר חבר הכנסת עזרן, נחכה עד שנהיה שווייץ ונפתור את בעיית הפליטים. כל עוד לא פתרת את הבעיה של העקורים, לעולם לא תגיע למצב של שווייץ. על מנת להגיע למצב של שלום, למצב של שווייץ, צריך להכיר בזכות העם השני לחיות כמו העם היהודי במדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחרון הדוברים בנושא הזה – חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אדוני, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, כעת סיימת, אני מבקש להקשיב לחבר הכנסת ורדיגר. אם אתם רוצים ויכוח ביניכם, הדלתות פתוחות. אני לא מרשה ויכוח כאן בתוך האולם. תודה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה לסכם את מה שאמרנו. אמרתי שיש להם מאה מדינות, והוא אמר שיש להם מדינה פלשתינית אחת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם, אבל לא כאן. בבקשה, אדוני חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במפגש של שרי החוץ של ישראל, מצרים, ירדן ונציג אש"ף בנושא החזרת הפליטים סוכם אתמול על הקמת ועדה מתמדת של פקידים בדרג בכיר, וכן ועדת שרי חוץ שתשמע דיווחים על דיוני הוועדה המתמדת ותדון במסקנותיה. אומנם זאת התקדמות אטית, אבל התקדמות "יפה מאוד". מוזר שבעוד הפלשתינים בראשות ערפאת עדיין לא קיימו אף סעיף אחד מהסכם אוסלו – ובמיוחד מחיקת הסעיף על השמדת ישראל שבאמנה הפלשתינית – ישראל

ממשיכה להתקדם על-פי ההסכם בכל המישורים, ובמיוחד בנושא כה רגיש ומסוכן כמו בעיית העקורים.

במקום להודיע, שכל זמן שלא יבוטל הסעיף באמנה הפלשתינית על השמדת ישראל אין שום דיבורים בנושאים אחרים, ישראל מוכנה להשתתף בוועדה המתמדת ובדרג בכיר ביותר, בנושא אשר עלול להתגלגל ולהגיע לביצוע, חלילה, של זכות השיבה – בתחילה בממדים מצומצמים של פליטי 1967 ואחר כך להתקדם הלאה ולתבוע שיבת העקורים משנת 1948.

כל ממשלות ישראל לא הכירו בזכות השיבה מטעמים מובנים ולא נכנסו לשום דיונים מעשיים בנושא, כפי שכל ממשלות ישראל דחו על הסף ולא נכנסו לשום ויכוחים או דיבורים בנושא הגרעיני. ממשלת ישראל דהיום בכל זאת מסתכנת ונכנסת למשא-ומתן גם בנושא הגרעיני עם מצרים וגם בנושא הפליטים וזכותם לשוב – עם ירדן, מצרים ואש"ף, דבר אשר עלול, חלילה, להובילנו לאסון.

אש"ף היה ונותר ארגון טרוריסטי בעל מגמות ברורות של ייצוג כל הפלשתינים, גם את פליטי 1948, והם מבטאים זאת לא אחת במפגשים. אף שרשמית משתדלים להימנע מלדרוש זאת בתקיפות – כלומר, בקשר ל-48' – הרי שאיפתם ברורה והיא להחזיר את העקורים ליפו, לחיפה, לגליל, לאשדוד וכן הלאה.

על כן שגתה ממשלתנו במשא-ומתן החובבני באוסלו, כי תמורת ויתורינו המפליגים לכל דרישותיהם כמעט – המולכים ללא ספק למדינה פלשתינית – לא דרשה ישראל בתוקף וכתנאי מאש"ף להסתלק מתביעתם למימוש זכות השיבה בכלל ושל פליטי 1948 בפרט. אש"ף לא יירתע מניצול זכות השיבה שעליה הוא נאבק בעת המשא-ומתן באוסלו – כלומר בשלב הראשון מימוש סעיף 12 המתייחס לפלשתינים פליטי מלחמת ששת הימים, ובהמשך – ביצוע סעיף 5 במסמך העקרונות המתייחס לפליטי 48'.

להמשיך במשא-ומתן על ביצוע הסכמי אוסלו כאשר ערפאת "על הפנים" והשפעתו הולכת ונחלשת וכל הסכם אוסלו נשאר על הנייר ובסכנת פיצוץ – במצב זה להמשיך עמו במשא-ומתן בנושא החזרת העקורים וזכות השיבה, זוהי איוולת. רוב-רובו של העם בישראל מתנגד לכך. אין לממשלה הזאת זכות לדבר בשם העם. אולי בקונסטלציה הנוכחית בכנסת יש לכם רוב, אך העם הולך ועוזב אתכם. דעו לכם, השעה מתקרבת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מזמין את סגן שר החוץ, חבר הכנסת יוסי ביילין, להשיב לדוברים בנושא עתידם של עקורי 1967. אדוני סגן השר, הבמה לרשותך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת נדרשה להתייחס לנושא של עקורי 1967 שלוש פעמים. פעם אחת היתה ב-28 בדצמבר 1977. באותו יום הציג ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, בפני הכנסת

תוכנית משלו בנושא האוטונומיה – תוכנית שלא הוסכם עליה עם איש אלא היא היתה בעצם פרי רוחו, דבר שהוא כנראה האמין שיוכל להתקבל כבסיס למשא-ומתן עם מצרים באותה עת. באותו דיון, כשהוא הופיע בכנסת, נאמר על-ידי ראש הממשלה דאז, ואני מציע להקשיב לדברים כי הם מאוד מעניינים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

גם בעניין ההתנחלויות אתה מצטט אותו: "עוד יהיו הרבה אלוני-מורה"? אתה מזכיר שהוא הקים כל כך הרבה יישובים ביש"ע?

רחבעם זאבי (מולדת):

ידעתי מראש שתיאחז בליכוד ובקמפ-דיוויד ותגיד: אני חטאתי? הליכוד חטא ואני מעתיק את זה. תעתיק חטאים אחרים. תעתיק את החטא של 140 – – –

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מזכיר שקריאת ביניים זה לא נאום. תודה. בבקשה, אדוני.

סגן שר החוץ י' ביילין:

– – – "תוקם ועדה של נציגי ישראל, ירדן והמועצה המינהלית לקביעת כללי ההגירה אל יהודה, שומרון וחבל-עזה. הוועדה תקבע את הכללים שלפיהם תותר לפליטים הערבים שמחוץ ליהודה, שומרון ועזה הגירה במידה סבירה לתוך חבלים אלה. החלטות ועדת ההגירה יתקבלו פה-אחד". ההודעה של ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, הובאה כפי שהיא לאישור הכנסת. היא זכתה, מטבע הדברים, ברוב. כלומר, זאת מחויבות של כנסת ישראל.

משה פלד (צומת):

זה היה בדצמבר 77'?

סגן שר החוץ י' ביילין:

28 בדצמבר 1977.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה בדיוק?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני כבר אמרתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אלו החלטות של הכנסת שכולנו יודעים את ערכן הדקלרטיבי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני לא יכול לאפשר ויכוח ביניכם. לא, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה ההחלטה הזו מחייבת?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה דיברת. כל אחד דיבר. דיברו עשרה דוברים. אני מבקש להקשיב גם לתשובה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מניח שזה לא נעים לאוזן, אבל כדאי להקשיב לזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה אולי לא נעים אבל זה צריך להיות מדויק. ההחלטות האלה לא מחייבות – לא את המדינה וגם לא את הכנסת. הכנסת הנוכחית קיבלה החלטה, ביוזמת חבר הכנסת שמאי, שקוראת לממשלה להתפטר.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אל תעשה לי חיים קשים. אני מבקש ממך, אדוני. דיברת, אמרת את כל אשר על לבך. אני אודה לך, אדוני, אם תסייע לי לנהל את הישיבה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן מזכיר לסגן השר, שלפני שלושה חודשים קיבלה הכנסת החלטה שעל הממשלה להתפטר. אי לכך תתפטר הממשלה ונאמר שכל ההחלטות ההצהרתיות צריכות להתקיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אני מקווה שבזה תמו קריאות הביניים והנאומים הקצרים. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן השר הקשיב כל הזמן בשקט.

היו"ר ר' אדרי:

הוא הקשיב לכולם, בלי הערת ביניים אחת. אודה לכם אם תואילו לאפשר לסגן השר לדבר ולהשיב לדוברים. תודה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי ההצעה של חבר הכנסת שמאי, שהתקבלה, אנחנו עדיין שוקלים את זה, ואגב בכל הרצינות...

רחבעם זאבי (מולדת):

אלא שטיבי עוד לא נתן לכם הוראה. אתם מחכים להוראה מאחמד טיבי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אם אני מפריע לכם, אני בהחלט אשמח לעזוב את הדוכן. מאז אני בכנסת, אני לא הערתי מעולם לאיש מכם איזו הערת ביניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל היתה לך זכות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני עומד על זכותכם להעיר, אבל כדאי לשמוע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מכניס לנו במקומות אחרים. פה אתה מנומס אבל אתה דופק אותנו במקומות אחרים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, בדרך הזאת אף אחד לא יקשיב לכם. זה לא מתקבל על הדעת, ואתם יודעים שאנחנו לא מנהלים את הישיבה כהלכה. אני מבקש מכם ואני פונה אליכם ואני אודה לכם אם תואילו לאפשר לסיים את הדיון בצורה הנאותה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאה אחוז.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם, תודה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ההודעה של הממשלה התקבלה על-ידי הכנסת בהימנעות של מפלגת העבודה, שהרימה אז גבה על הנכונות המופלאה של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בהצעה החד-צדדית שלו, שאיש לא הסכים אתה אז. מאוחר יותר – זה השלב השני – הובא הרעיון הזה לקמפ-דייוויד. ברור שהמקור של ההצעה היה ישראלי ולא פלשתיני, כי זו היתה ההצעה המקורית של מנחם בגין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה ההבדל בין הגירה לבין עקורים? יש ועדת הגירה – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש. אנחנו לא נתקדם. אני לא אוכל לאפשר בדרך הזאת. אנא מכם. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

בהסכם קמפ-דייוויד – הדבר הזה כבר נאמר – נקבע סעיף מפורש שהתייחס לנושא עקורי 1967, אותם אנשים שעזבו את השטחים בעת מלחמת ששת הימים. זה לא נעים, אני יודע, אני יודע שזה לא נעים, אני יכול להבין אתכם בהחלט.

היו"ר ר' אדרי:

אנא מכם, חברי הכנסת, בואו ננהג כפי שנהגו עמנו. סגן השר נהג עמנו בצורה נאותה, אני מבקש לנהוג גם בו בצורה זו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ההישג של מנחם בגין בהסכם קמפ-דייוויד היה שהוא העביר את הנושא שהיה חשוב לו במיוחד, וזה שכל החלטה בנושא העקורים – הוא קרא לזה "פליטים" אפילו – תהיה בהסכמה מן ההחלטה הפרטית שלו, שהפכה להיות החלטת ממשלה וכנסת, להסכמה עם המצרים. וזה היתרון של קמפ-דייוויד בהקשר זה. מצרים הסכימה לכך שכל דיון וכל החלטה בנושא העקורים יינתנו בהסכמה, משמע לכל צד מארבעת הצדדים יהיה וטו על כל החלטה.

אנחנו, כחובבנים גמורים, חסרי אונים במשא-ומתן שניהלנו באוסלו, נעזרנו במקצוענים שהשיגו דברים אדירים במשאים-ומתנים, כמו למשל בליכוד, שהלך בהחלטה נחושה להישאר בחלק ניכר מחצי האי סיני וחזר הביתה כמעט עם כולו. ואמרנו: מה ניקח משם? בעצם לקחנו את קמפ-דייוויד, ועל זה כבר דובר לא מעט: את חמש השנים, את הסדר הביניים, את המשא-ומתן לקראת הסדר קבע וגם את נושא העקורים.

כיוון שנושא העקורים הוא אחד הנושאים היותר-רגישים – ועובדה שזה עורר רגשות, בהחלט באופן טבעי, גם עכשיו – אמרנו: בנושא הזה נעשה ממש סייג לעצמנו, ניטול את ההסכם כמות שהוא, את הסעיף כפי שהוא, ונעתיק אותו להסכם אוסלו. אלא אמרנו: זה לא יהיה פשוט, כי כאשר הגיעה ממשלת ישראל להסכם הזה בקמפ-דייוויד, היא הלכה לזה בלי בעל הבית ועשתה את ההסכם הזה עם המצרים. כאשר הפלשתינים ירצו לדון אתנו על זה, זה יהיה בוודאי לא פשוט. ואכן זה לא היה פשוט. כי הרי ברור לכול מה משמעות אותה הסכמה. הסכמה היא מלה אחרת לווטו הדדי.

אחרי שאנחנו הצלחנו בהסכם עם הפלשתינים, עם אש"ף הנורא, להגיע לאותו הסכם שמנחם בגין הגיע אליו עם המצרים, הבאנו את זה לכנסת, קיבלנו את אישורה של הכנסת, שאישרה גם את הסכמי קמפ-דייוויד – מחויבות בין-לאומית של ישראל. פתאום איזה מין תדהמה: לא שמענו, לא ידענו מי הם העקורים, אנחנו רוצים הסברים – מה זה 1967, מה זה פליטים, מה זה עקורים, למה אתם מוותרים.

ואני רוצה לומר משהו: אני יכול להבין אותם אנשים שבאופן עקבי, מסורתי ואחראי מתנגדים לכל דבר שריח הסכם עולה ממנו. לדעתי, ההתנגדות של הליכוד להסכם הזה היא מעשה של מצח נחושה שאומר: כל עוד אני חותם על הסכמים זה בסדר; אם מישהו אחר עושה את זה, אפילו אם אלה אותן מלים ממש, אני עם זה לעולם לא אוכל להשלים.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה אתה אומר לנו, לא לליכוד? מה אתה אומר לנו על החטא הזה? להם יש חטא קדמון, למה נצמדתם אליו? למה אתם מחקים אותו? למה אתם עושים אותן שגיאות?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אש"ף הוא לא מצרים. זה אסון. אש"ף זה ארגון טרור, מצרים היא מדינה, ירדן היא מדינה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת שאקי, אם אתה מתבונן בזה באופן רציונלי, אתה לא יכול להתעלם מכך שהסכם עם אש"ף לגבי הנושא הזה הרבה יותר משמעותי מהסכם עם צד שהוא לא רלבנטי לעניין. פה הפלשתינים עצמם מוכנים לאותו דבר שמצרים הסכימה לו בלי שיש לה מעורבות ישירה. אתה יכול להגיד: אל תעשה הסכם עם אש"ף. זו זכותך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הם מפירים את הכול.

סגן שר החוץ י' ביילין:

יוצא מן הכלל.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שאקי, אפשרתי לך שתי קריאות ביניים. אני מודה לך, אדוני.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אתה אומר לשיטתך שלא היה צריך לעשות הסכם עם הפלשתינים – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עם ערפאת.

סגן שר החוץ י' ביילין:

עם ערפאת. אתה היית מוצא את הפלשתינים של ביבי ועושה אתם הסכם מצוין.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עד שנמצא אותם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לשיטתך אני יכול לקבל את זה. אבל כיוון שנעשה הסכם ואיזה גורם לא חשוב כמו כנסת ישראל אישר אותו, והוא היום מחויבות בין-לאומית של ישראל, גם אם מישהו אוהב את זה פחות או אם

מישהו אוהב את זה יותר, צריך להבין קודם כול: הסעיף הזה, גם אם מישהו לא מתלהב לזכור את זה, הומצא על-ידי מנחם בגין והועתק לכאן.

מיכאל איתן (הליכוד):

בחבילה אחרת לגמרי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

בחבילה אחרת, לא לגמרי.

מיכאל איתן (הליכוד):

בחבילה אחרת לגמרי ממה שאתם מביאים, באוטונומיה פרסונלית.

סגן שר החוץ י' ביילין:

איפה זה נאמר? בפרשנות שלו – כמו שנאמר היום שזה עשרות אלפים – בפרשנות שלו, בלבד. יכול להיות שבלבו זה נאמר. יכול להיות שבלבו – אני לא רוצה, חלילה, לומר דבר כזה באופן חד-משמעי – הוא חשב: אתם יודעים מה, יכול להיות שאף פעם לא נצליח לממש את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם טענתם שאנחנו בכלל לא רוצים ליישם את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כן, יכול להיות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם אמרתם שאנחנו סתם – – – ולא מתכוונים ליישם את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

נכון, יכול להיות שזה לא כל כך טיפשי שאמרנו את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מה אתה רוצה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

עם זה, יש כאן מחויבות בין-לאומית של ישראל, והחשיבות של הסעיף הזה – וזאת היתה תבונתו של ראש הממשלה המנוח מנחם בגין – זה עניין ההסכמה. מי שמבין את זה, מבין את זה. יש כנראה כאלה שלא רוצים להבין את זה, וחבל.

אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החוץ, על תשובתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

עניין ההסכמה חשוב לאלה שרוצים להגיד "לא".

היו"ר ר' אדרי:

יש הצעות אחרות של חברי כנסת המבקשים להסיר הצעות שונות מסדר-היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

במליאה, במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

ראשון המציעים – חבר הכנסת סלאח סלים, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי בנושא: עתידם של עקורי 1967. דקה לרשותך, אדוני.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני הותקפתי בצורה בלתי רגילה ולצערי לא קיבלתי הגנה מאדוני היושב-ראש. אני חושב שזו זכותי שהיושב-ראש יגן עלי כשנאמר לי פה בכנסת ישראל שאני טרוריסט. זאת מלה שלא משתמשים בה, ועוד מי אמר אותה – קרלוס הישראלי, הרב-טרוריסט הגדול, שהוא אומר לי שאני טרוריסט.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אדוני – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הסיעה שלו קראה לי "טרוריסט". זה שישב על הכיסא שלו קרא לי "טרוריסט".

סאלח סלים (חד"ש):

הוא קרלוס הישראלי, הוא רב-הטרוריסטים, האבא של הטרוריסטים, והוא אומר לי שאני טרוריסט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת פלד, תן לי בבקשה להשיב.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני אטפל בעניין.

אדוני חבר הכנסת סאלח סלים, אם אני לא הגנתי עליך זה מפני שלא הקשבתי ולא אפשרת לי להקשיב למה שאומרים באולם, כי אתה הפרעת לא פעם אחת ולא פעמיים ולא שלוש פעמים, ואתה לא יכול לבקש הגנה כאשר אתה לא מאפשר גם ליושב-ראש וגם לחברי כנסת אחרים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

שאלה לסדר.

היו"ר ר' אדרי:

תן לי בבקשה, אנא בטובך. אני מקשיב לכולם, תן לי בבקשה להמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה שאלה לסדר.

היו"ר ר' אדרי:

אבל תן לי להמשיך, תן לי לסיים, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לשאול.

היו"ר ר' אדרי:

אנא בטובך, אני מדבר בינתיים, אני עוד לא סיימתי, אדוני. תודה לך, אדוני.

איך אתה, אדוני, יכול לתבוע ממני להגן עליך כאשר אתה לא מאפשר לי להקשיב אף לא לחבר כנסת אחד, למה שהוא אומר, ואתה קם ואומר דברים חמורים, כאשר אפשרתי לך בצורה מסודרת והוגנת? אתם שמים לב, אני כאן מנהל הישיבה של כולם, ומה שאמרת אלה דברים חמורים.

סאלח סלים (חד"ש):

לא פחות חמורים – – –

היו"ר ר' אדרי:

תקשיב, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – אתה לא שולט בלשונך מפני שאתה מטומטם.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, אתה נוהג בדיוק כמוהו. אני בינתיים מנסה לעשות סדר ואתה לא מסייע לי. אני אודה לך, אדוני, אם תואיל לסייע לי.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא אומר לי שאני טרוריסט.

היו"ר ר' אדרי:

תן לי, אדוני, אנא בטובך, תן לי לסיים את דברי, אולי נוכל להגיע להבנה. נאמרו דברים בעידנא דריתחא. זה נושא שהוא נוגע לכולנו, ואני מניח שהוא נושא חשוב שעומד על סדר-היום וילווה אותנו

עוד שנים רבות. מה שאני מבקש: את כל הדברים שחורגים מהטעם הטוב נמחק מן הפרוטוקול בהסכמת כולנו.

אדוני רצה הצעה לסדר, אדוני חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

ויתרתי בינתיים וזה לכבודו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על הסיוע.

אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד. דקה לרשותך, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לדעתי, משהחליטה הממשלה שהיא המייצגת את מדינת ישראל ומקבלת את תמיכת הרוב ללכת לכיוון של שלום עם הפלשתינים, אחת הבעיות המהותיות היא בעיית העקורים. אחרת, איך אפשר לבוא לאדם שמשפחתו נמצאת בגדה המערבית והוא בירדן או בסוריה ולומר לו: אתה תישאר שם, אבל זה בחסות השלום ותחת מטריית השלום.

לדעתי, אותה הצדקה מוסרית ומשפטית הנותנת לעם היהודי זכות שיבה על-פי חוק השבות, אף שעד היום אין הגדרה מיהו יהודי ויש ויכוח על כך – הרי אין בעיה של ויכוח לגבי השאלה מיהו פלשתיני, הכול יודעים – אותו בסיס משפטי צריך לחול על הפלשתינים. לכול זכות מוחלטת, לא ניתנת לוויכוח או להתניה, לחזור לכאן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מודה לך, אדוני. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם רביץ, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני, דקה לרשותך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני חושב שהעיקר היה חסר מן הספר בדבריו. אתה עשית השוואות של ההסכמה של מר בגין עם ההסכמה כיום והתבססת על העניין הזה. אבל הרי אתה עצמך אמרת, שעיקרו של העניין היה תלוי בכך שיהיה וטו לכל אחד מהצדדים.

השאלה המעניינת את חברי הכנסת הנוכחים, מהו גבול הווטו של מדינת ישראל כיום. לזה לא התייחסת.

דבר נוסף, הייתי רוצה לשאול את חבר הכנסת אלסאנע, האם באמת זהו המצב, שכל מדינות ערב, במשך השנים, לא יכלו לתת אירוח כמו שמגיע לבני אדם? אני לא מדבר על שום דבר אחר, רק על אירוח.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה חסד, זה לא זכות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל לא להתמיד את הטרגדיה האנושית של בני האדם שם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רביץ. חבר הכנסת רחבעם זאבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, ממשלת אחדד טיבי בראשותו של רבין מובילה אותנו לתהום החיסול וההתפרקות של מדינת היהודים.

בשביל אשליית השלום נתנו קרקע, נתנו מים, נתנו כבוד, הביאו צבא מחבלים פלשתיני, נתנו את הר- הבית בירושלים, הפקירו את אחינו ואחיותינו ביישובי יש"ע, סירסו וביזו את צה"ל, נכנעו לתורת השלבים האש"פית, נתנו כסף לשקרן מעזה וביקשו מאומות העולם לתמוך בו ולהכיר בו, ולא ביטלו את האמנה הפלשתינית הקוראת להשמדת ישראל. עשו צעדים בוני אמון זה אחר זה, שכולם התפרקות והתחסלות של מדינת היהודים מרצון ובהתנדבות.

זה אך טבעי ומתבקש שתוסיפו לצרור החטאים שלכם את החזרת הפליטים. זה תואם לכל מעשיכם ויזרז את קצה של מדינת היהודים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר החוץ, בעצם השתתפותו בפגישה הדנה בפליטים הערבים גורם לתחילתו של תהליך שמדינות ערב, הפלשתינים ומדינות רבות באו"ם מייחלות לו, תהליך אשר צריך על-פי משאת נפשם להביא להחזרת פליטי המלחמות למקומות שמהם ברחו או גורשו כתוצאה של מלחמה.

בתאריך 18 בנובמבר 1992, לפני שנתיים וחצי, העבירה הכנסת נושא דומה לדיון במליאה בעקבות הצעה לסדר-היום שעניינה השתתפות שר החוץ בוועידה בקנדה שנושא דיוניה היה הפליטים הערבים. עד היום לא דנה המליאה בנושא, שנתיים וחצי.

שלמה גזית, ראש אמ"ן לשעבר, מצטט, בחוברת שחיבר על נושא הפליטים, את סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, הקובעת שמספרם של הפליטים הערבים 7.5 מיליונים.

חבר הכנסת טלב אלסאנע אומר שרוב העם היהודי הוא מחוץ למדינת ישראל. אבל רוב הפלשתינים מפוזרים בכל העולם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מסכים למכפלה. אותו חוק יחול על כולם.

רפאל איתן (צומת):

רובם המכריע של הפלשתינים מפוזרים. על מה פרס מדבר בעמאן, על מי, על כמה ועם מי? עם אלה השואפים וחותרים להשמיד את מדינת ישראל, והחזרת הפליטים היא אחד האמצעים.

תפסיקו עם המחוות המטופשות והאווליות הללו. ואתם, "מחנה השלום", הנושא הזה מגיע לפתח ביתכם תרתי משמע. תתכוננו לפינוי בתיכם וקיבוציכם, או שתכינו את התירוצים העלובים שבאמתחתכם כדי להישאר על אדמותיהם של הפליטים ולדבר על שלום; מרשם לצביעות.

ואתם, תדעו מי החברים שלכם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, המבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן. בבקשה, גברתי, דקה אחת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמובן, הבקשה שלי היא פורמלית בלבד.

אני רוצה לציין, כמי שמתגוררת בגליל, שכל מה שקורה היום גורר תופעות שכבר מתרחשות לנגד עינינו בשטח.

אני רואה במו-עיני הפגנות של ערבים תושבי הכפר שיח'-דנון מול נתיב-השיירה, ע'בסיה לשעבר, שדורשים לחזור לכפרם. אני שומעת על דרישות של ערבים לקבור את מתיהם בבית-עלמין נטוש שנקרא סוח'מתא.

משה פלד (צומת):

המשטרה לא מטפלת בהם?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

המשטרה לא מטפלת באיש.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת הכנסת סלמוביץ לא הפריעה לאיש, אני מבקש. היא יושבה בשקט והקשיבה לכולם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אנחנו שומעים במו-אוזנינו את העניין של בירעם ואקרית והחזרת העקורים.

חבר הכנסת סאלח סלים, אתה מפריע לי. אני לא הפרעתי לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע, שב בשקט, שב בשקט.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה לא חייב להפריע כל הזמן. לא בשביל זה אתה כאן.

משה פלד (צומת):

יש מי שיסלק אותך מפה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

כנראה דברי לא נעימים לאוזניו.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד, אתה מפריע לחברת הכנסת סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכולה להמשיך?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, גברתי.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

כפי שהערבים עצמם מודים, התביעה בעניין בירעם ואקרית היא רק עניין של תקדים להחזרת כל העקורים לכפריהם. כדאי שניטול קורה מבין עינינו ונבין לאן הדבר הזה מוליך.

אדוני היושב-ראש, אנחנו שומעים שבאוניברסיטאות השונות, באוניברסיטת תל-אביב, באוניברסיטת חיפה, מתקיימות במות דיון שבהן מדובר על ביטול הדגל, על ביטול ההמנון, על החזרת נפקדים-נוכחים, 250,000 במספר, לכפריהם בגליל.

לאן זה מוביל אותנו? ישר לים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

לפני ההצבעה, אני מבקש לשאול את חבר הכנסת אבנר חי שאקי האם הוא מסכים להצעתו של סגן שר החוץ להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן"ל.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פלד?

משה פלד (צומת):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת יוסף עזרן איננו נוכח ולא נוכל להצביע היום על הצעתו.

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע?

טלב אלסאנע (מד"ע):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אברהם ורדיגר?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מליאה.

היו"ר ר' אדרי:

כן, אדוני סגן השר?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני רואה שיש כאן קונסנסוס ואני לא יכול לעמוד מולו.

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, גם אתה מסכים למליאה. אבל יש חברי כנסת שביקשו להסיר, לכן נצביע בעד דיון במליאה לעומת הסרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, רגע, רגע, הצבעה נפרדת.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצבעה נפרדת.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אני שאלתי את כולם, וכולם תומכים במליאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל לא כולם תומכים בכולם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

הצבעה נפרדת, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אם יש בקשה להפריד, אנחנו נפריד.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע על הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. מי להסרה ומי לדיון במליאה?

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א"ח שאקי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 17, נגד – 1, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי עוברת לדיון במליאת הכנסת.

אנחנו נצביע כעת על הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' זאבי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

18 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי עוברת לדיון במליאה.

אנחנו נצביע כעת על הצעתו של חבר הכנסת משה פלד. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פלד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

18 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת משה פלד עוברת לדיון במליאה.

נצביע כעת על הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

19 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן עוברת לדיון במליאה.

נצביע כעת על הצעתה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת א' סלמוביץ בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד – 1, נמנעים אין. הצעתה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ עוברת לדיון במליאה.

נצביע על הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת רן כהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד – 1, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת רן כהן עוברת לדיון במליאה.

נצביע על הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

גם אם תכשילו את זה, נושא העקורים יעבור והם יחזרו.

קריאות:

רחבעם זאבי (מולדת):

גם אותך נעביר לשם.

הצבעה מס' 31

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ט' אלסאנע בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, נגד – 12, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע הוסרה מסדר-היום.

כעת נצביע על הצעתו של חבר הכנסת אברהם ורדיגר. מי לדיון במליאה ומי להסרה?

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' ורדיגר בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד – 1, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת אברהם ורדיגר עוברת לדיון במליאה.

אני מודה לחברי הכנסת המציעים ואני מודה לסגן שר החוץ על תשובתו הממצה.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: שאילתא בעל-פה; שאילתות ותשובות לשר המשטרה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

אדוני השר, אני חושב שאני יכול למנוע ממך את הטרחה, מפני שחברי הכנסת השואלים אינם כאן.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אבל יש שם שאילתא מעניינת, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אבל חברי הכנסת אינם באולם, והתשובה תימסר לפרוטוקול.

גדר הפרדה בין ישראל לפלשתינים

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את ראש הממשלה ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

בעקבות הודעתך על הקמתה של גדר הפרדה בין ישראל לפלשתינים, ברצוני לשאול:

1. האם ניתן ליישם גדר כזו מבחינה ביטחונית, ואיך?

2. איך תשליך ההפרדה על שני הצדדים מבחינה כלכלית?

3. איך מוצע להפריד בין האוכלוסייה הפלשתינית לאוכלוסייה הישראלית באזור ירושלים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. מדובר על חלק קטן מאוד יחסית למכלול קו ההפרדה. לא אפרט כרגע את הדרך שבה תיושם הגדר לפני שההמלצות יוגשו אלי.

2. העניין נמצא בבדיקת הצוות הכלכלי לנושא ההפרדה, וההמלצותיו יוגשו אלי בתחילת מרס.

3. העניין נמצא בטיפול הצוות הביטחוני לנושא ההפרדה. מסיבות מובנות לא אפרט בשלב זה את הדרך שבה הנושא מטופל.

מכירת מחשבי-על לישראל

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את ראש הממשלה ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

מכתבה המצ"ב עולה, כי במפגשך עם נשיא ארצות-הברית בנובמבר 1993 הובטחה מכירת מחשבי-על לישראל. אולם ארצות-הברית דחתה את בקשת חברת "דיגיטל" למכור מחשב-על למכון ויצמן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע דחו השלטונות האמריקניים את הבקשה הנ"ל?

2. האם בכך הופרה הבטחת הנשיא קלינטון לך?

3. האם נובע הסירוב האמריקני מ"מדיניות כללית כלפי ישראל", כדברי דובר מכון ויצמן?

4. אם כן – למה הכוונה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנשיא קלינטון אישר קריטריונים רחבים יותר מאשר היו בעבר בתחום העוצמה של המחשבים שאותם ניתן למכור לישראל.

בנוסף נאמר שבקשה שתחרוג מהקריטריונים הנ"ל תובא לשיקול ולהחלטה לפי המקרה.

הבקשה של מכון ויצמן חורגת בהרבה מהקריטריונים שעליהם סוכם מבחינת עוצמת המחשוב, והיא נכנסת לתחום שבו יש הגבלות כלפי מדינות שאינן חתומות על אמנות בין-לאומיות מסוימות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשטרה.

אנחנו עוברים לשאלתא בעל-פה של חבר הכנסת יהושע מצא. השואל איננו. זה בטל.

הצעות לסדר-היום

החקירה בהסתדרות

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 6324, 6338, 6348, 6355, 6360, 6367, 6371, 6373 ו-6376, בנושא: החקירה בהסתדרות. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יעקב שמאי. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך. זו הצעה דחופה לסדר-היום.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת שמאי, 100,000 מאזינים לך עכשיו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, זו חקירה גדולה. שלוש דקות זה לא מספיק.

היו"ר ר' אדרי:

אבל יש שבעה דוברים. 3 כפול 7 – זה 21, והשר ישיב. אני מניח שנדון בנושא זה כחצי שעה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, במרס 1993 ובמאי 1993 הגשתי שתי תלונות למשטרה על אי-סדרים חמורים בגזברות הוועד הפועל, ובהן פירטתי את הדברים שבעצם היום הזה המשטרה חוקרת אותם וגילתה שנעשו מעשים פליליים.

לא הסתפקתי בכך, אדוני היושב-ראש. פניתי גם למבקרת המדינה, וגם היא השיבה לי. יועצת משפטית פנתה בשמי והגישה ערר על ההחלטה הזו של המשטרה, ולא ויתרתי. פניתי גם למבקר ההסתדרות.

השאלה שאני שואל היא: מדוע נדרשו למשטרה שנתיים כדי להגיע ולחקור את כל מה שעם ישראל ידע במשך שנים, הייתי אומר, בעשור האחרון, שיש מערכת של שחיתות בוועד הפועל של ההסתדרות וחשש לא רק בזבז כספים, אלא גם של העברת כספים למפלגת העבודה, חשש אמיתי? הנה היום מחפשים 10 מיליון שקל שאיש אינו יודע איפה הם, ואני אמרתי: לו הייתי גזבר ההסתדרות, הייתי הולך ומוציא את כל השיקים, כדי לראות מי קיבל אותם, מתי ולאילו מטרות.

ההנהגה החדשה בהסתדרות קבעה שמיליארד ו-200 מיליון שקל היו הגירעון בשנת 1994, מתוך תקציב של 680 מיליון שקל. הדעת לא סובלת לחשוב מה קרה לכסף הזה, לאן הוא נעלם, איך הוא נעלם, מה עשו לחברי ההסתדרות, אותם מיליון וחצי חברי ההסתדרות ששילמו במיטב כספם.

אדוני השר, יש לי הרבה מה לומר, אבל היות שהזמן קצר, אומר דבר חדש. היום פנה אלי כתב מערוץ-2 ואמר לי, שמפלגת העבודה אומרת שאני העברתי כסף לפריימריס. אדוני היושב-ראש, אין דבר חמור יותר מרצח אופי. אני אומר גם לך, אדוני שר המשטרה, זו עזות מצח לנסות להכתים וללכלך. איזה כסף העברתי? לא היה ולא נברא, שקר גדול.

אבל מה? אנחנו יודעים מה קורה במאפיה, אדוני השר. מפלגת העבודה השתמשה לא רק בהסתדרות. מפלגת העבודה קיבלה כספים לבחירות לכנסת, השתמשה בבנק הפועלים, השתמשה ברשתות ה"ק-אופ", השתמשה תמיד בבחירות בכל המערכות של ההסתדרות. הלכנו לא אחת לבית-המשפט ואמרנו: הנה מפלגת העבודה משתמשת במוסדות האלה, ואף פעם לא רצו לבדוק. הנה הבדיקה החלה, ואני הצעתי את ההצעה לסדר-היום רק מסיבה אחת, אדוני השר, כדי שהחקירה תימשך. היא לא תיעצר באיזו החלטה של מיליון ורבע, של 600,000 שקל. מאות מיליוני שקלים נעלמו שם. מי יודע כמה עשרות מיליוני שקלים הועברו למפלגת העבודה, ולכן מנסים היום להכתים אותי, לומר לי שאני העברתי כספים לפריימריס.

אדוני שר המשטרה, אני לא העברתי כספים לפריימריס, וחוץ מזה, אין להשוות את הכסף ההסתדרותי – ואני לא רוצה להתווכח על זה שהוא כסף ציבורי. לא היו לי פריימריס. בתוך מפלגה פוליטית של פועלים היו פריימריס, העבירו כספים למפלגת העבודה. רק ב-5 במאי 1994 וב-8 במאי 1994 העבירו למפלגת העבודה למעלה מ-16 מיליון שקל. לא היה ולא נברא כדבר הזה. איך איש לא ידע? מפלגת העבודה קיבלה את הכסף הזה. הבהלה, הפאניקה, החשש.

ואני רוצה לומר לכתבים: כשפניתי אליכם, כל הכתבים, והגשתי את התלונות והגשתי את הערעורים, לא התלהבתם לפרסם את זה.

היו"ר ר' אדרי:

זמן תם, אדוני.

יעקב שמאי (הליכוד):

משפט סיום.

והנה היום, אילו הודעות כזב, אילו הודעות השמצה. אתם באים אלי כדי להמשיך את רצח האופי שהם עושים. לא תרפו את ידי. אני אמשיך להיאבק, איאבק בכל כוחי, בכל נימי נשמת, עד שיצא השקל האחרון שנלקח מכספי העובדים בוועד הפועל של ההסתדרות והועבר למפלגת העבודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שמאי. אני מזמין את חבר הכנסת שאול גוטמן. אדוני, בבקשה. גם לרשותך שלוש דקות.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחר אלפיים שנות גלות התיימרנו לחשוב כי אנו מקימים מדינה יהודית. פרצופה המעוות של המדינה מתגלה בימים אלה בכל כיעורו.

תמיד ידענו כי ההסתדרות היא מדינה בתוך מדינה, תמיד ידענו כי האזרח מממן את ההסתדרות כדי שתגן עליו, וזאת משתמשת בכספו כדי לממן את מפא"י דאז ואת העבודה דהיום. קיוונו כי לפחות העוגה מתחלקת שווה בשווה בין מועמדי העבודה. בעבר כנראה אכן כך היה. והנה, עם פרוץ הפריימריס השחיתות צפה ועולה. איך אפשר אחרת? הלוא עתה אי-אפשר לחלק את העוגה שווה בשווה. בעידן התחרות האישית לקרובים לצלחת יש אינטרס מובהק שלא להתחלק בשלל, ולנפגעים, מי שלא קיבלו שלל, יש אינטרס מובהק לחשוף את השערורייה.

אדוני היושב-ראש, מפא"י ההיסטורית, ואחר כך העבודה, הביאה את השחיתות הציבורית למדרגה של אמנות. כך הציבור מממן את הבנקים במיליארדים, כך הציבור מממן את הקיבוצים במיליארדי דולרים, כך הציבור מממן את קופת-חולים בכמיליארד דולר. עושים את הקופה הציבורית, מזילים דמעה, ואומרים: אין כסף. ומה עושים? – רצים מייד אל הדוד סם ולוקחים 3 מיליארדי דולר לשנה כדי להמשיך את החגיגה.

רבותי חברי הכנסת, במדינת ישראל יש כסף כמו זבל. כל מה שצריך הוא לא להשליך אותו לזבל. עוד לא הזכרנו את המשרד לענייני דתות. ילמד אותי ראש הממשלה, שעד לאחרונה היה השר לענייני דתות, לשם מה נחוץ משרד זה בכלל? מדוע לא ניתן לממש את המטרות האמיתיות שלו, ויש כאלה, כאגף במשרד הפנים? הרי המשרד לענייני דתות מאז ומעולם היה מקור לשחיתות כספית.

אדוני היושב-ראש, בעבר הרחוק היתה שחיתות מפא"יניקית קולקטיבית, לא אישית. לשבחם ייאמר כי היו מפא"יניקים אמיתיים. הם ינקו משורשים אמיתיים וכך לא העלו בדעתם לתת זכויות כלשהן לערבים הפלשתינים. הם היו חלוצים, קשורים לאדמה, והבינו שהם חוליה בשרשרת. אלא שהשורש

היה מורעל בסוציאליזם מזויף והתוצאות נראות עתה. תחרות מושחתת בפריימריס, ומענקים סקטוריאליים נדיבים במישור הכספי. במישור הדמוקרטי מגמה לפסילת רשימות לכנסת, שימוש במעצרים מינהליים כנגד אוהבי הארץ תוך שימוש בשב"כ כזרוע מפלגתית. עידוד מחבלים רוצחים לביקורים בכנסת, ניסיון למנוע מחבר כנסת להיפגש במשכן הכנסת עם אזרחי המדינה, ומגמה להעלאת אחוז החסימה לקראת הבחירות הקרובות. הפאשיזם בהתגלמותו.

במישור התרבותי – זימה בחלק חשוב של העיתונות והטלוויזיה, עידוד התועבה של הומוסקסואליות עד לדרגה בהמית כאן בכנסת, אך לצערי גם בבית-המשפט העליון.

היו"ר ר' אדרי:

זמנך תם, אדוני.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, עלינו לעצור את הנפילה. בדרך שבה אנו הולכים הארץ תקיא אותנו כאשר קאה את הכנענים מקרבה. הצעד הראשון לכך, רק הראשון, הוא הסתלקותה של מפלגת העבודה מהשלטון. מושחתים, נמאסתם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שאול גוטמן. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין טמקין. אדוני, בבקשה, גם לרשותך עומדות שלוש דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, צריך לתת למשטרה לעשות את עבודתה, לחקור את אשר צריך לחקור. צריך להימנע משיפוט על-ידי משפט שדה ומשפט עיתונאי של אנשים גם כאשר הם דמויות ציבוריות. צריך לחכות לחקירה ולתת לבצע אותה בצורה חופשית, בצורה נקייה, ואני בטוח ששר המשטרה יעשה הכול על מנת שכך אומנם יהיה.

יש ללמוד מן הניסיון הזה במובן הציבורי וההיסטורי של המלה. ההסתדרות מילאה תפקיד חיובי ביותר בהקמת מדינת ישראל, בעיצוב החברה בה, בהתיישבות, בחינוך, בבריאות, בשירות לפועל, לעובד, והרבה מדינות בעולם היו מתגאות בהישגים של ההסתדרות במשך השנים. ההסתדרות היתה מדינה שבדרך לפני הקמת המדינה. בזה גדולתה, בזה חולשתה.

כל ארגון, גם אחרי שהוא ממלא תפקידים חיוביים, יש לו נטייה ליצור מנגנון המנסה להנציח את עצמו גם כאשר אין לו אותם תפקידים היסטוריים שהוא מילא בעבר. האסון שקרה בהסתדרות הוא

העובדה שכלליותה, שהיתה עניין חיובי, העובדה שהיא היתה מעסיק ובעלת מפעלים, שזה היה עניין חיובי, העניין שהיא מילאה תפקידים חברתיים כתנועה חברתית היה עניין חיובי – המנגנון, על-ידי כך שלא ידע להתפרק מחלק מאותם תפקידים שהמדינה היתה צריכה להתחיל למלאם, ניסה להנציח את כוחו בכל האמצעים וניצל את הקשר ההדוק שלו עם מפלגת העבודה ועם תנועת העבודה, עם מפא"י קודם ועם מפלגת העבודה אחר כך, והפך עם השנים נטל על מפלגת העבודה.

חבל שמפלגת העבודה, מנהיגיה, לא הבינו בזמן, והיה צריך לבוא גורם פוליטי אחר, חדש, שלפעמים השר שאתו יש לי ויכוח מעניין בעניין הזה קורא לו: 'ימין חברתי', אותו גורם שהיה מורכב ממרצ ומרמון, הגורם הזה עשה טובה גדולה מאוד למדינת ישראל, לעם ישראל, לעובדים בישראל, על-ידי כך שניתנה הזדמנות לבנות הסתדרות שתחזור למלא את התפקיד החיובי המשוחרר מהמנגנון המסואב המנציח את עצמו, המהווה נטל על תנועת העבודה ועל מפלגת העבודה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, זמנך תם.

בנימין טמקין (מרצ):

– – – הנותן בידי אלה שכל כוונתם היתה תמיד והינה גם היום לשבור את ההסתדרות, לשבור את הכלי הארגוני של ארגוני העובדים. נכנסו להסתדרות לצורך כך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, זמנך תם.

בנימין טמקין (מרצ):

רק רגע, רגע. – – ומנסים עד היום הזה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זמנך תם.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמאי.

בנימין טמקין (מרצ):

עד היום הזה מנסים לשבור את ההסתדרות. כמי שהיה ביקורתי כלפי ההסתדרות והינו ביקורתי כלפי התפקיד הזה של המנגנון, אני יכול רק להגיד דבר אחד — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין — — —

בנימין טמקין (מרצ):

רגע, דקה, תני לי לסיים במשפט אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין — — —

בנימין טמקין (מרצ):

לא יכול להיות; תני לי לסיים את המשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה כבר שתי דקות אחרי הזמן.

בנימין טמקין (מרצ):

תני לי לסיים את המשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים. משפט אחד.

בנימין טמקין (מרצ):

היה גורם פוליטי אחד שנשאר – הכוונה לליכוד – כדי לשבור מבפנים. צעק, צעק, צעק, ולא הביא לשום שינוי בהסתדרות. והיה גורם אחד, תנועת מרצ ורמון וגורמים חיוביים בתוך תנועת העובדים ותנועת העבודה שהביאו לשינוי המיוחל, ואחרי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אלה כבר 20 משפטים, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

– – – בסיועה של ש"ס, היא מילאה תפקיד חיובי בעניין הזה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

זה נכון מאוד, נכון מאוד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

בסופו של דבר יצא מזה ארגון עובדים חזק, נקי, דמוקרטי, שישרת את מדינת ישראל ואת תנועת העבודה ולא ייתן לשבור אותו לאלה שרוצים לשבור אותו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה גפני.

סאלח סלים (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, חשיפת השחיתויות בהסתדרות עלתה לכותרות רק כיום. אני חושב שזה חשוב מאוד שהדברים האלה יעלו לכותרות ויבדקו לעומק. אני חושב שזה מצער מאוד שעד היום הדברים האלה לא נבדקו, וחבל שאנחנו שומעים דברים אלה. לצערי הרב, סיעת חד"ש בהסתדרות, יושב-ראש הסיעה החבר בנימין גונן התריע על הדברים האלה בשנים האחרונות, טען שיש דברים כאלה בהסתדרות, והוא פרסם אותם בעיתונים. אבל לא נעשתה שום בדיקה.

אנחנו רוצים הסתדרות חזקה, הסתדרות שתגן על הפועלים, הסתדרות של מעמד הפועלים, הסתדרות נקייה, לא הסתדרות מושחתת.

אדוני השר, לא חדש הוא שמרכז הפעילות של מפלגת העבודה בסקטור הערבי הוא במועדוני ההסתדרות. זה כאילו דבר נורמלי ורגיל. מפלגת העבודה משתמשת בכל הרכוש ששייך להסתדרות. אף שאני חבר הסתדרות, זה כאילו לא שייך לי. זה כאילו דבר רגיל בסקטור הערבי.

אני לא שופט לפני שהדברים נחקרים ומסתיימים. אני שומע על מיליוני שקלים שהועברו לפעילויות פוליטיות-מפלגתיות. לצערי הרב, אם חלק קטן מהמיליונים האלה היה מגיע לסקטור הערבי, היינו מרגישים שקיימת הסתדרות.

יש לי הרבה דוגמאות – של אלפי חברי הסתדרות שלא מקבלים דבר. בקושי יש קופת-חולים, ארבע-חמש שעות רופאים, ויותר אין. זה המצב בחלק גדול של הסקטור הערבי. פה ושם יש משהו.

אנחנו שומעים שמהפעילות הספורטיבית הוזרמו הכספים. נותנים לקבוצת כדורגל 2,000 שקל בשנה בכפר של 8,000-10,000 תושבים. היום מתגלה שהשתמשו במיליונים לעניינים מפלגתיים על חשבון עובדים ועל חשבון חברים. חשוב מאוד לגלות את הדבר הזה, והיה חשוב לגלות אותו קודם לכן.

זיהום קטן שלא מטופל בזמן הופך לדלקת גדולה שמסכנת את כל הגוף. גם אני תומך בחקירה שמתנהלת היום. אני אומר שצריך להגיע לעומק הדברים.

כאשר דובר על ירדנים ועל המבקרים מישראל – נאמר פה שאנחנו עם נבחר – מדובר על מבקרים בירדן שגונבים מגבות. אני מסתכל שמאלה וימינה על השחיתויות והגנבות אצלנו, העם הנבחר – הם מקבלים אותו בתור בן דוד לעם הנבחר הזה – אוי ואבוי לנו, כל כך הרבה שחיתויות וכל כך הרבה גנבות דווקא בעם הנבחר הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים. אני מזמינה את חבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת סאלח סלים, יש עוד אמרה של חז"ל: בני ישראל, כאשר הם יורדים, הם יורדים עד לתהום, אבל כאשר הם עולים, הם עולים עד לרקיע.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני ביקשתי להעלות את ההצעה לסדר-היום, ואני אקדים ואומר: אם היה נושא של חקירת משטרה בעניין ציבורי, לא הייתי מבקש להעלות את זה לסדר-היום. חקירת משטרה צריכה להתנהל והיא מתנהלת, ואני מניח שעושים את העבודה כפי שצריך.

אני אומר דבר נוסף: באופן אישי הייתי שמח לו חקירת המשטרה בעניינם של אישים כאלה ואחרים היתה מסתיימת באופן אישי. לא זה הנושא שעליו אני ביקשתי הצעה לסדר-היום.

אני רציתי לדבר על העיקרון, שלפתע התגלה לאזרחי מדינת ישראל דבר שיכול להיות שלא ידעו אותו קודם לכן, הקשר המוחלט בין איגוד מקצועי שתפקידו לייצג את העובדים לבין מערכות מפלגתיות במפלגת העבודה. פעילות פוליטית-מפלגתית טהורה מוחלטת שלפתע התגלתה. יכול להיות שלא ידעו את זה קודם לכן, ממש הפתעה.

מגיעה קבוצה להסתדרות, לאותו איגוד מקצועי, עם חיים חדשים. אני קורא בעיתונים היום ואתמול, ואני שומע בתקשורת: הולכים להחליף את ההנהגה. היתה הנהגה מושחתת, דבר חמור מאוד. הגילויים שמגלים היום הם דברים חמורים מאוד. הם הולכים להחליף את ההנהגה, להחליף את השלטון בכנסת, בממשלה, במפלגת העבודה.

אני שואל את עצמי אם אני שומע נכון. מדובר על מרצ, מדובר על קבוצת רמון במפלגת העבודה, מדובר על ש"ס. איפה גדל רמון? אולי הוא גדל ב"דגל התורה"? מ"דגל התורה" הוא עבר למפלגת העבודה, והוא בא לנקות את האזנות.

יושב פה חבר הכנסת יעקב שמאי – אולי אני טועה, תתקן אותי. האם היה איזה יום אחד שמרצ לא היתה בהנהגת ההסתדרות? היה יום אחד כזה?

יעקב שמאי (הליכוד):

מפ"ם היתה בהנהגת ההסתדרות מיום כינונה של ההסתדרות.

משה גפני (יהדות התורה):

אני תמה לעצמי נגד מי הם מדברים. אנחנו מדברים פה על שחיתות נוראה, שכמעט שלא היתה כדוגמתה. באים אנשים במצח נחושה ואומרים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

הזמן עבר. אתן לך עוד שניים-שלושה משפטים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני תמה איך אפשר לדבר במין צביעות כזאת. אני מתחיל לחשוש כאזרח המדינה. אני כבר לא מדבר על ההסתדרות כעל איגוד מקצועי שצריך לדאוג לעובדים. האם יכול להיות מצב שהאנשים האלה יגיעו בסופו של דבר להנהגת המדינה, במין צביעות כזאת, חסרי כל אידיאולוגיה? הכול מותר כדי לכבוש את השלטון. הם כבר מחלקים את עור הדוב שלא ניצוד. בכל כותרות העיתונים: אנחנו נחליף את ההנהגה, אנחנו נחליף את ההנהגה במפלגת העבודה. איפה הם גדלו? לא בשחיתות הזאת?

אדוני השר, אני רוצה לספר לך. חיים רמון, לפני שנים מספר, יחד עם אריה דרעי, עשה את התרגיל המסריח של שמעון פרס. אז היה לנו הסכם עם קופת-חולים, שהחברים שלנו יוכלו לקבל שירותי קופת-חולים. אותו חיים רמון ואותו אריה דרעי ביטלו את ההסכם הזה – הוא חתום, חבל שלא הבאתי אותו – משום שלא הלכנו אתם. אותו חיים רמון, שאומר שאיגוד מקצועי ושירותי בריאות – הכול ממלכתי. הכול פוליטי, ציני, צבוע.

אדוני השר, אתם, מפלגת העבודה, נמצאים בבעיה אמיתית, מכיוון שהכול מתפורר אצלכם, מתוככם. לא הליכוד מפיל אתכם, לא האופוזיציה מפילה אתכם, אתם מפילים את עצמכם. ואני אומר לך באופן

אישי, אתה שייך לדור הביניים במפלגת העבודה, אתה שייך להנהגה שצריכה להנהיג את המפלגה הזאת. תדע לך, הכול יתרוסק בגלל הצביעות הזאת. לבי לבי עליהם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גפני. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להשיב לכנסת, כפי שאני נוהג במקרים כאלה של חקירות, על-פי נוסח שהוגש לי על-ידי אגף החקירות של המטה הארצי של משטרת ישראל.

ברקע החקירה המתנהלת כיום ביחידה הארצית לחקירות הונאה, במה שקרוי פרשת ההסתדרות, עמדה התעניינות מתמשכת על-ידי מודיעין היחידה לחקירות הונאה, בעקבות נושאים שהתפרסמו בעיתונות בשנת 1993 ובעקבות פניית חבר הכנסת שמאי על רקע הכתבות, וכן דוח הביקורת בהסתדרות של מבקר ההסתדרות בשנת 1993 שהועבר אל ראש אגף החקירות של משטרת ישראל לתשומת הלב על-ידי שר המשטרה, על-ידי.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שמאי, תאמין לי, על שום קריאה אני לא אשיב, חוץ ממה שכתוב פה.

כל החומר המתואר לעיל היווה בסיס להתעניינות מודיעינית בלבד ולא היה בו בסיס מספיק לפתיחת חקירה פלילית.

בתאריך 12 בנובמבר 1994 נתקבל ביאח"ה חומר חקירה שנחקר תחילה ביחידה הארצית לחקירות פליליות בקשר לחשד להאזנות סתר, ואפרט בהמשך, זאת בעקבות תלונה שהוגשה על-ידי חבר הכנסת שמאי על-פי בקשת המשטרה. כאמור, בהמשך אפרט.

בחקירה שהתנהלה על-ידי היחידה לחקירות הונאה נתגלה חשד נוסף בדבר הוצאת כספים שלא כדין מקופת ההסתדרות עבור פעילות של מטה הבחירות של סיעת העבודה בהסתדרות בהיקף של כ- 600,000 שקל. ביחידה הארצית לחקירות הונאה נפתחה חקירה בנושא זה. החקירה בעניין זה הינה פרשייה נפרדת ממה שמכונה פרשת ההסתדרות ומצויה בשלבים מתקדמים.

בהקשר להאזנות הסתר, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפרט כאן על-פי תוספת שניתנה לי על-ידי ראש אגף החקירות ניצב יוסי לוי.

בתחילת 1993 הגיש חבר הכנסת שמאי תלונה על העברות כספים מההסתדרות לתנועת ש"ס. לתלונה שלו הוא צירף הסכם פוליטי על הצטרפות ש"ס כקבוצה להסתדרות, ולכן הגיע לה נתח מהתקציב הפוליטי. מאחר שהיה מדובר בהסכם פוליטי, השיבה היחידה כי לא היה מקום לחקירה. ראש אגף החקירות, ניצב אלכס איש-שלום, העביר את החומר לפרקליטות המדינה באפריל 1993.

תלונה נוספת הוגשה על סמך קטעי עיתונות שנתפרסמו בתקשורת במאי 1993 על ועידת ההסתדרות שבה נדרשה ועדת חקירה על ניצול כספי ההסתדרות. חבר הכנסת שמאי כתב מכתב שהוא נושא התלונה: סכומי עתק במיליוני שקלים מועברים לקרנות סודיות של גזבר ההסתדרות. ובציטוט מהתלונה: גזבר ההסתדרות אישר העסקת עובדי ההסתדרות לפריימריס של – יש כאן שם שאני לא אצטט אותו, מכון למישהו – דבר המהווה עבירה, כך כותב חבר הכנסת שמאי. על התלונה, לאחר שנבדקה, נאמר שאין תשתית לחקירה.

בפרשת האזנות הסתר הוזמנו חברי הכנסת שמאי ועובדיה עלי, לאחר ששמותיהם של שני האישים היו ברשימת אלה שצותתו לפלאפונים שלהם. המשטרה הזמינה אותם ליחידה לחקירות פליליות, ועל-פי הנוהג ביקשה שהם יגישו תלונה. שני האישים, חבר הכנסת שמאי וחבר הכנסת עובדיה עלי, לא יכלו להצביע על יריבים פוליטיים ספציפיים שהם חושדים בהם כמי שהזמינו את ההאזנות. בפרשייה הזאת נגד האדונים פרידן וצור הוגשו כתבי אישום גם בעניין זה כתוצאה מחקירה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

כאן אני לא יכול לוותר, המשטרה – – – אז אני לא יכול להצביע?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מאפשרת לך לעשות את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

כתוצאה מחקירת האזנת הסתר שנחשפה ביוזמת היחידה לחקירות פליליות, עלה נושא ההוצאות הכספיות של 600,000 שקלים כהוצאת חקירה ולכן החקירה הועברה ליחידה לחקירות הונאה, וכאמור, החקירה כמעט הסתיימה בנושא הזה והיא נמצאת בשלבים מתקדמים.

גברתי היושבת-ראש, בפגישה שקיימו אנשי היחידה הארצית לחקירות הונאה עם מנכ"ל משרד מבקר ההסתדרות נמסר על בדיקות של ההסתדרות שבוצעו בנושאים הבאים, ואני מפרט: א.

הפריימריס לראשות הממשלה בשנת 1992; ב. הפריימריס להסתדרות בשנים 1993-1994; ג. בחירות להסתדרות ב-1994.

מבדיקות אלו עלה חשד ראשוני להוצאת כספים שלא כדין מקופת ההסתדרות לצורך מימון פעולות שונות של אישים בכירים בהסתדרות. בעקבות האמור לעיל החלה פעולה חקירתית לקבלת חומר נוסף וגובשה תוכנית חקירה מקיפה בנושאים אלו.

החשדות הנבדקים כיום הם לגבי עבירות של רישומים כוזבים במסמכי תאגיד, מרמה והפרת אמונים ועבירות של מנהלים בתאגיד.

לצורך קידום החקירה מונה צוות חוקרים מורחב ביחידה הארצית לחקירות הונאה. החקירה מתנהלת בפיקוח של ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה וראש אגף החקירות במשטרת ישראל.

גברתי היושבת-ראש, עד כאן המכתב של ראש אגף החקירות בתוספת דברי המילואים שלו.

אני רוצה להוסיף, רבותי חברי הכנסת, על דברים שנאמרו עד כאן. כשר המשטרה וכחבר הממשלה, מה שמנחה אותי הוא לדאוג לכך שהחקירה, ככל חקירה אחרת, תהיה ללא משוא פנים, ללא חשש וללא מורא, תהיינה תוצאות החקירה אשר תהיינה.

הנחיתי את מפכ"ל המשטרה ואת ראש אגף החקירות לעשות את המירב ולא לחסוך בשום אמצעי או בכוח אדם כדי למצות את החקירה עד תום.

לצורך קידום החקירה, מונה צוות חוקרים מורחב ביחידה הארצית לחקירות הונאה, שמונה למעלה מעשרה איש. החקירה מתנהלת בפיקוח של ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה וראש אגף החקירות במשטרה.

גברתי היושבת-ראש, אמרתי לא אחת ואני חוזר כאן פעם נוספת, כי משטרת ישראל היא עיוורת צבעים מבחינה פוליטית, והיא תמשיך ותחקור כך בכל פרשה המחייבת חקירה. איש לא יהיה חסין בפני החוק. כל אדם וכל מוסד ייחקרו על-פי הצורך. זו מהותו של מינהל תקין על-פי תפיסתי, כי רק שוויון מלא בפני החוק ואכיפת חוק שווה כלפי הכול יבטיחו מינהל תקין וחברה מתוקנת וישמרו על אמונו של הציבור במערכת השלטונית.

היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה מדווחים על החקירה, ואציין את עמדתו התומכת של היועץ המשפטי לממשלה, אשר מצא היום לנכון להודיע לי את עמדתו, ואני בהחלט מעריך את התמיכה שהוא נותן בעניין הזה ואת דברי החיזוק שהוא נותן למשטרת ישראל. הם הסבו לי קורת רוח רבה – בכך שהוא מחזק את ידי המשטרה בביצוע חקירה מקצועית ורצינית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מהי עמדתו, אדוני? באילו מלים הוא חיזק? באיזו צורה הוא חיזק?

שר המשטרה מ' שחל:

הוא חיזק אותי בעמדה התקיפה ששלטון החוק יקוים בלי משוא פנים. הוא העריך את העמדה שהבעתי אותה פעמים מספר מאז תחילת הפרשה הזאת, שהחקירה תתנהל ללא משוא פנים, בלי חשש ובצורה שווה כלפי הכול.

גברתי היושבת-ראש, אני מוצא לנכון לצטט מהודעה לעיתונות שהוצאה אתמול על-ידי המטה הארצי של המשטרה: בעקבות פרסומים בכלי התקשורת המייחסים לגורמים במשטרה אמרות שלפיהן יוזמן כביכול בעתיד אדם פלוני או מישהו אחר – וכאן נאמר שמו של מר קיסר, שר התחבורה – מבקש דובר המשטרה להבהיר, ששום גורם מוסמך משטרה לא פרסם דבר כזה, וכידוע אין אנו נוהגים לפרסם בתקשורת את מי אנו מתכוונים לזמן לחקירה.

אני רוצה לומר לחברי הבית דבר בעניין הזה. תאמינו לי שמשטרת ישראל היא משטרה מקצועית, עצמאית לחלוטין בחקירותיה. על כל התלונות של חבר הכנסת יעקב שמאי נודע לי מהמכתב ומהדיווח שקיבלתיו בימים האחרונים מראש אגף החקירות וממפק"ל המשטרה. נהגתי, אני נוהג ואנהג כך בעתיד בכל חקירה, בלי יוצא מן הכלל, באי-מעורבות הדרג הפוליטי, קרי שר המשטרה. החקירה תתנהל על-ידי המשטרה בלי התערבות של גורם כלשהו.

אני רואה מחובתי כשר המשטרה, האחראי באחריות מיניסטריאלית, לתת גיבוי מלא למשטרת ישראל כדי שתוכל לבצע את תפקידה בצורה הטובה ביותר, בלי הפרעה ובלי מעורבות. המסר הזה ידוע לכל השוטרים, ממפק"ל המשטרה ועד אחרון החוקרים. כך היה בתקופתי וכך יהיה. אני אומר את זה בלי להעביר ביקורת על איש מקודמי. אבל הנהגתי נוהג של העדר מעורבות, גם לא בפרטים של החקירות. גם במקרה זה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

באיזה שלב אתה מקבל מידע? הנה היום קיבלת מידע.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, מדי חודש מפכ"ל המשטרה, עם ראש אגף החקירות, מוסר לשר את הדברים. בעבר היו נהגים אחרים, היו שרים שנהגו ללכת ליחידה, לשבת ולראות תיקים, היו שרים שבכל שבוע היו מקבלים ניתוח ופירוט. אני אינני נוהג כך, אני סומך על המשטרה. אני דורש ממנה דבר אחד: עצמאות, מקצועיות, חוסר משוא פנים, שוויון מלא כלפי הכול.

הנהגתי נהוג נוסף שלא היה בזמן קודמי, והוא שהחקירות המתנהלות נגד אישים, בכירים ככל שיהיו, מהתחום הכלכלי, הציבורי או הפוליטי, יתקיימו במתקני משטרה, לא בבתיים פרטיים ולא במקומות אחרים, כפי שמקובל כלפי כל אזרח. אני שומר על הנהגה הזו בקפדנות רבה, כי אני רואה את זה כאחת מאבני היסוד של שמירה על משטר תקין, שבו שלטון החוק מתנהל בשוויון מלא ומעבר לזה. יש אמרה נוספת, והיא: הכול יהיו שווים בפני החוק, והחוק יוטל על כולם באורח שווה. "מבחן בוזגלו" שאומץ על-ידי בית-המשפט הוא המבחן שחייב לחול על כולם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אמרת שאחת לחודש אתה יושב עם המפכ"ל.

שר המשטרה מ' שחל:

כן. אחת לחודש אני מקבל דיווח של המשטרה על החקירות המתנהלות. זה דיווח שאני מקפיד לשמוע אותו, אינני מעיר הערות אלא שואל שאלות. בנושאים מסוימים אני שואל האם העניין תואם עם הפרקליטות, כי אני חושב שהקפדה על כך שפרקליטות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה ילוו חקירות בתחומים מסוימים, מסובכים מבחינה משפטית, היא הבטחה שהחקירה תהיה מוצלחת והיכולת שלנו להוכיח אשמה בבית-המשפט תהיה טובה יותר. הדברים האלה נעשים בלי יוזמה של צד כלשהו.

אומר דבר ששנים אני נוהג על-פיו. כשר המשטרה מגיע אלי לעתים חומר מאזרחים שמתלוננים, או מגיע לעיני חומר שעל-פי התוכן שלו יש חשד לכאורה שנעברה עבירה. זו הסיבה שבמקרה הקונקרטי, לאחר שקראתי את דוח מבקר ההסתדרות שהגיע לידיעתי בספטמבר 1993, עלו אצלי כמה סימני שאלה בנושאים מסוימים, ביניהם גם נושא מימון הבחירות ונושאים אחרים הנוגעים לתאגידים מסוימים הקשורים להסתדרות. כפי שאני נוהג, העברתי מכתב למפכ"ל המשטרה וביקשתי ממנו להעביר את החומר לאגף החקירות לבדיקה לתשומת לבם. זה התוכן שאליו מתייחס ראש אגף החקירות כשהוא אומר כי דוח מבקר ההסתדרות הועבר אליהם על-ידי שר המשטרה והוא היווה תשתית מודיעינית עם התלונות שהגיש חבר הכנסת שמאי. אני חושב שזו הדרך הנכונה, זו הדרך הממלכתית ביותר.

אני רוצה להוסיף ולומר לחברי הכנסת, אנחנו דנים בדיני נפשות, שבהם שמו של כל אדם שווה ורגיש כמו השם שלנו, והנכס החשוב ביותר לאיש ציבור הוא שמו הטוב. לכן צריך להיזהר מזריקת שמות לפני שהחקירה תמוצה עד תום. שלב החקירה שבו אנחנו מצויים במה שנקרא פרשת ההסתדרות – אני לא מדבר על שני הנושאים הראשונים שצינתי שהם בשלב סיום – הוא שלב שמחייב כוח אדם רב, טיפול מקצועי מלא. אמרתי שמחר היועץ המשפטי ישב עם פרקליטת המדינה וצוות החוקרים, לרבות ראש אגף החקירות וצוות חוקריו, כדי להנחות אותם בבדיקת החומר. אני מציע לכולנו להיזהר בשם של אנשים.

אני יכול להבטיחכם דבר אחד: המשטרה תמצה את החקירה עד תום, תמליץ את המלצותיה ותבדוק בצורה קפדנית ומקצועית כל נושא שהגיע לידיעתה שלגביו יש חומר.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע שהנושא יועבר לוועדה או למליאה. מבחינתי אין שוני בכך, אעדיף את רצונם של חברי הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני מדבר על ועדת הפנים?

יעקב שמאי (הליכוד):

לביקורת המדינה.

שר המשטרה מ' שחל:

או לוועדה לענייני ביקורת המדינה, או לוועדת הפנים, אחת משתי הוועדות האלה, אין לי הבחנה בעניין הזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

בסדר, לוועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אברהם רביץ מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמאי מסדר-היום. דקה, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אנחנו עסקנו בצד של דיני ממונות בקשר להסתדרות. אני מבקש לומר לחברי הכנסת, שלדעתי זרע הפורענות בהסתדרות הוא מאותם ימים שחורים שבהם הבעיה היתה דיני נפשות. אני מדבר על תחילת שנות ה-50, כאשר ההסתדרות היתה המובילה בכפייה אנטי-דתית על העלייה שהגיעה בשנים ההן מארצות המזרח. ההסתדרות היתה זו שהתנתה מתן עבודה בכך שאנשים יעבירו את ילדיהם לבתי-ספר חילוניים, בכך שיצביעו עבור מפלגות מסוימות, כלומר מפא"י של אז. זו היתה המדינה בתוך מדינה. היא היתה שחורה משחור בימים ההם, ולדעתי זה זרע הפורענות של מה שיוצא היום החוצה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת יעקב שמאי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בני טמקין מסדר-היום. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני השר, אמרת שהחקירה נפתחה בגלל התלונות שלי. לא קיבלתי תשובה מדוע אבן-חן התמנה לניצב וקיבל תפקיד חדש ולקח לו שנתיים להגיע לזה.

אני יודע שדיני נפשות הם דבר קשה, אבל אנחנו מדברים על דיני ממונות של מיליון וחצי חברי הסתדרות, מאות מיליוני שקלים שגזבר ההסתדרות החדש דיווח שהם נעלמו. השאלה שלי: האם המשטרה תסתפק בחקירה הנקודתית הזאת או שהיא תחפש את הכספים שנעלמו מעובדי ישראל, שבשם דיברו במשך כל השנים ואמרו שהם מייצגים אותם אבל בעצם מכרו אותם? לאן הלך הכסף שנעלם? אלה דיני הממונות, את זה צריך להשיג, כי זה כספם של העובדים, של מיליון וחצי חברי הסתדרות. אם יש אנשים שלקחו את הכסף הזה, צריך למצוא אותם, לתפוס אותם ולהעמיד אותם לדין.

הטכניקה פשוטה. אם המשטרה תרצה – אמרתי את זה קודם ואני אומר את זה עכשיו – יש שיקים שיצאו מגזברות הוועד הפועל, יבדקו אותם כמה שנים אחורה, עד כמה שאפשר, יגיעו לכל מקור, יש תקציב מקביל בוועד הפועל. די בשני הנתונים האלה, לא צריך שום ראיה ותשתית ראייתית; זו התשתית הראייתית המוצקה ביותר. אם המשטרה מחפשת עד מדינה נוסף היא בוודאי תמצא אותו. השאלה היא אם המשטרה תרצה.

אני מקווה שהכנסת לא תרד מהנושא הזה. הוועדה תצטרך לדון בזה ולראות אם זה נעצר בנקודה מסוימת או שמחזירים לנו את מה שלקחו מאתנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שמאי.

חבר הכנסת שמאי, האם אתה מסכים להצעתו של השר שחל להעביר את הנושא לוועדת הפנים? מסכים.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש להוריד את ההצעה של חבר הכנסת שמאי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא רשום אצלי, מה אני יכולה לעשות? אתה כבר לא יכול לבקש. לא נרשמת, אם היית נרשם הייתי נותנת לך רשות דיבור.

חבר הכנסת גוטמן, אתה מסכים? מסכים.

חבר הכנסת בנימין טמקין, אתה מסכים?

בנימין טמקין (מרצ):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סאלח סלים לא נמצא ולא נצביע על הצעתו.

חבר הכנסת משה גפני? מסכים לוועדת הפנים.

יש לנו שתי הצעות: ועדת הפנים וועדת העבודה והרווחה. נצביע על העברת הנושא לוועדת הכנסת אשר תחליט באיזו מן הוועדות הנושא יידון. נא להצביע בעד או נגד.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' שמאי, ש' גוטמן, ב' טמקין ומ'

גפני לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תחליט באיזו מן הוועדות הוא יידון.

אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 6357, בנושא: מאות בתי-קזינו פועלים בארץ, של חבר הכנסת מאיר שטרית. הוא איננו; אם כך, הנושא יורד מסדר-היום.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:30.